

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
วัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลัง
ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

อัสมา สิมารักษ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิงหาคม 2551

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ
วัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลัง
ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

อัสมา สิมารักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิงหาคม 2551

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน
ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

อัสมา สิมาร์ภัย

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

รศ.ดร. โกสุภภัฏ สายจันทร์

กรรมการ

รศ.ดร. บุษพา อนันต์สุชาติกุล

กรรมการ

ดร. บังอร นัทรุ่งเรือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

15 สิงหาคม 2551

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.โกสุมภ์ สายจันทร์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.นุบผา อนันต์สุชาติกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ในการให้คำแนะนำ ปรึกษาและช่วยเหลือตรวจแก้วิทยานิพนธ์ นับตั้งแต่งานเล่มนี้เป็นเพียงโครงร่างวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ดร. บังอร นัทรุ่งเรือง ผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ศึกษาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และช่วยเหลือตรวจแก้วิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนามในเมืองฮอยอัน ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่แห่ง Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถามชาวฮอยอันทุกท่าน ขอขอบคุณ Mr. Nguyen L. Hai สำหรับความช่วยเหลือที่ส่งผ่านมาทั้งทางอีเมลล์และความช่วยเหลือขามลงภาคสนามที่ประเทศเวียดนาม

ขอบคุณเพื่อน ๆ อันได้แก่ ต๋ม อิง ตัก แป้ง แอ้ว แนน แตน หน้อยและแจ๊คสำหรับกำลังใจและการถามไถ่อยู่เสมอถึงความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณไอ้ตสำหรับกำลังใจและแรงผลักดันยามท้อแท้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นภูมิภาคศึกษารุ่นที่ 8 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่เชาว์ ที่คอยเป็นห่วงและให้คำแนะนำในขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณโน้ต ลูกกวาด เปรม ดอย สำหรับมิตรภาพและกำลังใจที่มีให้กันและกันและร่วมฝ่าฟันจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วง

ขอบคุณแม่ สำหรับความช่วยเหลือ กำลังใจและการร่วมเดินทางไปเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยทุกครั้ง ขอขอบคุณพี่หมุ่ยสำหรับการเรียบเรียงและช่วยค้นหาข้อมูล และสุดท้าย ขอขอบคุณคุณยายหอมและคุณยายครู สำหรับความรักความอบอุ่นและกำลังใจที่มีให้หลานสาวคนนี้เสมอมา

อัสมา สิมาธิษ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลัง ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
ผู้เขียน	นางสาวอัสมา สิมารักษ์
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิภาคศึกษา)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. โกสุมภ์ สายจันทร์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร. บุษผา อนันต์สุชาติกุล กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความเป็นมา และสภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิมของเมืองฮอยอัน ก่อนที่จะได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก 2) ศึกษาถึงกระบวนการการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองฮอยอัน 3) ศึกษาผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต่อสังคม ภายหลังเมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก 4) ศึกษาผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรม ภายหลังเมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

ผลการศึกษาพบว่า จากการเป็นเมืองมรดกโลก ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสเมืองฮอยอันเป็นจำนวนมาก การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมของเมือง ในด้านบวก การท่องเที่ยวได้นำความเจริญเข้าสู่เมืองฮอยอัน มีการปรับปรุงระบบคมนาคมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เกิดอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้นมากมาย เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานเก่าแก่ไว้ โดยมีมาตรการและกฎระเบียบข้อบังคับจากภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแล และเกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นมากมายรวมทั้งยังช่วยฟื้นฟูงานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมขึ้นด้วย ในด้านลบ การท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวที่ประกอบอาชีพในภาคการท่องเที่ยว ส่วนปัญหาสังคมที่พบเป็นเพียงการลักเล็กขโมยน้อยและการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน เกิดการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวและ

โรงแรม ในด้านปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่ามีร้านค้าและบริการเปิดมากจนเกินไป มีแผงสินค้าขึ้นออกมาเกะกะทางเดิน มีการขูดซ่อมถนนภายในเมืองเป็นประจำ ส่งผลกระทบแก่นักท่องเที่ยวที่เดินชมโบราณสถานในเมือง เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทั้งทางด้านการแต่งกาย การบริโภค ค่านิยมความทันสมัย และเกิดการลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม นอกจากนี้ก็ถูกระเบียบและข้อบังคับที่ออกมาควบคุมอนุรักษ์เมืองโบราณยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนในชุมชนอีกด้วย

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ คือ ในการดำเนินงานของภาครัฐหรือจากองค์การยูเนสโก ควรคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชน ให้ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการจัดอบรมความรู้เรื่องการอนุรักษ์และอบรมการใช้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การบริการนักท่องเที่ยวมีคุณภาพมากขึ้น และทำให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานควบคุมในการอนุญาตการเปิดกิจการร้านค้าต่าง ๆ มีการจำกัดและควบคุมไม่ให้มากเกินไป

Thesis Title	Impacts of Tourism on Socio-Cultural Changes in Hoi An of Vietnam After Being Proclaimed as the World Heritage Town	
Author	Miss Asama Simaraks	
Degree	Master of Arts (Regional Studies)	
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Kosum Saichan	Chairperson
	Assoc. Prof. Dr. Bupa Anansuchatkul	Member

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to investigate the background and the conditions of Hoi An before it was proclaimed a World Heritage Town, 2) to study the process of Hoi An's becoming a World Heritage Town, 3) to learn about the positive and negative impacts of tourism on the society after Hoi An was proclaimed a World Heritage Town and 4) to find the impacts of tourism on the culture of Hoi An after it gained the status of a World Heritage Town.

The study found that after Hoi An became a World Heritage Town, tourists from all over the world flooded the town in order to visit and enjoy the experience. Thus, tourism brought both positive and negative impacts on Hoi An socially as well as culturally. On the positive side, Hoi An quickly progressed and prospered in terms of communication systems and facilities. General tourism related professions emerged. Many old places and architecture were preserved by means of state rules and regulations. Meanwhile, a number of cultural activities were promoted to revive local art and crafts. On the negative side, however, tourism created some problems in family relationships of those engaged in tourism. Social problems found often involved theft and road accidents as well as unfair treatment of tourists by tour agents and hotels. As for the

environment, it was found that too many shops and services were established causing inconveniences and blocking pedestrian traffic. Moreover, road construction and repairs often interfered with tourists' sightseeing around the ancient places. The impacts of tourism also resulted in changes in the style of clothing, consumerism, modernity, values and reducing the significance of traditional art and handicrafts. In fact, some rules and regulations imposed to preserve the ancient city also affected the lifestyle of the community.

Therefore, this study proposed some suggestions that the government and UNESCO be aware of the needs of the local people and try to involve them in decision making as well as provide training in conservation and equip them with basic English skills to improve the quality of tourism services and to boost the effectiveness of tourism management. There should be some monitoring units to oversee and grant permission concerning the opening of certain shops and services in order to limit them to a suitable number.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.4 นิยามศัพท์	5
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีในการทำวิจัย	8
2.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา	42
2.3 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว	42
2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก	46
บทที่ 3 บริบททั่วไปของการท่องเที่ยวประเทศเวียดนามและเมืองฮอยอัน	51
3.1 ประเทศเวียดนามกับการท่องเที่ยว	53
3.2 เมืองฮอยอัน พัฒนาการจากเมืองท่าในอดีตสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลก	57
3.2.1 เมืองโบราณฮอยอัน ก่อนการเป็นเมืองมรดกโลกและก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวเข้ามา	57

3.2.2 เมืองสอยอันในปัจจุบัน ภายหลังจากการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกและมี การท่องเที่ยวเข้ามา	69
3.3 เมืองสอยอันกับการท่องเที่ยว	74
3.3.1 เอกสารเกี่ยวกับเมืองสอยอัน	76
3.3.2 การจัดการการท่องเที่ยว	76
3.3.3 การพัฒนาทางการท่องเที่ยวในเมืองโบราณสอยอัน	78
3.3.4 สถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองสอยอัน	79
3.3.5 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในเมืองสอยอัน	81
3.3.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสอยอัน	86
3.3.7 การบริหารจัดการผู้มาท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกโลกเมืองสอยอัน	92
3.4 กฎระเบียบในการบริหารจัดการการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อนุรักษ์สถาน ต่าง ๆ ภายในบริเวณเมืองเก่าสอยอัน	93
บทที่ 4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม	98
4.1 สภาพปัจจุบันของเมืองสอยอัน หลังจากเป็นเมืองมรดกโลกและเกิดการท่องเที่ยวแล้ว	98
4.2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม	104
4.2.1 ผลกระทบทางสังคมด้านบวก	104
4.2.2 ผลกระทบทางสังคมด้านลบ	111
4.3 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม	117
4.3.1 ผลกระทบทางวัฒนธรรมด้านบวก	117
4.3.2 ผลกระทบทางวัฒนธรรมด้านลบ	128
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	138
5.1 สรุปผลการศึกษา	138
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	143
5.3 ข้อเสนอแนะ	149
บรรณานุกรม	150
ภาคผนวก	154
ประวัติผู้เขียน	166

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาและค้างคืนยังเมืองฮอยอัน	4
4.1 สรุปผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม	137

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักค้างคืนในเมืองฮอยอัน	80
3.2 ระบบการจัดการการท่องเที่ยว	92

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
3.1	แผนที่ประเทศไทย	51
3.2	เมืองสอยอันในอดีต	70
3.3	บ้านแบบสอยอัน ส่วนใหญ่มีหลังคาลักษณะเดียวกันเรียกว่าแบบกระดองปู	71
3.4	การบูรณะซ่อมแซมอาคารเก่าแก่	72
3.5	ตราสัญลักษณ์เมืองสอยอัน	73
3.6	ประกาศนียบัตรการเป็นเมืองมรดกโลก	74
3.7	สมาคมฟุกเกี้ยน	81
3.8	บ้านเลขที่ 101	82
3.9	ศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรม	83
3.10	การแสดงดนตรีตามแบบฉบับของชาวเมืองสอยอัน	83
3.11	พิพิธภัณฑสถานเซรามิก	84
3.12	สะพานญี่ปุ่น	85
3.13	การดับไฟฟ้าและจุดโคมทั่วเมือง	88
3.14	โตะไหว้บรรพบุรุษในวันปีใหม่	89
3.15	ขบวนแห่สิงโตในวันเฉลิมฉลองปีใหม่	89
3.16	การนำเรือไปยังทะเลเพื่อทำพิธี	90
3.17	การเผาเรือและให้ลอยไปตามคลื่นเพื่อปิดเป่าปีศาจ	91
4.1	บ้านและอาคารสไตล์โคโลเนียลสีเหลือง	98
4.2	บ้านและอาคารสไตล์โคโลเนียลสีเหลือง	99
4.3	ตรอกซอยที่มีอยู่มากมายในเมืองโบราณสอยอันที่เชื่อมถนนเกือบทุกสายในเมือง	99
4.4	ศิลปินชาวสอยอัน	101
4.5	แผนที่เขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลกสอยอัน	102
4.6	นักท่องเที่ยวจำนวนมากที่หลังไหลเข้าสู่เมืองสอยอัน	104
4.7	เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดถนนหลังพายุฝน	105
4.8	เจ้าหน้าที่กำลังซ่อมแซมถนน	106
4.9	ร้านขายของที่ระลึกและแกลเลอรีที่มีอยู่อย่างมากมาย	107

4.10	ร้านขายของที่ระลึกและแกลเลอรีที่มีอยู่มากมาย	107
4.11	มรดกเทศก้าล้งอธิบายความเป็นมาของบ้านเก่าให้นักท่องเที่ยวฟัง	108
4.12	บริษัทนำเที่ยวในตัวเมืองสอยอัน	109
4.13	เด็ก ๆ ชาวสอยอันปั่นจักรยานกลับบ้านในตอนเย็น	110
4.14	รถขนขยะ	114
4.15	ร้านอาหารที่เปิดดำเนินกิจการใหม่ในเมืองสอยอัน	115
4.16	รูปบ้านเรือนในเขตมรดกโลก	118
4.17	รูปบ้านเรือนในเขตมรดกโลก	118
4.18	รูปบ้านเรือนนอกเขตมรดกโลก	119
4.19	ตัวคูปองเข้าชมบ้านเก่าภายในเขตมรดกโลก	119
4.20	ตัวคูปองเข้าชมบ้านเก่าภายในเขตมรดกโลก	120
4.21	การประดิษฐ์โคม	121
4.22	การประดิษฐ์โคม	121
4.23	โคมไฟขนาดเล็ก	121
4.24	โคมไฟขนาดใหญ่	121
4.25	การแกะสลักไม้	122
4.26	การปักผ้า	122
4.27	การเย็บปักถักร้อยด้วยมือตามแบบสอยอัน โดยมีสะดึงอันใหญ่ซึ่งไว้	122
4.28	ป้ายห้ามนำยานพาหนะเข้ามาในเขตเมืองมรดกโลกสอยอัน	124
4.29	ป้ายประกาศว่าสามารถเข้าชมบ้านเก่าแก่ได้ฟรีโดยไม่ต้องซื้อตั๋วในวันครบรอบ 7 ปี มรดกโลก	125
4.30	การแสดงดนตรีพื้นเมือง	125
4.31	การแสดงการเดินรำ	125
4.32	ป้ายภาษาไทยที่ร้านขายขนมในสอยอัน	127
4.33	นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวนมาก	127
4.34	ร้านอาหารที่เปิดให้บริการและให้ความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวยามค่ำคืน	129
4.35	นักท่องเที่ยวยามค่ำคืน	130
4.36	นักศึกษาสวมใส่ชุดอ้าวหญ้าย	131

4.37	การแต่งกายของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก	131
4.38	การทำพิธีไหว้บรรพบุรุษ	133
4.39	โถ้ะบูชาภายในบ้านเรือนของชาวฮอยอัน	134
4.40	งานปักผ้าที่กลายมาเป็นอุตสาหกรรม	135
4.41	ร้านขายคอมพิวเตอร์ในเมืองฮอยอัน	135

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศเวียดนาม ดินแดนที่กำลังเปิดประตูบ้านและหน้าต่างเพื่อต้อนรับผู้ไปเยือนอย่างจริงจัง ภายหลังจากที่ปิดตัวเกือบและฟื้นฟูสภาพบ้านเมืองอย่างหนักจากภาวะสงครามกับประเทศมหาอำนาจ รวมถึงสงครามภายในประเทศเอง¹ ภาพลักษณ์ของเวียดนามในยุค 20-30 ปีที่ผ่านมา นั้น จะเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่า “เวียดนาม” คือ “สงคราม” หรือเป็นประเทศที่มีการปกครองในรูปแบบคอมมิวนิสต์ที่เข้มงวด ส่วนคนไทยจะคุ้นเคยกับคำว่า “เวียดนาม” หรือ “ญวน” จากผู้คนที่เชื้อสายเวียดนามทางเมืองริมฝั่งแม่น้ำโขง และอาหารญวนที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยแป้งและผักเท่านั้น ถึงแม้จะได้ชื่อว่าล่าหลังประเทศอื่น ๆ ในแถบนี้มาก่อน แต่ปัจจุบันนี้เวียดนามกำลังเป็นทั้งคู่แข่งและพันธมิตรในกลุ่มประเทศอินโดจีนที่น่าจับตามอง ภายหลังจากที่เวียดนามได้ปรับเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์มาสู่ระบบการค้าเสรี² เศรษฐกิจของเวียดนามได้เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายของรัฐบาลเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ และอีกส่วนหนึ่งมาจากศักยภาพภายในของเวียดนามเอง เพราะเมื่อเริ่มตั้งตัวได้ เวียดนามก็หันมาปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศ รับรู้ต่อความเป็นไปของโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้มั่นคงยิ่งขึ้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจของเวียดนาม เริ่มมีแนวโน้มในทิศทางที่ดีขึ้น นับตั้งแต่เวียดนามเปิดประตูทางเศรษฐกิจต้อนรับการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยกำหนดเขตเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขึ้นในเมืองหลัก เช่น โฮจิมินห์ซิตี ฮานอย ไช่จ๋อง ดานังและคานโต รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนการขยายตัวของภาคต่างประเทศทั้งด้านการส่งออกและการท่องเที่ยวของเวียดนาม เป็นผลมาจากการที่เวียดนามมีปัจจัยเอื้ออำนวยในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และแรงงาน ความได้เปรียบในด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ทำให้เวียดนามมีศักยภาพในการแข่งขันกับตลาดโลก

¹ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 วันที่ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรวมสองเวียดนามอย่างเป็นทางการ เมื่อกองทัพเวียดนามเหนือบุกเข้ายึดกรุงไฮ่จ๋อง ทำสงครามกับสหรัฐอเมริกา ที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลเวียดนามใต้

² เวียดนามได้ปฏิรูประบบเศรษฐกิจภายใต้ นโยบายโด้ย เหม๊ย (Doi Moi) ที่เริ่มใช้เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1986 ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักที่จะพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรมภายในปี ค.ศ. 2020

เมืองฮอยอัน เมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งที่ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก³ เมืองนี้อยู่ห่างจากเมืองท่าดานัง⁴ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 25 กิโลเมตร ตัวเมืองตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำทูบอน (Thu Bon) อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นเมืองท่าในอดีตที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออกในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15-19 ซึ่งสะท้อนได้จากสถาปัตยกรรมที่หลงเหลือไว้อย่างชัดเจน ช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมของฮอยอันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง เป็นสาเหตุให้ฮอยอันได้รับความเสียหายอย่างมาก แม่น้ำหลายสายเปลี่ยนเส้นทางเนื่องจากปากแม่น้ำทูบอนเกิดดินเลนและกีดขวางการสัญจรทางทะเล และต้องเผชิญกับสภาพน้ำท่วมทุกปี เพราะน้ำไหลท่วมฝั่งแม่น้ำทำให้ถนนบางสายจมอยู่ใต้น้ำ 2-3 เมตร เมืองท่าดานังจึงสร้างขึ้นมาแทนที่ฮอยอัน ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1980 องค์การยูเนสโกและรัฐบาลโปแลนด์ได้ริเริ่มให้ทุนทำโครงการบูรณะขึ้น เพื่อจัดประเภทและปกป้องเขตเมืองเก่ารวมถึงอนุสรณ์ทางประวัติศาสตร์ของเมืองฮอยอันไว้ ในปี ค.ศ. 1985 กระทรวงวัฒนธรรมแห่งรัฐบาลเวียดนามได้ประกาศจัดตั้งให้ฮอยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และทางรัฐบาลก็ได้มีแผนที่จะเสนอต่อยูเนสโก เพื่อให้ฮอยอันเป็นเมืองมรดกโลก โดยการดำเนินการสำรวจข้อมูลความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเมืองประกอบกับการดำเนินการบูรณะอาคารบ้านเรือนในเมืองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1999 เมืองฮอยอันก็ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกประเภทมรดกทางวัฒนธรรม ในบัญชี กลุ่มอาคาร

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งยังทำรายได้ให้กับประเทศในอัตราที่สูง และมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจภายในประเทศเข้มแข็ง การท่องเที่ยวยังได้ทำให้เกิดการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ก่อให้เกิดการลงทุนในด้านการผลิตและการบริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งทำให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความเจริญ และทำให้เกิดการจ้างงานรวมไปถึงการสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ด้วย ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสนใจในเรื่องการท่องเที่ยวและรายได้ อันเกิดจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอยู่มากมาย อีกทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองมรดก

³ เมืองโบราณฮอยอัน ได้รับการยกย่องในฐานะที่เป็นเมืองที่พิเศษในเรื่องของการรักษาตัวอย่างของเมืองท่าการค้าของเอเชียอาคเนย์สมัยศตวรรษที่ 15-19 เอาไว้ได้เป็นอย่างดี แผนผังบ้านและถนนสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของทั้งคนท้องถิ่นและต่างชาติ ที่ทำให้รวมกันเป็นพื้นที่ที่เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น

⁴ เมืองท่าดานัง เป็นเมืองใหญ่อันดับ 4 ของเวียดนาม และเป็นศูนย์กลางธุรกิจการลงทุน การบริการ การท่องเที่ยว และเมืองท่าระดับนานาชาติที่สำคัญ

โลกถึง 5 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย 2 แห่งธรรมชาติ คือฮาลองเบย์และอุทยานแห่งชาติฟง งา-เค บัง และ 3 แห่งวัฒนธรรม ได้แก่ ราชธานีเว้ เมืองฮอยอันและ โบราณสถานมิเซิน⁵

ทางภาครัฐบาลเองยังได้เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ อีกมาก ยกตัวอย่างเช่น การอนุญาตให้นักท่องเที่ยวจากประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์เข้าประเทศโดยทางรถยนต์ได้ รวมไปถึงการเปิดเส้นทางบินตรงจากประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น รัสเซีย และไทยมายังเวียดนาม เป็นต้น ในปี ค.ศ. 1997 ภายหลังจากที่รัฐบาลเวียดนามเริ่มประกาศรับรองให้เมืองฮอยอันเป็นมรดกโลกแล้ว จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในฮอยอันมีถึง 153,004 คน โดยเป็นชาวต่างชาติ 66,054คน เทียบกับในปี ค.ศ. 1991 มีนักท่องเที่ยวเพียง 3,410 คนเท่านั้น จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการเป็นเมืองมรดกโลกแล้ว อัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจภาคการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอันขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากอัตรานักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปี ค.ศ. 2006 ซึ่งเป็นปี การท่องเที่ยวแห่งชาติ “จังหวัดกว้างนัม 1 จุดหมายปลายทาง 2 เมืองมรดกโลก” ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเข้าฮอยอัน มีนักท่องเที่ยวถึง 876,774 คน ในจำนวนนั้นเป็นชาวต่างชาติ 423,395 คน และเมื่อดูจากตารางที่ 1.1 (หน้า 4) ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเมืองฮอยอัน ก็จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวเวียดนามเอง

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะสามารถแก้ไขปัญหาสภาพเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี แต่การท่องเที่ยวก็เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ ฉะนั้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อในด้านต่าง ๆ ไม่มากนักคือการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผู้ประกอบการในภาคธุรกิจท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ที่พัก ร้านอินเทอร์เน็ต แกลเลอรี ร้านขายของที่ระลึกต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว และหากมองลึกกลงไปแล้ว การที่เมืองฮอยอัน เมืองเล็ก ๆ ที่เคยเป็นเมืองท่า และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิม ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก มีการจัดระบบและวางมาตรการของอาคารบ้านเรือน กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีผู้คนจากทั่วสารทิศหลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของชาวเมืองฮอยอัน โดยเฉพาะอิทธิพลของการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชน อีกในหนึ่งคือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี การเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติ เช่น การแต่งกาย การกินอยู่ การใช้ภาษา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบความสัมพันธ์ของบุคคล และรวมไปถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีที่เคยมีมาแต่ก่อน เพื่อสนองตอบการท่องเที่ยว

⁵ อนุสาร อ.ส.ท., 2001

เช่น การทำโคมและการรื้อฟื้นอาชีพหัตถกรรมปักลายบนผ้า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวข้างต้นนี้ ส่งผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อชาวเมืองสอยอัน

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาและค้างคืนยังเมืองสอยอัน

	1997	1998	1999	2000	2001
I. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเมืองสอยอัน	153,004	173,087	208,122	272,851	361,733
1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	66,054	73,048	83,264	115,028	153,600
2. นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม	86,990	100,039	124,858	157,823	208,133
II. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาค้างคืนยังเมืองสอยอัน	58,711	66,992	77,324	107,214	155,729
1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	54,287	59,752	68,573	95,105	134,154
2. นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม	4,424	7,240	8,751	12,109	21,575

	2002	2003	2004	2005	2006
I. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเมืองสอยอัน	442,565	463,196	594,310	693,134	876,774
1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	212,000	185,296	241,868	342,859	423,395
2. นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม	230,565	277,900	352,442	350,275	453,379
II. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาค้างคืนยังเมืองสอยอัน	219,918	203,745	270,087	346,902	394,574
1. นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	190,885	161,976	216,668	289,082	232,760
2. นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม	29,033	41,769	53,419	57,820	70,814

ที่มา: Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information, 2007

จากสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ ผู้ศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาถึงกระบวนการในการเข้าเป็นเมืองมรดกโลก และผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังจากได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาความเป็นมา และสภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิมของเมืองฮอยอัน ก่อนที่จะได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
2. ศึกษาถึงกระบวนการการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองฮอยอัน
3. ศึกษาผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่เกิดขึ้นต่อสังคมจากการท่องเที่ยว ภายหลังจากเมืองฮอยอัน ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
4. ศึกษาผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว ภายหลังจากเมืองฮอยอัน ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลก เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป ตลอดจนประวัติความเป็นมาของเมืองฮอยอัน และศึกษากระบวนการการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกของเมืองฮอยอัน รวมไปถึงศึกษาผลกระทบทางด้านบวกและด้านลบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต่อสังคมและวัฒนธรรม ภายหลังจากเมืองฮอยอัน ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

1.4 นิยามศัพท์

การท่องเที่ยว เป็นนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง ที่ต้องมีการเดินทางจากถิ่นพำนักประจำของตนไปยังอีกที่หนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือไปอยู่ประจำ

เมืองมรดกโลก หมายถึง พื้นที่เก่าของเมืองที่มีผู้คนอาศัยอยู่ และไม่มีคนอาศัยอยู่ แล้วได้ขึ้นทะเบียนตามกฎระเบียบขององค์การ UNESCO เป็นของมีค่าของโลก และของประเทศนั้น ๆ ว่า

เป็นของมีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมหรือทางด้านธรรมชาติ ซึ่งพื้นที่เมืองมรดกโลกไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ แต่วัดด้วยคุณค่าทางจิตใจของเจ้าของพื้นที่

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคม หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านสังคม จากการท่องเที่ยว ภายหลังจากเมืองโบราณฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก เช่น ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มาตรฐานการครองชีพ การจ้างงาน ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด การปล้นทรัพย์ การย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค เป็นต้น

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว ภายหลังจากเมืองโบราณฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 มิติ คือ วัฒนธรรมรูปธรรม หรือวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมด้านวัตถุ เช่น อาคารบ้านเรือน วัด ประติมากรรม ในที่นี้รวมไปถึง การแต่งกาย สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ศิลปหัตถกรรม การแสดงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น และ วัฒนธรรมนามธรรม หรือวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) เช่น การใช้ภาษา ระบบความเชื่อและขนบประเพณี ในที่นี้รวมไปถึง การเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (ชาวตะวันตก) การรื้อฟื้น สร้างใหม่หรือ บิดเบือนหรือปรับเปลี่ยนของวัฒนธรรมประเพณีมาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ต้องการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิม กระบวนการเข้าเป็นเมืองมรดกโลก และศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม รายละเอียดของวิธีการวิจัยมีดังนี้

1. พื้นที่ในการศึกษา คือ พื้นที่ในเขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลก เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม
2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาจะมุ่งเน้นไปยังบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดูแลเมืองฮอยอันในการดูแลรักษาเมืองมรดกโลก เช่น คณะกรรมการประชาชน Hoi An Center for Monuments Management and Preservation รวมถึงมัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการร้านค้า และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์มรดกโลก เมืองฮอยอัน
3. เครื่องมือที่ช่วยใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งย่อยได้เป็นสองรูปแบบ คือ การจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และการบันทึกเสียง บันทึกภาพ
4. วิธีการรวบรวมข้อมูล
 - การวิเคราะห์ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis)
 การศึกษาในครั้งนี้ ได้มีการค้นคว้าเอกสารจากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งจากหนังสือ วารสารสิ่งพิมพ์

บทความทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยค้นคว้าจากหอสมุดและแหล่งเอกสารต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เช่น หอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดคณะสังคมศาสตร์ หอสมุดคณะมนุษยศาสตร์ ส่วนในต่างประเทศได้แก่ หนังสือและเอกสารจากร้านหนังสือ และพิพิธภัณฑ์ในเมืองโบราณฮอยอัน รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

- การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเจาะลึกตามประเด็นของการศึกษาเพื่อต้องการคำตอบจากบุคคลหลาย ๆ สถานะในสังคม เช่น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการจัดการประชุมประชาชนประจำเมืองฮอยอัน เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมและกีฬาฮอยอัน Vice chef of Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการร้านค้า เจ้าหน้าที่ประจำบ้านเก่า ประชาชนทั่วไป รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้ฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก โดยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ในบางครั้งมีการใช้ล่ามเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล

- การสังเกตการณ์ (Observation) การลงพื้นที่ศึกษาในเขตเมืองมรดกโลกฮอยอัน ประเทศเวียดนาม จะใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งจะได้มีการเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ ตลอดจนสังเกตถึงอิทธิพลของปัจจัยทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่ชัดถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว ในการลงพื้นที่นั้นจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 และเดือนตุลาคม พ.ศ. 2550

- การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม และการสังเกตการณ์มาประมวลวิเคราะห์กับแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา โดยจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์เชิงอธิบาย (Explanatory Analysis)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบว่าเมืองฮอยอันมีความเป็นมาอย่างไร ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนก่อนที่จะได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการการเข้าเป็นเมืองมรดกโลก
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและเมืองฮอยอัน ได้ทราบถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองฮอยอัน ภายหลังจากได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
4. เป็นประโยชน์ต่อเมืองอื่นที่ต้องการเข้าเป็นมรดกโลก เพื่อให้เป็นบทเรียนและจะได้หาวิธีการวางแผนรองรับเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในการทำลายวัฒนธรรม หากได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกต่อไป

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีในการทำวิจัย

ในการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกนี้ จะนำแนวคิดมาใช้ด้วยกัน 5 แนวคิด คือ

- แนวคิดเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก
- แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว
- แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
- แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

จากเว็บไซต์ขององค์การยูเนสโก⁶ ได้กล่าวถึงหลักการในการพิจารณาและยกย่องเมืองใดเมืองหนึ่งให้เป็นมรดกโลกตามเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก เมืองนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากองค์การ UNESCO นั้น ต้องอาศัยหลักการและเงื่อนไขตามกระบวนการพิจารณาโดยอาศัยพื้นฐานจากเงื่อนไขอนุสัญญาว่าด้วยการปกป้องและคุ้มครองมรดกโลกทางด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

พื้นฐานหลักของการเป็นมรดกโลก คือ

ประการที่หนึ่ง มรดกทางวัฒนธรรมหรือเมืองนั้นมีความเก่าแก่จริงและเป็นของแท้ เป็นสิ่งที่มีมาแต่อดีต ไม่ใช่ของที่เพิ่งจะสร้างขึ้นใหม่ เพราะการสร้างใหม่เลียนแบบของเก่า แม้จะทำได้เหมือนของเก่า แต่คุณค่าของสิ่งเก่าแก่จริง ๆ ต้องผ่านกาลเวลาที่ยาวนาน และเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หลายอย่างในประวัติศาสตร์ ส่วนอาคารหรือเมืองที่สร้างใหม่ที่ไม่มิมรดกของกาลเวลามาผูกพัน จึงไม่ใช่ของแท้

ประการที่สอง มรดกนั้น ไม่ว่าจะเป็อาคารบ้านเรือน เมือง ย่าน หรือธรรมชาติที่สวยงาม จะต้องมึคุณลักษณะที่มีความโดดเด่นในเรื่องของคุณค่า ความงาม ความมีเอกลักษณ์ที่ไม่ซ้ำแบบใคร หรือมีเพียงหนึ่งเดียวในโลก

⁶ www.unescobkk.org

ประการที่สาม มรดกโลกทางวัฒนธรรมเหล่านั้นมีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมอย่างไร มีความหมายต่อประชาชนผู้อยู่อาศัยในเมืองนั้น ๆ เพียงใด เพราะหากสร้างประวัติศาสตร์ที่เจ็บปวดให้เกิดแก่ผู้อยู่อาศัยในปัจจุบัน แล้วสถานที่นั้นได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก สถานที่นั้นก็คงยากที่จะมีความยั่งยืน เพราะอาจถูกทำลายลงไปเมื่อไรก็ได้ การเชิดชูอาคารที่สร้างประวัติศาสตร์อันขมขื่นมิแต่จะสร้างความขัดแย้งขึ้นในสังคม

ประการที่สี่ การเก็บรักษามรดกโลกทางวัฒนธรรมเมืองนั้น ต้องเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ไว้ให้สังคมนั้น ๆ และคนรุ่นหลัง รัฐบาลต้องมีความตั้งใจจริงในการที่จะจัดสรรงบประมาณ จัดตั้งระบบการบริหาร และแก้ไขกฎระเบียบทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกนั้นอย่างแท้จริง สาเหตุที่มีเงื่อนไขข้อนี้เพราะบางประเทศต้องการให้ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก มิใช่เพราะเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งหากเอาการท่องเที่ยวเป็นตัวตั้ง โดยมิได้คำนึงถึงความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเป็นที่ตั้งแล้ว ในที่สุดจะทำให้แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เกิดการผิดเพี้ยนไปจากความหมายและรูปแบบเดิม เพราะจะมีการนำเสนอกิจกรรมหรือเทศกาลใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งจะทำให้ในที่สุดแล้วแตกต่างไปจากรากเหง้าเดิมของสังคมนั้นอย่างสิ้นเชิง

ประการที่ห้า ที่ต้องคำนึงถึงก็คือการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะประชาชนหรือชาวเมืองคือผู้ที่จะทำให้การอนุรักษ์เมืองสามารถเป็นไปได้อย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมนี้ต้องเกิดจากความเข้าใจถึงความสำคัญในการเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมของเมือง ชาวเมืองต้องพอใจที่จะสืบทอดชีวิตแบบเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งอาจจะทำให้ถูกอิทธิพลที่พัฒนาด้วยแนวทางสมัยใหม่ เช่น ห้ามสร้างอาคารสูงในเขตเมืองเก่า หรือห้ามสร้างอาคารสมัยใหม่ที่อาคารแบบดั้งเดิม ห้ามใช้วัสดุสมัยใหม่ซ่อมแซมอาคารแบบเก่า คนท้องถิ่นต้องสืบทอดการแต่งกายวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่า เช่นเดียวกับวิถีชีวิตในอดีตให้มากที่สุด ความเปลี่ยนแปลงในยุคหลังต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตดั้งเดิมมากที่สุด หากประชาชนเห็นพ้องต้องกันที่จะดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและพร้อมใจกันที่จะอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่จะกำหนดขึ้นใหม่ ก็จะเป็นน้ำหนักให้กรรมการจาก UNESCO พิจารณาขึ้นทะเบียนให้เมืองนั้นเป็นมรดกโลก

สรุปตามเงื่อนไขของเมืองมรดกโลก มุ่งให้น้ำหนักในการอนุรักษ์อาคารบ้านเรือนแบบพื้นถิ่นที่มีความสวยงามแบบดั้งเดิมและการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตการแต่งกายของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการดำเนินวิถีชีวิตตามปกติของคนในท้องถิ่น

เกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณามรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ⁷

มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่นำเสนอให้คณะกรรมการมรดกโลก เพื่อพิจารณาว่าแหล่งมรดกนั้นสมควรได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกหรือไม่ ต้องได้รับการประเมินคุณค่าที่มีความโดดเด่นตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน “แนวทางปฏิบัติตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก” ดังนี้

มรดกทางวัฒนธรรม

คำนิยามของมรดกทางวัฒนธรรม

มาตราที่ 1 แห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกได้นิยามความหมายของ “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) ตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาไว้ ดังนี้

1. ความเป็นอนุสรณ์สถาน (Monuments) หมายถึงผลงานทางสถาปัตยกรรม งานด้านประติมากรรม หรือจิตรกรรม ซึ่งเป็นส่วนประกอบหรือโครงสร้างของหลักฐานทางโบราณคดี จารึก ถ้ำที่อาศัยอยู่ และร่องรอยขององค์ประกอบเหล่านี้ผสมผสานรวมกัน ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับโลกทั้งจากแง่มุมทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์
2. กลุ่มอาคาร (Groups of Buildings) หมายถึงกลุ่มของอาคารเดี่ยวหรืออาคารที่สร้างติดต่อกัน ซึ่งลักษณะของสถาปัตยกรรม ความกลมกลืนและการจัดวางด้านภูมิทัศน์มีคุณค่าโดดเด่นในระดับโลก ทั้งจากแง่มุมทางประวัติศาสตร์ ศิลปะและวิทยาศาสตร์
3. แหล่ง (Sites) หมายถึงผลงานของมนุษย์หรือผลงานผสมผสานของธรรมชาติกับมนุษย์ รวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับโลกทั้งจากแง่มุมทางประวัติศาสตร์ สุนทรียภาพ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

แหล่งที่เสนอเพื่อขอรับการพิจารณาเป็นมรดกโลก จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติข้อหนึ่งข้อใดหรือหลายข้อประกอบกัน โดยเกณฑ์พิจารณามรดกทางวัฒนธรรมมีทั้งหมด 6 ข้อคือ

- 1) เป็นตัวแทนแสดงถึงผลงานอันยอดเยี่ยม (Masterpiece) ของการสร้างสรรค์ด้วยอัจฉริยภาพของมนุษย์
- 2) เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนของค่านิยมของมนุษย์ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือวัฒนธรรมหนึ่งของโลกมีอิทธิพลยิ่งต่อการออกแบบทางสถาปัตยกรรม หรือเทคโนโลยี ประติมากรรม การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการออกแบบภูมิทัศน์
- 3) มีความเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นของแท้ดั้งเดิมต่อประเพณีวัฒนธรรม หรืออารยธรรมซึ่งกำลังดำรงอยู่หรือได้สูญสลายหายไปแล้ว

⁷ www.unescobkk.org

4) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของสถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง หรือเทคโนโลยี ผสมผสาน หรือภูมิทัศน์ ที่แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ

5) เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการตั้งถิ่นฐานแบบดั้งเดิม หรือการใช้ที่ดินซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมหนึ่งหรือหลายวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมันมีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการถูกทำลาย อันเป็นผลกระทบของความเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหวนกลับคืนได้ดั้งเดิม

6) มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์หรือประเพณี การดำรงชีวิต ความคิด หรือความเชื่อ หรือบุคคลที่มีความสำคัญ และมีความโดดเด่นยิ่งในประวัติศาสตร์ คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าเงื่อนไขข้อสุดท้ายนี้ ควรพิจารณาเข้ามาในบัญชีมรดกโลกในกรณีที่มีความโดดเด่นจริง ๆ และเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขอื่นทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ

มรดกทางธรรมชาติ

มาตราที่ 2 แห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ได้นิยามความหมายและมรดกทางธรรมชาติตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ไว้ดังนี้

1. สภาพธรรมชาติที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ อันมีคุณค่าเด่นชัดในด้านสุนทรียภาพหรือวิทยาศาสตร์
2. สถานที่ซึ่งมีสภาพทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศ ที่ได้รับการศึกษาวิเคราะห์แล้วว่าเป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืชสัตว์ซึ่งถูกคุกคาม และมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์หรือการอนุรักษ์
3. แหล่งธรรมชาติอันมีคุณค่าโดดเด่นในระดับโลก มองจากแง่มุมทางวิทยาศาสตร์หรือความงามตามธรรมชาติ

แหล่งมรดกซึ่งจะได้รับการพิจารณาให้อยู่ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติได้ในกรณีที่มีคุณลักษณะโดดเด่นตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

1. เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดในการเป็นตัวแทนของวิวัฒนาการสำคัญ ๆ ในอดีตของโลก รวมทั้งแหล่งที่เป็นตัวแทนของยุคสำคัญ ๆ ในอดีต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการความหลากหลายทางธรรมชาติบนพื้นโลก และสิ่งแวดล้อมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก หรือ

2. เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของขบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยาหรือวิวัฒนาการทางชีววิทยา และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่ ลักษณะนี้แตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ในข้อ 1. กล่าวคือจะเน้นขบวนการที่กำลังเป็นอยู่ของชุมชนพืชและสัตว์ การเกิดของสภาพภูมิประเทศต่างๆ ทั้งแผ่นดิน ทะเล และแหล่งน้ำผิวดิน ลักษณะดังกล่าวนี้จึงรวมถึง (ก) ขบวนการทางธรณีวิทยา ภูเขา น้ำแข็ง หรือภูเขาไฟ (ข) วิวัฒนาการทางชีววิทยาตัวอย่างของกลุ่มสิ่งมีชีวิต เช่น ป่าไม้เขตร้อน ทะเลทราย ที่ราบทุนดร้า (ค) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศที่มีการทำเกษตรกรรมขั้นบันได หรือ

3. เป็นแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษ เช่น การเกิดหรือลักษณะหรือแหล่งที่มีความงดงามทางธรรมชาติกว่าพื้นที่อื่น ๆ เช่น ระบบนิเวศที่มีลักษณะพิเศษสภาพทางธรรมชาติ แหล่งรวมความหนาแน่นของสัตว์ สภาพทิวทัศน์ที่มีพืชนานาชนิดเป็นองค์ประกอบและแหล่งรวมความผสมผสานระหว่างองค์ประกอบทางธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือ

4. เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายากหรือตกอยู่ในภาวะอันตราย แต่ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความหนาแน่นของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจด้วย

นอกจากเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ข้อ และมรดกทางธรรมชาติ 4 ข้อ ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญอีก 2 ข้อ ที่แหล่งมรดกที่ได้รับการนำเสนอชื่อจำเป็นต้องมี คือ

หนึ่ง พิสูจน์ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Test of Authenticity) ต้องมีการพิสูจน์ว่า แหล่งมรดกนั้นเป็นของแท้ดั้งเดิม ไม่ใช่ของทำใหม่ลอกเลียนแบบของที่อื่น เพราะการสร้างใหม่เลียนแบบของเก่า ถึงแม้จะทำให้เหมือนของเก่า แต่คุณค่าของสิ่งเก่าแก่จริง ๆ ต้องผ่านกาลเวลาที่ยาวนาน และข้องเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ส่วนอาคารหรือเมืองที่ได้มีการสร้างขึ้นใหม่ ไม่มีมิติของกาลเวลา จึงไม่ใช่ของแท้ดั้งเดิม

สอง การเก็บรักษามรดกโลกทางวัฒนธรรมนั้น ต้องเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ไว้ให้สังคมนั้น ๆ และคนรุ่นหลัง และมรดกนั้นต้องได้รับความคุ้มครองพอสมควร โดยรัฐบาลจะต้องมีความตั้งใจจริง (political will) ในการเก็บรักษา การจัดสรรงบประมาณ จัดตั้งระบบการบริหาร โดยมีมาตรฐานทางกฎหมายรองรับ เพื่อดำเนินการให้มรดกทางวัฒนธรรมนั้นได้รับการคุ้มครองให้คงอยู่

นอกจากมาตรการทางกฎหมายแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นที่มีความสำคัญในการยืนยันว่ามรดกทางวัฒนธรรมนั้นจะได้รับการคุ้มครองอย่างยั่งยืน นั่นคือ การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (public participation) โดยเฉพาะในกรณีของเมืองมรดกโลก เพราะประชาชนหรือชาวเมืองคือผู้ที่จะทำให้การอนุรักษ์เมืองสามารถเป็นไปได้อย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมนี้จะต้องเกิดจากความเข้าใจถึงความสำคัญในการเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมของเมือง ชาวเมืองต้องพอใจที่จะสืบทอดวิถีชีวิตแบบเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาแต่สมัยบรรพบุรุษ ซึ่งอาจจะทำให้ถูกกลืนโดยพัฒนาด้วยแนวทางสมัยใหม่ (Modern development) เช่น ห้ามสร้างอาคารสูงในเขตเมืองเก่า หรือห้ามสร้างอาคารสมัยใหม่แทนที่อาคารแบบดั้งเดิม ห้ามใช้วัสดุสมัยใหม่ซ่อมแซมอาคารแบบเก่า คนท้องถิ่นต้องสืบทอดด้วยการแต่งกาย วิถีชีวิต และวัฒนธรรมการเดินในย่านเมืองเก่า เช่นเดียวกับชีวิตในอดีตให้มากที่สุด ความเปลี่ยนแปลงในยุคหลังต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตดั้งเดิมมากที่สุด หากประชาชนเห็นพ้องต้องกันที่จะดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม และพร้อมใจกันที่จะอยู่

ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดขึ้นใหม่ก็จะเป็น “น้ำหนัก” ให้คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาให้เมืองนั้นเป็นเมืองมรดกโลกได้ง่ายขึ้น

นอกจากนั้น การเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมในแต่ละแห่งต้องเป็นการเก็บรักษาจากฐานความคิดที่เห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่การอนุรักษ์เพื่อหวังผลด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก เพราะจะเป็นการอนุรักษ์แบบปลอม ๆ เพราะการอนุรักษ์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้เก่า ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินงานให้เป็นอย่างถูกต้องเหมาะสม การอนุรักษ์เพื่อหวังผลด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก จะเป็นวิธีการเก็บรักษาที่ไม่ยั่งยืนและอาจผิดเพี้ยนไปจากสิ่งที่ควรจะเป็น การพิจารณามีได้มุ่งให้น้ำหนักที่การดูแลอาคารบ้านเรือนที่เป็นอาคาร โบราณแบบพื้นถิ่นที่มีความงดงาม มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่คณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาในแง่การสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการดำเนินไปในวิถีชีวิตปกติ มิใช่ทำเพื่อการท่องเที่ยว ในเงื่อนไขสุดท้ายนี้ เมืองหลายเมืองมีความเข้าใจผิดเพราะมักเน้นการอนุรักษ์ (อย่างไม่ถูกวิธี) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประเด็นสุดท้ายนี้มีความสำคัญมาก เพราะบางประเทศต้องการได้รับสถานภาพมรดกโลก มิใช่เพราะเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นหลัก หากเอาการท่องเที่ยวเป็นตัวตั้งโดยมิได้คำนึงถึงความสำคัญของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติเป็นหลักแล้ว ในที่สุดจะทำให้แนวทางการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible culture heritage) และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible culture heritage) ผิดเพี้ยนไปจากความหมายและรูปแบบเดิม เพราะจะมีการนำเสนอกิจกรรมหรือเทศกาลใหม่ขึ้นมา ซึ่งในที่สุดจะทำให้แตกต่างไปจากรากเหง้าเดิมของสังคมนั้นอย่างสิ้นเชิง และทำให้เมืองนั้นขาดคุณค่าตามเงื่อนไขในการพิจารณาตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก ต่อมา ผู้คนเริ่มพากันตระหนักว่า “แหล่งมรดกที่สวยงามที่สุดก็เป็นมรดกส่วนหนึ่งของมนุษย์ และสมควรได้รับการคุ้มครองให้พ้นจากการรุกราน (encroachment) ของสังคมยุคใหม่ด้วยเช่นกัน” กลุ่มคนเหล่านี้ได้รวมตัวกันที่กรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2456 และก่อให้เกิดความจรรโลงใจในแนวคิดใหม่ พวกเขาเห็นพ้องกันว่าสมบัติทางธรรมชาติไม่ได้เป็นสมบัติของประเทศที่ได้ค้นพบแหล่งมรดกนั้นเพียงประเทศเดียว แต่เป็นสมบัติของมนุษยชาติโดยรวม

ในทำนองเดียวกัน ผู้คนที่รักประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปะได้พบปะกันที่กรุงเฮเธนส์ในปี พ.ศ. 2474 ภายใต้ความอุปถัมภ์ขององค์การสันนิบาตชาติ (The League of Nations) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย์ ความพยายามของพวกเขาจะบังผลเนื่องจากการปะทะตัวของสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ก็ได้รับแรงกระตุ้นจากการจัดงานศิลป์ เมืองเก่าและโบราณสถานได้รับความเสียหายอย่างหนักจากความขัดแย้งอันเกิดจากสงคราม

มรดกโลกเป็นพื้นฐานแห่งความทรงจำและเอกลักษณ์หลากหลายที่มนุษย์สร้างขึ้น การปล่อยให้ผลงานชิ้นเอก ความรู้ แหล่งทางธรรมชาติ รวมทั้งสายพันธุ์ของพืชและสัตว์ที่ประกอบขึ้นเป็นมรดกนี้สาบสูญไป ก็เหมือนถอดถอนเอาความทรงจำเรื่องครอบครัวและที่อยู่อาศัยในวัยเยาว์ของบุคคลหนึ่งออกไป แล้วคนผู้นั้นจะสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคล มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นและมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขโดยปราศจากความทรงจำได้อย่างไร การสงวนรักษามรดกโลกไม่ได้เป็นเพียงผลพวงของผู้ที่รักงานศิลปะและประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่ก่อให้เกิดเผ่าพันธุ์มนุษย์ ความคิดที่ให้ความสำคัญกับมรดกนี้เป็นบ่อเกิดของอนุสัญญามรดกโลกในปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศ

การบริหารจัดการอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าองค์การยูเนสโกเป็นองค์กรที่บริหารจัดการอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก กระทั่งตัดสินใจว่าอาคารหรือสถานที่ใดสมควรได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลกหรือไม่ แต่ข้อเท็จจริงก็คือ ในการพิจารณานั้น “คณะกรรมการมรดกโลก” (World Heritage Committee) เป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสมและตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ คณะกรรมการมรดกโลกเป็นคณะกรรมการที่มีการเลือกตั้งมาจากประเทศภาคีสมาชิกรวม 21 คน ในช่วงเวลาเดียวกับการประชุมสมัชชาสามัญประจำปีขององค์การยูเนสโก วาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี ภารกิจหลักของคณะกรรมการชุดนี้มี 5 ประการ คือ

1. พิจารณาตัดสินใจขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก บัญชีนี้รัฐบาลของภาคีสมาชิกแต่ละประเทศเสนอขึ้นมา โดยผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการประเทศนั้น ๆ ไปขึ้นตอนหนึ่งแล้ว
2. พิจารณาการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติที่ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ
3. พิจารณาคำร้องขอความช่วยเหลือนานาชาติ ที่รัฐภาคีเสนอมาโดยประเทศที่มีทุนทรัพย์ บุคลากร และเทคโนโลยีต้องให้ความช่วยเหลือกรณีที่เร่งด่วนและจำเป็น
4. ติดตามตรวจสอบผลงานให้รัฐภาคีดำเนินการ เพื่อการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของตน ตามเงื่อนไขที่ระบุในอนุสัญญา
5. บริหารจัดการกองทุนมรดกโลก (World Heritage Fund) เพื่อช่วยเหลือมรดกโลกที่กำลังเผชิญภาวะอันตราย

องค์ประกอบของกระบวนการทำงานเพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลกและคุ้มครองมรดกโลก มีดังนี้

1. การประชุมสามัญของประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Convention Concerning the Protection of World Cultural Heritage and Natural Heritage) ซึ่งจัดประชุมทุก 2 ปี เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการมรดกโลก

2. คณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) ประกอบด้วยคณะกรรมการ 21 คน เลือกตั้งมาจากประเทศภาคีสมาชิก เลือกในการประชุมสามัญซึ่งมีวาระการทำงาน 6 ปี และมีการประชุมทุกปี

3. คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการกลางของคณะกรรมการมรดกโลก มีสมาชิก 7 คน เลือกมาจากคณะกรรมการ 21 คน เพื่อจัดเตรียมข้อมูลในการตัดสินใจ

4. คณะกรรมการที่ปรึกษาองค์การระดับนานาชาติ 3 องค์การประกอบด้วย (1) The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) (2) The World Conservation Union (IUCN) และ (3) The International Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)

5. ศูนย์มรดกโลก (The UNESCO World Heritage Center) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นกองเลขาธิการที่องค์การยูเนสโกก่อตั้งขึ้น มีหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับมรดกโลกให้แก่ภาคีสมาชิก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 เป็นต้นมา โดยมีภารกิจที่จะดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก มีหน้าที่จัดประชุมตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา และช่วยเหลือประเทศภาคีสมาชิก (ตามที่ได้รับคำร้องขอ) เพื่อเตรียมการนำเสนอเข้าสู่รายการมรดกโลก โดยให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคและร่วมรายงานสถานภาพ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือยามฉุกเฉินแก่แหล่งมรดกที่กำลังถูกคุกคาม นอกจากนี้ ศูนย์มรดกโลกยังจัดการสัมมนาเชิงเทคนิค และพัฒนาสื่อสารการสอนแก่ครู และสาธารณชนให้มีการตระหนักต่อมรดกโลก

6. กองทุนมรดกโลก (World Heritage Fund) กองทุนนี้สามารถนำไปใช้เพื่อสนับสนุนความช่วยเหลือและความร่วมมือเชิงเทคนิคหลากหลายรูปแบบ เช่นให้ผู้เชี่ยวชาญศึกษาและพิจารณาและแก้ไขต้นเหตุของการเสื่อมสลายของแหล่งมรดกโลก หรือวางแผนเพื่อมาตรการในการอนุรักษ์ หรือฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นในการอนุรักษ์ หรือเทคนิคในการซ่อมแซม หรืออาจเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่การคุ้มครองอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

รายได้ของกองทุนมรดกโลกมาจากเงินบริจาคร้อยละ 1 ของเงินที่ภาคีสมาชิกอนุสัญญาต้องบริจาคให้แก่ยูเนสโก รวมทั้งเงินบริจาคอื่น ๆ จากสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งปัจเจกบุคคล หรือรายได้จากการหาทุนที่องค์กรในประเทศและต่างประเทศจัดกิจกรรมขึ้น

ความช่วยเหลือจากมรดกโลก

หลายคนอาจตั้งความหวังหรือหลงเข้าใจว่า การได้รับเลือกเป็นมรดกโลกของแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติทั้งสามจะทำให้สถานที่เหล่านั้นปลอดภัยจากการถูกคุกคาม และได้รับความคุ้มครองจากนานาชาติ แต่ในความเป็นจริงแล้ว หน้าที่ในการคุ้มครอง สงวนรักษา ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติให้คงอยู่ตลอดไปเพื่อชนรุ่นหลังนั้น เป็นของประเทศผู้เป็นเจ้าของมรดก มิใช่ของประเทศอื่นหรือของคณะกรรมการมรดกโลก

ความช่วยเหลือจากคณะกรรมการมรดกโลกนั้น เป็นเพียงการสนับสนุนให้ประเทศภาคีในอนุสัญญา สร้างความพยายามที่จะสงวนรักษาและบ่งชี้มรดกของชาติตน เช่น ความช่วยเหลือในการจัดเตรียมรายชื่อสมบัติทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่จะเสนอเข้าบัญชีมรดกโลก ความช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติอย่างไม่คาดฝัน ซึ่งจะคุกคามต่อสภาพความเป็นมรดกโลก เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟถล่ม อุทกภัย เป็นต้น (มรดกโลกที่อยู่ในสถานการณ์เช่นนี้จะถูกเสนอให้ขึ้นบัญชีมรดกโลกที่อยู่ในอันตราย) ความช่วยเหลือในการจัดการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของประเทศ ฯลฯ ความช่วยเหลือต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นไปได้ในหลายรูปแบบ เช่น เงิน อุปกรณ์ หรือผู้เชี่ยวชาญที่จะให้คำแนะนำต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรองขอจากประเทศภาคนั้น ๆ

นอกจากเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกให้เป็นมรดกโลก ซึ่งเป็นการวัดคุณสมบัติของแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่แต่ละประเทศเสนอมา ยังมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมอีกว่า สถานที่เหล่านั้นจะต้องได้รับการคุ้มครองทั้งทางกฎหมายและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และการสงวนรักษา เช่น เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ มีมาตรการปกป้องรักษาให้คงความสมบูรณ์ปลอดภัยจากนักท่องเที่ยวที่มาเข้าชม เป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะต้องนำเสนอรายงานเพื่อขอขึ้นบัญชีมรดกโลกด้วย เมื่อได้รับการคัดเลือกให้เป็นมรดกโลกแล้ว ประเทศภาคีจึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการมรดกโลกก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะบังคับให้ประเทศภาคีปฏิบัติ นอกจากการเสนอคำแนะนำและข้อคิดเห็นเท่านั้น สิ่งสุดท้ายที่คณะกรรมการมรดกโลกจะทำได้คือการถอนชื่อมรดกทางวัฒนธรรมหรือทางธรรมชาติออกจากบัญชีมรดกโลก หากแหล่งมรดกนั้นได้สูญเสียคุณลักษณะอันเป็นที่ยอมรับเมื่อคราวพิจารณารับเข้าเป็นมรดกโลกแล้ว

อนุสัญญาว่าด้วยมรดกโลก⁸

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ หรือที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “อนุสัญญามรดกโลก” (World Heritage Convention) ได้รับการรับรองโดยที่ประชุมใหญ่องค์การยูเนสโก เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 หรือเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว

อนุสัญญาฯ นี้เป็นผลมาจากความจำเป็นที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ในเรื่องการคุ้มครองอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก เช่น การที่ประเทศอียิปต์ สร้างเขื่อนใหญ่ที่อัสวานในปี พ.ศ. 2503 ทำให้วิหารอานูซิมเบลตกอยู่ในภาวะเสี่ยงการถูกจมน้ำ องค์กรยูเนสโกจึงได้ระดมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองวิหารดังกล่าว โดยระดมเงินถึง 80 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งครึ่งหนึ่งได้มาจากการบริจาคของรัฐบาลยูเนสโก 50 ประเทศ อนุสัญญาฯ นี้คุ้มครองทั้งสถานที่ที่มีคุณค่าโดดเด่นทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ อันเป็นสมบัติของมนุษยชาติ โดยส่วนรวม อีกทั้งยังเป็นการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปกป้องสมบัติเหล่านี้ไว้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีรัฐภาคีทั้งสิ้น 184 ประเทศให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาฯ ดังกล่าว โดยมีสถานที่ต่าง ๆ 851 แห่ง ขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลก (ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2551) กว่า 174 แห่งตั้งอยู่ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเศษเสี้ยวหนึ่งของสมบัติทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางธรรมชาติของภูมิภาคนี้ ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกทั้งหมดนั้น แบ่งออกเป็น 166 แหล่งมรดกทางธรรมชาติ 660 แหล่งมรดกทาง วัฒนธรรม และ 25 แหล่งผสม (รวมวัฒนธรรมและธรรมชาติ)

ในการคุ้มครองทั้งมรดกทางวัฒนธรรมและชาตินั้น อนุสัญญาฯ ทำหน้าที่เตือนให้นานาชาติพึงตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งความจำเป็นในการรักษาสมดุลภาพระหว่างทั้งมนุษย์ และธรรมชาติอีกด้วย ทั้งนี้อนุสัญญาฯ ได้ให้รายละเอียดเรื่องการกำหนดประเภทของสถานที่ที่จะพิจารณาให้ปรากฏในบัญชีรายชื่อ มรดกโลก ขณะเดียวกันก็ระบุหน้าที่ของรัฐหรือรัฐภาคีในการแสวงหา และกำหนดสถานที่เข้าข่ายเพื่อการอนุรักษ์ปกป้อง อนุสัญญาฯ ระบุไว้ว่าหน่วยงานของรัฐควรตกลงกันเพื่อหลีกเลี่ยง “การกระทำอันจงใจทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทางวัฒนธรรม”

การเซ็นลงนามรับรองอนุสัญญาฯ ของแต่ละประเทศ หมายถึง ประเทศนั้นได้ให้คำปฏิญาณในการอนุรักษ์คงไว้ของแหล่งมรดกโลกทุกแห่งที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตของประเทศนั้น รวมทั้งการป้องกันแหล่งมรดกอื่น อันเป็นความภาคภูมิใจของนานาชาติอีกด้วย

⁸ http://unesco.org/fileadmin/user_upload/news/doc/Thai_Intro_to_World_Heritage.pdf (2008:1-2)

อนุสัญญาฉบับนี้เป็นเอกสารที่แบ่งออกเป็น 38 มาตรา ระบุถึงขอบเขตที่องค์การยูเนสโก (UNESCO) และประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาฯ จะต้องทำงานร่วมกันเพื่อคุ้มครองมรดกของมนุษยชาติ โดยเริ่มต้นด้วยการให้สัญญาเตือนว่า การพัฒนาการทางเศรษฐกิจและทางสังคมคุกคามทำลายล้างมรดกของโลก

การคุกคามสมบัติทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีมาช้านาน ไม่ได้เป็นปัญหาจากภัยสงครามเท่านั้น แต่เป็นผลมาจากมลพิษ การตัดไม้ทำลายป่า การขยายตัวของเมือง และการท่องเที่ยวระดับมวลชนด้วย กระแสของโลกยุคใหม่ที่ปราศจากความระมัดระวังเกือบทุกด้านมีแนวโน้มที่เป็นอันตรายต่อมรดกของมนุษยชาติ อาร์มภบทของอนุสัญญาจึงระบุไว้ว่า “องค์ประกอบใด ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่เสื่อมโทรมและสาบสูญไป ย่อมส่งผลวิกฤตต่อมรดกทั้งหมดของทุกประเทศทั่วโลก”

การขึ้นทะเบียนมรดกโลก

การขึ้นทะเบียนมรดกโลกมีกระบวนการคือ ประเทศภาคีจะจัดเตรียมรายชื่อของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่ตั้งอยู่ในพรมแดนของตน และรวบรวมเพิ่มเอกสารที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยคำชี้แจงเหตุผล และคุณลักษณะที่ทรงคุณค่าโดดเด่นของแหล่งมรดกแต่ละแห่ง ขั้นตอนที่สำคัญต่อมาคือ ในการยื่นคำร้อง ประเทศภาคีจะต้องมีหลักฐานแสดงว่าจะปฏิบัติตามพันธกรณี เช่น มีการออกกฎหมายคุ้มครองแหล่งมรดก มีการจัดเตรียมบุคลากรไว้เพื่อดูแลมรดก และมีการจัดสรรเงินกองทุนไว้ เป็นต้น

แฟ้มจะถูกส่งไปยังศูนย์มรดกโลก ณ สำนักงานองค์การยูเนสโก ซึ่งจะได้รับการส่งต่อไปยังสหภาพเพื่อการสงวนรักษาระดับโลก (IUCN) และ/หรือสภาระหว่างชาติว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS) เพื่อรับการประเมิน องค์กรเอกชนเพื่อพัฒนาเหล่านี้จะส่งผู้เชี่ยวชาญออกตรวจสอบแหล่งมรดก และพิจารณามาตรการที่จำเป็นในการปกป้องแหล่งมรดกเหล่านั้น ผู้เชี่ยวชาญจะส่งรายงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการบริหารมรดกโลก และคณะกรรมการ 7 คนของสำนักงานฯ จะทำการตรวจสอบเพิ่มเอกสาร สำนักงานฯ จะตรวจสอบว่าแหล่งมรดกที่เสนอชื่อเพื่อขอขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกนั้นมีคุณสมบัติและถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาในปี พ.ศ. 2515

ต่อจากนั้น สำนักงานฯ จะแจ้งผลการพิจารณาพร้อมด้วยข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการมรดกโลก 21 คน จะพิจารณาว่าสมบัติหรือแหล่งมรดกนั้นสมควรจะได้รับการขึ้นทะเบียนในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกหรือไม่ หรือจะเลื่อนการพิจารณาออกไป หรือไม่เห็นสมควรจะให้ขึ้นทะเบียนเป็น

มรดกโลก คณะกรรมการจะพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อมั่นใจว่าบัญชีรายชื่อสะท้อนถึงแหล่งมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลกที่มีความหลากหลายอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการได้ขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก

บัญชีรายชื่อจะช่วยผลักดันให้แหล่งมรดกเป็นที่รู้จัก ประเทศภาคีจึงกระตือรือร้นมากที่จะได้รับ “ตราสัญลักษณ์มรดกโลก” ในทันทีที่ได้รับการขึ้นทะเบียน แหล่งมรดกนั้นก็จะได้ผลพวงจากการคุ้มครองระดับระหว่างประเทศ รวมทั้งจะได้รับการจัดสรรกองทุนระหว่างประเทศ ถ้าประเทศภาคีที่แหล่งมรดกตั้งอยู่นั้นยื่นคำร้องขอเงินช่วยเหลือ ยูเนสโกได้มีการจัดสรรวงเงินไว้ประมาณ 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁹ ทุกปีไว้เพื่อใช้ดำเนินการต่าง ๆ เช่น การจัดหานักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ในการศึกษาแหล่งมรดก และเพื่อจัดสรรเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรเงินครั้งล้านเหรียญเพื่อสงเคราะห์ในยามฉุกเฉินด้วย ซึ่งมักจะมีความจำเป็นในกรณีของภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ระบบการจัดการแหล่งมรดกโลก⁹

แหล่งมรดกโลกทุกแห่งจำเป็นต้องมีระบบการจัดการ ซึ่งในบางกรณีอาจอยู่ในรูปแบบของแผนแม่บทการจัดการกรอบความคิดที่สำคัญในระบบการจัดการ คือ การแบ่งพื้นที่ การดูแลและจัดการแหล่งมรดกโลกหนึ่งๆจะเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น หากมีการใช้กฎหมายกำหนดพื้นที่สองส่วน ได้แก่ เขตพื้นที่คุ้มครองโบราณสถาน (Core Zone) และเขตพื้นที่กันชน (Buffer Zone) การกำหนดพื้นที่การจัดการภายในบริเวณของแหล่งมรดกโลกนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ในพื้นที่คุ้มครองโบราณสถานจำเป็นต้องมีการคุ้มครองอย่างเข้มงวด โดยห้ามไม่ให้มีที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และควบคุมการก่อสร้างเพิ่มเติมอย่างเข้มงวด ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ นอกเหนือไปจากงานด้านการอนุรักษ์เท่านั้น และมีการจัดการการเข้าเยี่ยมชมที่เหมาะสม

แผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลก ควรประกอบารดูแลเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา
2. การใช้ของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยว
3. การวิจัยและการเฝ้าระวัง
4. การบริหารจัดการ

ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ยูเนสโกได้ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนการทำแผนเพื่อการจัดการและการพัฒนาพื้นที่และระบบนิเวศน์โดยรวม แผนเหล่านี้เป็นช่องทางที่จะก่อให้เกิดความ

⁹ http://unesco.org/fileadmin/user_upload/news/doc/Thai_Intro_to_World_Heritage.pdf (2008:7-9)

สมดุลระหว่างการอนุรักษ์ กับความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีคุณประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น ด้านการมีงานอนุรักษ์ทำ ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แผนเหล่านี้ก่อให้เกิดความสมดุล ระหว่างความต้องการด้านต่างๆของหลายๆฝ่าย ทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน อันจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในด้านจุดประสงค์และนโยบาย การดำเนินงานตามแผน ก็เกิดขึ้นได้พร้อมๆกับงานของหน่วยงานอื่น ๆ โดยไม่ขัดกัน นี่เป็นการอำนวยความสะดวกการบริหารงานมรดกเกิดขึ้น พร้อมกับงานพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยการปรับความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น แผนอันนี้ก็อำนวยความสะดวก การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในบริเวณนั้น

ปัจจุบันได้มีการนำแผนจัดการดังกล่าวไปใช้ตามแหล่งมรดกโลกต่าง อาทิเช่น ปราสาทวัดภู ที่แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาว แผนจัดการนี้ประกอบด้วยรายละเอียดจากการรวบรวมข้อมูลทางภูมิศาสตร์ โบราณคดี เศรษฐกิจ และสังคมโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งทำให้แผนจัดการนี้เป็นเครื่องมือบริหารสำคัญที่สุดในภายภาคหน้าของมรดกโลกแห่งนี้

1. การจัดการทรัพยากร

มีการคุกคามมรดกในหลายๆด้านซึ่งผู้จัดการควรเตรียมตัวให้พร้อม เช่น ในด้านขยายตัวเมือง การขโมยวัตถุทางศิลปะ สาเหตุและปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น มด แมลง น้ำซึม ฯลฯ ผู้จัดการของท้องถิ่นที่จะต้องตระหนักได้ถูกล่วงหน้า และมีการเสนอกลยุทธ์เพื่อเผชิญกับปัญหาทางธรรมชาติและปัญหาจากการกระทำของมนุษย์ การวิจัยและมีการเฝ้าติดตาม

2. การใช้ของมนุษย์ (การเข้าถึงแหล่งมรดก การมีส่วนร่วม ความสามารถในการรับรอง)

การได้ชื่อว่าเป็นแหล่งมรดกโลกทำให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น มีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ด้วยเหตุเช่นนี้จึงจำเป็นต้องมีความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว หากมีการบริหารที่ดี ความสามารถรองรับนั้นจะต้องไม่มีการเลยเถิดล้นล้ำ ความสามารถรองรับอาจอธิบายได้ว่าเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่พื้นที่สามารถรองรับได้สูงที่สุด โดยที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจมากที่สุดและมีผลกระทบทางลบน้อยที่สุดต่อชุมชนและทรัพยากร

3. การเฝ้าระวังและประเมินสภาพ

องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรอิสระ และผู้รับผิดชอบแหล่งมรดก ซึ่งเป็นผู้ร่วมพัฒนาหลักการ กฎระเบียบข้อปฏิบัติ และนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยรวม สำหรับแหล่งมรดกโลกแต่ละแห่งมีหน้าที่ในการประเมินผลต่าง ๆ รวบรวมข้อมูล และแบ่งปันข้อมูลเพื่อการพัฒนาต่อไป ตัวอย่างเช่น ระบบการเฝ้าระวังอย่างง่าย ๆ ระบุรายการเสียหายทั้งหมด และเฝ้าระวังดูแลการฟื้นฟูฟื้นฟูนั้น ๆ จนกว่าจะแก้ไขแต่ละปัญหาได้ ในกรณีของแหล่งมรดกจำเป็น

จะต้องได้รับการเฝ้าระวังและประเมินสภาพเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการมรดกโลก อย่างเป็นทางการทุก ๆ 6 ปี หรือตามกำหนดที่ได้ระบุไว้โดยคณะกรรมการมรดกโลก

4. การบริหารจัดการ

การเงิน

การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาแหล่งต่าง ๆ แหล่งเงินทุนต่าง ๆ ในที่นี้ อาจหมายรวมถึง งบประมาณจากรัฐบาล จากส่วนกลาง งบประมาณระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

การศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับทุกคนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งมรดกโลก ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้จัดการแหล่ง ประชาชนในพื้นที่ และนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งนั้นๆ และให้แหล่งมรดกนั้น ๆ ได้มีการคุ้มครองที่ถูกต้องและเหมาะสม

การตลาด

ทุกพื้นที่แหล่งมรดกควรมีแผนการตลาด ซึ่งครอบคลุมวัตถุประสงค์ของทางการและความต้องการของชุมชนโดยทั่วถึง ทรัพย์สินของแหล่งมรดกครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านวัฒนธรรม รวมทั้งศาสนพิธี ศิลปะและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยการผนวกเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไปผู้เข้าเยี่ยมชมจะได้สัมผัสกับความมั่นคงและความเข้าใจลึกซึ้งต่อสถานที่นั้น เมื่อร่างแผนการจัดการแล้วเสร็จและได้รับการเห็นชอบตามกฎหมาย เรื่องสำคัญต่อไปคือ ประเด็นเรื่องวิธีการดำเนินการตามแผน ซึ่งหนทางเดียวในการดำเนินงานบริหารด้านอนุรักษ์ในตัวเมืองด้วยดี คือระบบการจัดการตนเอง ด้วยความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น รัฐบาล นักวิชาการและธุรกิจ

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

มล.ศุ่ย ชุมสาย (2518) ได้เขียนไว้ในหนังสือหลักวิชาการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมเชิงมนุษย์สัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ การพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะทางสังคมนั้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในประเทศของตนหรือในต่างประเทศ ได้เป็นปัจจัยประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมในตัวคนโดยที่นักท่องเที่ยวอาจเป็นนักธุรกิจ นักเดินเรือ นักสำรวจ นักศึกษา นักจาริกแสวงบุญ หรือเศรษฐกิจที่มีเวลาว่างก็ตาม การท่องเที่ยวจะช่วยทำให้เกิดการสัมผัสกับอารยธรรมที่แตกต่างออกไป ซึ่งทำทนายให้น่าไปเปรียบเทียบกับอารยธรรมของบ้านเมืองตน ทำให้แผ่ขยายความคิดของตนไปสู่ผู้อื่นหรือรับเอาความคิดผู้อื่นมาใคร่ครวญ ทำให้สามารถเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ ในเรื่องการค้าขายและอุตสาหกรรม และเป็นสื่อมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างชาวโลก

การศึกษาเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่นั้น อาจส่งผลสะท้อนสู่ความคิดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การได้พบปะคนต่างชาติต่างวัฒนธรรม การได้พบขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่ ๆ การเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เรียกร่องคดีนิยมใหม่ ซึ่งจะเรียกร้องให้นักท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมของตนให้เหมาะกับท้องถิ่นนั้น สภาพเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อภาวะทางจิตของนักท่องเที่ยวที่จะต้องสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีระหว่างตัวเองกับสิ่งเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกัน คนในท้องถิ่นอาจจะต้องปรับตัวหรือได้รับผลกระทบด้านค่านิยมทางสังคมไปด้วยเช่นกัน

ในสภาพของสังคมที่ประชากรต้องแข่งขันหางานทำและทำงานหนักเพื่อความอยู่รอดของตนและเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว จึงไม่มีเวลาว่างพอที่จะสนใจเกี่ยวกับการพักผ่อนหรือเดินทางท่องเที่ยวมากนัก แต่ก็ยังมีประชากรบางกลุ่มที่พอมีฐานะทางเศรษฐกิจดี หรือมีเวลาว่างพอที่จะมีโอกาสไปพักผ่อนตามสถานภาพของตนก็มักจะเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวดังที่ วิชัย เทียนน้อย (2528:3-5) ได้เขียนไว้ คือ

1. ความเคร่งเครียดจากการทำงาน งานประจำที่ทุกคนปฏิบัติกรอยู่จำเป็นต้องใช้กำลังกายและกำลังสมองเพื่อจะผลักดันให้งานที่รับผิดชอบประสบความสำเร็จในระดับสูง หรือในฐานะที่ผู้ร่วมงานหรือเจ้าของกิจการพึงพอใจด้วยเหตุนี้เอง เพื่อให้งานที่ปฏิบัติอยู่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ร่างกายจึงต้องได้รับการพักผ่อนตามความเหมาะสมแก่สถานภาพการหยุดงานในปลายสัปดาห์ การปิดภาคการศึกษา หรือการหยุดพักผ่อนของข้าราชการและคนงานจึงเป็นเรื่องสำคัญ กิจกรรมการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะพึงปฏิบัติแตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับสถานที่ ระยะเวลา และสถานภาพของตนเอง

2. รายได้ของประชากรดีขึ้น จากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น ส่งผลให้คนมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีเงินออมและเหลือพอที่จะนำไปใช้เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุนี้ ทำให้ประชากรมีความปรารถนาที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหรือเพิ่มพูนความรู้ แม้ว่าการทำกิจกรรมดังกล่าวจะต้องใช้จ่ายเงินเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ได้ทำให้ครอบครัวได้รับความดีดร้อน

3. การคมนาคมสะดวก การคมนาคมขนส่งนับว่าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น ถ้าหากขาดการคมนาคมขนส่งเสียแล้ว กิจการท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางในระยะใกล้หรือไกล จะกระทำได้ด้วยความสะดวกหรือไม่ได้เลย จากการพัฒนาทางด้านคมนาคมขนส่งของรัฐ จึงทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ค่าใช้จ่ายถูกและปลอดภัย อันส่งผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวที่มีกระจุกกระจายอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลมีประชากรเข้าไปเที่ยวมากขึ้น

4. มีเวลาว่าง องค์กรประกอบทางด้านเวลาจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพราะเมื่อมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพ มักจะหาเวลาเพื่อการพักผ่อนและการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ จากการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประกอบในกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจจึงทำให้การผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ กระทำได้รวดเร็ว ซึ่งทำให้คนมีเวลาว่างเพิ่มขึ้น

5. จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จากการที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จึงทำให้ชุมชนแบบเมืองมีสภาพแออัด สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไปเกิดมลพิษ สถานที่ท่องเที่ยวตามชานเมืองมีจำกัด ในขณะเดียวกัน สถานที่ท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาอย่างมากมาย ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการ สถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชากรที่เพิ่มขึ้น

6. เหตุผลส่วนบุคคล เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไปเป็นผู้อยากรู้ อยากเห็น มีธุรกิจต้องเดินทางไปติดต่อ เดินทางไปเยี่ยมญาติ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การไปจาริกแสวงบุญและการทัศนศึกษา สิ่งเหล่านี้แม้ว่าจะมีจุดประสงค์เพื่อกิจกรรมดังกล่าว แต่ก็มีจุดประสงค์รองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแฝงอยู่ด้วย ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ซึ่งต้องเดินทางไปกระทำในต่างถิ่นหรือต่างแดน จะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวผสมอยู่ด้วยตลอดเวลา

วรรณ วลัยวานิช (2539) ได้กล่าวไว้ว่า แต่เดิมการท่องเที่ยวนั้น มิได้เกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรง จุดประสงค์สำคัญของนักท่องเที่ยวอาจเป็นเพียงต้องการพักผ่อนหลังจากประกอบภาระงาน เมื่อมีจำนวนประชากรมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ มีมากขึ้น การดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม เศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการที่จะพักผ่อนมีมากขึ้น การพัฒนาและการขยายแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นการประกอบกิจการที่เป็นไปในรูปแบบของธุรกิจโดยตรง การท่องเที่ยว นอกจากมีประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลกมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมโดยรวมและสังคมเฉพาะจุด รวมไปถึงวัฒนธรรม ประเพณี ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกด้วย

นิคม จารุมณี (2536 : 5-7) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ
2. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ มีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับดุลยภาพชำระเงิน
3. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง สร้างงาน สร้างอาชีพมากมายและเป็นการสร้างอาชีพเสริมที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหาร

4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างงาน สร้างอาชีพ โดยเฉพาะในธุรกิจทางตรง เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว เป็นต้น
5. การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
6. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย ซึ่งถือว่าการเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐพึงสนับสนุน
7. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนการเกษตรอื่น ๆ ผลผลิตของการท่องเที่ยวจึงเสนอขายให้นักท่องเที่ยวได้โดยมีความยั่งยืนไม่ผันแปร
8. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้
9. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น
10. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
11. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพสัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน

Valene Smith (อ้างใน สิริ ฮามสุโพธิ์ 2543:65-66) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการสังเกตการ แสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตประจำวันของชนต่างสังคม ต่างเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการเดินทางไปเยี่ยมเยือนบ้านเกิดเมืองนอน
2. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว โดยใช้สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ประเภทธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้คนและสภาพแวดล้อม
3. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) คือการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและเข้าร่วมการใช้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เก่า ๆ ของคนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมา และการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตน
4. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมพิพิธภัณฑสถาน โบราณวัตถุสถาน ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) เป็นการรวมเอาการท่องเที่ยวเข้ากับการเดินทางเพื่อธุรกิจ เช่น การจัดประชุม สัมมนา ของสมาคม องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมักจะเลือกสถานที่จัดประชุมในเมืองที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และบรรจุเรื่องของการท่องเที่ยวไว้ในโปรแกรมด้วย
6. การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreation Tourism) เช่น การเข้าร่วมแข่งขันกีฬา การอาบแดด การใช้น้ำพุร้อนเพื่อการรักษาโรค การแข่งขันกอล์ฟ เป็นต้น
7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการ หรือเพื่อเป็นการกระตุ้น การเร่งยอดขายของพนักงาน การท่องเที่ยวประเภทนี้ หน่วยงานหรือบริษัทจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด
8. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Conference/Congress) โดยปกติในการจัดประชุมสัมมนา ทางผู้จัดจะบรรจุรายการท่องเที่ยวไว้ในโปรแกรมการเดินทางด้วย เมืองที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว จึงมักจะได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานที่จัดประชุมสัมมนาเสมอ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548:50-56) ได้เขียนถึงองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวไว้ในหนังสืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ หรือ 3A's ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนสถานที่นั้น ๆ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มย่อมสนใจสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทไม่เหมือนกัน เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งอาจสนใจด้านความสวยงามของธรรมชาติ ก็ชอบไปเที่ยวภูเขาหรือหาดทราย หรือนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งอาจสนใจด้านศิลปวัฒนธรรม ก็ชอบไปเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวเขา หรือนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งอาจสนใจด้านโบราณสถาน ก็ชอบไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมของทรัพยากรท่องเที่ยว ก็มีส่วนในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมด้วย
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึง (Accessibility) เป็นปัจจัยที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง แต่ถ้าขาดเส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้ว แม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามประทับใจหรือมีคุณค่าสูงส่งเพียงใดก็ตามย่อมจะไร้ความหมายอย่างสิ้นเชิง เพราะไม่สามารถเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม

ทรัพยากรนั้นได้ เช่น ถนนหนทาง สถานีขนส่งทางรถยนต์ ท่าเรือ และท่าอากาศยาน เป็นต้น เพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความสุข ความสบาย และความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้น โดยปกติสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้รัฐบาลจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเองอยู่แล้ว สำหรับนักท่องเที่ยวถือเป็นผลพลอยได้จากการให้บริการเหล่านี้ เราอาจแยกประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกออกเป็น 3 ประเภทคือ

3.1 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวประเภทการเข้า-ออกเมือง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญ เพราะเป็นประตูแรกที่นักท่องเที่ยวจะผ่านเข้าประเทศ โดยปกตินักท่องเที่ยวต่างชาติจะเดินทางเข้าออกประเทศ จะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบริการเข้าออกประเทศอย่างประทับใจแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด ทำให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางมาซ้ำอีก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทการเข้า-ออกเมือง ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ 4 ประเภทย่อย ๆ คือ

(1) สิ่งอำนวยความสะดวกในการขนถ่ายกระเป๋าเดินทาง เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าออกประเทศควรมีความรวดเร็วในการขนถ่ายกระเป๋าเดินทางของนักท่องเที่ยว ถ้าหากล่าช้าจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายและฝังตรึงอยู่ในความทรงจำ อาจเข็ดขยาดไม่อยากเดินทางมาอีก

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกในการตรวจตราหนังสือเดินทาง เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าออกประเทศควรดำเนินการตรวจคนเข้าเมืองให้เร็วขึ้น อาจเพิ่มช่วงตรวจเช็คให้มากขึ้น มีการแบ่งเป็นช่องเฉพาะคนที่ถือหนังสือเดินทางภายในประเทศ กับช่องสำหรับคนต่างด้าวที่ถือหนังสือเดินทางต่างประเทศ

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการตรวจค้นของติดตัว เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าออกประเทศควรดำเนินการตรวจค้นสิ่งของติดตัวให้รวดเร็ว อาจจะเพิ่มเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยวหรือจัดเจ้าหน้าที่สุกการตรวจค้นเป็นคณะ โดยไม่ปะปนกับบุคคลที่ไม่ใช่นักท่องเที่ยว

(4) สิ่งอำนวยความสะดวกในการต่อวีซ่า เมื่อนักท่องเที่ยวประสงค์ที่จะขออนุญาตอยู่ต่อชั่วคราวหลังจากครบกำหนดตามที่ได้ออกอนุญาตไว้ ก็ควรอำนวยความสะดวกในการต่อวีซ่าให้รวดเร็ว เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยู่ในประเทศนานวันขึ้น ถ้าหากการต่อวีซ่าล่าช้า

หรือมีปัญหามาก นักท่องเที่ยวก็ไม่อยากขอต่อวีซ่า จะทำให้ประเทศชาติสูญเสียเงินรายได้จากนักท่องเที่ยว

3.2 สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทโครงสร้างพื้นฐาน เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อการยังชีพของประชาชน หรือที่เรียกกันว่า สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยที่รัฐบาลของแต่ละประเทศพยายามสร้างสิ่งเหล่านี้แก่ประชาชนในประเทศของตน ให้ได้รับความสะดวกสบายอยู่อย่างมีความสุข และส่งผลเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวอีกด้วย ประเทศใดมีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ดีย่อมทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความความสะดวกสบาย ในการเข้ามาเยี่ยมชม และเกิดความประทับใจอยากกลับมาเที่ยวอีก โครงสร้างพื้นฐานจำเป็นต้องลงทุนสร้างด้วยเงินมหาศาลและใช้เวลาในการก่อสร้างนานซึ่งที่สำคัญมี 8 ประการดังนี้ คือ

(1) การสื่อสาร เป็นการให้บริการด้านการสื่อสารแก่ประชาชน เพื่อให้สามารถทำการสื่อสารติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ ตามต้องการทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเพียงพอ เช่น บริการโทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร จดหมาย ไปรษณีย์ เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวก็สามารถใช้บริการด้านการสื่อสารในการส่งข่าวสารไปยังญาติมิตรที่บ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง หรือติดต่อสอบถามข้อมูลทางการท่องเที่ยวเพิ่มเติม

(2) ระบบน้ำ เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีให้บริการน้ำใช้และน้ำดื่มแก่ประชาชน โดยต้องให้มีบริการน้ำที่มีความสะอาดและเพียงพอ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการระบบน้ำในการปฏิบัติกิจประจำวัน เช่นระบบน้ำประปาที่สะอาดพร้อมทั้งมีการวางท่อน้ำให้ไหลอย่างไม่ติดขัด เป็นต้น

(3) ระบบไฟฟ้า เป็นการให้บริการด้านกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชนเพื่อใช้ในการให้แสงสว่างและใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอ เช่น เครื่องปรับอากาศ พัดลม เครื่องโกนหนวด เตารีด เครื่องเป่าผม เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการด้านระบบไฟฟ้าได้ด้วยเช่นกัน จึงต้องมีการลงทุนผลิตระบบไฟฟ้าอย่างเพียงพอ โดยจะต้องมีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับปริมาณการใช้ไฟฟ้า และจัดหาไว้ให้เพียงพอกับความต้องการที่อาจเกิดขึ้นจากการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในอนาคตด้วย

(4) การสุขาภิบาล เป็นการให้บริการดูแลสุขาภิบาลแก่ประชาชนให้มีความสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ เช่น การกำจัดน้ำเสีย การกำจัดสิ่งขับถ่ายออกจากร่างกาย และการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวย่อมไม่ชอบเดินทางไปท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือประเทศที่สกปรก เรื่องการกำจัดสิ่งสกปรกโสโครกเหล่านี้ จำต้องกระทำอย่างถูกสุขลักษณะ อีกทั้งต้องมีการเตรียมตัวเป็นอย่างดี ซึ่งอาจต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะเข้าช่วย จึงต้องมีการลงทุนค่อนข้างสูง

(5) ถนนหนทาง เป็นเส้นทางสัญจรไปมาของประชาชน อีกทั้งเป็นเส้นทางของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสถานีขนส่งทางรถยนต์ ท่าเรือ และท่าอากาศยานเพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

(6) การสาธารณสุข เป็นการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน หากเกิดเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการด้านสาธารณสุขในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว เช่น โรงพยาบาล คลินิก ศูนย์อนามัย เป็นต้น ซึ่งสถานพยาบาลเหล่านี้จะต้องมีแพทย์และพยาบาลไว้รักษาให้ทันทั่วถึง โดยคำนึงถึงการใช้ภาษาที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจด้วย

(7) สวนสาธารณะ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้ร่วมกันได้ แม้ว่าความต้องการของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มอาจไม่เหมือนกัน และผู้วางแผนควรสร้างสวนสาธารณะขึ้นให้สามารถรับใช้บุคคลทั้ง 2 กลุ่ม โดยนำเอาความต้องการของบุคคลทั้ง 2 กลุ่มมารวมกันและผสมให้กลมกลืนกัน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวมาก ซึ่งการจัดสร้างสวนสาธารณะนั้น ควรจัดให้มีทั้งในตัวเมืองและนอกเมืองไว้บริการประชาชนและนักท่องเที่ยว สำหรับการจัดสร้างสวนสาธารณะในตัวเมืองควรสร้างให้กลมกลืนกันระหว่างสิ่งก่อสร้างรอบ ๆ กับบริเวณพื้นที่ว่างเปล่าโล่ง ๆ ส่วนการจัดสร้างสวนสาธารณะนอกเมืองควรสร้างให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ก็อาจมีการจัดทำสวนสาธารณะขึ้น 2 ข้างของถนน เพื่อช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มความสวยงามของทิวทัศน์ 2 ข้างทางด้วย

(8) การศึกษาและฝึกอบรม เป็นการให้บริการด้านความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถที่ประกอบอาชีพธุรกิจท่องเที่ยวสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการสร้างงานให้แก่ประชาชนและพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย จึงจะต้องมีสถาบันการศึกษาที่จะให้ความรู้และฝึกอบรมทักษะให้แก่บุคลากรที่อยู่ในธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้การศึกษาควรใช้ 2 ภาษาพร้อมกันไป คือภาษาท้องถิ่นและภาษาอังกฤษ ถ้าหากสามารถเรียนภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพิ่มขึ้นก็ยิ่งดี

3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทความปลอดภัย เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มุ่งให้ความปลอดภัยทางร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินแก่ประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้เนื่องจากความปลอดภัยเป็นสิ่งพึงปรารถนาตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน และเป็นสัจพจน์อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่พยายามหลีกเลี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเองให้มากที่สุด ในการตัดสินใจที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ใดก็ตาม นักท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางด้านร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากมีข่าวเกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นที่ใด เช่น มีการโจรกรรม ปล้นจี้ ชิงทรัพย์ โรคระบาด มีการรบกวน ก่อความไม่สงบ

ปฏิวัติ รัฐประหาร เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกไม่ปลอดภัย ก็จะไม่เดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่นั้น แม้จะมีสิ่งดึงดูดใจมากมาย อย่างไรก็ดีตาม ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยที่สำคัญมี 3 ด้านคือ

(1) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยในลักษณะทั่วไป เป็นการคุ้มครองรักษาความปลอดภัยและบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนของตนเองรวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย โดยพยายามดำเนินการแก้ไข ป้องกัน ปรามปรามอาชญากรรมและความเดือดร้อนต่างๆ ที่ว่าราชอาณาจักร ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมมือกับกรมตำรวจจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว (ศช.ทท.) เพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกองปราบปรามสามยอด เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้านการแจ้งความ การดำเนินคดีและระเบียบพิธีต่างๆ อันเกี่ยวกับความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นศูนย์รวมข่าวและรับแจ้งเหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีตำรวจท่องเที่ยวออกปฏิบัติงานและตรวจตราตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ด้วย อย่างไรก็ดีตาม การดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว ควรอยู่ในลักษณะของการป้องกันมากกว่าปรามปราม ซึ่งอาจจะใช้มาตรการป้องกันต่างๆ เช่น การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของคนในท้องถิ่นต่อนักท่องเที่ยว การให้ความรู้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว การออกกฎหมายป้องกันความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การให้ความช่วยเหลือเมื่อนักท่องเที่ยวประสบอันตราย เป็นต้น

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยจากการใช้บริการท่องเที่ยว เป็นการให้ความคุ้มครองดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวจากการใช้บริการท่องเที่ยว เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุหรือถูกหลอกลวงจากผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

(2.1) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านการขนส่ง ในการใช้บริการขนส่งของนักท่องเที่ยวจะต้องให้มีเส้นทาง ยานพาหนะ ผู้ประจำยานพาหนะที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักท่องเที่ยว และยังคงป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวถูกประทุษร้าย ถูกวางยา นอนหลับ ถูกกรีดล้างกระเป๋า ถูกจี้ปล้นบนยานพาหนะขนส่ง นอกจากนี้ยังต้องป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวถูกโกงราคาค่าโดยสารด้วย

(2.2) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านที่พักแรม ในการใช้บริการที่พักแรมของนักท่องเที่ยว ก็ต้องป้องกันมิให้ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวสูญหายหรือเสียหาย ไม่ว่าจะสูญหายหรือเสียหายภายในห้องพักหรือที่ฝากไว้กับโรงแรม นอกจากนี้ยังต้องป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวถูกโกงราคาที่พักด้วย

(2.3) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านแหล่งท่องเที่ยว ในการใช้บริการด้านแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ก็ต้องให้นักท่องเที่ยวได้รับความปลอดภัย โดยมีการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุขณะเที่ยวชมในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งต้องป้องกันมิให้นักท่องเที่ยว ถูกโกงราคาค่าเข้าชมจากแหล่งท่องเที่ยวด้วย

(2.4) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ในการใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยว ก็ต้องให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากอาหารเป็นพิษและการโกงราคาค่าอาหารและเครื่องดื่มจากร้านอาหาร

(2.5) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านนำเที่ยว ในการใช้บริการด้านนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ของนักท่องเที่ยว ก็ต้องให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงของธุรกิจนำเที่ยวที่ขายบริการแล้วไม่ได้รับบริการหรือได้รับบริการไม่ครบตามที่ตกลงกันไว้ รวมทั้งการโกงราคาค่าบริการนำเที่ยวด้วย

(2.6) ความปลอดภัยจากการใช้บริการด้านสินค้าที่ระลึก ในการใช้บริการด้านสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยว ก็ต้องให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงของผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายสินค้าที่ระลึกที่ขายสินค้าไม่ได้คุณภาพมาตรฐานหรือของปลอม หรือจ่ายเงินแล้วไม่ส่งมอบสินค้าให้ หรือโกงราคาสูงเกินไป

(3) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยอื่น ๆ เป็นการคุ้มครองดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เช่นการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวด้านแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การให้ข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับเวลาเสมอ การเปลี่ยนแปลงย่อมกล่าวถึงระยะเวลาหนึ่งไปอีกระยะเวลาหนึ่ง เวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องใดก็ตามที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เมื่อกกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มักจะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคม หรือของรูปแบบความสัมพันธ์และการปะทะสัมพันธ์กันทางสังคม แต่ในความเป็นจริงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ซึ่งเกี่ยวพันกับสิ่งต่าง ๆ ในโครงสร้างสังคม รวมถึงเกี่ยวพันกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ทางสังคมด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร หรือความเจริญทางเทคโนโลยี เป็นต้น ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไป

ตามสถานการณ์โลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นย่อมเคลื่อนจากวัฒนธรรมที่เข้มแข็งหรือเจริญกว่าไปทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมที่ด้อยกว่า

ฟองพันธุ์ มณีรัตน์ (2521:88-97) ได้เขียนไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมว่า คนที่อยู่ในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมย่อมประสบการเปลี่ยนแปลง ลักษณะสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เมื่อความจำเป็นหรือความต้องการของมนุษย์เปลี่ยนไป สังคมและวัฒนธรรมจึงเปลี่ยนตาม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีอยู่ 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านนิเวศวิทยา ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมทางด้านประชากร เช่น การเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ การที่ทรัพยากรที่มีอยู่น้อยลง การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรซึ่งมีผลต่อสังคม เป็นต้น และปัจจัยในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งได้แก่ สิ่งประดิษฐ์และการค้นพบใหม่ ๆ รวมไปถึงกระบวนการการประดิษฐ์คิดค้น ตัวการที่มีบทบาทให้ปัจจัยทั้ง 2 ตัวนี้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น อาจเกิดจากภายในสังคมนั้นเองหรืออาจจะเกิดจากอิทธิพลภายนอกสังคม ซึ่งมาจากการติดต่อกันระหว่างสังคมและวัฒนธรรมในรูปแบบของการเผยแพร่ศาสนา การค้าขาย การท่องเที่ยว การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น โดยที่รูปแบบของการติดต่อเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อปัจจัย 2 ประการดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในที่สุด

งามพิศ สัตย์สงวน (2543:53-54) ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible or Material Culture) หมายถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เป็นผลผลิตที่คนในสังคมได้ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตนับตั้งแต่ปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่สิ่งประดิษฐ์อย่างง่าย ๆ เช่น เครื่องปั้นดินเผา ไปจนถึงสถาปัตยกรรมที่วิจิตรบรรจงคัง เช่น พระบรมมหาราชวัง โบสถ์ วิหาร เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Intangible or Non Material Culture) หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม เป็นเรื่องของจิตใจ เป็นส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่างขนาด หรือน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มากและสามารถถ่ายทอดให้แก่กันได้ ยกตัวอย่างเช่น สถาบันสังคม ความเชื่อทางสังคม ศาสนา ค่านิยม ภาษา ศิลปะและประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

Wiese (1956:7)(อ้างถึงในสมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2527:6) และ Moore (1968:366)(อ้างถึงในสมศักดิ์ ศรีสันติสุข,2527:7) ได้ให้ความหมายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไปในเชิงเดียวกันว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์รวมถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผน การกระทำทางสังคมและการกระทำระหว่างกันทางสังคม ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง

มนุษย์กับสิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของกิจกรรมระหว่างมนุษย์ ส่วนสังคมเป็นเรื่องของตัวกระทำสิ่งนั้น ๆ ”

จากข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งมีการเปรียบเทียบความแตกต่างจากระยะเวลาหนึ่งไปในอีกระยะเวลาหนึ่ง และเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์หรือกลุ่มคนในสังคมนั้น ๆ

สตีท สมิทเธอร์ (2545:8) ได้กล่าวไว้ในงานเขียนเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับพัฒนาการทางสังคมว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม อาจเกิดจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การประดิษฐ์คิดค้น ซึ่งมีทั้งการสร้างเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ รวมไปถึงการสร้างความเชื่อและธรรมเนียมประเพณีใหม่ ๆ ขึ้นในสังคม และการเปลี่ยนแปลงยังเป็นที่มาด้วยการหิบบั่มทางวัฒนธรรม หรือรับวัฒนธรรมที่ต่างไปจากสังคมอื่น ซึ่งการรับเอาจากสังคมอื่นนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในทางตรง อันเกิดจากคนต่างวัฒนธรรมได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพฤติกรรมต่อกัน โดยผ่านรูปแบบของการค้า การศึกษาต่อ การเผยแพร่ศาสนา การท่องเที่ยว และในทางอ้อม วัฒนธรรมยังอาจติดต่อกันได้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น จะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านขนาดโครงสร้างเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบหรือความสัมพันธ์ภายในสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และคุณค่าทางสังคมที่แต่ละคนยึดถือ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่จะเกิดขึ้นช้าหรือเร็วเท่านั้น

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์(2539: 32-41) กล่าวว่าไว้ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ย่อมมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น และมีผลตามมาทั้งด้านดีและด้านลบ แม้ว่าผลกระทบด้านนี้จะเป็นเรื่องยากที่จะกล่าวถึง เพราะไม่มีตัวเลขและข้อมูลที่ชัดเจนสนับสนุน บางเรื่องมีลักษณะเป็นนามธรรม กว่าจะปรากฏให้เห็นผลเสียต้องใช้เวลาช้านาน แต่ผลที่เกิดขึ้นก็มักส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้าง และเอกลักษณ์ของสังคม บางเรื่องเมื่อเกิดขึ้นแล้วแก้ไขยาก

ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม อาจเกิดขึ้นได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. ผลกระทบด้านดี

1.1 มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นดีขึ้น สืบเนื่องจากผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ และกระจายโอกาสการจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่นมากขึ้น

1.2 ความสะดวกสบายจากกิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในแหล่งท่องเที่ยวคนในท้องถิ่นย่อมได้รับประโยชน์จากกิจการน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และอื่น ๆ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว กิจการสาธารณูปโภค สาธารณูปการส่วนใหญ่จะพัฒนาขึ้นมาเพื่อคนในท้องถิ่นนั้นเป็นหลักสำคัญ ส่วนนักท่องเที่ยวจะได้รับประโยชน์จากกิจการในลักษณะของผลพลอยได้ แต่สำหรับประเทศที่ยากจนกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา อาจมีลักษณะตรงข้าม ท้องที่หลายแห่ง ชาวบ้านไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะลงทุนในกิจการสาธารณูปโภค แต่หากมีนักท่องเที่ยวไปเยือนมากก็จะมีแรงกระตุ้นให้รัฐบาลหรือนักธุรกิจลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นประการสำคัญ ส่วนคนในท้องถิ่นที่มีโอกาสได้ใช้บริการถือเป็นผลพลอยได้

1.3 การเดินทางท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดสันติภาพแห่งมวลมนุษยชาติได้เคยประกาศในปี ค.ศ. 1967 เป็นปีการท่องเที่ยวสากล และกำหนดคำขวัญว่า “การท่องเที่ยวเป็นหนทางไปสู่สันติภาพ” (Tourism is a Passport to Peace) เมื่อมีการเดินทางไปยังท้องที่ต่าง ๆ ผู้คนมีโอกาสสังสรรค์ร่วมกิจกรรมกัน ย่อมจะทำให้ผู้คนที่มาจากสังคมที่แตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ได้เห็นและมีโอกาสใช้ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันและกัน ต่างฝ่ายจะต่างมีโอกาสถ่ายทอดและรับความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

1.4 การท่องเที่ยวจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากร นันทนาการ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ของท้องถิ่นทำให้เกิดความต้องการที่จะค้นคว้า อนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเหล่านี้ ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเอาไว้ได้ และจากการศึกษาของ UNESCO พบว่า การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยส่งเสริมการฟื้นฟูของวัฒนธรรมดั้งเดิม และช่วยให้เกิดการเผยแพร่ไปทั่วโลก

1.5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา ทั้งในวงกว้างคือช่วยให้นักคนมีโลกทัศน์กว้าง ความรู้และประสบการณ์ที่ได้พบเห็นด้วยตนเองนั้นจะมีประโยชน์ สามารถนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตในสังคมได้ ส่วนในวงแคบนั้น การเดินทางท่องเที่ยวอาจเป็นการจุดชนวนกระตุ้นให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่องเฉพาะแห่งได้

1.6 การท่องเที่ยวจะช่วยลดปัญหาการอพยพหลังไหลเข้าไปแออัดในเมืองหลวง ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มักจะรักถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนของตน หากคนมีโอกาส มีงานอาชีพที่ก้าวหน้าเหมาะสมในภูมิลำเนาย่อมเป็นสิ่งที่ปรารถนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นหนทางช่วยลดปัญหาได้ ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นประกอบอาชีพรายย่อย หรือทำอุตสาหกรรมท้องถิ่นอยู่ในครอบครัว เมื่อคนเหล่านี้มีงานทำ มีรายได้ ย่อมไม่อพยพไปแออัดขัดเคียด เลี่ยงต่อโอกาสถูกหลอก และการถูกเอาเปรียบด้านแรงงานในเมือง

1.7 ใช้ทรัพยากรไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นที่จะนำเอาทรัพยากรส่วนเกินหรือไร้ค่ามาประดิษฐ์คิดค้นเป็นของใช้ ของที่ระลึกในรูปของสินค้าพื้นเมืองจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นการหารายได้มาจุนเจือครอบครัวแล้วยังเป็นการนำเอาทรัพยากรบางประเภทที่เคยถูกทิ้งให้ไร้ค่ามาทำให้เกิดประโยชน์เพิ่มมูลค่า

1.8 เกิดทัศนคติที่ดี ความประทับใจจากการเดินทางท่องเที่ยว จะทำให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่อสถานที่นั้น ๆ และนึกถึงอยู่ตลอดเวลา ยามเมื่อมีโอกาสและช่องทางที่จะให้ความช่วยเหลือ ความประทับใจที่เคยมีมาในอดีตก็อาจจะเป็นแรงกระตุ้นให้ตัดสินใจในด้านที่เป็นคุณได้ ซึ่งถ้าหากเป็นการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือระดับชาติแล้ว ก็ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศอย่างมากในวงกว้าง

1.9 การลดช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจน คนมั่งมีในเมืองมาสู่ชนบทจะช่วยให้เกิดความรู้สึกเข้าใจและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ปัญหาความตึงเครียดระหว่างประเทศจึงหมดไป

1.10 การท่องเที่ยวจะช่วยป้องกันการแทรกซึมบอนทำลายจากฝ่ายตรงข้าม คือเมื่อสถานที่นั้นมีผู้คนเข้าไปพลุกพล่าน และหรือผู้คนมีงานอาชีพ มีความเป็นอยู่ที่ดี ก็จะทำให้ผู้ก่อการร้ายไม่มีโอกาสโจมตีรัฐบาล

ประโยชน์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสังคมนี้ ถึงแม้จะปรากฏในรูปของนามธรรม แต่ก็นับว่าเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อความเป็นมนุษย์ ช่วยให้มีมนุษย์นั้นมีความเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ

2. ผลกระทบด้านลบ

ตามปกติการติดต่อสัมพันธ์กันของคนในชุมชนก็มีความขัดแย้งกันอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกันเข้าไปท่องเที่ยวยังท้องที่ใดก็ตาม ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ผลกระทบด้านลบมีประเด็นสำคัญ ๆ คือ

2.1 การมีค่านิยมผิด ๆ ซึ่งอาจเกิดจากการเลียนแบบนักท่องเที่ยว หรือเกิดความเข้าใจผิด เช่น ไม่อยากทำงาน อยากไปเที่ยวแบบนักท่องเที่ยว โดยคนพวกนี้ไม่เข้าใจว่า

นักท่องเที่ยวนั้นได้ทำงานเก็บเงินเพื่อมาเที่ยว ค่านิยมการอุปโภคบริโภคสินค้าจากต่างประเทศหรือค่านิยมอื่น ๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ค่านิยมมุ่งเน้นการค้าและวัตถุ เช่น เมื่อถูกขอล่ายรูดจะเรียกเงิน หรือการหันหลังให้อาชีพเกษตรกรรม และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างแทน

2.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัว การทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความล่มสลายของความสัมพันธ์ในครอบครัวได้มาก เพราะเป็นการทำงานที่ไม่มีวันหยุดแน่นอน ทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวและมีโอกาสนอกใจคู่สมรส

2.3 ปัญหาศีลธรรม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปแออัดมากขึ้นเท่าไร ก็มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อระดับศีลธรรมต่ำลงเท่านั้น กิจกรรมด้านลบที่มักเกิดขึ้นเสมอ คือ

- การเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นประเทศรวยหรือจน นักท่องเที่ยวมักถูกโกง หรือหลอกขายสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่าราคาเสมอ โดยที่คนในท้องถิ่นที่ท่องเที่ยวมักจะไม่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตน และคิดหาทางค้ากำไรเกินควร ซึ่งส่งผลให้เกิดจินตภาพด้านลบแก่แหล่งท่องเที่ยว

- ปัญหาโสเภณี ปัญหาโสเภณีได้ส่งผลกระทบต่อระดับศีลธรรมและภาพพจน์ของประเทศ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคเอดส์ ซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้น

- การพนัน แหล่งท่องเที่ยวที่เปิดเป็นสถานการพนันมักจะมีบุคคลที่มีพื้นฐานฐานะทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เข้าไปเล่นการพนัน บางคนเมื่อเล่นการพนันแล้วต้องเสียพนันจนหมดตัว หรือตกอยู่ในภาวะหนี้สินจนถอนตัวไม่ขึ้น ไม่สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ในหลายประเทศได้กำหนดมาตรการห้ามคนในท้องถิ่นเข้าไปเล่นการพนันในสถานพนัน แต่มาตรการก็ยังไม่เด็ดขาดและไม่มีผลในทางปฏิบัติร้อยเปอร์เซ็นต์

- สารเสพติด นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยที่ตั้งใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเพื่อทดลองสารเสพติด ผลก็คือทำให้การปราบปรามไม่หมด และผู้เสพเองก็ต้องตกเป็นทาสสารเสพติดนั้น สุขภาพร่างกายได้รับอันตรายจากพิษของสารเสพติด มีการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงเพราะขาดสติ หรือยอมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสารเสพติด และบ่อยครั้งที่การขนย้ายสารเสพติดได้กระทำโดยบุคคลที่ปลอมแปลงมาในรูปของนักท่องเที่ยว

- อาชญากรรม ในพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวชุกชุม คนในท้องถิ่นมีความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจกับนักท่องเที่ยวมาก ซึ่งจะเป็นผลให้มีโอกาสเกิดอาชญากรรมได้มาก บางครั้งเป็นการหลอก การโกงเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่บางครั้งก็ร้ายแรงถึงขั้นฆาตกรรมอย่างโหดเหี้ยมทารุณผลเสียจึงเกิดขึ้นกับฝ่ายนักท่องเที่ยวและกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

2.4 ปัญหาค่าครองชีพ สินค้าและบริการมักจะขึ้นราคาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปมาก ผลก็คือคนในท้องถิ่นต้องบริโภคและอุปโภคสินค้าที่มีราคาแพงตามไปด้วย โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มียรายได้น้อย ทำให้คนกลุ่มนี้รายได้อาจไม่พอรายจ่าย เกิดภาวะหนี้สินและมีคุณภาพชีวิตต่ำลง

2.5 ความไม่เป็นธรรมในสังคม ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมักได้รับการพิจารณาพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการก่อน ทำให้คนในพื้นที่อื่นไม่ได้รับบริการหรือได้รับบริการช้าไปอีก นอกจากนี้ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วคนจนหรือฐานะไม่ดีก็ไม่สามารถใช้บริการได้ เพราะไม่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจพอ จึงก่อให้เกิดความรู้สึกถูกเอาเปรียบ และมีความรู้สึกเป็นปรีภัยต่อนักท่องเที่ยว

2.6 ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความประเพณี การแต่งกาย หรืออื่น ๆ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น ทั้งสิ้น เช่น การแต่งกายไม่สุภาพ นุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อคอกว้างคว้านลึก หรือการมีพฤติกรรม กอดจูบ เปลือยกายอาบแดด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ชาวตะวันตกอาจไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นความเสียหาย หรือเป็นการกระทำที่ลบหลู่ห่มันวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจงใจก็ตาม ล้วนก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งสิ้น บางครั้งถึงกับมีการประท้วง ต่อต้านหรือไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยว

2.7 การลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรม บางแห่งได้มีการนำเอาวัฒนธรรมด้านพิธีกรรม และศิลปหัตถกรรมมาเป็นสินค้าขายนักท่องเที่ยว จนบางครั้งทำให้พิธีกรรมและศิลปหัตถกรรมนั้นลดคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์ กลับกลายเป็นความรื่นเริงไป

นำชัย ทนุผล (2542:8-11) ได้เสนอถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ไว้ในหนังสือแนวคิดและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ไว้ว่า สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์ที่สามารถกระทำได้อย่างกว้างไกลและรวดเร็ว รวมทั้งภายในสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือประเทศใดก็ตาม ผู้คนย่อมมีความต้องการเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมความทันสมัย และเมื่อมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดผลกระทบในเชิงลบที่รุนแรงขึ้นซึ่งพอสรุปประเด็นของปัญหาได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาเพศพาณิชย์ ปัญหานี้แม้ว่าจะมีพื้นฐานมาจากปัญหาเศรษฐกิจ แต่เมื่อการท่องเที่ยวได้เติบโตและพัฒนาขึ้น ธุรกิจด้านนี้จึงมีอัตราการขยายตัวที่สูงตาม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีบทบาทเข้าไปเป็นตัวเร่งให้ปัญหานี้เติบโต และลุกลามขึ้นและพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ออกไป ไม่ว่าจะเป็นโสเภณีเด็ก หรือเด็กชาย นอกจากนั้นปัญหาจากเพศพาณิชย์เหล่านี้ยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นที่ติดตามมาร้ายแรงกว่าเดิม คือปัญหาการแพร่กระจายของ

โรคเอดส์ ความเสื่อมทางศีลธรรม การล่อลวงผู้หญิงและเด็ก ปัญหายาเสพติด รวมถึงปัญหาการล่อลวงเพื่อชิงทรัพย์ เป็นต้น

2. ปัญหาอาชญากรรม ปัญหานี้เรื้อรังในสังคมมานานเช่นกัน และมักเกิดขึ้นในสังคมเมืองที่เติบโตขึ้นอย่างไม่ค่อยมีระบบระเบียบ เมื่อพิจารณาในแง่การท่องเที่ยวจะพบว่า มีรูปแบบของปัญหาที่เกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ เช่น การล่อลวงข่มขืนนักท่องเที่ยว การปล้นชิงทรัพย์ การขโมยทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เช่น สถานีขนส่งผู้โดยสาร สถานที่พักแรม และตามแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานเริงรมย์

3. ปัญหาค่าครองชีพ ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม มักจะประสบปัญหาค่าครองชีพที่สูง ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคจะมีราคาแพง ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นและผู้ประกอบอาชีพในสาขาอื่นที่มีรายได้ต่ำกว่า เช่น กรรมกรและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพโดยมักดึงดูดแรงงานจากภาคเกษตรกรรมมาสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งต้องการแรงงานด้านการบริการเพิ่มขึ้น มีผลให้กำลังผลิตด้านเกษตรกรรมลดน้อยลง

4. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อความผูกพันของครอบครัว โอกาสในการมีงานทำในธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะตกอยู่กับคนวัยหนุ่ม-สาว บุคคลเหล่านี้มีรายได้ดีมักจะทำตัวเหินห่างจากครอบครัวหรือปลีกตัวหนีจากความเข้มงวดของขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของตน ไปสู่ชีวิตแบบตะวันตกมากขึ้น ความผูกพันในครอบครัวที่เคยมีอยู่ลดน้อยลง นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีผลต่อการจ้างแรงงานมากขึ้น ทำให้ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่บุตรอย่างใกล้ชิดจึงสร้างปัญหาทางสังคมให้เกิดขึ้น อีกทั้งเกิดปัญหาการหย่าร้างเพิ่มขึ้นด้วย

5. ปัญหาความไม่เสมอภาคในการมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะพื้นที่ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ระบบโทรคมนาคม ระบบไฟฟ้าและสนามบินมักจะดำเนินการพัฒนาในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นในพื้นที่อื่น ๆ จึงอาจเกิดความรู้สึกเสียเปรียบในความไม่เสมอภาคของการพัฒนาพื้นที่ และทำให้เกิดการต่อต้านการท่องเที่ยว ขณะเดียวกันจะรู้สึกสลดใจในความเป็นอยู่ของตนเองที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร

6. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณี การหยิบยกเอาเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยวมากขึ้นเป็นสิ่งที่ดี แต่จำต้องระมัดระวังในเรื่องรูปแบบการเข้าไปมีส่วนร่วมในเนื้อหาดั้งเดิมของวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ๆ ดังจะเห็นว่าในช่วงที่ผ่านมาผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมักจะมุ่งเน้นไปในด้านการค้า ซึ่งมักลด

ความประณีตด้านความสวยงามของวัฒนธรรมประเพณี มีการตัดขั้นตอนที่เป็นหัวใจหรือเนื้อหาของวัฒนธรรม โดยละเอียดถึงสาระที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น รวมทั้งคุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรมประเพณีที่มีต่อสังคมท้องถิ่น

7. ปัญหาการลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเห็นแก่ได้ของผู้ผลิตและจำหน่าย โดยอาจลดมาตรฐานลงเพื่อให้ได้กำไรมากที่สุด มีการลอกเลียนแบบศิลปหัตถกรรมโดยไม่คำนึงถึงความประณีตและคุณภาพของสินค้า มีการผลิตศิลปวัตถุและโบราณวัตถุเทียมขึ้นมาโดยไม่คงเอกลักษณ์เดิมไว้ นอกจากนี้ยังมีการทำลายคุณค่าทางศิลปะของโบราณสถานและศาสนสถานอีกด้วย

8. ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าของท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว พฤติกรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายไม่สุภาพเข้าไปยังศาสนสถานหรือปูชนียสถาน การแสดงกริยาไม่เหมาะสมในที่สาธารณะซึ่งอาจเป็นการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับคนในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียมและประเพณีบางประการ ปัญหานี้หากเจ้าของท้องถิ่นไม่พอใจมากๆ อาจถึงขั้นต่อต้านและไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกต่อไป

บทความเรื่อง “ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม” ของ วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2529) ก็ได้สรุปออกมาว่า การผลิตสินค้าหัตถกรรมเป็นของที่ระลึกให้แก่ นักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นปริมาณสินค้าและกำไรเป็นหลัก จนกระทั่งถึงขั้นปลอมแปลงหรือผลิตสินค้าด้อยคุณภาพ ทำให้คุณค่าของศิลปหัตถกรรมที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมลดลงกลายเป็นศิลปะพาณิชย์ไป ตลอดจนการแสดงต่าง ๆ ทางศิลปวัฒนธรรมก็ทำในลักษณะสาธิตเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เกิดการประยุกต์และคัดแปลงจนผิดเพี้ยนไปจากของดั้งเดิม ทำให้ขาดเอกลักษณ์และด้อยคุณค่าลง ในที่สุดก็ไม่สามารถดึงดูดความสนใจและเชื่อมความนิยมไปจากนักท่องเที่ยว และยังเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี โดยมีการนำวัฒนธรรมประเพณีมาใช้เป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว มุ่งเน้นแต่ความสวยงาม และผลประโยชน์ แต่ไม่ได้ให้ความสนใจกับพิธีกรรม ความเชื่อ ดังนั้น รูปแบบของวัฒนธรรมจึงกลายเป็นสิ่งที่จัดขึ้นมาเพื่อโชว์แก่นักท่องเที่ยว ไม่ได้แสดงออกถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นหรือคุณค่าที่แท้จริง

ทัศนีย์ วิเชียรเจริญ (2530) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลเสีย คือ เกิดการบิดเบือนหรือปรับเปลี่ยนไปของวัฒนธรรมประเพณีโบราณบางอย่างที่ได้ถูกรื้อฟื้น และนำมาแสดงให้นักท่องเที่ยวชม นั่น ได้ถูกคัดแปลงไปจนไม่เหลือเค้าโครงเดิม ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในประเพณีเหล่านั้น ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้จัดขาดความรู้ ความเข้าใจในประเพณี

ศรีศักร วัลลิโภดม (2543) ได้เขียนหัวข้อเกี่ยวกับ ประเพณีพิธีกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในหนังสือ “ทัศนชนนกริต สังคม-วัฒนธรรม ในวิถีการอนุรักษ์” โดยได้กล่าวว่า ในปัจจุบันได้มีการฟื้นฟูประเพณีพิธีกรรมในอดีตขึ้นมาใหม่หลายอย่าง เพื่อแสดงความเก่าแก่มีอารยธรรมของชาติบ้านเมือง จะว่าเป็นการฟื้นฟูในลักษณะที่มีความรู้สึกในเรื่องท้องถิ่นนิยมหรือชาตินิยมก็ได้ เพราะว่าการฟื้นฟูในลักษณะนั้นเท่าที่ทำกันในประเทศอื่น มักมีความมุ่งหมายและให้ความหมายที่รัดกุม และมักเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในขณะนั้นของเขา แต่การฟื้นฟูและปรุงแต่งในเมืองไทยนั้นมีวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ คือเพื่อให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว โดยในกรณีนี้การฟื้นฟูจึงเป็นสิ่งผิวเผิน ไม่ให้ความสนใจในความหมายความสำคัญที่เคยมีของประเพณีพิธีกรรมเหล่านั้นเท่าที่ควร แต่กลายเป็นว่าจะทำอะไรก็ได้ให้ดูเป็นที่ตื่นตาตื่นใจแก่บรรดานักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ และเมื่อเป็นเช่นนี้ การเกิดผลกระทบทางวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเพณีพิธีกรรมในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นเพียงเครื่องมือให้คนมาพบปะกัน สนุกสนานกันเป็นสำคัญ โดยย่อก็คือ ความเชื่อและความศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อความมั่นคงทางจิตใจ ได้หมดความหมายลง เหลือแต่ความสำคัญทางสังคมที่ผู้คนได้มาสังสรรค์กันเท่านั้น แต่เมื่อมีความมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยวเข้ามาผสม การค้าพาณิชย์ก็เกิดขึ้นมาเป็นเงาตามตัว

เขียนชัย มัชฌิม (2524) ใน ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมเอาไว้ โดยให้เหตุผลว่า สิ่งก่อสร้างที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างเช่น โบสถ์ทางศาสนาอนุสาวรีย์ และสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ตลอดจนโบราณสถานต่าง ๆ ได้รับการอนุรักษ์และบำรุงรักษาไว้อย่างดี ก็เนื่องมาจากเหตุผลทางการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เจ้าของประเทศปกป้องไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและศิลปวัฒนธรรมในชาติของตน นอกจากนั้น ยังช่วยลดความรู้สึกว่าตัวเองเป็นชาติที่ด้อยกว่าชาติอื่น และเป็นทางหนึ่งที่ป้องกันการขยายตัวอย่างรวดเร็วของวัฒนธรรมตะวันตกด้วย

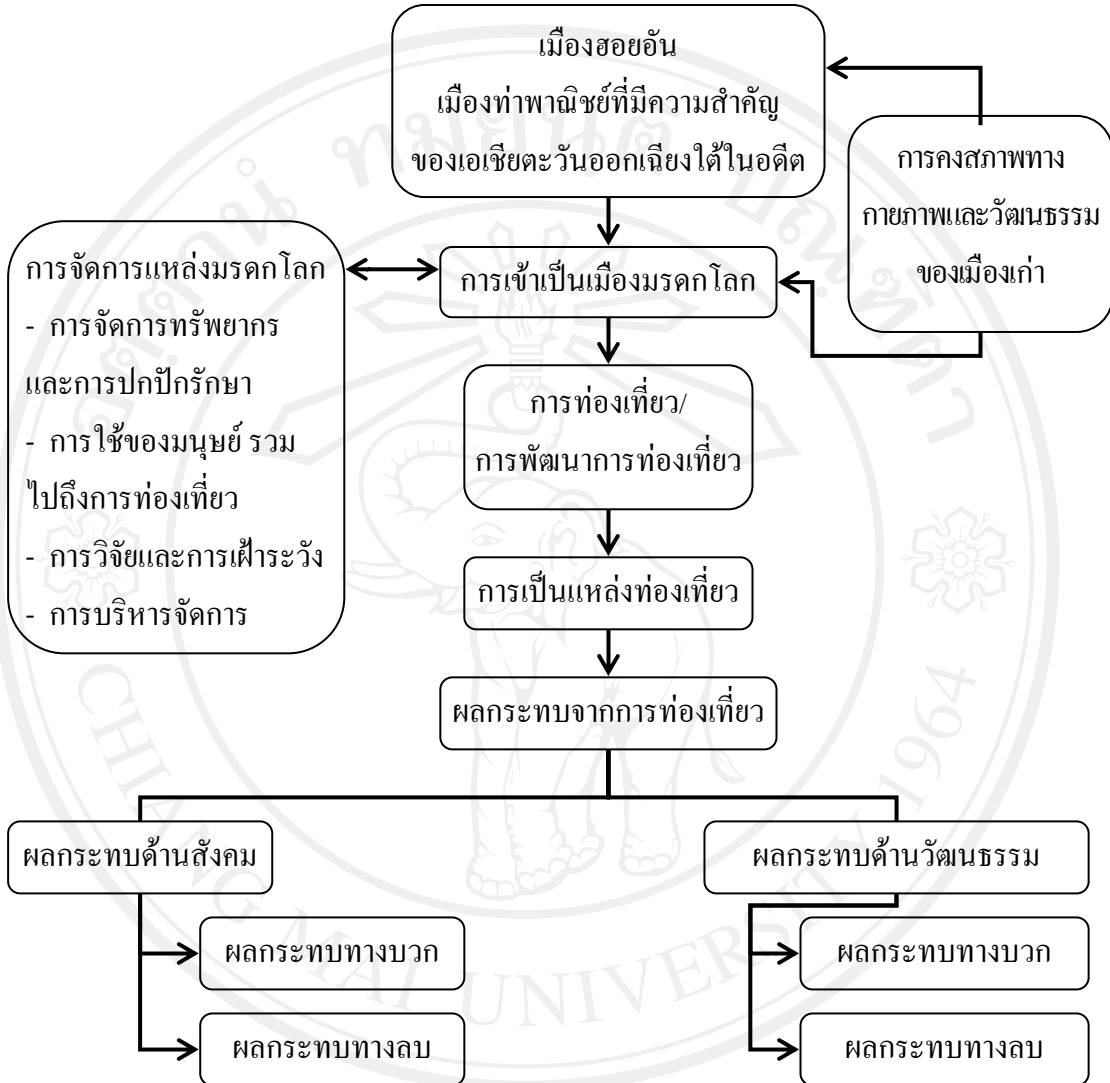
ขวัญหทัย เจริญไมตรีมิตร (2543) และยศ สันตสมบัติ (2544) (อ้างถึงใน ระพีพรธ ทองหล่อ และคณะ, 2545: 25-26) ได้สรุปว่า อิทธิพลของการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยอาจมีการสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ระบบนิเวศน์ในแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงทุกด้านมีทั้งทางบวกและลบ ผลกระทบทั้งตรงและอ้อม เพราะการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพบปะหรือติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างคนในแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมชมเยือน ที่มีกรนำการแต่งกาย ภาษา รูปแบบการดำเนินชีวิต วิธีการคิด การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งพฤติกรรมอื่น ๆ ซึ่งจะแสดงออกในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการดำเนินชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ อีกทั้ง

อิทธิพลการท่องเที่ยวซึ่งนำมาซึ่งการนำวัฒนธรรมมาเป็นสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการนำเอาวัฒนธรรม ประเพณีมานำเสนอนักท่องเที่ยว ที่ผิดจากความเป็นจริงดั้งเดิมและทำให้เกิดการสูญเสียความหมาย ที่แท้จริง ทำให้เอกลักษณ์วัฒนธรรมได้สูญหายไป ถูกบิดเบือนเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเพื่อ การท่องเที่ยวในรูปแบบทุนนิยมเข้ามาแทน

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเวียงจันทน์ (2540) ได้ตีพิมพ์บทความ เรื่อง ทรศนะของเวียดนามต่อการท่องเที่ยว วัฒนธรรมและสังคม ซึ่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้จัดการประชุมเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยว วัฒนธรรมและสังคม โดย ศ.ดร.อุทัยเด็ยบ อาจารย์ ฝ่ายเศรษฐกิจการท่องเที่ยวแห่งมหาวิทยาลัยโฮจิมินห์ได้เสนอข้อคิดเห็นต่อที่ประชุมว่า บรรดา ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่พยายามส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยที่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามความคาดหมาย แต่ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก็เป็นสาเหตุให้วัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ สูญเสียไปบ้างเช่นกัน และการเปลี่ยนแปลงอัน เนื่องมาจากการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวบางครั้งอาจจำเป็นต้องมีการดัดแปลงวัฒนธรรมใน บางแง่มุม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ก็ต้องตระหนักถึงการสูญเสียเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมเช่นกัน

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัย ครั้งนี้ในหัวข้อต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

2.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาถึงเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม โดยศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม อันเกิดจากการได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก และมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเป็นจำนวนมาก โดยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมของเมืองฮอยอันทั้งแง่บวกและแง่ลบ จากกรอบแนวคิดจะเห็นได้ว่า การที่เมืองฮอยอันซึ่งเคยเป็นเมืองท่าพาณิชย์ที่มีความสำคัญในอดีต และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออก ที่สะท้อนให้เห็นจากรูปแบบของตึกรามบ้านช่องที่มีสถาปัตยกรรมที่หลงเหลือไว้อย่างชัดเจน ต่อมาภายหลังจากการที่เมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก ก็ได้มีการออกแผนแม่บทเพื่อการจัดการแหล่งมรดกโลก ได้แก่ การจัดการแหล่งมรดกโลกคือ 1) การจัดการทรัพยากรและการปกป้องรักษา 2) การใช้ของมนุษย์ รวมไปถึงการท่องเที่ยว 3) การวิจัยและการเฝ้าระวัง 4) การบริหารจัดการ และจากการเป็นเมืองมรดกโลกประกอบกับความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองฮอยอัน ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสเมืองฮอยอันเป็นจำนวนมาก ทำให้เมืองฮอยอันเกิดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ แม้ว่าเมืองฮอยอันจะอยู่ภายใต้กรอบการเป็นมรดกโลก ที่ได้มีการวางแผนจัดการในเรื่องผลกระทบต่าง ๆ ไว้แล้วก็ตาม แต่ผลกระทบต่อเมืองฮอยอันทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมในด้านบวกและด้านลบก็ยังคงเกิดขึ้น โดยเฉพาะจากการท่องเที่ยว

2.3 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของผลกระทบจากการท่องเที่ยวในด้านสังคมและวัฒนธรรม ภายหลังจากเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนามได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก ได้มีการแบ่งประเด็นใหญ่ ๆ ในการทบทวนเอกสารงานวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นคือ 1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก

2.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นการพักผ่อนหย่อนใจและได้ศึกษาเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ได้ไปพบวัฒนธรรมที่แตกต่างไป ได้พบขนบธรรมเนียมประเพณีใหม่ ๆ และเมื่อการท่องเที่ยวได้เข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวใด ๆ ก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ แก่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ ทั้งผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

ผลกระทบด้านบวกที่เกิดจากการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่า อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ของ พิเชฐ พิมลศรี (2536) พบว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสังคม ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพประชากรในท้องถิ่น ชาวบ้านได้มีการติดต่อสื่อสารกับคนภายนอก ทำให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาซึ่งกันและกัน มีการรับการอบรมภาษาต่างประเทศเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ไม่เหน็ดเหนื่อยและกล้าพูดกล้าแสดงออกมากขึ้น

ทัศนีย์ วิเชียรเจริญ (2530) และ วิริยาภา ช่างเรียน (2525) ที่มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปกรรม และวัฒนธรรมประเพณีหลายอย่างที่ถูกลืมไปแล้ว มิให้สูญหาย ได้รับการรื้อฟื้นและนำมาจัดแสดงให้ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นได้ชม และในด้านศิลปหัตถกรรมนั้น ก็ได้มีการสืบทอดฝีมือ เพราะจำเป็นต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความชำนาญและมีความสามารถสูง หัตถกรรมบางอย่างเกือบจะสูญสิ้นแล้ว แต่เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวก็ได้มีการฟื้นคืนชีพอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการท่องเที่ยวยังได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อทราบว่ามีย่านักท่องเที่ยวเดินทางมาจากสถานที่ไกล ๆ เพื่อมาชมสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาคม พัฒธิยะ และคณะ (2533) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวทำให้ศิลปินและชาวบ้านได้รู้จักตระหนักในคุณค่าของงานหัตถกรรมชาวบ้านมากขึ้น มีการฟื้นฟูงานหัตถกรรมชาวบ้านที่เสื่อมความนิยมหรือสูญหายไปแล้วขึ้นมาใหม่

จากผลการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน สุริย์ บุญญาอนุวงศ์ (2539) ค้นพบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวได้เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม และการบริการทางสังคมอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนมากขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

ผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ (2539) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผลกระทบโดยตรงของการท่องเที่ยวต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดคือ ความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยวัฒนธรรมเดิมได้ถูกนำมาดัดแปลงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะที่เรียกว่า “การขายวัฒนธรรม” และโดยทางอ้อม การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ ตามมา ได้มีส่วนทำให้สายสัมพันธ์ทางสังคม-วัฒนธรรม (Social-Cultural Linkages) ของประชาชนในพื้นที่ที่

เกี่ยวข้องกับฮอนยาน คนรุ่นใหม่ต่างมุ่งหวังจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากกว่าการสืบทอดอาชีพเดิมของบรรพบุรุษ และยิ่งไปกว่านี้การมีส่วนร่วมในโอกาสงานภาคบริการนี้ ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเริ่มเห็นห่างจากญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง กิจกรรมในชุมชนมีผู้ร่วมงานน้อยลง ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นเริ่มจางหายไป คนรุ่นใหม่จะชื่นชมกับความเจริญก้าวหน้าของสังคมสมัยใหม่มากกว่าที่จะผูกติดกับชีวิตแบบเดิม และสิ่งหนึ่งที่น่าเป็นห่วงมากในปัจจุบัน คือสภาพสังคม-วัฒนธรรม ณ แหล่งท่องเที่ยวกำลังได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เนื่องมาจากความอ่อนแอของสภาพสังคม-เศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวเองที่มุ่งจะปรับตัวเองให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นมากกว่าความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเป็นลักษณะเด่นเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ มิ่งสรรพ ขาวสอาด (2536) เรื่อง วัฒนธรรมเพื่อการค้าว่าโดยความหมายกว้าง ๆ แล้ว วัฒนธรรม หมายถึง รูปแบบของความสัมพันธ์ของคนในสังคม ลักษณะของความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นนามธรรม ส่วนที่เห็นเป็นรูปธรรมมีพิธีกรรมและศิลปกรรม การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมหลายทาง เช่น ค่านิยมของคนในท้องถิ่น วิธีการดำเนินชีวิต และการบิดเบือนพิธีการและพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ข้อวิพากษ์เกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวที่เด่นที่สุดคือ การเลียนแบบแผนการบริโภคของคนท้องถิ่นจากนักท่องเที่ยว ซึ่งได้มองข้ามอิทธิพลของการขยายตัวของเมือง การพัฒนาระบบสื่อสาร และการแพร่ขยายของสื่อสารมวลชน ในปัจจุบันสามารถเข้าถึงท้องถิ่นไกล ๆ ที่แม้แต่การท่องเที่ยวก็ไปไม่ถึง ประการต่อมาคือ การแปรรูปวัฒนธรรมเพื่อให้เหมาะกับสนิยม หรือความสะดวกของนักท่องเที่ยว เป็นการพรากวัฒนธรรมไปจากชุมชน การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมพื้นบ้านไปเป็นการแสดงอาจเกิดผลในทางลบต่อสายใยชีวิตและพลวัตทางสังคมของหมู่บ้าน

พร้อมกันนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2530) ได้อธิบายถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมชุมชนในด้านความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับวิถีชีวิต ซึ่งเกิดจากการลอกเลียนแบบอย่างจากนักท่องเที่ยวว่า แบบอย่างทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวมีผลต่อวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด แต่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิต การลอกเลียนแบบอย่างทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวโดยคนท้องถิ่นจึงเป็นการใช้วัฒนธรรมที่ไม่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นเอง และวัฒนธรรมที่ตัดขาดจากวิถีชีวิตย่อมไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม ซึ่งก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชนได้ นอกจากนี้ ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรมยังก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อรับใช้วัฒนธรรมท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดความไม่สัมพันธ์กันกับวิถีชีวิตของชุมชน และในที่สุดก็จะเกิดการตัดแปลงวัฒนธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขประเพณี งานฉลอง ศิลปะ หรือแบบแผนความสัมพันธ์ทาง

สังคมให้เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้คุณค่าเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เคยสัมพันธ์กับวิถีชีวิตถูกทำลายและหมดคุณค่าลงไป

นอกจากผลกระทบทางด้านประเพณีวัฒนธรรมแล้ว การท่องเที่ยวยังได้ส่งผลถึงสังคมอีกด้วย ดังที่ กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 (2525) ได้กล่าวไว้อีกว่า การท่องเที่ยวได้มีส่วนทำให้ค่านิยมแบบทันสมัยของประชาชนสูงขึ้น โดยแสดงออกในด้านการบริโภคทางวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประชาชนมีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น รวมถึงนิยมไปท่องเที่ยวในต่างถิ่นเพิ่มขึ้น การใช้ภาษาท้องถิ่นและการแต่งกายแบบพื้นเมืองแบบเดิมลดน้อยลง หันไปนิยมแบบสากลทั่วไปมาก แต่ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในทุกพื้นที่คือ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้า ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนท้องถิ่นกับคนต่างถิ่นขึ้น และมีปัญหาอาชญากรรมและโสเภณีมากขึ้นกว่าเดิม และผลกระทบที่ส่งผลออกมาในทางลบที่สำคัญอีกประการคือ ผลกระทบต่อมาตรฐานด้านศีลธรรม จากสถานภาพของชาวพื้นเมืองกับนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรม โสเภณี การฉ้อโกง การปล้นทรัพย์ และยาเสพติดให้โทษที่ปรากฏขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ และในด้านการแสดงออกของนักท่องเที่ยวบางอย่างที่อาจถูกชาวพื้นเมืองนำไปกระทำตามบ้าง เช่น การแสดงออกทางด้านการแต่งกายหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สังคมในสถานที่ที่ท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

เช่นเดียวกับผลการศึกษาของจิรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ (2544) พบว่า การท่องเที่ยวมักก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม การรวมกิจกรรมทางสังคม การย้ายถิ่นของชาวบ้านและปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ในชุมชนการท่องเที่ยว ส่วนในด้านวัฒนธรรม จะมีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย การบริโภค การแต่งกาย โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดที่เปลี่ยนแปลงไป คือ วัฒนธรรมที่ใช้เป็นบรรทัดฐานการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในชุมชนอาจมีการผ่อนปรนไม่เคร่งครัดหรือเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมใหม่ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลภายนอกชุมชนที่เข้ามาค้าขายกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลก

งานวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการทางผังเมืองในการอนุรักษ์เมืองหลวงพระบางให้เป็นมรดกโลก ของ ดวงจันทร์ อาภาวัชรุทธิ์ เจริญเมือง (2546) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของการเป็นเมืองมรดกโลก ค้นพบว่า ในด้านสังคมนั้น การประกาศให้เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกได้ดึงดูดนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างชาติให้หลั่งไหลเข้ามาหลวงพระบาง สังคมที่เคยเป็นสังคมผลิตเพื่อการยังชีพกำลังกลายเป็นสังคมผลิตเพื่อขาย สังคมที่เกื้อหนุนกันในอดีตกลายเป็นสังคมเงินตรา ความเอื้ออาทรในเขตกลางเมืองน้อยลง และผู้ประกอบการธุรกิจหลายคนก็เห็นแก่ประโยชน์ทางการค้ามากขึ้น การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปเยือนหลวงพระบางทำให้มีร้านอาหารเน็ตเริ่มมีเยาวชนเข้าไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเป็นเกมที่มีความรุนแรง หากไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ในที่สุดก็จะส่งเสริมนิสัยใจคอที่ร้ายโดยไม่รู้ตัว และส่งผลเสียต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม แต่ข้อดีของการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามามาก็คือ เป็นแรงบันดาลใจทำให้หนุ่มสาวเมืองหลวงพระบางเกิดความอยากที่จะพัฒนาตัวเองทางด้านภาษามากขึ้น

ส่วนในด้านวัฒนธรรม สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด คือ การที่ผู้หญิงเริ่มนุ่งกางเกง ซึ่งอาจไม่ใช่อิทธิพลของนักท่องเที่ยวทั้งหมด อาจเป็นอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ที่มาเผยแพร่ให้ชมอยู่ตลอดเวลา ในด้านวัฒนธรรมการกินอยู่ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เด็ก ๆ นิยมบริโภคขนมกรุบกรอบที่นำเข้าจากประเทศไทยมากกว่าบริโภคขนมพื้นบ้าน และประชาชนรวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวนิยมบริโภคน้ำดื่มบรรจุขวดพลาสติกอ่อนกันมาก สินค้าที่ขายในตลาดแม้จะเป็นพืชผักซึ่งน่าจะใช้ไบโอดีทก็ใช้ถุงพลาสติก อันจะก่อให้เกิดปัญหาขยะล้นเมืองตามมาในอนาคต แต่ข้อดีประการหนึ่งของการเป็นเมืองมรดกโลกต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามก็คือ การเข้มงวดกับกิจกรรมประเภทบันเทิงในพื้นที่อนุรักษ์ มีการปิดกิจการของร้านคาราโอเกะและผับไปแล้วอย่างละแห่ง และห้ามการเปิดกิจการประเภทนี้ในพื้นที่เมืองเก่าโดยเด็ดขาด

พร้อมกันนั้น บุญมี สิริศรีสวัสดิ์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบาง ภายหลังเป็นเมืองมรดกโลก โดยส่วนหนึ่งได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ภายหลังเมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก จากการศึกษาพบว่า การแต่งกายของคนในเมืองหลวงพระบางเปลี่ยนแปลงไป คนบางกลุ่มไม่ยอมใส่ผ้าซิ่นลาว โดยเฉพาะเด็กสมัยใหม่ จะนิยมใส่กางเกงกันเป็นส่วนมาก เด็กสมัยใหม่ตื่นสังคมนตะวันตก หรืออาจเรียกว่าตื่นสังคมใหม่ มีการแต่งตัวไม่เหมาะสม นุ่งน้อยห่มน้อยบ้าง แต่ก็มีไม่มาก เด็กสมัยใหม่ไม่ค่อยรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสนา เด็กไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน เลียนแบบสังคมอื่น เช่น ย้อมผม เจาะหู แต่งกายเลียนแบบวัฒนธรรมอื่นที่มากับนักท่องเที่ยวและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทีวีจากต่างประเทศ

กระบวนการปรับเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลมาจากการที่รัฐบาล สปป.ลาวเปิดประเทศเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่นั่น พบว่าในเวลาเช้าตรู่ พระสงฆ์จะเดินออกมาจากวัดต่าง ๆ มาบิณฑบาต จะมีแม่หญิงลาวซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนออกมาใส่บาตรด้วยข้าวเหนียว และภาพของการใส่บาตรข้าวเหนียวนี้เป็นวิถีชีวิตในพระพุทธศาสนา แต่สำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว เป็นภาพที่แปลกตาและต่างก็อยากจะได้ภาพเอาไว้ จึงมีกลุ่มแม่ค้าที่หาบข้าวเหนียวใส่ห่อและเด็กขายดอกไม้เพื่อนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอยากจะมีส่วนร่วมในการใส่บาตร ก็เป็นเพียงแค่การซื้อข้าวเหนียวคนละ 2-3 ห่อ แล้วนำไปใส่บาตรเพื่อถ่ายรูปเป็นที่ระลึก การปรับเปลี่ยนจึงเกิดขึ้นในลักษณะของการซ้ำซ้อนของการกระทำในสถานที่เดียวกันในเวลาเดียวกันแต่ต่างเจตนา ต่างความคิดและศรัทธา และอีกสิ่งหนึ่งที่เปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดคือร้านอาหารบริเวณสองฟากฝั่งถนนสายหลักที่ได้กลายมาเป็นร้านอาหารที่เน้นอาหารฝรั่ง ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เป็นชาวตะวันตกนั่งคิมกินกันอย่างเพลิดเพลิน

จากการศึกษาการลงพื้นที่ในเมืองฮอยอันของกลุ่ม Asian Heritage Project โดย Andre Alexander , Maurice Leonhardt และ Nguyen Huong (2006:4) พบว่าผลกระทบที่เห็นได้ชัดจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวในเมืองฮอยอันคือการที่มีร้านขายสินค้าที่ระลึกและร้านอาหารก่อตั้งขึ้นมากมายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้าในตลาดท้องถิ่นต่างให้ความสนใจกับการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มคนรวมถึงเด็กและคนแก่เดินขอเงินจากนักท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่อื่นๆ อย่างที่เมืองกาทมาณฑุ หรือแม้แต่อนันซาวสารในกรุงเทพมหานคร จะพบว่าเมืองฮอยอันมีบรรยากาศที่สงบกว่าและไม่วุ่นวายเท่าผลกระทบโดยรวมด้านอื่นๆ ที่เกิดขึ้นที่เมืองฮอยอันนั้นน้อยกว่าเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเมืองอื่นๆ อย่างมาก เนื่องจากทางรัฐบาลได้พยายามควบคุมการเปิดกิจการร้านค้าไม่ให้มีมากเกินไปและไม่ให้ขายของซ้ำๆ กัน นอกจากนี้ยังมีการป้องกันและการห้ามไม่ให้มีการขายบริการทางเพศ (ไม่อนุญาตให้เปิดร้านนวด) ในส่วนของคุณภาพชีวิตนั้นคนในเมืองบอกว่าชีวิตดีขึ้นกว่าเมื่อสิบปีที่แล้ว นักท่องเที่ยวนำมาซึ่งความต้องการใหม่ๆ มีการจ้างแรงงานเพิ่มมากขึ้นและการผลิตก็เพิ่มขึ้นด้วย และในด้านโครงสร้างพื้นฐานมีการปูพื้นถนนใหม่ และมีความพยายามในการที่จะนำสายไฟไปไว้ใต้ดินเพื่อที่ถนนจะได้โล่งและสะดวกต่อผู้คนที่เดินไปมา รวมไปถึงการก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดและถูกสุขอนามัย อย่างไรก็ตามจากการศึกษา ยังไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการจัดเก็บและทำลายขยะและของเสียต่างๆ ของเมืองฮอยอัน

และงานเรื่อง A case study on Hoi An Vietnam โดย The Local Case Study Team (2000:21-22) ของสำนักงานที่ปรึกษาทางวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของยูเนสโก

UNESCO Office of the Regional Advisor for Culture in Asia and the Pacific ได้กล่าวถึงมลภาวะทางด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเมืองฮอยอันไว้ ดังนี้

1. มลภาวะเกี่ยวกับพื้นที่

- ด้วยเหตุที่ว่า มีกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จำนวนนักท่องเที่ยวจึงมีมากตามไปด้วย ทั้งผู้เข้ามาท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นที่มาเช่าบ้านเพื่อเปิดให้บริการ ทำให้เมืองเก่าดูแคบลง อีกทั้งยังมีปริมาณเสียงรบกวนมาก ดังนั้น ความสงบสุขจากธรรมชาติของเมืองเก่าจึงไม่เป็นเหมือนแต่ก่อน

- ร้านขายสินค้าเปิดมากขึ้น และมีบริการเพิ่มมากขึ้น ทำให้ถนนและเมืองคับแคบลงไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านเมืองเก่า พื้นที่สำหรับพักผ่อนภายในบ้านได้ถูกแปรสภาพไปเพื่อใช้เป็นพื้นที่ขายของ

2. มลภาวะทางด้านเศรษฐกิจ

- ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้ช่วยให้งบประมาณท้องถิ่นเพิ่มขึ้นมาก เช่นเดียวกับรายได้ของแต่ละครอบครัวที่เพิ่มขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การกระจายรายได้ก็ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาคารเก่าแก่ที่ไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมมากนัก หรือไม่ได้ถูกใช้เพื่อการบริการแก่นักท่องเที่ยวมากนัก และแน่นอน การบริการนักท่องเที่ยวได้กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในหลายอาชีพ เช่น อาชีพทางด้านศิลปะ การทำอาหาร การจัดสวน ผลิตภัณฑ์ทางทะเลและการเพาะปลูก คนหนุ่มสาวมากมายที่ไปใช้ชีวิตที่อื่นก็ได้กลับมาอยู่ที่ฮอยอัน และหางานเกี่ยวกับการบริการทำ ซึ่งก็มีงานบริการรองรับเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายเสื้อผ้า อีกทั้งยังมีการบริการใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ร้านอินเทอร์เน็ต บริษัททัวร์และกิจการคมนาคมอื่น ๆ

3. มลภาวะทางด้าน จิตใจ ศิลธรรม

- นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะชาวต่างชาติมักจะมีพฤติกรรมที่ค่อนข้างไปในทางลบ ส่งผลกระทบทำให้คุณค่าทางด้านวัฒนธรรมเสื่อมลง โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว เมื่อเข้าเยี่ยมชมวัดหรือสถานที่สำคัญทางศาสนา มักจะไม่ให้ความเคารพ และประพฤติดัวไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น และถ้าหากไม่มีการป้องกัน ศิลธรรมก็จะเสื่อมทรามลง และการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวก็จะปราศจากการควบคุมและการจัดการที่ดี

4. มลภาวะด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ

- เป็นเรื่องง่ายมากที่จะตระหนักได้ถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในการเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมที่จับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และเป็นเรื่องง่ายที่สุดที่จะมองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลง

บทบาทของที่ว่างภายในบ้านเรือนโบราณ ซึ่งปัจจุบันได้ถูกใช้เป็นที่วางขายสินค้า ซึ่งสิ่งนี้ได้เป็นตัวเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอาคารให้ขยายกว้างออกไปและเปิดพื้นที่เพื่อทำธุรกิจ ระเบียงของบ้านหลายหลังที่เคยถูกใช้เพื่อการพักผ่อน ในปัจจุบันได้กลายเป็นร้านขายของเล็ก ๆ และเพื่อการบริการที่ดีกว่า ความสะดวกสบายที่มีความทันสมัย เช่น พัดลมไฟฟ้า ไฟสีทันสมัย สวมเครื่องซักผ้า เตาแก๊ส ได้ถูกติดตั้งขึ้นมากมายเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป ซึ่งก็ได้ทำให้ประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาในบ้านเลือนหายไป และความเป็นของแท้ดั้งเดิมภายในอาคารเก่าแก่ได้ลดลงไปมากด้วย ในทางกลับกัน ก็เป็นความจริงที่ว่าผู้มาเยี่ยมชมหรือนักท่องเที่ยวที่เวลานั้นก็มักจะมองหาแต่สิ่งของเก่า ๆ เช่น จานดินเผา ชาม โถ แจกัน เป็นต้น

5. มลภาวะด้านทัศนวิสัยและเสียงรบกวน

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เมื่อสถานที่หนึ่งได้ถูกพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม เมืองฮอยอันเองก็ได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหายกตัวอย่างเช่น การกำหนดมิให้มียานพาหนะที่ติดเครื่องยนต์เข้าไปในเขตเมืองเก่า เพื่อให้เกิดความสงบสุขภายในเขตเมือง

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยในการพัฒนาด้านการคมนาคม การบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวนี้ก่อนข้างให้รายได้ในอัตราที่สูง และถึงแม้จะมีช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว แต่เมื่อมาคึกคักโดยเฉลี่ยแล้ว ผลเฉลี่ยจะค่อนข้างสูง และเกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว และการลงทุนนั้นก่อให้เกิดการจ้างงานและลดอัตราการว่างงานได้มาก ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมเอาไว้ ซึ่งจะเห็นได้อย่างแพร่หลายว่า สิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และโบราณสถานต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว จะได้รับการอนุรักษ์และถูกบำรุงรักษาไว้อย่างดี รวมไปถึงการที่มีการฟื้นฟูพื้นที่นันทนาการชาวบ้านที่เสื่อมความนิยมหรือสูญหายไปแล้วมาใหม่ และการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีที่ถูกลืมหรือสูญหายไปแล้วนำมาจัดการแสดงให้นักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นได้ชม ก็เนื่องมาจากเหตุผลทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวยังส่งผลให้ชาวบ้านมีการติดต่อสื่อสารกับคนภายนอก ส่งผลให้ประชาชนมีการเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาใหม่ ๆ มีการพัฒนาตัวเองในด้านภาษามากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหรือในด้านลบ การท่องเที่ยวได้มีส่วนทำให้ค่านิยมแบบทันสมัยของประชาชนสูงขึ้น โดยแสดงออกในด้านการบริโภคทางวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมไปถึงวัฒนธรรมการกินดื่มแบบตะวันตก ประชาชนมีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้นรวมถึง

นิยมไปท่องเที่ยวในต่างถิ่นเพิ่มขึ้น การใช้ภาษาท้องถิ่นและการแต่งกายแบบพื้นเมืองแบบเดิมลดน้อยลง หันไปนิยมแบบสากลทั่วไปมากขึ้น และในชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเป็นจำนวนมาก ก็จะมีคนจากต่างถิ่นย้ายเข้าไปอยู่ในชุมชนมากขึ้นแม้ว่าการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดผลดีในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี แต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดผลเสียด้วย คือเกิดการบิดเบือนหรือมีการปรับเปลี่ยนไปของวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างที่ถูกรื้อฟื้น ซึ่งอาจจะถูกตัดแปลงไปจนไม่เหลือเค้าโครงเดิม ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในประเพณีเหล่านั้น การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการค้าพาณิชย์ขึ้น จะเห็นได้ว่าพ่อค้าจะมุ่งหากำไรจากนักท่องเที่ยวมากกว่าที่จะต้อนรับหรือขายของด้วยความจริงใจ เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้าขาย จากที่เคยค้าขายกันภายในชุมชนเป็นหลัก ก็หันมาเน้นการขายให้นักท่องเที่ยวโดยโก่งราคา เพราะคิดว่านักท่องเที่ยวมีกำลังซื้อ และในส่วนของการผลิตสินค้าหัตถกรรมเพื่อเป็นของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ก็จะมีการมุ่งเน้นปริมาณสินค้าและกำไรเป็นหลัก จนกระทั่งถึงขั้นปลอมแปลงหรือมีการผลิตสินค้าด้อยคุณภาพ ทำให้คุณค่าของศิลปหัตถกรรมที่มีมาแต่เดิมลดลงกลายเป็นศิลปะพาณิชย์ไป อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้าสู่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นเกิดโดยตรงจากนักท่องเที่ยวหรือจากสื่อต่าง ๆ ก็ได้ส่งผลกระทบต่อทางลบเป็นจำนวนมาก เช่น การที่มีร้านอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมากเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เยาวชนแฝงเข้าไปเล่นเกมสตัคคอมพิวเตอร์ที่มีความรุนแรง อันอาจส่งผลให้เกิดการมีนิสัยใจคอคูร้าย อารมณ์รุนแรงได้ หากไม่มีการควบคุม และรวมไปถึงการเปิดผับหรือคาราโอเกะให้นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการ ซึ่งอาจส่งผลให้ศีลธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เสื่อมลง ผลกระทบที่ส่งผลออกมาในด้านลบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผลกระทบต่อมาตรฐานด้านศีลธรรม จากสถานภาพของชาวพื้นเมืองกับนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน อันทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรม โสเภณี การฉ้อโกง การปล้นทรัพย์ และยาเสพติดให้โทษที่ปรากฏขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ และการท่องเที่ยวยังได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกด้วย

บทที่ 3

บริบททั่วไปของการท่องเที่ยวเวียดนามและเมืองฮอยอัน

ภาพ 3.1 แผนที่ประเทศเวียดนาม

ที่มา http://virtualdoug.typepad.com/virtualdoug/2003/09/viet_nam_today_.html

ประเทศเวียดนาม (Vietnam) มีชื่อเต็มอย่างเป็นทางการคือ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Vietnam) เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดกับประเทศจีน ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และอ่าวตังเกี๋ย

ประเทศเวียดนามมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสภาพสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ทางการเมืองมีโครงสร้างที่ได้รับอิทธิพลทางประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากการตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นแกนนำ ส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้กุมอำนาจทางการเมืองแต่เพียงผู้เดียว โดยมีอำนาจสูงและควบคุมระบบการเมืองการปกครองของประเทศ แต่ก็ยังคงมีรัฐบาลและระบบราชการเป็นองค์ประกอบรวมในระบบการเมืองแต่มีบทบาทเพียงผู้ทีนานโยบายไปปฏิบัติเท่านั้น เนื่องจากทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐ รวมถึงแนวทางการพัฒนาจะถูกกำหนดโดยพรรคคอมมิวนิสต์แทบทั้งสิ้น พรรคจะเป็นผู้ควบคุมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยแนวทางการปรับเปลี่ยนและพัฒนาทางการเมืองของประเทศเวียดนามจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างระมัดระวัง เนื่องจากระบบการเมืองมีความซับซ้อนและอ่อนไหว หากมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งรีบอาจก่อให้เกิดความเสียหาย โดยมีหลักของการปฏิรูปทางการเมืองคือการปฏิรูปตามแนวทางประชาธิปไตยสังคมนิยม ควบคู่กับการป้องกันความพยายามที่จะอ้างความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนเพื่อก่อความวุ่นวายทางการเมือง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าระบบการเมืองของประเทศเวียดนามขึ้นอยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ

ทางด้านประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม จากการที่เวียดนามอยู่ภายใต้การครอบครองจีนอยู่เป็นเวลากว่าพันปี ส่งผลให้อิทธิพลของจีน โดยเฉพาะลัทธิขงจื้อเข้ามามีบทบาทต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศเวียดนามเป็นอย่างสูง ซึ่งอิทธิพลของลัทธิขงจื้อนี้เองได้ส่งผลต่อแนวคิดของเวียดนามที่เน้นและให้ความสำคัญแก่ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมมากกว่าผู้ที่มีความร่ำรวย ด้วยแนวคิดดังกล่าวนี้เองทำให้ประเทศเวียดนามมีนโยบายในระดับประเทศที่ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาของประเทศเวียดนามถือได้ว่าเป็นระบบการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับต้น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนทางด้านเศรษฐกิจประเทศเวียดนามได้ทำการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ จากแนวสังคมนิยมที่เน้นการวางแผนพัฒนาจากส่วนกลางและการควบคุมโดยภาครัฐมาเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้ในเวลาเพียงไม่กี่ปีภายใต้การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบาย Doi Moi ทำให้เวียดนามในปัจจุบันกลายเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ และมีระดับการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.1 ประเทศเวียดนามกับการท่องเที่ยว

ภายหลังจากที่ประเทศเวียดนามเปิดประเทศและปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้ระบบตลาดตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา เวียดนามประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเวียดนามมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีความได้เปรียบ อาทิ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ น้ำมันดิบ ป่าไม้ แร่ธาตุ ฯลฯ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศของเวียดนามที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว เอื้อประโยชน์ด้านทรัพยากรทางทะเล และส่งเสริมให้เมืองฝั่งริมทะเลของเวียดนาม กลายเป็นเมืองท่าค้าขายและเป็นจุดแวะพักของเส้นทางเดินเรือที่มีบทบาทมากขึ้นในแถบทะเลจีนใต้ ความได้เปรียบสำคัญอีกประการหนึ่งของเวียดนามก็คือ บุคลากรชาวเวียดนามที่มีศักยภาพ ประชากรเวียดนามส่วนใหญ่เป็นคนหนุ่มสาวที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นสัดส่วนถึง 80% ของจำนวนประชากรทั้งหมดของเวียดนาม (ประมาณ 84 ล้านคน) นับว่าเวียดนามมีแรงงานในวัยทำงานจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป หนุ่มสาวชาวเวียดนามเหล่านี้ได้รับการศึกษาดี จึงมีความรู้ ความสามารถสูง ในปัจจุบันทางการเวียดนามได้ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นปัจจัยเสริมในการติดต่อกิจการค้ากับต่างชาติให้คล่องตัวยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมต่อการลงทุนและการท่องเที่ยวของเวียดนามอีกด้วย ภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อเดือนมกราคมปี ค.ศ.2007 ช่วยให้เกิดบทบาทของเวียดนามในเวทีโลกมีความโดดเด่นขึ้น และเป็นผลดีต่อการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวของเวียดนามอย่างต่อเนื่อง

ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยวของเวียดนามนั้น เวียดนามได้รับการจัดอันดับให้เป็น “จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวโดดเด่นแห่งใหม่ของตะวันออกไกล” เนื่องจากเวียดนามมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม แหล่งโบราณสถานเก่าแก่ การท่องเที่ยวเพื่อชมความงดงามทางธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานยามราตรีในเมืองธุรกิจ เป็นต้น ตัวอย่างเมืองท่องเที่ยวของเวียดนามที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ฮานอย โฮจิมินห์ซิตี้ เว้ ฮอยอัน ดาลัด อ่าวฮาลอง ดานัง เดียนเบียนฟู เป็นต้น¹⁰ ในส่วนของกลยุทธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว ทางกรเวียดนามได้จัดทำ “แผนแม่บทการท่องเที่ยวเวียดนาม ปี ค.ศ. 2006-2010” เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างจริงจังมากขึ้น ทางกรเวียดนามวางแผนที่จะใช้จ่ายเงินงบประมาณจำนวน 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวจนถึงปี ค.ศ. 2010 เปรียบเทียบกับในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2001-2005 ทางกรเวียดนามใช้เม็ดเงินลงทุนเพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวประมาณ 135 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เท่านั้น การทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากของเวียดนามเพื่อยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของประเทศนับเป็นการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการและสร้างงานในพื้นที่ต่างๆ ควบคู่ไปด้วย¹¹

¹⁰ <http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=65826>

¹¹ <http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=48194>

การที่เวียดนามมีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักธุรกิจต่างชาติเข้าไปลงทุนด้านธุรกิจท่องเที่ยวในเวียดนามอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เมื่อสิ้นปี ค.ศ.2005 เวียดนามดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติในธุรกิจท่องเที่ยวจำนวน 190 โครงการ คิดเป็นทุนจดทะเบียนรวมทั้งสิ้น 4,460 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โครงการลงทุนด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในเมืองโฮจิมินห์ ฮานอย กวางนินห์ บาเรีย-วุงเต่า ดานัง เป็นต้น นักธุรกิจต่างชาติที่สนใจเข้าไปลงทุนด้านการท่องเที่ยวในเวียดนาม ได้แก่ สิงคโปร์ มูลค่าเงินลงทุน 1,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ได้หวั่นมูลค่า 784 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ฮองกง มูลค่า 642 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นต้น สำหรับนักธุรกิจไทยได้เข้าไปดำเนินการโรงแรมระดับ 4 ดาวในเมืองเว้ ซึ่งเป็นโบราณสถานสวยงามและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก¹²

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวเวียดนามเพิ่งจะได้รับการพัฒนาไม่กี่ปีมานี้ แต่ก็ขยายตัวรวดเร็วมาก รวมทั้งการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในประเทศนี้โดยนักลงทุนต่างชาติก็ขยายตัวอย่างกว้างขวางดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ขณะที่ทางการเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับรวมทั้งพัฒนาสินค้ากับบริการไม่หยุดยั้ง แต่อย่างไรก็ตาม เวียดนามกำลังประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวอย่างหนัก ผลิตได้ไม่ทันกับความต้องการ โดยเฉพาะการขาดแคลนมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพได้เข้าสู่ขั้นวิกฤติ การขาดแคลนห้องพักโรงแรม ได้ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างแพงขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อธุรกิจอุตสาหกรรมแขนงนี้ ผู้อำนวยการใหญ่การท่องเที่ยวเวียดนาม นายหวางตวันแอ็ง (Hoang Tuan Anh) กล่าวว่า จนถึงปี ค.ศ.2010 เวียดนามจะต้องมีห้องพักระดับ 4-5 ดาวเพิ่มขึ้นอีก 15,000-20,000 ห้อง จึงจะสามารถรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวได้)

ในปี ค.ศ.2008 เวียดนามกำลังจะเปิดสนามบินนานาชาติแห่งใหม่ รวมทั้งมีแพ็คเกจกระตุ้นนักลงทุนต่างชาติเข้าไปพัฒนาการค้าการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ จากการสำรวจแผนพัฒนาการลงทุนในเวียดนาม ล่าสุดกลุ่มบริษัทธุรกิจและสถาบันการลงทุนขนาดใหญ่ที่เป็นมหาอำนาจทางการค้า 5 ประเทศ ประกอบด้วย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น รัสเซีย สหรัฐอเมริกา บรูไน ทำข้อตกลงกับรัฐบาลและหน่วยงานพัฒนาเวียดนาม ลุยสร้างโครงการใหญ่กิจการด้านท่องเที่ยวและบริการทุกรูปแบบมูลค่ารวมไม่ต่ำกว่า 2 แสนล้านบาท โดยเลือกทำเลจังหวัดและโซนเศรษฐกิจ นอกเหนือจากศูนย์กลาง ฮานอย โฮจิมินห์ ยังได้เลือกทำเลทองสำคัญตามเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศเวียดนามกระจายการลงทุนเตรียมจะยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหัวหอกการสร้างเงินและสร้างงาน องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวเวียดนาม รายงานว่า กลุ่มทุนจากประเทศอาเซียนได้ทำข้อตกลงในสัญญาขยายธุรกิจ

¹² http://neroc.kku.ac.th/2007/shownews.php?news_id=1002&open=newslocal&page=show

กระจายไปยังจังหวัดท่องเที่ยวประเทศเวียดนามปี ค.ศ.2008 มีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 1,000-1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ

สรุปได้ว่าประเทศเวียดนามมีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตต่อเนื่อง นอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเวียดนาม ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และบุคลากรชาวเวียดนามที่มีความรู้ความสามารถ ขณะนี้เวียดนามกำลังเปิดประเทศเพื่อเรียนรู้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่ผสมผสานกันซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของเวียดนามอย่างมั่นคงต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น การที่เวียดนามเสริมสร้างพันธมิตรกับชาติตะวันตกอย่างใกล้ชิด เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ตลอดจนร่วมมือกับชาติมหาอำนาจในเอเชีย โดยเฉพาะจีน ก็คาดว่าจะเอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของเวียดนามโดยรวมเช่นกัน

จากการที่ประเทศเวียดนามมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอยู่มากมาย ทำให้มีสถานที่ที่ได้รับการยอมรับให้เป็นเมืองมรดกโลกถึง 5 แห่ง ได้แก่

1. เว้ เมืองเว้ตั้งอยู่ในเวียดนามตอนกลาง ริมฝั่งแม่น้ำหอม ถัดเข้ามาในแผ่นดินจากริมฝั่งทะเลจีนใต้เพียง 2-3 ไมล์ ห่างจากกรุงฮานอยไปทางใต้ประมาณ 540 กิโลเมตร และห่างจากโฮจิมินห์ซิตีไปทางเหนือประมาณ 644 กิโลเมตร แรกเริ่มนั้นเว้เป็นเมืองหลวงของราชวงศ์เหงียน ซึ่งปกครองพื้นที่ส่วนใหญ่ของเวียดนามตอนใต้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-19 เว้มีฐานะเป็นเมืองหลวงของประเทศจนถึงปี พ.ศ. 2488 เมื่อจักรพรรดิบัวดำทรงสละราชสมบัติ และมีการก่อตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขึ้นที่ฮานอย ทางตอนเหนือของเวียดนาม ต่อมาในปี พ.ศ. 2492 จักรพรรดิบัวดำทรงได้รับการช่วยเหลือจากชาวฝรั่งเศสในอาณานิคม และทรงก่อตั้งเมืองหลวงใหม่ คือ ไซ่ง่อน ทางใต้ของประเทศ ในช่วงสงครามเวียดนาม เว้อยู่ในตำแหน่งที่ใกล้กับอาณาเขตระหว่างเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ โดยเว้อยู่ในอาณาเขตของเวียดนามใต้ ในปี พ.ศ.2511 ตัวเมืองได้รับความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะโบราณสถานหลายแห่งที่ระดมยิงและถูกระเบิดจากกองทัพอเมริกัน แม้หลังสงครามสงบลงแล้ว เหล่าโบราณสถานก็ยังไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากถูกกลุ่มผู้นำคอมมิวนิสต์และชาวเวียดนามบางส่วนมองว่าเป็นสัญลักษณ์ของระบอบศักดินาในอดีต แต่หลังจากที่แนวคิดทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป ก็เริ่มมีการบูรณะโบราณสถานบางส่วนมาจนถึงปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองเว้ส่วนใหญ่จะเป็นป้อมปราการ พระราชวังหลวง และสุสานจักรพรรดิ ทางฝั่งเหนือของแม่น้ำคือที่ตั้งของพระราชวัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของย่านประวัติศาสตร์ โบราณสถานและวัดสำคัญส่วนใหญ่ในเมืองเว้จะตั้งอยู่ในบริเวณนี้ ทางฝั่งใต้ของแม่น้ำจะเป็นเมืองใหม่ ซึ่งมีย่านธุรกิจและที่พักอาศัยมากมาย หมู่โบราณสถานในเมืองเว้ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2536

2. **อ่าวฮาลอง (Vinh Ha Long)** เป็นอ่าวแห่งหนึ่งในพื้นที่ของอ่าวตังเกี๋ยทางตอนเหนือของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ใกล้ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน มีพื้นที่ทั้งหมด 1,500 ตารางกิโลเมตร และมีชายฝั่งยาว 120 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงฮานอยไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ 170 กิโลเมตร ชื่อตามการออกเสียงในภาษาเวียดนามเขียนได้ว่า "Vinh Ha Long" หมายถึง "อ่าวแห่งมังกรผู้ดำดิ่ง" ในอ่าวฮาลองมีเกาะหินปูนจำนวน 1,969 เกาะ โผล่พื้นขึ้นมาจากผิวน้ำของทะเล บนยอดของแต่ละเกาะมีต้นไม้ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น หลายเกาะมีถ้ำขนาดใหญ่อยู่ภายใน ถ้ำที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณอ่าวคือ ถ้ำเสาไม้ (Hang Dau Go) หรือชื่อเดิมว่า Grotte des Merveilles ซึ่งตั้งชื่อโดยนักท่องเที่ยวชาวฝรั่งเศสที่มาเยี่ยมชมอ่าวเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ภายในถ้ำประกอบไปด้วยโพรงกว้าง 3 โพรง มีหินงอกและหินย้อยขนาดใหญ่อยู่จำนวนมาก เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในบริเวณอ่าว 2 เกาะ คือ เกาะกัตบา และเกาะ Tuan Chau ทั้งสองเกาะนี้มีคนตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างถาวร บนเกาะมีโรงแรมและชายหาดจำนวนมากคอยให้บริการนักท่องเที่ยว ส่วนเกาะขนาดเล็กอื่นๆ บางเกาะก็มีชายหาดที่สวยงามที่นักท่องเที่ยวนิยมไปเยี่ยมชม บางเกาะเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวประมง และบางเกาะยังเป็นถิ่นอาศัยของสัตว์หลายชนิด เช่น ไก่ป่า ละมั่ง ลิง และกิ้งก่าหลายชนิด เกาะเหล่านี้มักจะได้รับคำสั่งจากรัฐบาลลักษณะที่แปลกตา เช่น เกาะช้าง (Voi Islet) เกาะไก่ชน (Ga Choi Islet) เกาะหลังคา (Mai Nha Islet) เป็นต้น ตามตำนานพื้นบ้านได้กล่าวไว้ว่า ในอดีตนานมาแล้ว ระหว่างที่ชาวเวียดนามกำลังต่อสู้กับกองทัพชาวจีนผู้รุกราน เทพเจ้าได้ส่งกองทัพมังกรลงมาช่วยปกป้องแผ่นดินเวียดนาม มังกรเหล่านี้ได้ดำดิ่งลงสู่ท้องทะเลบริเวณที่เป็นอ่าวฮาลองในปัจจุบัน ทำให้มีอัญมณีและหยกฟุ้งกระเด็นออก อัญมณีเหล่านี้กลายเป็นเกาะแก่งน้อยใหญ่กระจายอยู่ทั่วอ่าว เป็นเกราะป้องกันผู้รุกราน ทำให้ชาวเวียดนามปกป้องแผ่นดินของพวกเขาได้สำเร็จและก่อตั้งประเทศซึ่งต่อมาก็คือเวียดนามในปัจจุบัน บางตำนานสมัยใหม่ก็กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันยังมีสัตว์ในตำนานที่ชื่อว่า Tarasque อาศัยอยู่ที่ก้นอ่าว ในวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2537 อ่าวฮาลองได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในการประชุมทะเบียนรายชื่อมรดกโลกครั้งที่ 18 ขององค์การยูเนสโก ที่ประเทศไทย

3. **โบราณสถานมิเชิน** เป็นกลุ่มเมืองโบราณในอาณาจักรจามปา ซึ่งมีถิ่นฐานและศูนย์กลางอยู่ในพื้นที่ตอนกลางของประเทศเวียดนาม อยู่ยุคเดียวกันกับอาณาจักรทวารวดีในประเทศไทยและอาณาจักรเขมรโบราณ อายุสมัยระหว่างพุทธศตวรรษที่ 12-18 โดยประมาณ มีกลุ่มโบราณสถานที่เป็นเทวสถานจำนวน 4 กลุ่มใหญ่ ๆ สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นลักษณะงานประติมากรรมแกะสลักที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์โบราณคดีไว้ และยึดมั่นศรัทธาว่าเป็นดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์สำหรับการบูชาเทพเจ้า ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภูมิประเทศที่สอดคล้องกับคติการสร้างเทวสถาน

ตามลัทธิความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โบราณสถานมิเชินได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกในปี พ.ศ.2542

4. อุทยานแห่งชาติฟง งา-เค บัง เป็นอุทยานแห่งชาติของประเทศเวียดนาม ตั้งอยู่ในอำเภอ โบจักห์ และ อำเภอ มินห์หัว จังหวัดควบิन्ह และติดชายแดนประเทศลาว ห่างจาก ฮานอย มาทางใต้ประมาณ 500 กิโลเมตร เป็นกลุ่มหินปูนมีขนาดพื้นที่ 857.54 ตารางกิโลเมตร อุทยานนี้มีชื่อเสียงในความสวยงามของถ้ำที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และยังเป็นสถานที่ 1 ใน 2 ของโลกที่เป็นหินปูนที่มีลำธารใต้ดินขนาดใหญ่

อุทยานแห่งชาติฟง งา-เค บัง ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2546¹³

5. เมืองโบราณฮอยอัน ดังมีรายละเอียดและประวัติความเป็นมาในหัวข้อถัดไป

3.2 เมืองฮอยอัน พัฒนาการจากเมืองท่าในอดีตสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลก

เมืองโบราณฮอยอัน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน โดยผู้วิจัยได้ยกงานเขียนของ Nguyen Van Xuan ซึ่งได้เล่าถึงประวัติศาสตร์ของเมืองฮอยอัน การเข้ามาสู่เมืองฮอยอันของชาวจีน ญี่ปุ่น ชาวจีนและชาวยุโรป รวมถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ของเมืองฮอยอันในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 จนกระทั่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 ดังนี้

3.2.1 เมืองโบราณฮอยอัน ก่อนการเป็นเมืองมรดกโลกและก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวเข้ามา ประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน

ชาวจีนรู้จักดินแดนกว๋างนัม (Quang Nam) เกาะจาม(Cham Island) ท่าเรือไคเจียม (Dai Chiem) และอ่าวตราเกียว (Tra Nhieu Bay) มาตั้งแต่ยุคแรก ตั้งแต่ชาวจามปา (Champa) ยังปกครองดินแดนเหล่านี้ คนจีนได้เข้ามาทำธุรกิจขนส่งสินค้า จอดเรือพาณิชย์และเรือเล็กเพื่อทำการค้า ในแผนที่โบราณเชื่อว่าตั้งแต่อ่าวตราเกียวเรือลงไปถึงทางใต้ของฮอยอันเป็นที่ชุมนุมของเรือสินค้าต่างชาติ ในยุคนั้นการค้าเป็นไปอย่างง่าย ๆ ดังนั้น บริเวณดังกล่าวจึงถูกใช้เป็นคลังเก็บสินค้าชั่วคราว จากที่แห่งนั้นสินค้าจะถูกขนส่งต่อไปยังท่าเรืออื่น ๆ บนฝั่งแม่น้ำคูย (Cui river) ซึ่งเป็นชื่อเดิมของแม่น้ำทูบอน (Thu bon River) ทั้งนี้เพื่อการบริโภคในยุคการปกครองของชาวจามปาหรือไคเวียด (Dai Viet)

ในยุคราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) เกิดปัญหาทางการค้าระหว่างชาวจีนและชาวจีนญี่ปุ่น ตามด้วยการปล้นเรือสินค้าโดยพวกโจรสลัดญี่ปุ่นนุกอ (Nuy Khau) ซึ่งสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงให้กับการค้าทางทะเลของจีน ราชวงศ์หมิงจึงมีปฏิกิริยาตอบโต้ในเรื่องนี้ นับแต่ปี ค.ศ.1371

¹³ <http://th.wikipedia.org>

กลุ่มพ่อค้าญี่ปุ่นและนุยกอถูกล้างห้ามค้าขายกับชาวจีน แต่พ่อค้าเหล่านี้มีความต้องการผ้าไหมของจีนเพื่อส่งให้กับราชสำนัก รวมทั้งวัสดุอื่น ๆ เพื่อนำไปผลิตอาวุธให้กับกองทัพและพวกซามูไร ในปี ค.ศ.1592 กองทัพญี่ปุ่นไม่อาจเอาชนะเกาหลีเพื่อบีบให้จีนยกเลิกคำสั่งห้ามทางการค้าดังกล่าว ซึ่งในความเป็นจริง นับแต่ปี ค.ศ.1567 จีนยินยอมให้เรือสินค้าประเทศตนเดินทางไปค้าขายกับต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตาม กลับมีการใช้นโยบายห้ามค้าขายกับเรือญี่ปุ่นโดยเฉพาะสินค้าที่เป็นทองแดง เหล็กและกำมะถัน ในปี ค.ศ.1593 คีจชอ เกีย กวง (Duc Chau Gia Khuong) ได้ประกาศนโยบายต่อญี่ปุ่นที่เรียกว่า ‘ตราประทับงู’(Ngu Chau Seal) ซึ่งคล้ายเป็นใบผ่านแดนพิเศษของฝ่ายเวียดนามที่อนุญาตให้เรือสินค้าขนาดใหญ่แล่นเข้าสู่กวางนัม แล้วเลยไปถึงมาเลเซีย สยาม และคูดาลา (Du Da La) เพื่อว่าเรือสินค้าของญี่ปุ่นและจีนจะสามารถทำการค้ากันได้ ในกวางนัม ที่พบปะแลกเปลี่ยนสินค้าของเรือเหล่านี้ไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่าอยู่ที่ไหน แต่เชื่อกันว่าอยู่ที่ไหนสักแห่งในเขตตราเกียเฉพาะในช่วงหน้ามรสุม การค้าลักษณะดังกล่าวดำเนินอยู่หลายปี จนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1600 ขุนนางฝ่ายเวียดนามชื่อเหงียน ฮวง (Nguyen Hoang) ได้เดินทางไปยังแคว้นกวางนัม (ที่รวมหัวเมืองต่าง ๆ เช่นกวางนัม กวางงาย-Quang Ngai และบิ่นห์ดินห์-Binh Dinh) โดยผ่านทางภูเขาไฮวาน (Hai Van-แปลว่าดินแดนเมฆผ่าน) เขาได้ค้นพบพื้นที่ขนาดใหญ่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก จึงตัดสินใจให้บุตรชายของตนเข้ามาครอบครองดินแดนดังกล่าว เหงียน ฮวงมีประสบการณ์ทางการค้ากับเรือสินค้าต่างชาติมาก่อนครั้งอยู่ที่ตวนฮัว (Thuan Hoa) ซึ่งในจดหมายเหตุไคนาม (Dai Nam Royal Annals) ได้บันทึกเรื่องนี้ไว้ว่า “เรือสินค้าต่างชาติทำให้ดินแดนนี้กลายเป็นเขตธุรกิจและมีความรุ่งเรือง”

ที่ทางใต้ในช่วงดังกล่าว เหงียน ฮวงและบุตรชายได้ตระหนักว่าการค้ามีความสำคัญต่อภูมิภาคนี้ ตรัน คินห์ฮัว (Tran Kinh Hoa) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ฮอยอันและผู้เขียนงานหลายชิ้นเกี่ยวกับเมืองโบราณแห่งนี้ได้ระบุว่า ฮอยอันถูกก่อตั้งขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1613-1621 และอยู่ภายใต้การปกครองของเหงียน ฟุก เหงียน(ปี ค.ศ.1561-1635) งานวิชาการของตรันได้แก่งคิดมาจากผลการค้นคว้าของคริสโตโฟโร บอร์รี (Christophoro Borri) ผู้ซึ่งได้มาอาศัยอยู่ในเมืองนัมฮา(Nam Ha)ระหว่างปี ค.ศ.1618-1621 ซึ่งเป็นรายงานว่าด้วยศาสนา ในรายงานดังกล่าวเขากล่าวถึง “กษัตริย์องค์เดิม” (กษัตริย์ในภูมิภาคนัมฮา) “ผู้อนุญาตให้ก่อตั้งเมืองฮอยอัน” ซึ่งตรันได้ข้อมูลมาจากข้อสรุปอันนี้ แต่ในที่นี้ “กษัตริย์องค์เดิม” หมายถึง เหงียน ฮวง การสร้างเมืองฮอยอันได้ถูกบันทึกโดยบอร์รี ในปี ค.ศ.1618 ไว้ดังนี้

“ที่นั่น กษัตริย์ได้ทรงจัดสรรที่ดินให้ชาวญี่ปุ่นและชาวจีนมากขึ้นตามจำนวนประชากร เพื่อพวกเขาจะได้สร้างเป็นเมือง ซึ่งจะจัดให้มีเทศกาลการค้าอันเลื่องชื่อไปทั่วจีนให้ได้ เมืองนี้ชื่อว่า ไฟโไฟ (Faifo ชื่อหนึ่งของฮอยอัน) เป็นเมืองใหญ่ทีเดียว ตัวเมืองส่วนหนึ่งเป็นของชาวจีน อีกส่วนหนึ่งเป็นของชาวญี่ปุ่น ชุมชนชาวจีนดำรงชีวิตตามกฎหมายของจีน ชุมชนชาวญี่ปุ่นดำรงชีวิตตามกฎหมายของญี่ปุ่น จึงดูเหมือนหนึ่งเป็นสองเมืองแยกต่างหากจากกัน”

เมื่อเหียน ฟุค เหงียนขึ้นปกครองกว๋างนัม(ปี ค.ศ.1602-1603) พื้นที่ปกครองของเขาอยู่ห่างจากตราเกียว ไคเจียม และฮอยอันราว 10 กิโลเมตร ซึ่งที่นั่นเขารับผิดชอบในการเก็บภาษีและดูแลความปลอดภัย ในความเป็นจริงแล้ว เขาใส่ใจต่อเรือสินค้าของญี่ปุ่น จีน หรือแม้กระทั่งโปรตุเกสให้อยู่ภายใต้การควบคุม ในการเดินทางจากชั้นท์เจียม(Thanh Chiem)มายังฮอยอัน อาจใช้เส้นทางน้ำหรือทางบกก็ได้ เส้นทางน้ำจะควบคุมกับถนนระยะทางราว 10 กิโลเมตร ที่ชั้นท์เจียมมีตลาดใหญ่ขายสินค้าสำหรับสนองความต้องการของคนพื้นเมือง เรียกว่าตลาดโชคุย(Cho Cui แปลว่าไม้พิน) ชื่อดังกล่าวได้มาจากการที่ตลาดนี้เคยเป็นศูนย์รวมของไม้พินนานาชนิดสำหรับชาวท้องถิ่นและชาวเรือที่ต้องการไม้พินและน้ำจืดในฐานะเป็นสิ่งจำเป็น โชคุยมีชื่อเสียงโด่งดังกระทั่งกลายมาเป็นชื่อของแม่น้ำใหญ่ในเวลาต่อมา (เดิมชื่อแม่น้ำไค-Cai) และเปลี่ยนชื่อต่อไปเป็นไซเกียง(Sai Giang) กระทั่งในศตวรรษที่ 20 เปลี่ยนชื่อเป็นทุโบน(Thu Bon) ผู้ปกครองเมืองชั้นท์เจียมต้องปกครองเมืองกว๋างนัม(ตั้งแต่ช่องทางภูเขาไชวานเรื่อยไปถึงจังหวัดทางภาคใต้) และในฐานะผู้ปกครองผู้ทรงอำนาจและมีการจิบพิศชอบ เขาจะต้องไม่ทำตัวให้เป็นอุปสรรคต่อการปกครอง ด้วยเหตุนี้เราควรมองว่าเหียน ฟุคเหงียนได้สถาปนาเมืองฮอยอันในช่วงปี ค.ศ.1602-1613 ขณะที่ยังปกครองเมืองกว๋างนัมอยู่ มีเหตุการณ์หนึ่งที่อาจพิสูจน์ถึงเรื่องนี้ ในปี ค.ศ.1619 เขาได้รับชาวญี่ปุ่นชื่อโซทาโรมือค ธอน ทองไท่ลิ่ง(Sotaro Moc Thon Thong Thai Lang) มาเป็นบุตรบุญธรรม เขาตั้งชื่อบุตรบุญธรรมของตัวเองว่าเหียน ไคลิ่ง (Nguyen Dai Lang) ซึ่งภายหลังได้แต่งงานกับบุตรสาวของเขา เป็นที่ชัดเจนว่าเขารักบุตรบุญธรรมของตนเหมือนเป็นบุตรที่แท้ และเขายังมอบอำนาจการปกครองเมืองฮอยอัน เช่นงานด้านการบริหารและเก็บภาษีให้กับชาวญี่ปุ่นผู้นี้ด้วย

การเข้ามาสู่เมืองฮอยอันของชาวญี่ปุ่นและชาวจีน

เมืองฮอยอันในช่วงแรก มีชาวญี่ปุ่นและจีนเข้ามาเป็นจำนวนมากจนทางการต้องจัดตั้งเขตปกครองสองแห่งให้กับคนเหล่านี้ โดยแห่งหนึ่งให้กับพ่อค้าจีนและอีกแห่งให้กับนักธุรกิจชาวญี่ปุ่น แต่ละเขตปกครองมีตัวแทนฝ่ายบริหารเป็นของตัวเอง ทั้งดำเนินชีวิตไปตามประเพณีวัฒนธรรมของตน ดังเช่นที่บอร์รีได้กล่าวไว้ข้างต้น แรกทีเดียวนั้น ชาวญี่ปุ่นและชาวจีนมีความชำนาญในด้านการขนส่ง

สินค้าที่จำเป็นเพื่อนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันเหมือนที่เคยทำอยู่ในประเทศจีนมาก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อการค้ามีการพัฒนาและขยายตัวขึ้น นักธุรกิจเหล่านี้ก็ได้เข้ามาข้องเกี่ยวกับผู้คนในท้องถิ่น และเจ้าของเรือได้ให้คนของตนพักอยู่เพื่อจัดการเรื่องการส่งออกสินค้า และพักรอการมาถึงของฤดูมรสุม ซึ่งต้องใช้เวลาลี้ถึงห้าเดือนหลังจากเดือนมกราคมตามปฏิทินสุริยคติ นอกจากนี้ยังรอเทศกาลค้าขายประจำปี ซึ่งในช่วงดังกล่าวจำนวนผู้พักอาศัยจะเพิ่มสูงจนถึงขนาดต้องจัดตั้งเขตปกครองขึ้นสองแห่ง ชาวเวียดนามเรียกเขตปกครองเหล่านี้ว่าไฮโป (Hai Pho) ซึ่งแปลว่าถนนการค้าสองสาย ต่อมาหลังจากญี่ปุ่นถอนตัวออกไปแล้วในเมืองฮอยอันก็ยังเรียกชื่อว่าถนน โป (Pho Street)

นอกเหนือจากชาวจีนและญี่ปุ่นแล้ว ธุรกิจการค้าในฮอยอันยังมีเรือสินค้าของชาวโปรตุเกสที่เดินทางจากมาเก๊า (Macao) เข้าร่วมด้วย ชาวโปรตุเกสได้รับการยอมรับนับถือจากทางการไคเวียด (Dai Viet) เหยียน ไคตั้งอนุญาตให้พวกเขาตั้งเขตปกครองขึ้นที่ทำเรือฮัน (Han Port) ซึ่งต่อมาก็คือเมืองท่าดานัง แต่คนเหล่านี้ปฏิเสธ เพราะต้องการเพียงเข้ามาค้าขายในช่วงเทศกาลการค้าประจำปีเท่านั้น และนอกจากการค้าขายแล้ว ชาวโปรตุเกสได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนชาวคริสต์ซึ่งเดินทางมายังฮอยอันและเมืองฮันเพื่อหลบหนีการประทุษร้ายในญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังช่วยรัฐบาลของเหยียน ไคตั้ง ประดิษฐ์อาวุธต่าง ๆ รวมทั้งปืนใหญ่ด้วย และปืนใหญ่ที่สร้างขึ้นโดยชาวโปรตุเกส ก็ได้มีส่วนสำคัญในการป้องกันอิทธิพลของไคเวียดและการพัฒนาเมืองนัมฮา (Nam Ha) หรือกระทั่งในช่วงสงครามกลางเมืองระหว่างฝายตริन्ह (Trinh) กับฝายเหยียน (Nguyen) รวมทั้งในช่วงสงครามต่อต้านเต๋ยซัน (Tay Son) และต่อมาในสงครามต่อต้านฝรั่งเศส เรือไปจนสิ้นศตวรรษที่ 19 อาวุธของโปรตุเกสที่ใช้วิธีการผลิตจากยุคต้นศตวรรษที่ 17 ยังคงมีประสิทธิภาพสูง นี่เป็นสิ่งหนึ่งในหลายสิ่งซึ่งสร้างความพอใจให้กับไคเวียดและไคนัม (Dai Nam)

ฮอยอันเป็นเมืองหนึ่งของไคเวียด มีตำนานกล่าวถึงว่าครั้งหนึ่งเด็กชายผู้หลักแหลมคนหนึ่งเอ่ยปากถามขงจื้อว่ามีเมืองไหนบ้างที่ไม่มีตลาด เนื่องจากในขณะนั้นหากมีป้อมปราการป้องกันเมืองเกิดขึ้นที่ไหนก็จะต้องมีตลาดไว้ขายสินค้าให้กับทหาร หากไม่มีตลาดทหารจะไม่มีอาหารกิน ด้วยเหตุนี้เมืองและตลาดจะต้องมีความคู่กันไป แต่ฮอยอันไม่ใช่เมืองที่มีตลาด ในแผนที่โบราณได้ระบุว่าเมืองนี้มีสิ่งก่อสร้างอยู่สองอย่างเท่านั้น ไม่ไกลจากฮอยอันมีร่องรอยของสำนักงานเก็บภาษีระดับเขต ซึ่งไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ด้านบริการอาหาร ส่วนในตัวเมืองยังมีสิ่งก่อสร้างอีกสองแห่ง คือเจดีย์คอ (Cau Pagoda – สะพานที่มีรูปรางคล้ายเจดีย์หรือสะพานญี่ปุ่นในปัจจุบัน) และคลังสินค้า

ในภายหลังสะพานนี้ได้รับการตั้งชื่อใหม่จากข้าหลวงมินท์ (Lord Minh) หรือ เหยียน ฟุกซาน (Nguyen Phuoc Chan) ว่า ไคเวียนเกี้ยว (Lai Vien Kieu) ซึ่งแปลว่า ‘สะพานของผู้คนอันห่างไกล’ นอกจากการต้อนรับผู้คนจากแดนไกลแล้ว สะพานยังเป็นศูนย์กลางของท่าเรือที่มีเรือสินค้าน้อยใหญ่เดินทางมาจากทุกหนแห่ง ในยุคนั้นเมืองฮอยอันมีถนนเพียงสองสาย คือถนนของ

ชาวญี่ปุ่นและชาวจีน ปัจจุบันคือถนนตรันฟู (Tran Phu) กับถนนเหงียนไทฮ็อก(Nguyen Thai Hoc) และสะพานนี้ได้ถูกใช้เป็นที่หมายตาสำหรับเรือต่าง ๆ ที่แล่นเข้ามา ในปี ค.ศ.1945 ยังคงเห็นเรือใหญ่ค่อยเข้ามาแวะหลบอยู่ที่ใต้สะพานเพื่อหลีกเลี่ยงปืน สะพานนี้สร้างขึ้นในปี ค.ศ.1639 ช่วงที่ชาวญี่ปุ่นในฮอยอันยังมีอยู่จำนวนมาก ก่อนที่โชกุนจะไม่อนุญาตให้ผู้คนของตนเดินทางออกนอกประเทศ ที่เมืองท่าดานังในยุคเดียวกัน มีถนนของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งหมู่บ้านเล็ก ๆ ของชาวจีนและสำนักงานเขตปกครอง ถนนของชาวญี่ปุ่นประกอบด้วยบ้านไม้สองข้างทางและมีกำแพงยาว ถัดเข้าไปจากถนนเป็นสวนที่ดูสงบสุข ทางด้านหน้ามีรั้วญี่ปุ่นคล้ายรั้วของสตรีเพื่อกันแดดให้กับผู้มาทำธุรกิจค้าขาย เมื่อเปรียบเทียบกับคนจนที่มีชีวิตอยู่ในกระท่อมไม้ไผ่ มาตรฐานการดำรงชีพของชาวญี่ปุ่นดูสูงกว่ามาก วิถีดำรงชีพของชาวญี่ปุ่นและวิธีการทำธุรกิจของพวกเขาจะเหนือกว่าชุมชนชาวจีน เรือสินค้าของญี่ปุ่นที่แล่นเข้ามาตามแม่น้ำฮัน (Han River) ได้ถูกลากมาสู่ท่าเรือฮอยอัน โดยเรือเล็กสามลำ ในเรือจะมีสินค้าและผู้คนราว 300 คน ต่อมาเมื่อเรือเล็กขนาดใหญ่ที่สามารถขนถ่ายผู้คนครั้งละ 30-50 คน หรือขนถ่ายสินค้าได้สูงถึงคราวละ 100 ตัน (ยกเว้นตอนฝรั่งเศสเข้ามา ตอนนั้นชาวฝรั่งเศสบางรายนำเรือเล็กของตนเข้ามาค้าขายทำธุรกิจ) เรือเล็กจะแล่นได้เฉพาะตามแนวชายฝั่ง ขณะที่เรือใหญ่สามารถแล่นข้ามมหาสมุทร และในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นราวต้นศตวรรษที่ 17 ญี่ปุ่นสร้างเรือตามแบบยุโรป กระทั่งประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว พวกเขาแล่นเรือข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปยังเม็กซิโกในปี ค.ศ.1610

ข้าหลวงเหงียนต้องการอะไรจากการสร้างความสัมพันธ์กับชาวญี่ปุ่น ควรระลึกว่าเมื่อเหงียน ฮวงเข้ามาปกครองดินแดนภาคใต้ ที่จริงเขามาเพื่อความปลอดภัยส่วนตัว ตอนนั้น ทายาทของเหงียน คิม (Nguyen Kim) ซึ่งเป็นบิดาของเขาถูกประหารโดยข้าหลวงตริงห์ (Trinh Lord) ดังนั้นข้าหลวงเหงียนจึงต้องขยายดินแดนข้ามเทือกเขาฮวนท์ซัน (Hoanh Son Range) มายังภาคใต้เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง แต่ในการที่จะทำเช่นนั้น เขาต้องใช้เงินทองมากมาย ต้องมีอาวุธ มีทักษะการทำสงครามและมีพลพรรคที่จงรักภักดี เพื่อเรียกเกณฑ์ผู้คนที่จะรักภักดีจากฝั่งเวียดนาม ข้าหลวงเหงียนระดมเอาจากเมืองฮันฮัว (Thanh Hoa) โดยเฉพาะในอำเภอทองซัน(Tong Son) แต่อย่างไรก็ตาม ชนพื้นเมืองได้รับการปฏิบัติอย่างเลวร้าย แต่ในขณะเดียวกัน สำหรับชาวญี่ปุ่นและพ่อค้าข้าหลวงเหงียนพบว่าพวกเขามีความซื่อสัตย์เอื้อเฟื้อ เคารพตัวเองและเชื่อถือได้ ซึ่งคล้ายกับวัฒนธรรมของชาวเวียดนาม คนเหล่านั้นระบุว่าตัวเองนับถือลัทธิขงจื้อและเป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกันโดยการเขียนไม่ใช้การพูด ข้าหลวงเหงียนรู้สึกตื่นเต้นเมื่อพบข้อเท็จจริงว่า ชาวญี่ปุ่นมีศิลปะในการรบ กระบี่และดาบของพวกเขามีคุณภาพดีกว่าของชาวจีนมาก โบริส เอ. เดอ ไรด์ส์ (Boris A. De Rhodes) มิชชันนารีชาวยุโรปซึ่งเข้ามาติดต่อกับชาวญี่ปุ่นในภาคใต้ ยืนยันว่าเหล็กกล้าของญี่ปุ่นคมที่สุด ไม่เป็นรองใครในโลก มิชชันนารีเหล่านี้ไม่ได้ระบุถึงทักษะทางสงครามของชาว

ญี่ปุ่น แต่แสดงความชื่นชมต่อความสามารถในการต่อสู้อันเยี่ยมยอดของคนเหล่านั้น สำหรับชาวจีน โดยทั่วไปมีร่างกายสูงกว่าชาวเวียดนาม แต่คนญี่ปุ่นเรียกว่า ในทางกลับกันคนญี่ปุ่นกลับมีความสามารถเยี่ยมยอดในการต่อสู้ คนเวียดนามเป็นรองในเรื่องนี้ ขณะที่คนจีนรู้จักทำ เหตุผลดังกล่าวทำให้ข้าหลวงเหิงยงจัดตั้งกองทหารญี่ปุ่นขึ้นในพื้นที่ บางคนเชื่อว่ากองทหารนี้ตั้งอยู่ที่ไคเจียม(หรือตราเกียวใกล้เมืองฮอยอัน) ขณะที่บางคนคิดว่าอยู่ที่เมืองดานัง เป็นที่ยอมรับว่า ข้าหลวงตระกูลเหิงยงทุกคนไว้วางใจในความภักดีของชาวญี่ปุ่น ซึ่งเรื่องต่อไปนี้อาจหยิบยกเป็นตัวอย่างได้ เมื่อปี ค.ศ.1636 ข้าหลวงเหิงยง อันห์ (Nguyen Anh) ต้องการเพิ่มกำลังทหารเพื่อเอาชนะ เหิงยง ฟุคลาน (Nguyen Phuoc Lan) ซึ่งเป็นน้องชาย ในทันทีที่เหิงยง ฟุคเหิงยงผู้บิดาเสียชีวิต เขาใช้กองทหารญี่ปุ่นที่ร่วมอยู่ในกองกำลังกว้างนมต่อสู้กับเรือรบที่เดินทางมาจากตวนฮัว ข้าหลวงเหิงยงคนใหม่ยังต้องการสินค้าที่เป็นอาวุธยุทธโปกรณ์จากชาวญี่ปุ่นนอกเหนือจากเสบียงอาหาร (จดหมายอักษรภาพของจีนที่ระบุถึงเรื่องนี้ยังคงมีอยู่) ท่านข้าหลวงสั่งซื้ออาวุธสำคัญจากพ่อค้าญี่ปุ่น เขายังขอให้ทหารญี่ปุ่นประดิษฐ์อาวุธและสอนศิลปะการสงคราม ชาวญี่ปุ่นในซาไก (Sakai) และเกาะคิวชู (Kyushu Island) ศึกษาการประดิษฐ์อาวุธปืนจากโปรตุเกสและนำไปเผยแพร่เหล่านี้ขายออกสู่ตลาดช่วงกลางศตวรรษที่ 16 ญี่ปุ่นยังเสนอสินค้าอื่น ๆ ให้กับฮอยอัน เช่น เงิน (silver) ที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการเงินและการขยายอาณาเขต

ฮอยอันเป็นที่แรกในเวียดนามที่ภาษาประจำชาติและคริสต์ศาสนาเกิดขึ้นพร้อมกับสิ่งอื่น ๆ เช่น ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสินทางวัตถุ เป็นต้น เชื่อกันว่า มีชนชั้นนารีชาวสเปนและชาวยุโรป ได้สร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้ขึ้น อย่างไรก็ตาม หากไม่มีศาสนิกชนชาวญี่ปุ่นผู้ศรัทธาอย่างแรงกล้าในคริสต์ศาสนา เหล่ามิชชันนารีก็คงไม่อาจหว่านเพาะพืชพันธุ์ของศาสนาคริสต์ขึ้นได้ กลางศตวรรษที่ 16 ศาสนาคริสต์ถูกเผยแพร่เข้ามาในญี่ปุ่นโดยเฉพาะที่เกาะคิวชู เพียง 30 ปีของการเผยแพร่ศาสนา จำนวนผู้มาเข้ารับบัพติศมาเพิ่มขึ้นถึง 1.5 ล้านคน จนทางการญี่ปุ่นต้องสั่งห้ามและลงโทษ เมื่อต้นศตวรรษที่ 17 ในช่วงปี ค.ศ.1611-1614 และโดยเฉพาะในปี ค.ศ.1624 มิชชันนารีชาวสเปนถูกเนรเทศออกนอกประเทศ แต่คริสต์ศาสนิกชนชาวญี่ปุ่นไม่ได้รับอนุญาตให้เดินทางออกนอกประเทศ ในปี ค.ศ.1613 ไม่มีเรือลำใดได้รับอนุญาตให้ข้ามทะเลหากไม่มีใบอนุญาตเดินทาง ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกตัดสินประหารชีวิต ต่อมาทางการไม่อนุญาตให้สร้างเรือลำใหญ่ ด้วยเหตุนี้ชาวญี่ปุ่นจำนวนมากจึงตัดสินใจตั้งรกรากอยู่ในไคเวียด ที่เมืองฮอยอันชาวญี่ปุ่นที่เป็นคาทอลิกถูกระบุร้ายในช่วงปี ค.ศ.1664-1665 ข้าหลวงเหิงยงได้กวาดต้อนชาวคาทอลิกที่เป็นคนญี่ปุ่นและคนจีน แล้วบังคับให้เหยียบย่ำไม้กางเขนของตนที่กลางใจเมือง การลงโทษดังกล่าวเป็นที่มาของความทุกข์ระทม ความตาย และการล้มละลายของชาวญี่ปุ่น พวกเขา กลับกลายเป็นคนจน ยังชีพอยู่ด้วยการขอทานและหลายคนหนีเข้าไปอยู่ในป่าลึก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการห้ามนับถือคาทอลิกในญี่ปุ่น ข้าหลวงเหิงยง (Lord Hien) ได้รายงานไป

ยังกษัตริย์โปรตุเกสว่ามีดินแดนหลายแห่งในโลกถูกยึดครองโดยนักบวชคาทอลิก ซึ่งเป็นไปได้ว่ารวมทั้งในญี่ปุ่นด้วย และเป็นที่รู้กันว่าข้าหลวงเสียนแห่งไคเวียดคือผู้รายงานไปว่าพระเยซูชนไม้กางเขนมีใบหน้าเหมือนกษัตริย์โปรตุเกส

ตามความเห็นของกัปตันเรือค้อยท์ซ์ เดลฟ์ท์ เฮฟเว่น (Deutch Delft Haven) เมืองฮอยอันสร้างขึ้นบนฝั่งแม่น้ำ บ้านเรือนสร้างด้วยหินทนไฟ มีกำแพงล้อมรอบ มีบ้านเรือนของชาวญี่ปุ่นราว 60 หลังที่เหลือเป็นบ้านของชาวจีนที่เข้ามาค้าขายทำธุรกิจ คำบรรยายดังกล่าวชี้ว่ามีผู้คนอยู่ราว 300 คน จำนวนดังกล่าวคงลดลงอย่างรวดเร็ว พ่อค้าที่เข้ามาในช่วงดังกล่าวจนถึงปี ค.ศ.1695 มีแต่ชาวญี่ปุ่น ซึ่งเหลืออยู่ราว 4-5 หลังคาเรือนเท่านั้น ในปีเดียวกันเมื่อมิชชันนารีในพุทธศาสนาชื่อ ทิช ไคซาน (Tich Dai San) เดินทางมายังไคเวียด ชุมชนเล็ก ๆ ของชาวญี่ปุ่นเหล่านี้ก็ถูกละเลยความสนใจ คนจีนรู้จักฮอยอันก่อนคนญี่ปุ่น กล่าวคือตั้งแต่เมืองนี้ยังอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรจามปา จนกระทั่งไคเวียดเอาชนะพวกจามได้ คนพื้นเมืองได้ทำการค้ากับจังหวัดทางใต้ของจีนโดยประสงค์สิ่งมีค่าอย่างเช่นเกลือและทองคำ อย่างไรก็ตาม การค้าดังกล่าวทำกันที่ไหนและอย่างไร ในประวัติศาสตร์สังเขปของอันนัมเลอเต็ค (Le Tac) ได้ ระบุว่า เป็น “การค้าชายแดน” “เมืองเจียมธันห์ (Chiem Thanh) ตั้งอยู่บนชายฝั่ง เรือสินค้าของจีนข้ามทะเลไปยังประเทศต่าง ๆ ที่ห่างไกล พวกเขาแวะมาที่นี่เพื่อประสงค์ไม้ฟืนและน้ำจืด ที่นี่เป็นท่าเทียบเรือใหญ่ที่สุดในทางใต้” เลอเต็คมีชีวิตอยู่ในยุคราชวงศ์ตรัน (Tran Dynasty) และย้ายไปยังประเทศจีนเมื่อสิ้นศตวรรษที่ 13 ช่วงดังกล่าวไคเวียดยังมีได้ขยายดินแดนในภาคใต้ ในปี ค.ศ.1306 เจ้าหญิงเสียน ตรัน (Princess Huyen Tran) อภิเษกกับกษัตริย์แห่งเจียมธันห์ เมืองนี้จึงถูกผนวกเข้ากับไคเวียดในฐานะเป็นสินสอด มีการสันนิษฐานว่าเมืองดานังหรือเกาะจาม และตราเกียวซึ่งเป็นเมืองท่าเก่าแก่ของเจียมธันห์เป็นที่ซึ่งเรือสินค้าจีนชอบแวะเข้ามา ทว่าชาวยุโรปให้ความสนใจเมืองดานังหลังศตวรรษที่ 17 เนื่องจากเมืองดานังสามารถอำนวยความสะดวกให้กับเรือขนาดใหญ่ของพวกเขาได้ เรือสินค้าต้องการไม้ฟืนและน้ำจืดจำนวนมาก นั่นได้แสดงให้เห็นว่าเกิดการค้าระหว่างเรือสินค้านานมาแล้ว

ความจริงเมื่อไคเวียดสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกาะทั้งสอง มีการสั่งห้ามส่งสินค้าไปยังประเทศจีน แต่ไม่มีทางยับยั้งการลักลอบค้าขาย โดยเฉพาะในพื้นที่ทางใต้ของจีน เช่นกวางโจว (Kwang Chau) ฟุเจี้ยน (Fukien) เตริยิวโจว (Trieu Chau) และไฮนัม (Hi Nam) เหตุผลที่ญี่ปุ่นก่อนและหลังปี ค.ศ.1951 รู้จักดินแดนที่จีนเรียกว่านัมไฮ (Num Hi) ก็คือคนญี่ปุ่นถูกคนจีนชักนำเข้ามายังไคเวียด รวมทั้งมาเลเซียและสยาม ทว่าในช่วงก่อนสร้างเมืองฮอยอัน(ราวสิ้นศตวรรษที่ 16 ถึงต้นศตวรรษที่ 17) คนจีนเข้ามาแลกเปลี่ยนสินค้าแล้วก็กลับบ้าน มิได้พักอาศัยหรือสร้างเมือง แต่เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นจำนวนมาก การค้าพัฒนามากขึ้น คนจีนเริ่มแข่งขันทางการค้าซึ่งไม่เพียงกับชาวญี่ปุ่นแต่รวมทั้งกับชาติในยุโรปด้วย การแข่งขันดังกล่าวเป็นไปอย่างก้าวหน้าโดยใช้

กรรมวิธี “หน่วยเคลื่อนที่” ซึ่งก็คือการส่งตัวแทนการค้าเข้ามาพักอาศัยอย่างถาวรในช่วงหน้าหนาวซึ่งไม่สะดวกแก่การเดินทาง คนเหล่านี้จะซื้อและรวบรวมสินค้าไว้รอฤดูมรสุมในปีต่อมา บันทึกทางการค้าจำนวนมาก โดยเฉพาะ ‘บันทึกการเดินทางอันนัม’ (An Nam Travel Memoirs) ที่เขียนขึ้นโดยจู ตวนทวย (Chu Tuan Thuy) ทำให้ทราบว่าชาวจีนในเมืองฮอยอันต้องพึ่งพาชาวญี่ปุ่นจนกระทั่งพวกแมนจูเข้ายึดครองจังหวัดทางภาคใต้ของจีน ผลก็คือบุคคลสำคัญของจีนหนีมายังกว้างนัม นับแต่ครั้งหลังของศตวรรษที่ 17 เมืองฮอยอันเปลี่ยนโฉมหน้าไปจากเดิม ถนนญี่ปุ่นพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงเพื่อก้าวไปสู่บทบาทสำคัญในการสถาปนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้กระทั่งในศตวรรษที่ 20 ผู้นำจีนบางคนก็นำสงครามและการกวาดล้างเข้ามา ยังนำวัฒนธรรมแบบแมนจูเข้ามายังเมืองฮอยอันพร้อมกับสิ่งอื่น ๆ เช่นงานฝีมือ ชาวเวียดนามได้เรียนรู้การค้าเพื่อครองชีพ การทำธุรกิจ และหน้าที่ของแรงงานทางการค้าต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 คนจีนและชาวเวียดนามผลิตกระดาษเพื่อการบวงสรวง พวกเขาตีแผ่นโลหะบนทั้งให้เป็นแผ่นบาง ๆ แล้วเป่าไว้บนกระดาษเพื่อทำเป็นกระดาษเงินกระดาษทอง ซึ่งทองและเงินบนกระดาษบวงสรวงเหล่านี้จะไม่ไหม้ไฟจนกว่ากระดาษจะไหม้เป็นเถ้า ในยุคโบราณ การบวงสรวงเป็นสิ่งที่ได้รับการนับถืออย่างยิ่ง ตัวอย่างดังกล่าวทำให้จินตนาการได้ว่าเงินทำสินค้าที่มีคุณค่าสูงได้อย่างไร เช่นเดียวกับที่ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาทำอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าชาวเวียดนามรู้ถึงวิธีผลิตสินค้าอุปโภคเหล่านี้ได้อย่างไรในยุคนั้น นับแต่ครั้งที่ชาวจีนหลบหนีจากบ้านเมืองเข้ามาพักอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ๆ พวกเขาทำให้ไคเวียดได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความก้าวหน้าและก่อให้เกิดการขยายดินแดน

ในปี ค.ศ.1679 เมื่อเรือรบจำนวนมากของราชวงศ์หมิงหนีจากจีนมาทอดสมอที่เมืองท่าดานัง อาจเป็นไปได้ว่าที่เมืองฮอยอัน เหงียน ฟุกตัน (Nguyen Phuoc Tan) ได้บัญชาการอย่างชาญฉลาดให้ดวง งันดิช (Duong Ngan Dich) และฮวงเทียน (Hoang Tien) นำพาทัพเรือดังกล่าวจำนวน 50 ลำพร้อมทหาร 3,000 คนเข้าไปยังเฉินลา (Chenla) ในภาคใต้ ในกรณีนี้ เขาหวังจะขยายอาณาเขตและหลีกเลี่ยงหายนะจากสงครามของจีน ซึ่งอาจเปิดฉากขึ้นโดยฝ่ายแพ่ที่ยังมีแสนยานุภาพทางทหาร ในช่วงดังกล่าว ข้าหลวงเวียดนามได้ขอให้หมิง ฮวง (Ming Huong) หรือเจ้าหน้าที่ของราชวงศ์หมิง เข้ามาดูแลวิถีทางจิตวิญญาณของชาวจีน และค่อย ๆ มอบสถานภาพพลเมืองอย่างถูกต้องหมายให้กับชุมชนเหล่านั้น หมิงฮวงได้สร้างชุมชนใหญ่ขึ้นรอบ ๆ กวางก้อง (Kwang Kong) ในเวลาต่อมา มีการสร้างวัดขึ้นโดยพลพรรคของหมิงฮวงเพื่อปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในช่วงปลายราชวงศ์หมิง และเพื่อเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความจงรักภักดี ตำราเก่า ๆ ระบุว่า ชุมชนหมิงฮวงขยายพื้นที่ตั้งแต่วัดเรื่อยไปถึงสะพาน

ตามการระบุของหนังสือและนิตยสารปัจจุบัน ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้สร้างสะพานเพื่อขับไล่อสุรกายที่ชื่อลู (Cu) ผู้มีอำนาจขนาดก่อให้เกิดแผ่นดินไหวในญี่ปุ่นเมื่อมันขยับตัว อสุรกายคูมีร่างกายแผ่กว้างครอบคลุมดินแดนกว้างนับ ขณะที่ส่วนหัวอยู่ในอินเดีย สะพานสร้างขึ้นบนหลังของอสุรกายเพื่อขับยังพลาณภาพอันร้ายกาจของมัน ชาวจีนส่วนหนึ่งเชื่อว่า สะพานนี้สร้างขึ้นโดยชาวญี่ปุ่น แต่ชาวจีนเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเพื่อแสดงความภักดีต่อ “พระจักรพรรดิทางเหนือ” ตามความเชื่อของลัทธิเต๋า (ในฮอยอันเชื่อกันว่า เจดีย์หรือหอประชุมสภาของชุมชนทั้งห้าเรียกกันว่า‘เจดีย์’แม้พุทธศาสนิกชนไม่ได้เชื่อแบบนี้) มีชาวเวียดนามน้อยคนที่เรียกมันว่าสะพานญี่ปุ่น แต่เรียกว่าเจดีย์สะพาน ซึ่งแปลความว่าเจดีย์ประกอบขึ้นด้วยสะพาน ทั้งหมดทำด้วยไม้ และสะพานเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจดีย์ ปัจจุบันเจดีย์สะพานหรือสะพานญี่ปุ่นนี้ กลายเป็นตัวชกน่านกทองที่ขวยมาฮอยอัน ยังมีคำกล่าวของเมืองนี้ว่า “ขึ้นคือเจดีย์สะพาน,ลงคือเจดีย์อัมบอน (Am Bon Pagoda)” เจดีย์องค์หลังสร้างขึ้นที่ปลายถนนเมื่อกลางทศวรรษที่ 17

เมืองฮอยอันถูกจำกัดอยู่บนพื้นที่ใกล้แม่น้ำฮอยอัน ซึ่งเกิดจากการแข็งตัวอย่างช้า ๆ ของตะกอนอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ตัวเมืองเริ่มขยายออกไปในช่วงศตวรรษที่18-19 (ก่อนปี ค.ศ.1945 ยังไม่มีพื้นที่ที่เป็นโคลนเลน หมู่บ้านฮอยที่เห็นอยู่ขณะนี้ตั้งอยู่บนฝั่งตรงข้ามของเมืองฮอยอัน)หลังจากพ่อค้ายุคราชวงศ์หมิงเข้ามายึดครองการค้าเหนือคนญี่ปุ่น มีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น คือพ่อค้าชาวแมนจูติดตามพ่อค้ายุคราชวงศ์หมิงเข้ามาฮอยอัน เนื่องจากพ่อค้าหมิงและแมนจูผูกพันกับสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์คล้ายกัน คือได้รับความทุกข์ยากจากหายนะที่ต้องสูญเสียบ้านเมือง จึงสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดี ทั้งสองฝ่ายยึดถือหลักจริยธรรมทางการค้า แบ่งปันกันทำธุรกิจ อันที่จริงแล้ว คนเหล่านี้มาจาก 4-5 จังหวัดของจีน ได้แก่กวางจู (Quang Chu) เทรียวโจ (Trieu Chau) ฟุเจียน (Fukjian) ไฮナム (Hi Nam) และเกียอัง (Gia Ung) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ คนเหล่านี้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของตัวเอง สร้างระบบของตน รักษาทักษะทางการค้าไว้อย่างเหนียวแน่น

การเข้ามาฮอยอันของชาวยุโรป

ชาวฮอลแลนด์

ชาวยุโรป ยกเว้น โปรตุเกสได้เข้ามาฮอยอันตั้งแต่ยุคแรก ตามด้วยพ่อค้าจากหลายประเทศ เช่นฮอลแลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส เพื่อทำการค้ากับฮอยอัน บริษัทอีสต์อินเดียฮอลแลนด์กัมปะนี (East India Holland Company) ก่อตั้งขึ้นในกรุงอัมสเตอร์ดัมเมื่อปี ค.ศ. 1602 แต่มาตั้งบริษัทอยู่ที่ DJA-KARTA (กรุงจาการ์ต้าของอินโดนีเซีย) เพื่อใช้เป็นศูนย์ค้าขายของตน และแม้จะมีข้อเท็จจริงว่าโปรตุเกสกล่าวให้ร้ายบริษัทนี้กับข้าหลวงเหงียน แต่ข้าหลวงเหงียน ฟุคเหงียนก็ยังเชื่อเชิญบริษัทนี้

เข้ามาทำการค้า เมื่อต้นปี ค.ศ.1636 ซึ่งตอนนั้นมีชาวญี่ปุ่นเข้ามามากแล้ว บริษัทของฮอลแลนด์ก็ยังมาตั้งสำนักงานสาขาขึ้นในเมืองฮอยอันและเปิดดำเนินการอยู่จนถึงปี ค.ศ.1641

ในช่วงดังกล่าวมีความขัดแย้งขึ้นระหว่างข้าหลวงตรินห์กับข้าหลวงเหงียน ข้าหลวงตรินห์ซึ่งอยู่ทางเหนือทางขอการสนับสนุนจากชาวคัทอันทำให้ข้าหลวงเหงียนไม่พอใจ ในช่วงเดียวกันบริษัทของชาวคัทในฮอยอันสังหารคนงานชาวเวียดนามของตนในข้อหาเป็นขโมย เหงียน ฟุกตัน (Nguyen Phuoc Tan) หัวหน้าฝ่ายบริหารจังหวัด (ต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงเหียน-Lord Hien) ร่วมกับข้าหลวงตวง (Lord Thuong-บุตรชาย ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งเป็นเหงียน ฟุกหลาน-Nguyen Phuoc Lan) ได้ยกกำลังเข้าล้อมบริษัทและยึดเอาสินค้า ทรัพย์สินและเงินไปเผา โยนสินค้าที่ยังไม่ไหม้ไฟลงในทะเล และสังหารพ่อค้าฮอลแลนด์ไปเจ็ดคน ถัดมาเกิดสงครามระหว่างภาคใต้กับชาวคัท กระทบถึงยุติกลงในช่วงปี ค.ศ.1942-1943 เหงียน ฟุกตันสามารถเอาชนะกองเรือของฮอลแลนด์ นายพลเรือเพียเตอร์ บาช (Admiral Pieter Bach) ระเบิดคลังสินค้าทิ้งและเสียชีวิตพร้อมกับเรือรบของตน เรืออีกลำจมเพราะปะทะกับหินโสโครก ขณะที่อีกลำบ่ายหน้าหนีไปทางเหนือ ถือได้ว่าเป็นสงครามทางนาวีครั้งใหญ่ระหว่างเวียดนามและยุโรปในศตวรรษที่ 16 นับแต่นั้นไม่มีสงครามใหญ่อีกเลยในช่วงศตวรรษต่อมาจนกระทั่งถึงปี ค.ศ.1945 การสู้รบครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นชัยชนะเหนือยุโรปของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต้องขอขอบคุณนโยบายเปิดประเทศและนโยบายการค้าของฮอยอัน และเพราะการเก็บภาษีขาเข้าและขาออก ข้าหลวงของเวียดนามจึงสามารถจัดตั้งกองทหารขึ้นที่รันห์เจียม และสามารถขยายอิทธิพลเหนือไคเจียม เมืองฮอยอันและตราเกียว ซึ่งอาจจินตนาการได้ถึงเสียงไซโยโห่ร้องและธงทิวของหน่วยทหาร รวมทั้งกองเรือรบต่าง ๆ ที่ทอดสมอไปทั่วพื้นทะเล

ชาวอังกฤษ

ในปี ค.ศ.1613 บริษัทบริติชอีสต์อินเดียกัมปะนี (British East India Company) เดินทางมาถึงฮอยอัน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันประสบผลสำเร็จ ต่อมาอังกฤษเข้าไปยังภาคเหนือแต่ไม่ประสบผลอะไรจึงย้อนกลับมายังภาคใต้ในปี ค.ศ.1695 โบวเยียร์ (Bowyear) ตัวแทนการค้าของอังกฤษได้ตรวจสอบเงื่อนไขทางการค้าทั้งหมดและกำหนดข้อเรียกร้องต่าง ๆ หนึ่งในข้อเรียกร้องครั้งนั้นคือ การขอครอบครองที่ดินเพื่อสร้างเมืองการค้าของตน รวมทั้งเกาะแห่งหนึ่งเพื่อการพักซ่อมแซมเรือ แม้ทั้งสองฝ่ายจะยอมรับเงื่อนไขเพื่อความร่วมมือดังกล่าว แต่ฝ่ายไคเวียดขอเปลี่ยนแปลงบางประเด็น เนื่องจากในบริบทการทำธุรกิจทางทะเลขณะนั้น ฝ่ายอังกฤษเข้ามาแทนที่ฝ่ายคัทและก้าวขึ้นมีบทบาทนำในโลก ความร่วมมือทางการค้าระหว่างทั้งสองฝ่ายจึงประสบความสำเร็จล้มเหลว

ชาวฝรั่งเศส

ชาวฝรั่งเศสได้ก่อตั้งบริษัทอีสต์อินเดียนะขึ้นเช่นเดียวกันในปี ค.ศ.1664 แม้จะมาทีหลังชาติอื่น ขณะนั้นความขัดแย้งระหว่างภาคเหนือและภาคใต้ลดลงกระทั่งยุติ ความต้องการอาวุธและเครื่องกระสุนซึ่งมีความสำคัญยิ่งในช่วงสงครามจึงลดลงด้วย หลังปี ค.ศ.1748 ฝรั่งเศสได้ส่ง Mr.Piere Poivre เข้ามายังกวางนัมเพื่อขอทำการค้ากับฮอยอัน ตัวแทนการค้าผู้นี้เป็นคนมีชื่อเสียงและเป็นนักปรัชญา แต่ไม่คุ้นเคยกับความคดโกงของผู้คนอันหลากหลาย จึงรู้สึกผิดหวังและคิดว่าตัวเองถูกหลอกหลวง เขาก่อให้เกิดกรณีอื้อฉาวที่สร้างความสับสนทางการค้า การเมือง และศาสนา จึงเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสและเวียดนาม

ฮอยอันช่วงปลายศตวรรษที่ 18

ในความเป็นจริง เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับยุโรปหลังความขัดแย้งระหว่างตระกูลตริन्हและตระกูลเหงียนเมื่อปี ค.ศ.1672 มีเพียงพ่อค้าโปรตุเกสและพ่อค้าจีนเท่านั้นที่สามารถเผชิญกับข้อกำหนดทางการค้าที่ไม่แน่นอนของไคเวียดได้ พ่อค้าโปรตุเกสมีเรือสินค้าที่ขนส่งข้าวของไปมาจากเมืองท่าดานัง สินค้าเหล่านั้นถูกนำมาซื้อขายกับกองเรือใหญ่ย่อย ส่วนชาวจีนมีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับชาวเวียดนาม จึงสามารถค้าขายกับชาวเวียดนามได้ง่ายกว่า โดยเฉพาะชาวจีนฟูเจี้ยนนั้นได้ส่วนใหญ่แต่งงานกับชาวเวียดนาม พวกเขาสามารถเดินทางไปทุกหนแห่งจากตลาดหนึ่งสู่อีกตลาดหนึ่งราวกับว่าเป็นบ้านของตัวเอง ชาวฟูเจี้ยนสามารถมอบหมายธุรกิจหรือกระทั่งเงินทองให้กับผู้อื่นที่พวกเขาไว้วางใจ ทั้งใช้ชีวิตกลมกลืนไปกับผู้อื่น ซึ่งแตกต่างจากชาวแมนจูหรือหมิง ชาวฟูเจี้ยนมีกิริยาสุภาพ ไว้วางใจได้จึงสามารถทำกำไรจากชาวเวียดนามผู้ให้การต้อนรับด้วยรอยยิ้ม แต่ชาวยุโรปเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับจักรพรรดิเวียดนามและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของจีน พวกเขาไม่ประสบความสำเร็จใดๆ เหมือนชาวจีน ชาวยุโรปซึ่งไม่รู้จักการติดสินบน การคอร์รัปชันหรือการไห้ของขัวญ

ในตอนนั้น การขยายดินแดนสู่ภาคใต้ ความเป็นอยู่ข้าวอู่น้ำและการพัฒนาการค้า ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นมากมายในช่วงปี ค.ศ.1744 กระทั่งในปี ค.ศ.1757 ดินแดนภาคใต้ตกเป็นของไคเวียด ข้าหลวงเหงียนได้รับการยอมรับในฐานะพระจักรพรรดิ เมื่อปี ค.ศ.1773 สมัยทวนกวาง (Thuan Quang) เตย์ ซัน(Tay Son)จับอาวุธขึ้นก่อขบถ ถัดมาในปี ค.ศ.1774 เหงียน นัค (Nguyen Nhac) ลูกขึ้นต่อต้านกองทัพของข้าหลวงเหงียน และจับตัว เหงียน ฟูคดวง (Nguyen Phuoc Duong) มายังฮอยอัน หลังจากทหารของข้าหลวงตริन्हโจมตีภาคใต้และเข้ายึดครองเมืองปูซวน (Phu Xuan) เตย์ซันต้องเผชิญหน้ากับข้าหลวงตริन्हพร้อมด้วยกองทัพเงินสองทัพ ทหารดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากกวางจูที่พ่อค้าจีนในฮอยอันเรียกเกณฑ์เข้ามาเพื่อสนับสนุนฮวง ดันควง (Hoang Ton Duong)

เมืองฮอยอันในฐานะเป็นเมืองหลวงมีอายุไม่ยืนยาวเมื่อเทียบกับเมืองอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ (Cam Sa) ทั้งถูกขับไล่ต่อไปยังชออุ (Chau o) และกวางงาย (Quang Ngai) นายพลคนหนึ่งของกองทหารจีนรับจ้างชื่อไล ไต (Ly Tai) เข้าสู้รบกับเต๋ยซันและนำตัวเหิงยง ฟุคดวงไปยังภาคใต้ แล้วแต่งตั้งให้เป็นกษัตริย์ พ่อค้าจีนในฮอยอันชื่อ ทาด (Tat) พยายามให้การสนับสนุนทางการเงินแก่เหิงยง ฟุคเหิงยงและเหิงยง ฟุคชว่นเพื่อสู้รบกับเต๋ยซัน แม้เป็นเรื่องยากจะจินตนาการว่าชาวจีนผู้นี้ร่ำรวยเพียงใดที่สามารถจ่ายเงินเลี้ยงดูกองทัพได้ ที่กวางงาย เหิงยง นักแสวงหาเป็นยอมจำนนต่อข้าหลวงตรินห์เพื่อจะได้ถอนกำลังกลับมาช่วยชว่น บุคคลสำคัญในตระกูลเหิงยงได้นำคนร่ำรวยมากับตนเป็นจำนวนมาก คนเหล่านี้มาอยู่ในภาคใต้และตั้งรกรากขึ้นที่ไซ่ง่อน (Sai Gon) พวกเขาทอดทิ้งเมืองฮอยอันที่ปรักหักพังไว้เบื้องหลัง นับแต่นั้นฮอยอันสูญเสียความเข้มแข็ง เนื่องจากคนร่ำรวยในฮอยอันติดตามกองทัพเหิงยงไปยังภาคใต้ ไซ่ง่อนและโชลอน (Cho Lon) อยู่ภายใต้อำนาจทางทหารของเกียลอง (Gia Long) หลายปีต่อมาเมืองเหล่านี้กลายเป็นเมืองที่มั่งคั่ง เนื่องจากบรรดาพ่อค้าจีนที่ร่ำรวยต่างมุ่งหน้าไปสู่ภาคใต้

ฮอยอันในศตวรรษที่ 19 และ 20

ฮอยอันมีความสมบูรณ์พร้อมที่จะขึ้นบนขาของตัวเอง ประวัติศาสตร์เวียดนามชื่อว่า ในปีที่ห้าสมัยพระเจ้ามินมาง (Ming Mang) ในการเสด็จเยือนเมืองนี้ทรงพบว่าฮอยอันไม่รุ่งเรืองอย่างที่เคยเป็น จักรพรรดิเกียลอง (Gia Long Emperor) เมื่อยังทรงเป็นเจ้าชายเหิงยง อันห์ (Nguyen Anh) ทรงหลบหนีมาหาเต๋ยซัน พระองค์เคยเสด็จมาเยือนฮอยอันและทรงรู้จักเมืองนี้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามตอนนั้นฮอยอันมีความรุ่งเรืองกว่าเว้ (Hue) และเมืองอื่น ๆ ของเวียดนาม

ชาวจีนได้ผลิตเพลิงกับการแสดงงิ้วในช่วงเทศกาล พระจักรพรรดิทรงอุทิศเงินถึง 300 ตำลึง (Tale) ให้กับวัดควางก้อง (Qwang Kong) และอีกวัดหนึ่งที่สร้างขึ้นโดยชายชราสิบคนแห่งราชวงศ์หมิงและโดยชาวชุมชนหมิงในศตวรรษที่ 18 ฮอยอันยังคงทำการค้าต่อไปและทำให้คนร่ำรวยมั่งคั่งมากมาย ในบทกวีบอนบัง (Bon Bang) ที่ประพันธ์โดยกวีจีนนามบอนบัง เขาพรรณนาถึงความมั่งคั่งไว้ว่า: “เกิดเป็นพ่อค้า ข้าฯมีสินทรัพย์นับพัน” (Born to be trader, I own thousands of house properties.) ซึ่งในยุคนั้น คนที่มีทรัพย์เรือนพันถือว่าร่ำรวยมากแล้ว ไม่พ่ักต้องเอ่ยถึงเรือนหมื่น เขามีภรรยาคนหนึ่งอยู่ในฮอยอัน อีกคนอยู่ในกวางจู่ และอีกคนอยู่ในไฮนัม ถัดมาซึ่งแต่งงานกับภรรยาสองคนที่เกียดินห์ (Gia Dinh) นี่นับเฉพาะภรรยาที่ออกหน้าและอยู่กินกับเขาพร้อมด้วยสินทรัพย์มากมาย ยังไม่รวมภรรยาลับอีกหลายคน ในเกียดินห์ เขาถูกนายพล เลอ วันเดียด (General Le Van Duyet) เรียกเกณฑ์ทหาร หลังจากนายพลผู้นี้เสียชีวิต เขาใช้ทรัพย์สินของตนสนับสนุนเลอ วันกอย (Le Van Khoi) ให้

เป็นผู้นำต่อต้านราชสำนักภายใต้ความร่วมมือกับมิชชันนารีฝรั่งเศส ในกองทัพพิทหารรับจ้างชาวจีนจำนวนมากที่มาจากกวางจู เมื่อเลอ วันกอยเสียชีวิต บอนบังถูกจับและถูกประหาร

เมื่อฝรั่งเศสยึดครองนัมไค (Nam Ky) ในภาคใต้ พ่อค้าจีนในฮอยอันที่ร่ำรวยโยกย้ายลงไปยังภาคใต้ หลังจากทำข้อตกลงเมื่อปี ค.ศ.1884 ชาวจีนลงทุนก่อตั้งกิจการขนส่งและสถาปนากิจการค้าขึ้นใหม่ หลายคนทำธุรกิจทั้งในเมืองดานังและเมืองฮอยอัน อันที่จริงแล้ว การกำเนิดของเมืองดานังสร้างความเสียหายให้กับเมืองฮอยอัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การค้ายังคงดำเนินต่อไปในกวางนัมจนถึงปี ค.ศ.1945 แต่ไม่ดีเท่าเมื่อก่อน กิจกรรมดังกล่าวดำเนินอยู่จนกระทั่งกวางนัมและดานังเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน เมืองดานังกลายเป็นเมืองใหญ่ระดับจังหวัดและเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ทำให้ฮอยอันยุติบทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า จนในทศวรรษ 1980 เมื่อโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวเปิดตัวขึ้น ฮอยอันได้รับการฟื้นฟูและกลายเป็นเมืองโบราณของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3.2.2 เมืองฮอยอันในปัจจุบัน ภายหลังจากการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกและมีการท่องเที่ยวเข้ามา

เดิมทีนั้น เมืองฮอยอันมีชื่อเรียกอยู่หลายชื่อ เช่น แก่แจ้ม (Ke Chem) แก่เจียม (Ke Chiem) จามปา (Cham Pa) โห้ยอานโฟ (Hoi An Pho) ไฟโฟ (Faifo) หรือเฟยโฟ (Feifo) ฯลฯ ทว่าฮอยอันและไฟโฟ เป็นที่รู้จักกันทั่วไป จนกระทั่งเรียกแทนกันได้

ฮอยอันตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำทูบอน (Thu Bon) ใกล้ปากแม่น้ำไคเจียม (มหาจัมปา) อยู่ห่างจากเมืองดานังไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 25 กิโลเมตร ตัวเมืองฮอยอันมีถึงปลุกสร้างซึ่งเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมตกทอดมาจากชาวจามปา ทั้งนี้เพราะเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเคยมีเมืองท่าแห่งหนึ่งของชาวจามปาในกลุ่มน้ำทูบอน ฮอยอันเป็นเมืองท่าในอดีต ที่แสดงถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออก ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-23 ได้อย่างชัดเจน เมืองท่าแห่งนี้ถูกบุกเบิกครั้งแรกโดยนักเดินเรือชาวโปรตุเกส จากนั้นจึงมีนักเดินเรือชาวจีน ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และฝรั่งเศสเดินทางเข้ามาภายหลัง นับเป็นเวลาหลายศตวรรษ ที่เมืองฮอยอันยังมีสถานะเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญระหว่างตะวันออกและตะวันตก ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงลักษณะทางสังคมและสภาพแวดล้อมของเมือง

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองฮอยอันคือกลุ่มอาคารซึ่งตั้งอยู่บนถนนเลออย (Le Loi) อันเป็นถนนสายแรกที่ตัดผ่ากลางเมืองเมื่อประมาณ 400 ปีมาแล้วริมถนนสายนี้มีกลุ่มบ้านชาวญี่ปุ่นเข้ามาตั้งบ้านเรือน สร้างสะพานและร้านค้าเมื่อประมาณ 380 ปีก่อน จากนั้น ชาวกวางตุ้งก็เข้ามาตั้งบ้านเรือนเมื่อประมาณ 300 ปีมาแล้ว นอกจากบ้านเรือนและร้านค้าบนถนนเล

ลอยแล้ว บนถนนตรันฝู (Tran Phu) บริเวณใจกลางเมืองก็เป็นที่ตั้งของวัดและบ้านเรือนของกลุ่มตระกูลชาวจีนที่อพยพมาจากมณฑลฝูเจี้ยนกว่า 20 กลุ่ม การที่มีกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนและมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาในรูปแบบสถาปัตยกรรม ซึ่งมักจะเรียกกันโดยทั่วไปว่า แบบฮอยอัน (Hoi An Style)

ภาพที่ 3.2 เมืองฮอยอันในอดีต

ที่มา www.hoianworldheritage.com

ปัจจุบัน เมืองฮอยอันมีโบราณสถานกว่าร้อยแห่ง ประกอบด้วยศาลา ลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผนังก่ออิฐประกอบเครื่องไม้ หลังคามุงกระเบื้องกาบกล้วย สำหรับวัดที่เป็นวัดในพระพุทธศาสนา มักจะมีสิ่งก่อสร้างหลัก ๆ เป็นวิหารและเจดีย์ นอกจากนี้ยังมีหอประชุม ถนนสะพาน บ้านเรือน สุสาน และบ่อน้ำ ซึ่งโบราณสถานเหล่านี้ประชาชนยังคงใช้ประโยชน์อยู่ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมดูแลและอนุรักษ์ ซึ่งรัฐบาลเวียดนามก็ได้มีนโยบายที่จะอนุรักษ์เมืองโบราณแห่งนี้ไว้และได้เริ่มต้นดำเนินการมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มด้วยการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ ศิลปกรรม ฯลฯ ควบคู่ไปกับการศึกษาสภาพแวดล้อมของเมืองทั้งทางด้านธรณีวิทยา อุทกวิทยาและภูมิอากาศ ที่จะช่วยในการกำหนดวิธีการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์อาคาร และการบูรณะซ่อมแซม

ขั้นตอนต่อมาเป็นการกำหนดมาตรการทางกฎหมายสำหรับควบคุมอนุรักษ์ และบูรณะส่วนที่ชำรุดเสียหาย เพื่อให้รูปแบบของโบราณสถานผิวดินคงอยู่หรือเคยเป็น

ก่อนหน้านี้ออยอันได้ถูกทำลายด้วยกระแสการพัฒนาความเจริญที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางวัตถุ อย่างไรก็ตาม มีการรื้อถอนบ้านเรือนทรงดั้งเดิมแล้วสร้างอาคารคอนกรีตทดแทน หรือการต่อเติมเพื่อตั้งสินค้าขายนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเหตุให้เสน่ห์ของออยอันเริ่มลดลง ดังนั้นรัฐบาลเวียดนามจึงเริ่มวางแผนและดำเนินการบูรณะและอนุรักษ์เมืองอย่างจริงจัง และได้มีการบันทึกภาพถ่าย ทำแผนผังรวบรวมศิลปะและโบราณวัตถุ เพื่อจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ ตลอดจนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยวางแผนทางให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างเมืองออยอัน มิเซิน และเว้

ภาพที่ 3.3 บ้านแบบออยอัน ส่วนใหญ่มีหลังคาลักษณะเดียวกันเรียกว่าแบบกระดองปู

หลังจากเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 เป็นต้นมา ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาก็ถูกนำเสนอในการประชุมปี ค.ศ. 1985 ภายหลังจากที่ได้เริ่มมีนโยบายในการอนุรักษ์เมืองออยอัน ซึ่งนับเป็นการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาเมืองออยอันเป็นครั้งแรก และในปีเดียวกัน รัฐบาลเวียดนามก็ได้มีประกาศอย่างเป็นทางการจัดตั้งเมืองออยอันเป็นเมืองมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ต่อมาในปี ค.ศ. 1991 กระทรวงวัฒนธรรมของเวียดนามได้จัดให้มีการประชุมระดับนานาชาติขึ้นที่เมืองดานัง ซึ่งมีผู้แทนจากต่างประเทศเข้าร่วมประชุมและเสนอผลงานวิจัยเป็นจำนวนมาก เช่นประเทศญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย รัสเซีย โปแลนด์ ซึ่งได้ข้อสรุปจากการประชุม ในหลักการที่ว่าเมืองออยอันเป็นเมืองตัวอย่างที่หายากและมีคุณค่าในด้านรูปแบบการก่อสร้างและการพัฒนาชุมชนภายใต้ความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมที่

แพร่เข้ามาจากหลายประเทศ โดยการค้าทางเรือ ซึ่งน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาบ้านเมืองในปัจจุบัน และจากผลการประชุม ยังได้แนวทางนำไปสู่การบูรณะและอนุรักษ์เมืองในสองประการคือ ให้ดำเนินการสำรวจข้อมูลความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับเมือง และให้ดำเนินการบูรณะอาคารบ้านเรือนในเมือง

ภาพที่ 3.4 การบูรณะซ่อมแซมอาคารเก่าแก่

ที่มา Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information

ในการสำรวจข้อมูลความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับเมืองฮอยอัน มีนักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีจากหลายประเทศร่วมในการสำรวจและบูรณะเมือง โดยเริ่มต้นการสำรวจจุดค้นทางโบราณคดีเพื่อสืบค้นและยืนยันข้อมูลสมัยในการตั้งเมือง ในขณะเดียวกันก็มีการสำรวจสืบค้นข้อมูลจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ ส่วนการบูรณะอาคารบ้านเรือนทางประวัติศาสตร์ เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1993 และต่อมาในปี ค.ศ. 1995 รัฐบาลเวียดนามได้จัดตั้งสมาคมส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมขึ้น เพื่อเป็นองค์กรหลักในการควบคุมดูแลการบูรณะและอนุรักษ์เมือง

ที่ผ่านมามีบ้านเรือนกว่า 450 หลัง ในส่วนของเมืองประวัติศาสตร์ฮอยอันได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ และมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีการอนุรักษ์ โดยการขับเคลื่อนของชุมชนท้องถิ่นภายใต้การนำที่เข้มแข็งของคณะกรรมการประชาชน (People's Committee) มีการออกกฎระเบียบ และข้อบังคับว่าด้วยการอนุรักษ์ โดยทางราชการเมืองฮอยอันได้ออกกฎระเบียบ และข้อบังคับห้ามมิให้มีการต่อเติมอาคารหรือมีส่วนของแฝงสินค้าและป้ายขนาด

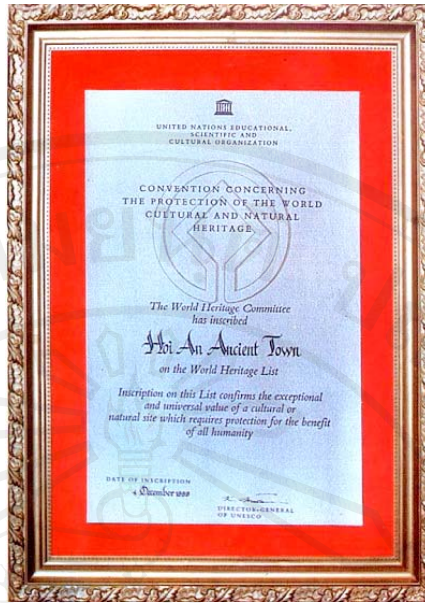
ใหญ่ยื่นออกมาซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้มุมมองของเมืองดูดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีแผนในการสำรวจตรวจตราการต่อเติมและการซ่อมแซมใหม่ด้วย ซึ่งชาวเมืองฮอยอันได้ร่วมมือกับรัฐในการอนุรักษ์อาคารโบราณ ที่ยังคงมีการใช้ประโยชน์เหล่านี้ รวมไปถึงอาคารพิพิธภัณฑสถาน เจดีย์ ศาลเจ้า สุสาน และวัดต่าง ๆ โดยรัฐมีมาตรการในการควบคุมคือ ห้ามเปลี่ยนแปลงสภาพเดิม หากเกิดการชำรุด หรือหากจะต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร รัฐจะส่งเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำ การบูรณะซ่อมแซม และในกรณีที่มีการขยายครอบครัว รัฐจะจัดหาที่อยู่ใหม่ให้ นอกจากนี้ ผู้ครอบครองโบราณสถานสามารถเก็บค่าเข้าชมได้ และใช้ค่าเข้าชมในการบำรุงรักษาโบราณสถานนั้น ๆ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมอบรางวัลอนุรักษ์ โดยมีการมอบรางวัลแก่ผู้อยู่อาศัยในอาคารที่มีผลงานในการบูรณปฏิสังขรณ์และอนุรักษ์อาคารที่อยู่อาศัยที่ยอดเยี่ยม

ภาพที่ 3.5 ตราสัญลักษณ์เมืองฮอยอัน

เมืองฮอยอันได้รับการจารึกให้เป็น “มรดกโลก” เมื่อเดือนธันวาคม ปี ค.ศ.1999 ในประเภท “มรดกทางวัฒนธรรม” ในบัญชี “กลุ่มอาคาร” โดยพิจารณาเห็นคุณค่าของเมืองฮอยอัน ในฐานะเมืองมรดกโลก 2 ประการ คือ การเป็นเมืองที่แสดงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ตั้งแต่ยุคแห่งการเป็นเมืองท่าทางการค้าระหว่างประเทศเป็นต้นมา และการเป็นแหล่งรวมของบ้านไม้โบราณเก่าแก่ขนาดใหญ่มากของประเทศเวียดนาม

อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ความงดงามและคุณค่าของเมืองฮอยอันอยู่ที่บรรยากาศความเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งมีมรดกโลกเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่มีผู้อยู่อาศัยอยู่ และถือได้ว่าเป็นเมืองมรดกโลกที่มีชีวิต

ภาพที่ 3.6 ประกาศนียบัตรการเป็นเมืองมรดกโลก

3.3 เมืองฮอยอันกับการท่องเที่ยว¹⁴

3.3.1 เอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองฮอยอัน

บทความจากหนังสือเพื่อนเดินทาง (2546) โดย “นิค” (นามปากกา) ได้บรรยายถึงเมืองฮอยอันไว้ว่า ฮอยอัน กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ทำให้ชาวเมืองเริ่มมีความกังวลว่าสิ่งดี ๆ ที่ทำให้ฮอยอันมีเสน่ห์ อย่างเช่นความเงียบสงบ กำลังจะถูกทำลายลง อดีตอันเก่าแก่ของฮอยอัน ได้รับการอนุรักษ์ไว้อย่างดีเยี่ยม โดยเฉพาะเขตเก่าที่มีการผสมผสานกันอย่างดีของวัฒนธรรม อาราม เจดีย์ ศาลเจ้า ร้านค้า และที่พักอาศัย แม้ว่าบ้านเก่า ๆ และอนุสาวรีย์ต่าง ๆ จะได้รับการบูรณะตลอดมา แต่ก็ยังคงรูปแบบเดิมของตนเอาไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ทำด้วยไม้ หน้าต่างและบานประตูแกะสลัก รวมทั้งลวดลายปูนปั้นที่มีเอกลักษณ์ เช่นเดียวกับ เครื่องเรือนแบบ โบราณที่หาดูได้ยากจากเวียดนาม จีน ญี่ปุ่น และตะวันตก หากเดินไปตามถนนของเมืองที่มีเสน่ห์และงดงามนี้ จะสามารถเห็นถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และรูปแบบตกแต่งของจีนและญี่ปุ่น รวมทั้งทักษะของสถาปนิกเวียดนามที่ซึมซับอิทธิพลภายนอกเหล่านี้มา และสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมขึ้นมาใหม่ ที่มีความคล้ายคลึงในความแตกต่างที่ผสมผสานอย่างลงตัว

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ (2547) ได้เขียนผลงานเรื่อง เวียดนามสองรส บันทึกการเดินทางเชิงวิชาการด้านศิลปะและวัฒนธรรม โดยกล่าวถึงเมืองฮอยอัน กับการจัดการเมืองมรดกโลก สรุปได้ว่าเมืองฮอยอัน ยังคงรักษาสภาพบ้านเรือนในแบบดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี หลังจากการขึ้นทะเบียนเป็น

¹⁴ Hoi An Cultural Tourism: A case study on Hoi An Vietnam. Submitted to UNESCO Office of the Regional Advisor for Culture in Asia and Pacific. By the local case study team, 2000

เมืองมรดกโลก ทำให้มีกฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคารในฮอยอันอย่างเข้มงวด ทำนองเดียวกันกับการควบคุมอาคารในเมืองมรดกโลกแห่งอื่น เช่น หลวงพระบาง จากการค้นคว้าพบว่าฮอยอันมีลักษณะเป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกกับตะวันตกที่สำคัญ เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 24 ฮอยอันประสบความผันผวนทางการเมืองและทางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เมืองท่าคานังจึงได้ถูกสร้างขึ้นมาแทนที่ และนั่นก็กลายเป็นโอกาสที่ทำให้ฮอยอันสามารถรักษาสภาพเดิมไว้ได้อย่างไม่น่าเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณย่านเก่าที่ได้รับการบูรณะและอนุรักษ์ไว้ตามโครงการเมืองมรดกโลก ในเขตเมืองเก่านี้ชาวบ้านล้วนมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว ในขณะที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเมืองฮอยอันเป็นจำนวนมาก เมืองฮอยอันก็มีระบบการเกี้ยวผู้เข้าชมให้กระจายกันไปตามบ้านหรือร้านค้าโบราณต่าง ๆ เหมือนกับเป็นการกำหนดโควตาการเข้าชม ทำให้นักท่องเที่ยวไม่เข้าไปรบกวนผู้อยู่อาศัยและวิถีชีวิตของผู้คนมากจนเกินไป

วรรณคดี ม้าลำพอง (2548) ได้เขียนผลงานเรื่อง “ไปเที่ยวเวียดนาม” และระบุว่า ฮอยอันเป็นเมืองเก่าที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมเยือน อดีตอันเก่าแก่ของฮอยอันได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีตามแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม หลักฐานที่ปรากฏให้เห็นคือ วัด เจดีย์ ศาลเจ้า ศาลาประชาคม บ้านประจำตระกูล ร้านค้า และบ้านเรือนที่พักอาศัย เสน่ห์ของชุมชนในเมืองฮอยอันคือ เรือนแถวสร้างด้วยไม้ 2 ชั้น ที่สร้างตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับบ้านเรือนในแถวตะวันออกเฉียงใต้ แต่เรือนไม้ที่ฮอยอันด้านหน้าแคบแต่ลึก เป็นสถาปัตยกรรมเฉพาะฮอยอันซึ่งมีความหลากหลายในโครงสร้าง แต่ละหลังจะมีการตกแต่ง มีศิลปะการแกะสลักการจัดพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ที่มีความแตกต่างกัน

สมพงษ์ งามแสงรัตน์ (2548) ได้บรรยายถึงเมืองฮอยอันไว้ในหนังสือ จากเชียงรุ่งถึงฮอยอันไว้ว่า เมืองฮอยอันเคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยจามปาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 2 และยังคงเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญมาตั้งแต่ก่อนสมัยราชวงศ์เหงียน ซึ่งในสมัยนั้นทั้งชาวจีนและชาวญี่ปุ่นได้เคยสร้างเมืองของตนไว้ที่นี่ บ้านเรือนเก่าแก่ในฮอยอันจึงผสมผสานศิลปะการก่อสร้างและการตกแต่งของชาวจีน ญี่ปุ่น และเวียดนามเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน และหลายหลังมีอายุไม่ต่ำกว่าสองร้อยปี ยังสามารถรักษาให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ได้จนถึงปัจจุบัน และยังมีผู้คนอาศัยดำเนินชีวิตอยู่ตามปกติ ในปี พ.ศ. 2542 เมืองฮอยอันได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลก ซึ่งเป็นแห่งที่สามของเวียดนามถัดจากเมืองเว้และอ่าวฮาลอง

3.3.2 การจัดการการท่องเที่ยว

ในส่วนของการจัดการการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอัน มีรายละเอียด ดังนี้

ความสามารถและกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักให้กับประเทศทั่วโลก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังส่งผลให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจดีขึ้น ผู้คนภายในประเทศมีงานทำ พร้อมกับทำให้อุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีความเติบโตและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เมืองฮอยอันเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

แผนหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวฮอยอันปี ค.ศ. 1995 – 2010

ยุทธศาสตร์ของแผนหลักการพัฒนาการท่องเที่ยว

- การเปลี่ยนทิศทางการท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทางเศรษฐกิจของเมือง โดยใช้ข้อได้เปรียบทางด้านวัฒนธรรม ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของสิ่งก่อสร้างภายในเขตเมืองเก่า ที่ได้รับการยอมรับจากโลก และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- การพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะพัฒนาใน 4 ด้านหลัก คือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การปรับปรุงระบบการศึกษาของเมือง การรับรองความปลอดภัยและทำให้สังคมมีความมั่นคง การรักษาและส่งเสริมลักษณะนิสัยของคนและคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณี
- การพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องมีการรักษาแหล่งประวัติศาสตร์ของเมืองให้ดำรงอยู่ได้อย่างถาวร มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน ในส่วนของสิ่งแวดล้อมและการรักษาทัศนียภาพต้องกระทำให้สอดคล้องกัน อีกทั้งต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมเป็นพิช เช่น มลภาวะ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน
- การพัฒนาการท่องเที่ยวของฮอยอัน ควรจะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการท่องเที่ยวเมืองดานัง เว้ นาตรัง และเมืองอื่น ๆ

การกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

- การเพิ่มบทบาททางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการสร้างความสามัคคีในการจัดการการท่องเที่ยว และการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับกฎหมายของเมืองที่มีอยู่ มีการรักษาสภาพแวดล้อม ให้ความสนใจการลงทุนในด้านการท่องเที่ยวตามธรรมชาติและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นสำคัญ อันหมายถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของปวงชน

- ในการพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องมีการดำเนินการฟื้นฟูและพัฒนางานศิลปหัตถกรรม ทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ อีกทั้งอาคารเก่าแก่ของเมืองจะทำให้ดูเป็นเมืองโบราณ เหมาะแก่การท่องเที่ยว
- ในการพัฒนาการท่องเที่ยว จะต้องให้ความใส่ใจในการรองรับความสะดวกสบายและจำนวนของนักท่องเที่ยว และมีการปรับปรุงคุณภาพในการพัฒนาอย่างเร่งด่วน
- จะต้องทราบว่าช่วงเวลาใดที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาใช้บริการ ช่วงไหนเป็นฤดูกาลท่องเที่ยว และช่วงไหนไม่ใช่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายในประเทศเอง มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเพิ่มการบริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
- มีการพัฒนาและสนับสนุนในส่วนของการท่องเที่ยวทางน้ำ มีการผสมผสานผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้หลากหลาย ให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาและอยู่ในซอยอันนานขึ้น
- มีการก่อตั้งบริษัทที่เป็นมืออาชีพเพื่อปูพื้นให้เกิดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว
- มีการลงโฆษณา เปิดหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์ จัดการสัมมนาหรืออบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านที่ต่างออกไป และทำให้ตลาดการท่องเที่ยวมีความคงที่และมั่นคง

จุดมุ่งหมาย

จากกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวข้างต้น ได้ให้ภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวเมืองซอยอัน มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้เมืองซอยอันกลายเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติได้ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 โดยให้มีความสอดคล้องกับศักยภาพที่มีอยู่

- ในปี ค.ศ. 2000 เป็นปีเริ่มต้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศเวียดนาม โดยการใช้เมืองประวัติศาสตร์เป็นตัวดึงดูด การอนุรักษ์รักษาเมืองให้อยู่ในสภาพโบราณ ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมของซอยอันอยู่ในระดับนานาชาติ รวมถึงการทะนุถนอมรักษาสถปัตยกรรมทางวัฒนธรรม
 - ในปี ค.ศ. 2010 จะต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง โดยรวมเอาแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของซอยอันและแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในแถบจังหวัดกว๋างนาม คือดานังและเว้ เสริมสร้างให้เมืองซอยอันเป็นเมืองวัฒนธรรมแห่งการท่องเที่ยว และผลักดันชื่อเสียงให้โด่งดังไปทั่วโลก และในส่วนของสิ่งแวดล้อมเมืองจะต้องมีการควบคุมและคำนึงถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวมิให้ส่งผลกระทบต่อเมืองเก่า
- การจัดการในการลงทุนเพื่อทำให้เมืองมรดกทางวัฒนธรรมซอยอันสวยงามขึ้น จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว
- เมืองประวัติศาสตร์: การแก้ไขสิ่งที่ไม่เข้ากัน สิ่งที่ไม่กลมกลืนกัน

- การลงทุน จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง เลือกวิธีที่ดีที่สุด เพื่อที่จะรักษาภาพเมืองเก่าเอาไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในวงเงินงบประมาณที่จำกัด ขอมลงทุนในการสร้างเมืองใหม่ เพื่อโยกย้ายประชากรในเขตเมืองประวัติศาสตร์ออกไป
- ผลประโยชน์ การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ให้กับผู้คนที่ได้พักอาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่าตามลำดับชั้นทางสังคม และในขณะเดียวกัน ต้องพยายามรักษาและอนุรักษ์สภาพเมืองเก่าเอาไว้ให้ดีที่สุด เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชม
- การทำนุบำรุงสาธารณประโยชน์ มีการแก้ไขปรับปรุงในส่วนถนนหนทางที่ระบายน้ำ มีการบริการตามแหล่งประวัติศาสตร์ มีระบบความปลอดภัยป้องกันอัคคีภัย
- ในส่วนของผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยว มีการดูแลผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กันกับผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น มีการบริหารจัดการโดยสำนักงานดูแลจัดการอาคารเก่าแก่ที่ได้รับการอนุรักษ์ และมีการประชาสัมพันธ์เมืองที่ดี
- แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่นอกเมืองประวัติศาสตร์
 - มีการสร้างเครือข่าย จัดลำดับการบูรณปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง รักษาและเพิ่มคุณค่าให้แก่อาคารสถานที่ เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าชมได้มากที่สุด
 - มีการปรับปรุงภูมิทัศน์แม่น้ำตามย่านชุมชนและโดยรอบเกาะจาม

3.3.3 การพัฒนาทางการท่องเที่ยวในเมืองโบราณฮอยอัน

- การพัฒนาทางการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของโครงสร้างทางการท่องเที่ยวพร้อมกันกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ รวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาการท่องเที่ยวฮอยอัน ไปพร้อมกันกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมรอบด้าน
- ยุทธศาสตร์การพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้ฮอยอันได้ปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่
 - ในปี ค.ศ. 2007 ดำเนินการการพัฒนาทางการท่องเที่ยวของเมืองโบราณฮอยอันอย่างที่มีมุ่งไว้
 - ปี ค.ศ. 2010 พัฒนาการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับสูง
 - การบริหารจัดการให้บทบาทของการปกครองท้องถิ่นมีความมั่นคง แข็งแรง
 - การออกแบบแผนการทางยุทธศาสตร์เพื่อฟื้นฟูและพัฒนางานฝีมือและคหิวบ้านที่สืบทอดมาแต่ดั้งเดิมให้สอดคล้องกับความต้องการของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- สร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยวโดยเน้นทางด้านคุณภาพและปริมาณ
- มุ่งไปที่การพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวแห่งตะวันออก
- การพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้มีคุณภาพสูงไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาภายในประเทศ
- กระจายการลงทุนในด้านผลิตผลทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางทะเล แม่น้ำ และตามเกาะต่าง ๆ
- ก่อตั้งบริษัทที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้เป็นมืออาชีพ
- พัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวและกลยุทธ์ในการตลาด

3.3.4 สถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอัน

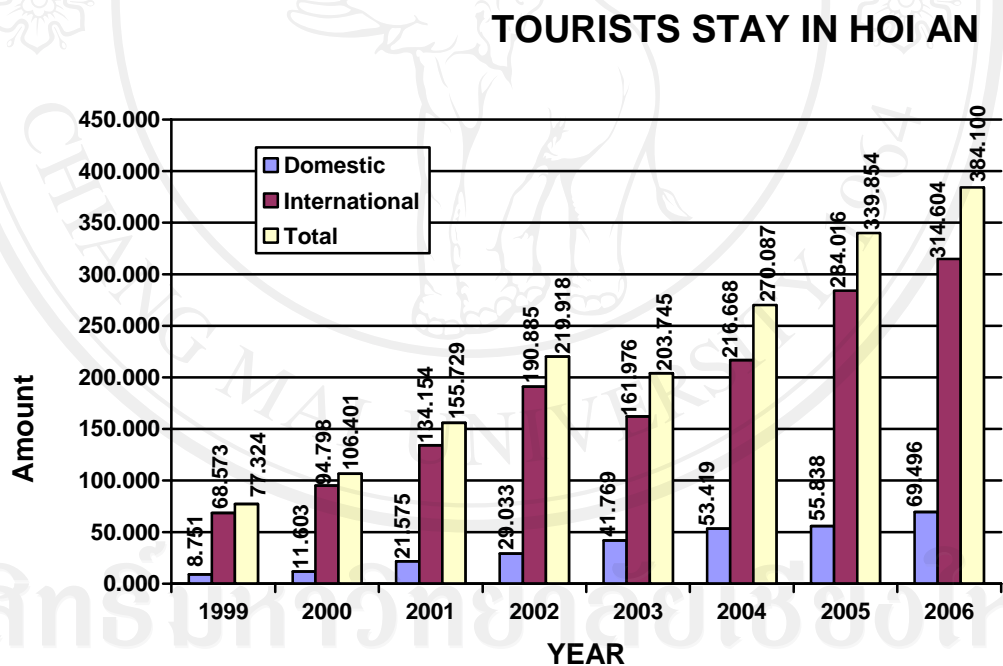
- ที่พักอาศัย : มี 64 โครงการใหญ่ที่กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง มีการสร้างห้องพักเพิ่มอีก 2,854 ห้อง
 - โรงแรม 3 ดาวและมากกว่า มี 18 โรงแรม 1,611 ห้อง คิดเป็น 23.68 % ของที่พักทั้งหมด และ 56.45 % ของห้องทั้งหมด
 - โรงแรม 2 ดาวและต่ำกว่า มี 55 โรงแรม 1,213 ห้อง คิดเป็น 72.37 % ของที่พักทั้งหมด และ 42.50 % ของห้องทั้งหมด
 - เกสต์เฮาส์ 3 แห่ง 30 ห้อง คิดเป็น 3.95 % ของที่พัก และ 1.05 % ของห้องทั้งหมด
- การจัดการบริการการขนส่งแก่นักท่องเที่ยว
 - มี 26 กิจการ รถทั้งหมด 112 คัน
 - มี 3 กิจการ ที่มีบริการการเดินทางระหว่างประเทศ มีรถ 45 คัน คิดเป็น 10.71 %
- แรงงานมีฝีมือ มีทั้งหมด 3,411 คน
 - ผ่านการอบรมด้านการท่องเที่ยว 595 คน คิดเป็น 17.44 % ผ่านการอบรมด้านภาษาต่างประเทศ 327 คน คิดเป็น 9.59 %
 - ผ่านการอบรมด้านคอมพิวเตอร์ 13 คน คิดเป็น 0.38 %
 - ผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวระยะสั้น 1,320 คน คิดเป็น 38.70 %

■ การบริการด้านกิจการร้านค้า 751 แห่ง

- ร้านเสื้อผ้า 180 แห่ง
- ร้านอาหาร 71 แห่ง
- แกลเลอรี ร้านขายของที่ระลึกและงานฝีมือ 202 แห่ง
- ร้านขายรองเท้า กระเป๋าและคอมพิวเตอร์ 91 แห่ง
- ร้านค้าอื่น ๆ 207 แห่ง

จากสถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวข้างต้น ตัวเลขสถิติดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัย การขนส่ง แรงงานและกิจการร้านค้า อ้างอิงสถิติปี ค.ศ. 2007

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักค้างคืนในเมืองฮอยอัน

ที่มา UNESCAP – UNESCO GMS Training of Trainer workshop for Cultural Tourism Management and Guiding Standards. 2007

จากแผนภูมิแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักค้างคืนในเมืองฮอยอัน จะเห็นได้ว่าแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากปี ค.ศ. 1999 ซึ่งเป็นปีที่ฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกปีแรก และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี และในปี ค.ศ. 2006 ซึ่งเป็นปีแห่งการท่องเที่ยวจังหวัดกว๋างนัม และมีเมืองฮอยอันเป็นไฮไลท์นั้น ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวเวียดนามและชาวต่างชาติเข้าพักค้างคืนสูงถึง 384,100 คน

3.3.5 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในเมืองฮอยอัน

ส่วนห้อย่างหนึ่งของการมาเยือนเมืองฮอยอันก็คือ การได้เข้าไปเยี่ยมชมบ้านประจำตระกูลเก่าแก่ที่ยังคงงดงาม มีให้เลือกชมอยู่หลายหลัง ซึ่งสามารถเลือกเข้าชมได้เพียงหนึ่งหลังจากตู้คูปองเข้าชม นอกเหนือจากนี้จะต้องจ่ายค่าเข้าชมในบ้านแต่ละหลังเอง เริ่มตั้งแต่ถนนตรันฝู ที่ตั้งของบ้านเลขที่ 77 ซึ่งเป็นบ้านของลูกหลานชาวจีนเก่าแก่อายุเกือบ 80 ปี ซึ่งอยู่อาศัยมาถึง 6 รุ่นแล้ว ภายในใช้เครื่องไม้ประดับตกแต่งอย่างงดงาม ถัดมาที่ถนนเหวียนไทฮ็อก ที่ถือว่าเป็นศูนย์รวมของสถาปัตยกรรมแบบฮอยอัน บนถนนสายนี้มีบ้านประจำตระกูลเก่าแก่ให้เลือกเข้าชมทั้งหมด 3 หลังด้วยกัน เริ่มจากบ้านเลขที่ 22 บ้านเก่า 2 ชั้น ของชาวจีนที่เข้ามาติดต่อเพื่อซื้อขายอบเชย สร้างมาเกือบ 90 ปีแล้ว ภายในแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ บ้านไม้และบ้านปูนเก่าสร้างอย่างประณีต เป็นครอบครัวใหญ่ที่เปิดให้เข้าเยี่ยมชมได้

สมาคมฟุกเกียน (Phouc Kien Assembly Hall)

ภาพที่ 3.7 สมาคมฟุกเกียน

ตั้งอยู่บนถนนตรันฝู นอกจากจะเป็นศูนย์กลางของการเที่ยวชมเมืองโบราณฮอยอันแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมของชาวจีนที่อพยพเข้ามาในช่วงปี ค.ศ.1845-1885 จะเห็นได้จากบ้านเก่าแก่ประจำตระกูลกว่า 20 หลัง ตลอดจนจั่วฟูกเกี้ยนที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ .1792 ซึ่งถือเป็นสมาคมชาวจีนที่ใหญ่และเก่าแก่ที่สุดของเมืองฮอยอัน ใช้สำหรับเป็นที่พบปะของคนหลายรุ่นที่อพยพมาจากฟูกเกี้ยนที่มีแซ่เดียวกัน และยังใช้เป็นทีระลึกถึงถิ่นกำเนิดและบุชาบรรพบุรุษของตน และภายในยังเป็นที่ตั้งของวัดที่สร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้กับลัทธิของพระนางเทียนเห่า มีจุดเด่นอยู่ที่ไม่แกะสลัก ลวดลายสวยงามน่าชม สองฟากฝั่งของถนนตรันฝูยังเต็มไปด้วยร้านขายสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึก ทั้งงานแกะสลักไม้ โคมไฟจากผ้าไหมหลากสี ภาพวาดที่สะท้อนวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวฮอยอัน ตลอดจนร้านอาหารหลากสัญชาติ หลายบรรยากาศ

บ้านเลขที่ 101 (Old House No.101)

ภาพที่ 3.8 บ้านเลขที่ 101

บ้านเลขที่101 เป็นบ้านของชาวจีนในตระกูล Tan Ky นับเป็นบ้านไม้ที่เก่าแก่และสวยงามที่สุดของเมืองฮอยอัน สร้างขึ้นมาเมื่อ 75 ปีที่แล้ว และอยู่กันมา 5ชั่วอายุคน ภายในแบ่งเป็นสัดส่วนอย่างลงตัว ตั้งแต่ ห้องสมุดสมัยก่อน ห้องรับแขก และห้องครัว

ศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรม (Handicraft Workshop and Traditional Music Shop)

สิ่งที่น่าสนใจที่สุดภายในศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรมแห่งนี้คือ โรงละครหลังเล็ก ที่จัดการแสดงพื้นเมืองที่หาดูได้ยากของชาวเวียดนาม ตั้งแต่การจับปลา การเกี่ยวข้าว ท่ามกลางศิลปินนักเรียน นักดนตรี ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเวียดนาม สำหรับนักท่องเที่ยวไม่ยากพลาดการแสดงที่น่าประทับใจเช่นนี้ แนะนำให้มาในวันอังคาร-อาทิตย์ เวลา 10.00 น .หรือ เวลา 15.00 น .เพราะจะมีการแสดงเพียง 2 รอบต่อ 1 วันเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์รวมงานฝีมือของเมืองฮอยอัน ตั้งแต่งานแกะสลักไม้ งานแกะสลักหินอ่อน การประดิษฐ์โคม การวาดภาพ ที่ยินดีให้ได้ชมในทุกขั้นตอนของการผลิต และสามารถเลือกซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึกได้

ภาพที่ 3.9 ศูนย์วัฒนธรรมและหัตถกรรม

ภาพที่ 3.10 การแสดงดนตรีตามแบบฉบับของชาวเมืองฮอยอัน

พิพิธภัณฑ์เซรามิก (Museum of Trading Ceramics)

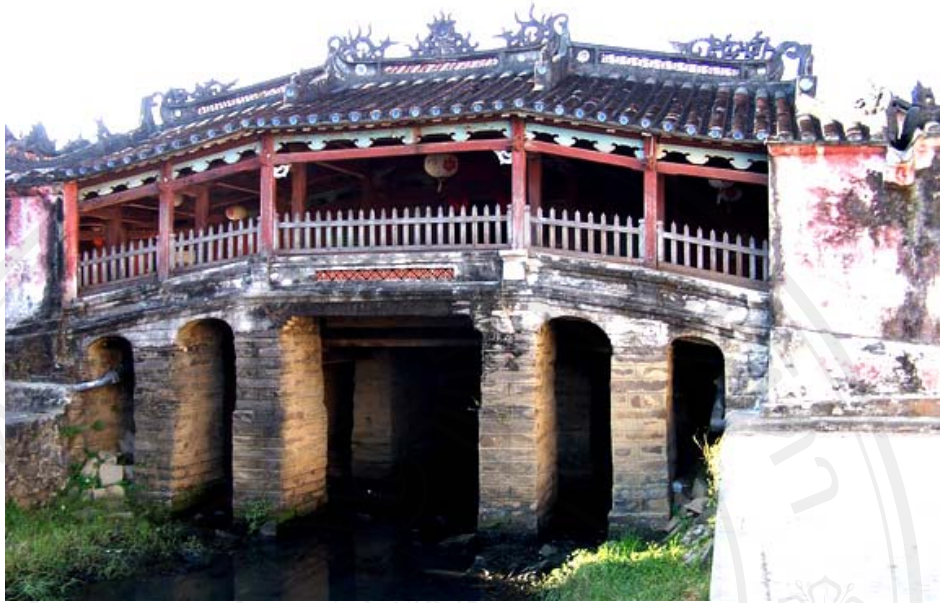
ตั้งอยู่บนถนนตรันฟู ตรงบ้านเลขที่ 80 ภายในบ้าน 2 ชั้นหลังนี้ สร้างจากไม้เนื้อแข็งที่มีอายุเก่าแก่กว่า 80 ปี โดยบรรพบุรุษดั้งเดิมเป็นชาวจีนฟูกเกี้ยนที่เข้ามาติดต่อซื้อขายยาสมุนไพร และไม่ได้กลับไปยังถิ่นฐานเดิม ปัจจุบันจึงดัดแปลงบ้านไม้เก่าแก่หลังนี้ให้เป็นพิพิธภัณฑ์เซรามิกที่จัดแสดงโบราณวัตถุเอาไว้เป็นอย่างดีเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ ถ้วย ชาม เครื่องใช้ไม้สอยสมัยโบราณ รวมทั้งชามสังคโลกของไทย สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาของเมืองมรดกโลกริมแม่น้ำโขงที่เต็มเปี่ยมไปด้วยเสน่ห์แห่งนี้ นอกจากนี้จะได้ชมถ้วยชามเซรามิกเก่าแก่แล้ว จากบริเวณระเบียงบ้านชั้น 2 ยังสามารถมองลงมายังถนนหน้าบ้าน เพื่อชมเมืองฮอยอันในมุมสูงได้อีกด้วย

ภาพที่ 3.11 พิพิธภัณฑ์เซรามิก

สะพานญี่ปุ่น (Japanese Covered Bridge)

สัญลักษณ์อย่างหนึ่งของเมืองฮอยอันที่ต้องมาชมคือ สะพานญี่ปุ่น ได้รับการก่อสร้างโดยชุมชนชาวญี่ปุ่นเมื่อ 400 กว่าปีที่แล้ว รูปทรงโค้งของสะพานและหลังคามุงกระเบื้องสีเขียวและเหลืองเป็นคลื่น ตรงกลางสะพานมีเจดีย์ทรงจัตุรัสที่สร้างอุทิศให้แก่ศักดิ์และตรันหวู ก่อนเดินข้ามสะพานด้านซ้ายมือจะมีรูปปั้นสุนัขกำลังนั่ง และเมื่อข้ามไปแล้วก็จะเจอกับลิงอีกตัว นับเป็นสิ่งที่ช่างสมัยก่อนแสดงให้เห็นถึงระยะเวลาในการก่อสร้าง

ภาพที่ 3.12 สะพานญี่ปุ่น

สะพานแห่งนี้ เมื่อข้ามมายังอีกฟากหนึ่งของเมือง จะพบเห็นบ้านเรือนเก่าสไตล์ญี่ปุ่นแท้ ๆ ตลอดจนร้านสไตลอาร์ตแกลเลอรีริมถนนคนเดินสองฟากฝั่งถนนให้ได้เลือกซื้อเลือกชม ส่วนถนนอีกเส้นคือ เหวียนทิมิงห์ไค ที่มีบ้านเก่าอีกหลังที่น่าสนใจเช่นกัน คือ บ้านเลขที่ 7 เป็นบ้านของชาวจีนที่ย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากบนผืนแผ่นดินเวียดนามเมื่อครั้งขบวนเรือสำเภาเข้ามาค้าขายในเมืองท่าแห่งนี้

เอกลักษณ์ของบ้านไม้เก่าในฮอยอันก็คือ ส่วนหน้าบ้านจะอยู่ติดกับถนนอีกสายหนึ่งและหลังบ้านจะอยู่ติดกับถนนอีกสายหนึ่ง บริเวณหน้าบ้านจะดัดแปลงมาเป็นร้านค้าขายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวและบริเวณข้างหลังมักใช้เป็นที่เก็บสินค้า ภายในเป็นส่วนของที่อยู่อาศัยตกแต่งด้วยไม้แกะสลักงดงาม และมีลานด้านในที่เปิดให้เห็นท้องฟ้า โดยมีเฉลียงเชื่อมต่อกับส่วนที่พักอาศัย รูปแบบหลังคาแบบกระดองปูที่มีลักษณะพิเศษและใช้กันอย่างแพร่หลายคือแบบจับของฮอยอัน เมื่อเดินไปตามถนนของเมืองที่มีเสน่ห์และงดงามแห่งนี้ จะสามารถเห็นถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและรูปแบบการตกแต่งของจีนและญี่ปุ่น รวมทั้งทักษะของสถาปนิกเวียดนาม ที่ได้ซึมซับอิทธิพลจากภายนอกเหล่านี้มา และสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีความคล้ายคลึงในความแตกต่าง¹⁵

¹⁵ <http://www.oceansmile.com/Vietnam/HoiAnTour.htm>

3.3.6 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฮอยอัน¹⁶

3.3.6.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของเมืองฮอยอัน

- ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ มหาสมุทร เกาะจาม ชายฝั่งแม่น้ำทูโบน แม่น้ำ De Vong และ Troung Giang
- ทรัพยากรที่เกิดจากมนุษย์ แบ่งเป็น
 - วัฒนธรรมที่จับต้องได้
 - เมืองโบราณฮอยอัน
 - ถนนเส้นเก่าแก่ที่มีความสำคัญเชิงพาณิชย์ในเมืองฮอยอัน
 - วัตถุโบราณที่มีจำนวนมหาศาล
 - โบราณสถานที่ได้รับการตักทอทางศิลปะมาเป็นเวลายาวนาน
 - สถาปัตยกรรมที่ตกแต่งภายในโบราณสถาน
 - วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
 - การแลกเปลี่ยนประเพณีของหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านที่ทำเกี่ยวกับ ช่างไม้ ช่างปั้นหม้อ เป็นต้น
 - วิถีการดำเนินชีวิต ธรรมเนียมปฏิบัติ ลักษณะนิสัยความเอื้ออารีของชาวฮอยอัน
 - มืออาหารที่สืบทอดกันมา
 - เทศกาลเก่าแก่และสมัยใหม่ที่จัดขึ้นทุก ๆ ปี เพื่อส่งเสริมและสร้างคุณค่าให้กับมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือ เทศกาล Long Chu เทศกาล Ba Trao Sing การเดินระบำสิงโต การเดินขบวนโคมไฟ ตรุษจีน อีกทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศเวียดนามและประเทศญี่ปุ่นที่จัดขึ้นทุก ๆ ปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งดึงดูดผู้คนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น

¹⁶ Hoi An Cultural Tourism: Hoi An centre for monuments management and preservation, UNESCAP – UNESCO GMS Training of Trainer workshop for Cultural Tourism Management and Guiding Standards. 2007

3.3.6.2 เทศกาลและงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในสอยอัน

งานเทศกาลและการเฉลิมฉลองนับเป็นจุดเด่นสำคัญอย่างหนึ่งของประเทศในโลกระหว่างออกเทศกาลและงานแสดงที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมได้ช่วยจำแนกความแตกต่างและบ่งบอกถึงค่านิยมและความสนใจของคนในแต่ละท้องถิ่น เมืองในโลกตะวันออกอย่างเวียดนามก็เช่นกัน เทศกาลและงานเฉลิมฉลองที่จัดขึ้นในโอกาสสำคัญนั้นเป็นสิ่งที่ผู้คนตั้งตารอ เมืองสอยอันที่ตั้งอยู่ในเวียดนามกลางนี้ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เมื่อถึงเวลาแห่งการเฉลิมฉลอง ผู้คนในท้องถิ่นจะกระตือรือร้นเป็นพิเศษซึ่งสังเกตได้จากอารมณ์ที่แสดงออกบนใบหน้าและรอยยิ้ม และเนื่องจากเมืองชายฝั่งแห่งนี้มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกมายาวนาน งานเทศกาลและงานเฉลิมฉลองที่จัดขึ้นในเมืองสอยอันจึงมีความพิเศษและมีลักษณะเฉพาะตัว

งานเทศกาลและกิจกรรมที่จัดขึ้นในเมืองสอยอัน ไม่ใช่แค่เพียงนักท่องเที่ยวได้ดูชมรับเอาวัฒนธรรมจากงานเทศกาลเฉลิมฉลองเท่านั้น แต่ยังได้รับโอกาสพิเศษในการเรียนรู้ถึงศิลปะพื้นบ้านและงานฝีมือ รวมถึงได้สัมผัสกับดนตรีพื้นเมืองและการเดินรำตามแบบประเพณีดั้งเดิมอีกด้วย ตัวอย่างเทศกาลและงานเฉลิมฉลองที่จัดขึ้นในสอยอัน เช่น

เทศกาลคำคืนแห่งตำนานในเมืองสอยอัน (Legendary Night Festival)

เทศกาลนี้เป็นเทศกาลที่อุทิศให้แก่ดวงจันทร์ งานคำคืนแห่งตำนานนี้ แตกต่างจากงานประจำปีทั่วไป เนื่องจากเป็นงานที่มีพิธีฉลองเกิดขึ้นบ่อย งานนี้เป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อประกอบพิธีกรรมแสดงความเคารพและสำนึกในบุญคุณของพระจันทร์ ลักษณะเด่นที่ดึงดูดให้ผู้คนเข้าร่วมงานนี้ ก็คือการจัดงานขึ้นในทุก ๆ เดือน และจะอยู่ในช่วงวันขึ้น 14 ค่ำตามเดือนจันทรคติ ในคืนพระจันทร์เต็มดวง แสงไฟที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นจะถูกปิด ในโอกาสนี้จะมีการจุดโคมไฟบนถนนและตามอาคารบ้านเรือน มีการแต่งกายตามประเพณีดั้งเดิม ยานพาหนะต่าง ๆ ไม่ได้รับอนุญาตให้ขับขึ้นบนท้องถนน นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับผู้คนหลากหลายวัยที่ออกมาท่องเที่ยวชมทิวทัศน์หรือแสดงดนตรีตามประเพณีดั้งเดิมบนท้องถนน ถนนสายต่าง ๆ ในเขตเมืองเก่าตกแต่งด้วยโคมไฟสีสันสดใสตามแบบฉบับของสอยอัน ซึ่งจะระดมจิตใจทุกสายตาดูด้วยความงดงาม ส่วนงานแสดงต่าง ๆ จะอยู่ในช่วงเวลา 17.30 – 22.00 นาฬิกา

ภาพที่ 3.13 การดับไฟฟ้าและจุดโคมทั่วเมือง

เทศกาลเฉลิมฉลองปีใหม่ (Lunar New Year)

เทศกาลเฉลิมฉลองปีใหม่ ถือได้ว่าเป็นงานที่มีความยิ่งใหญ่ งานนี้ถือเป็นงานปีใหม่ของเวียดนาม นิยมเรียกกันว่างานเต็ต (Tet) ซึ่งเมื่อแปลความหมายออกมาแล้ว แปลว่า เช้าแรกของวันปีใหม่ จะมีขึ้นในเช้าแรกของเดือนตามจันทรคติ ซึ่งปฏิทินประเพณีของชาวเวียดนามได้ยึดถือตามแบบจันทรคติ ไม่เหมือนกับทางตะวันตก

การเตรียมงานก่อนเทศกาลเต็ต มีการใช้จ่ายอย่างมหาศาล เมื่อวันสำคัญใกล้มาถึง ผู้คนจะจับจ่ายใช้สอยอย่างมากมายไปกับอาหาร เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การตกแต่ง และที่สำคัญคือดอกไม้ งานนี้จะมีระยะเวลาอยู่ระหว่าง 7 วันหรืออาจจะ 3 วัน เป็นวันหยุดอย่างเป็นทางการ ในงานเฉลิมฉลองนี้การแต่งกายของผู้คนจะเต็มไปด้วยสีสัน การดูขบวนพาเหรด การโบกธง มีกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย หนึ่งในการแสดงที่มีความโด่งดังคือ การแสดงของสัตว์ชั้นสูง การฟ้อนมังกร อีกทั้งยังมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมของเวียดนามและงานฝีมือต่าง ๆ รวมถึงการทำความเคารพศาลเจ้าและเจดีย์ภายในเมือง และในตอนค่ำคืนก็จะมีจุดดอกไม้ไฟ มีการตีกลองและตีฆ้องเพื่อป้องกันปีศาจด้วย

ภาพที่ 3.14 โต๊ะไหว้บรรพบุรุษในวันปีใหม่

ภาพที่ 3.15 ขบวนแห่สิงโตในวันเฉลิมฉลองปีใหม่

ที่มา: Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information

เทศกาลลองชู (Long Chu Festival)

เทศกาลนี้เป็นเทศกาลที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา มีขึ้นตามปฏิทินประเพณีจันทรคติของเวียดนาม ซึ่งจะมีขึ้นในวันที่ 15 เดือนกรกฎาคมตามจันทรคติ เทศกาลลองชู หรือแปลได้ว่า เรือพิธี

(Royal barge) เป็นงานที่มีขึ้นเพื่อป้องกันผีและปีศาจภายในชุมชน ซึ่งจะมีการทำพิธีโดยนักบวชหรือหมอผี มีการจุดธูปและเครื่องรางของขลังในบ้านที่อยู่อาศัยของผี มีการสวดมนต์คาถาซึ่งเป็นส่วนสำคัญของพิธีการ และหลังจากพิธีการต่าง ๆ เสร็จสิ้นลง ขบวนแห่ต่าง ๆ ก็จะเริ่มต้นขึ้นพร้อมทั้งเสียงเพลง การฟ้อนรำและการแสดงต่าง ๆ กิจกรรมที่เป็นไฮไลท์ของงานนี้คือ การปล่อยเรือ king boat ซึ่งเป็นเรือที่ทำออกมาในรูปแบบของมังกรที่กำลังถือบ้านจำลองของผู้คนและลอยลงไปในทะเลให้ลอยไปตามกระแสน้ำ เปรียบได้กับการปล่อยให้ปีศาจและผีต่าง ๆ ให้ลอยออกไปห่างไกลจากชุมชน

ภาพที่ 3.16 การนำเรือไปยังทะเลเพื่อทำพิธี

ที่มา: Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information

งานเฉลิมฉลองกลางฤดูใบไม้ร่วง (Mid Autumn Festival)

แม้ว่าชื่อของเทศกาลนี้จะเป็น งานเฉลิมฉลองกลางฤดูใบไม้ร่วง แต่ทว่าเทศกาลนี้จะเกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของฤดูใบไม้ร่วง หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ งานเฉลิมฉลองของเด็ก ๆ ซึ่งจะมีแต่ความสนุกสนาน เต็มไปด้วยเกมและกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็ก และมีผู้ใหญ่จำนวนมากเข้าร่วมในงานเฉลิมฉลองนี้ด้วย งานนี้จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในเดือนที่แปดตามปฏิทินจันทรคติ และจัด

ขึ้นเป็นเวลา 2 วัน ในวันที่ 14 และ 15 ของเดือน ในงานเฉลิมฉลองก็จะมี การแสดง ความเคารพและสำนึกในบุญคุณของพระจันทร์ที่ส่องแสงให้มาตลอดทั้งปี ในงานนี้มีการอบขนมเค้ก รูปพระจันทร์ และเด็ก ๆ จะตีกลอง ตีฆ้องเดินขบวนไปตามท้องถนนในเวลากลางคืนซึ่งมีการจุดโคมไฟที่มีรูปร่างเหมือนพระจันทร์ ดวงดาวและรูปสัตว์ต่าง ๆ และสิ่งดึงดูดอีกอย่างหนึ่งก็คือการแสดงฟ้อนสิงโตของเด็ก ๆ ¹⁷

ภาพที่ 3.17 การเผาเรือและให้ลอยไปตามคลื่นเพื่อปัดเป่าปีศาจ

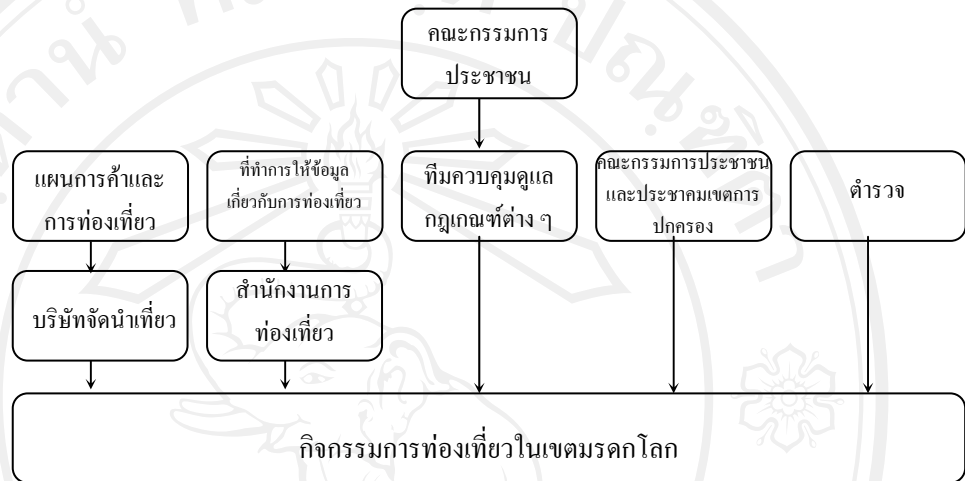
ที่มา: Consultant Office for Relic Restoration and Heritage Information

จากข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอันข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีวัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ แต่กระนั้นก็ย่อมมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งจะทำให้การศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ในหัวข้อต่อไปจะเป็นเรื่องของการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเมืองฮอยอัน

¹⁷<http://www.asiarooms.com/travel-guide/vietnam/hoi-an/festivals-and-events-in-hoi-an/index.html>

3.3.7 การบริหารจัดการผู้มาท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกโลกเมืองฮอยอัน¹⁸

แผนภูมิที่ 3.2 ระบบการจัดการการท่องเที่ยว

ที่มา UNESCAP – UNESCO GMS TRAINING of TRAINER workshop for Cultural Tourism Management and Guiding Standards, 2007

จากแผนภูมิ 3.2 ข้างต้น สามารถเห็นภาพของระบบการจัดการท่องเที่ยวที่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ดังนี้

แผนการค่าและการท่องเที่ยว

หน้าที่ของหน่วยงานนี้คล้ายกับตัวแทนของรัฐในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในเมืองฮอยอัน ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นที่ปรึกษาในการวางแผน โครงการการพัฒนาการท่องเที่ยว

ที่ทำการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

มีหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว ขายตั๋วเข้าชมโบราณสถานต่าง ๆ และจัดหามัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ

¹⁸ Visitor Management at Hoi An World Heritage Site, Hoi An Centre for Monuments Management and Preservation PDF file, 2007

ทีมควบคุมดูแลกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

มีหน้าที่ตรวจตรา ตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดและฝ่าฝืนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

คณะกรรมการประชาชนและประชาคมเขตการปกครอง

หน้าที่ของหน่วยงานนี้คล้ายกับตัวแทนของรัฐในการจัดกิจกรรมทั้งหมดในเขตเมืองมรดกโลกและร่วมมือกับกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

สำนักงานการท่องเที่ยว (บริษัทจัดนำเที่ยว)

จัดเตรียมบริการการท่องเที่ยวตามข้อบังคับการจัดการการท่องเที่ยว

ตำรวจ

รักษากฎระเบียบสาธารณะ ให้ความปลอดภัยแก่สังคมและออกกฎหมายต่าง ๆ กับผู้ละเมิดฝ่าฝืนกฎ

3.4 กฎระเบียบในการบริหารจัดการการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อนุสรณ์สถานต่าง ๆ ภายในบริเวณเมืองเก่าฮอยอัน¹⁹

เพื่อที่จะจัดการสงวนรักษาโบราณสถานในเขตเมืองเก่าฮอยอัน ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมสากลให้สมบูรณ์และยั่งยืน และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายมรดกทางวัฒนธรรมของเวียดนามและการประชุมนานาชาติว่าด้วยเรื่องของโบราณวัตถุสถาน มรดกทางวัฒนธรรม พร้อม ๆ กับการส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักและรับผิดชอบในการรักษาและทำนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งกฎระเบียบนี้ได้กำหนดเงื่อนไขในการจัดการ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์โบราณวัตถุสถานภายในเขตเมืองเก่าฮอยอัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

¹⁹ (Regulation on Management, Conservation and Use of Monuments within Hoi An Ancient Town (Promulgated enclosing Decision No 2337/2006/QD-UB dated on November 10th 2006 by Hoi An People Committee))

บทที่ 1 การเตรียมการโดยทั่ว ๆ ไป

มาตราที่ 1 ขอบเขตและวัตถุประสงค์

- กฎระเบียบนี้กำหนดเงื่อนไขในการจัดการ การปฏิสังขรณ์ การดูแลรักษาและการนำไปใช้ประโยชน์ของโบราณวัตถุสถานในเมืองเก่าสอยอัน
- กฎหมายนี้ใช้ได้กับปัจเจกบุคคล องค์กร ซึ่งมีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการจัดการ การดูแลรักษา การบูรณะ การวิจัย การเป็นเจ้าของและใช้โบราณวัตถุสถานในเขตเมืองเก่าสอยอัน

มาตราที่ 2 เขตเมืองเก่าสอยอันประกอบด้วย โบราณวัตถุสถานหลากหลายชนิด เช่น

- บ้าน โบสถ์ของครอบครัว วัด ชุมชน สภาเมือง สะพาน เจดีย์ บ่อน้ำ
- โครงข่ายของตลาดและท่าเรือ
- การขนส่ง การระบายน้ำ โครงข่ายของแม่น้ำและกระแสน้ำเก่า
- ต้นไม้ต่าง ๆ
- ประเพณี อนุสรณ์ กิจกรรมทางวัฒนธรรมประจำวันและวิถีชีวิตของชาวสอยอันแบบดั้งเดิม

มาตราที่ 3 กฎระเบียบในการดูแลรักษาเมืองเก่าสอยอันและการใช้ประโยชน์

- บำรุงรักษาเขตเมืองเก่าอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน พร้อม ๆ กับการดูแลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรม มนุษยธรรม สิ่งก่อสร้างรวมถึงโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นจากพื้นฐานความต้องการของชีวิตแบบสมัยใหม่ของคนในชุมชน โดยไม่ขัดกับกฎระเบียบที่วางไว้
- การดูแลรักษาเมืองเก่าจำเป็นต้องดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางระบบนิเวศน์และของมนุษย์ไปพร้อม ๆ กับการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้
- การดูแลรักษาเมืองเก่าไม่ใช่แต่การป้องกันและการส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่จะต้องมีการพัฒนา ส่งเสริมจุดแข็ง และประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อการพัฒนาเป้าหมายทางเศรษฐกิจของฝ่ายบริหาร
- การส่งเสริม พัฒนาและการนำโบราณวัตถุสถานกลับมาใช้ใหม่ จำเป็นต้องทำไปพร้อม ๆ กับการป้องกันมรดกทางวัฒนธรรม อย่างมุ่งแต่เฉพาะพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อการท่องเที่ยว จนเกิดการทำลายมรดกทางวัฒนธรรม

มาตราที่ 4 องค์กรภายในประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ ปัจเจกบุคคล ที่มีส่วนร่วมวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ตามมาตราที่ 1 ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลให้โบราณวัตถุสถานเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับโบราณวัตถุสถานของเวียตนาม และโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับของเมืองเก่าสอยอันเอง

ในส่วน of บทที่ 5-2 ของกฎระเบียบข้างต้นเกี่ยวกับบริเวณที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง และการตัดสินใจในการบูรณะ โบราณสถานในเมืองเก่าสอยอัน ได้สรุปบางประเด็น ดังนี้

กฎระเบียบต่าง ๆ ครอบคลุมทัศนียภาพทั้งหมดในบริเวณเมืองเก่า รวมถึงที่ว่าง ความสูงของอาคาร โครงสร้างพื้นฐาน รูปแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบ สีสัณ และพื้นที่ว่างสาธารณะ หรือแม้แต่บริเวณสวนภายในบ้านเรือน ก็ต้องได้รับการอนุรักษ์ให้เป็นแบบดั้งเดิม โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตๆ ตามความสำคัญ เช่น เขตคุ้มครอง เป็นเขตสงวนรักษาส่วนดั้งเดิม) เขตที่ (1 และมีพื้นที่ที่อยู่ล้อมรอบส่วนดั้งเดิม) เขตที่2A (และเขตคุ้มครองดูแลทิวทัศน์ และสภาพแวดล้อมทางระบบนิเวศน์) เขตที่2B(นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่เป็นเขตจำกัดที่อยู่นอกออกไป

ตัวอย่างกฎเกณฑ์ในการอนุรักษ์

1. อาคารบ้านเรือน

ในเขตคุ้มครองที่ 1 จะมีสถาปัตยกรรมที่แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ อาคารชนิดพิเศษ อาคารประเภท 1 อาคารประเภท 2 อาคารประเภท 3 และอื่น ๆ

อาคารแบบพิเศษและประเภท 1 จะทำการบูรณะซ่อมแซมเมื่อเกิดความจำเป็นจริง ๆ และการบูรณะก็ต้องคงไว้ซึ่งส่วนประกอบดั้งเดิมในแต่ละส่วน แต่ถ้ามีส่วนใดที่ต้องทำทดแทนของเก่า จะต้องรับประกันว่ามีการใช้วัสดุที่เทียบได้กับของดั้งเดิม หรือเขตคุ้มครองที่ 2B ตามผังเมืองกำหนดให้สิ่งก่อสร้างมีความสูงไม่เกิน 13.5 เมตร หรือไม่เกิน 3 ชั้น และไม่บังคับคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมที่อยู่โดยรอบ หลังคาจะต้องลาดลง กระเบื้องมุงหลังคาและกำแพงด้านนอกของอาคารจะต้องมีสีที่กลมกลืนกันทั้งบริเวณเขตคุ้มครองที่ 2B เป็นต้น

2. ถนน

ถนนสายกลางในบริเวณที่ 1 ไม่อนุญาตให้ขยายถนนสายกลางในบริเวณที่ 1 และให้คงใช้ทางเดินที่เป็นตรอกเก่า ส่วนถนนที่ใหม่ ต้องทำให้ใช้งานได้คล่องในกรณีที่เกิดไฟไหม้ แต่ก็ต้องไม่ทำลายทัศนียภาพของถนนและอาคารโบราณ

3. ต้นไม้

ในเขตอนุรักษ์จะต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างระมัดระวัง ส่วนต้นไม้ที่ปลูกขึ้นมาใหม่หรือต้นไม้ตามถนน ในสวนสาธารณะ(park)ในลานสำนักงาน(office yard) หรือเขตอนุรักษ์ (โดยเฉพาะในเขต1) จะต้องทำอย่างเหมาะสมตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ การตัดต้นไม้หรือรากไม้ในสำนักงาน สวนสาธารณะหรือในเขตอนุรักษ์ (โดยเฉพาะในเขต1) จะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่ดูแล (public work company) ยกเว้นในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กิ่งไม้กำลังจะหักหรือรากไม้โผล่ขึ้นมา อาจเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดการอย่างเร่งด่วน ก็ให้จัดการก่อนได้แล้วแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนพื้นที่ในบริเวณบ้าน ให้คงส่วนที่เป็นลานที่ปลูกต้นไม้

ภายในอาคารเก่าไว้ และห้ามลดพื้นที่บริเวณนี้ลง เพราะนอกจากจะช่วยถ่ายเทอากาศและรับแสงแดดแล้ว ยังช่วยให้สภาพแวดล้อมของเมืองดีขึ้น

4. เจ้าของอาคาร

เจ้าของอาคารเก่าทุกประเภท ต้องรับผิดชอบในการดูแลรักษา และการจัดการในการใช้ประโยชน์จากอาคารเหล่านี้ตามขั้นตอน กำหนดกฎเกณฑ์ที่วางไว้และยังจะต้องเป็นคนแรก ที่รับผิดชอบหากเกิดความเสียหาย ความผิดพลาดหรือทำให้อาคารเหล่านี้ลดคุณค่าลง

5. โบราณวัตถุและเอกสารต่าง ๆ

ชิ้นส่วนของโบราณวัตถุต่าง ๆ เอกสารดั้งเดิมและเพิ่มเอกสารต่างๆ รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณคดี โบราณวัตถุ ที่ได้พบหรือทำการวิจัย จะต้องเก็บรักษาไว้อย่างระมัดระวังที่ Hoi An Center for Monument and Preservation

6. กิจกรรมทางวัฒนธรรม

ประเภทและรูปแบบของวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมทั้งหลาย กิจกรรมทางวัฒนธรรมตามประเพณีของชาวฮอยอันในเขตเมืองเก่าต้องได้รับการสงวนรักษา อนุรักษ์และส่งเสริมอย่างเหมาะสม

7. ศาสนาและความเชื่อ

จะต้องให้ความเคารพในเรื่องของความเชื่อและศาสนสถานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เจดีย์ โบสถ์ ของครอบครัว ศาลเจ้า ฯลฯ การจัดกิจกรรม เทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ จะได้รับการสนับสนุน แต่ในกรณีที่จัดงานขึ้นเป็นพิเศษ ต้องแจ้งลงทะเบียนเนื้อหาและรูปแบบการจัดงานที่ Information – Culture Department และต้องได้รับการอนุมัติจาก Town People’s Committee และยังมีข้อห้ามอย่างเข้มงวดในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อว่าจะต้องไม่เป็นไปเพื่อการค้า การพนันและความเชื่ออย่างมงาย

8. ป้าย

ป้ายชื่อและเครื่องหมายการค้าต่าง ๆ ที่ติดไว้ตามอาคารเก่าจะต้องทำด้วยไม้และมีขนาดที่เหมาะสม การจัดตกแต่งป้ายและการตกแต่งหน้าร้านภายในเมืองเก่า จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ

9. นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม โบราณสถานในเมืองฮอยอัน จะต้องซื้อตั๋วที่ Hoi An Office for Tourism Guidance เพื่อนำเงินไปใช้ในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่าฮอยอัน และนักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของรัฐบาลเวียดนาม (State of Vietnam) และเคารพในกฎเกณฑ์ของโบราณสถานแต่ละแห่ง

10. การแจกรางวัลและการปรับโทษ

เอกชนหรือหน่วยงานใดก็ตามที่ใช้ประโยชน์จากโบราณสถานโดยมีการจัดการดูแลรักษาอย่างดีเยี่ยมตามเงื่อนไขข้อบังคับ ก็จะได้รับพิจารณาหรือเสนอให้ได้รับรางวัลโดย Town People's Committee แต่ถ้าละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้จะถูกปรับหรือถูกฟ้องดำเนินคดีทางกฎหมาย จากกฎระเบียบที่เข้มงวดและครอบคลุมไปทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม ตัวอาคาร โบราณวัตถุ เจ้าของผู้ใช้อาคาร นักท่องเที่ยว ฯลฯ ประกอบกับระบบการปกครองของเวียดนาม ทำให้สามารถคุ้มครองดูแลให้เมืองฮอยอันยังคงสภาพเมืองเก่าที่มีชีวิตจนถึงทุกวันนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 4

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาครั้งนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จะแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันของเมืองฮอยอัน หลังจากเป็นเมืองมรดกโลกและเกิดการท่องเที่ยวแล้ว

ฮอยอันเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่มีถนนหนทางแบ่งออกเป็นตรอกซอกซอยอย่างเป็นระเบียบ และสามารถทะลุเชื่อมต่อกันได้ ทำให้มีความสะดวกแก่ชาวเมืองและนักท่องเที่ยว บ้านเรือนในเมืองฮอยอัน เรียงชิดติดกันกำแพงต่อกำแพง ดังเช่นที่มักคุเทศก์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “กำแพงบ้านฉัน ก็คือกำแพงบ้านคุณ” บ้างก็มีความเหลื่อมล้ำกันตามความพอใจของเจ้าบ้านและความสะดวกในการค้าขายเสน่ห์ของฮอยอัน คือภูมิทัศน์เมืองแบบดั้งเดิมที่มีเรือนแถวไม้อายุเก่าแก่ บ้านเรือนตามแบบฉบับของฮอยอันส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างที่ทำด้วยไม้ แม้ว่าบ้านเก่า ๆ จะได้รับการบูรณะมาโดยตลอด แต่ก็ยังคงรูปแบบเดิมของตนเอาไว้ได้ ไม่ว่าจะเป็โครงสร้างที่ทำด้วยไม้ หน้าต่างและบานประตูแกะสลัก รวมถึงลวดลายปูนปั้นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เช่นเดียวกับเครื่องเรือนแบบโบราณที่หาซื้อได้ยาก จากเวียดนามเอง จีน ญี่ปุ่นและตะวันตก บ้านแต่ละหลังมีความงดงามแตกต่างกันไป แต่ที่เหมือนกันคือน้ำบ้านเกือบทุกแห่งกลายเป็นร้านขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว มีสินค้าจำหน่ายแตกต่างกันไป มีทั้งของกิน เครื่องประดับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายทั้งสมัยนิยมและแบบดั้งเดิม ผ้าทอมือ งานไม้แกะสลักที่มีลวดลายงดงาม และที่สะดุดตาคือภาพศิลปะสมัยใหม่ของศิลปินจำนวนมากที่วางขายในแกลเลอรีเล็ก ๆ ที่มีอยู่มากมาย

ภาพที่ 4.1-4.2 บ้านและอาคารสไตล์โคโลเนียลสีเหลือง

ภาพที่ 4.3 ตรอกซอยที่มีอยู่มากมายในเมืองโบราณฮอยอันที่เชื่อมถนน
เกือบทุกสายในเมือง

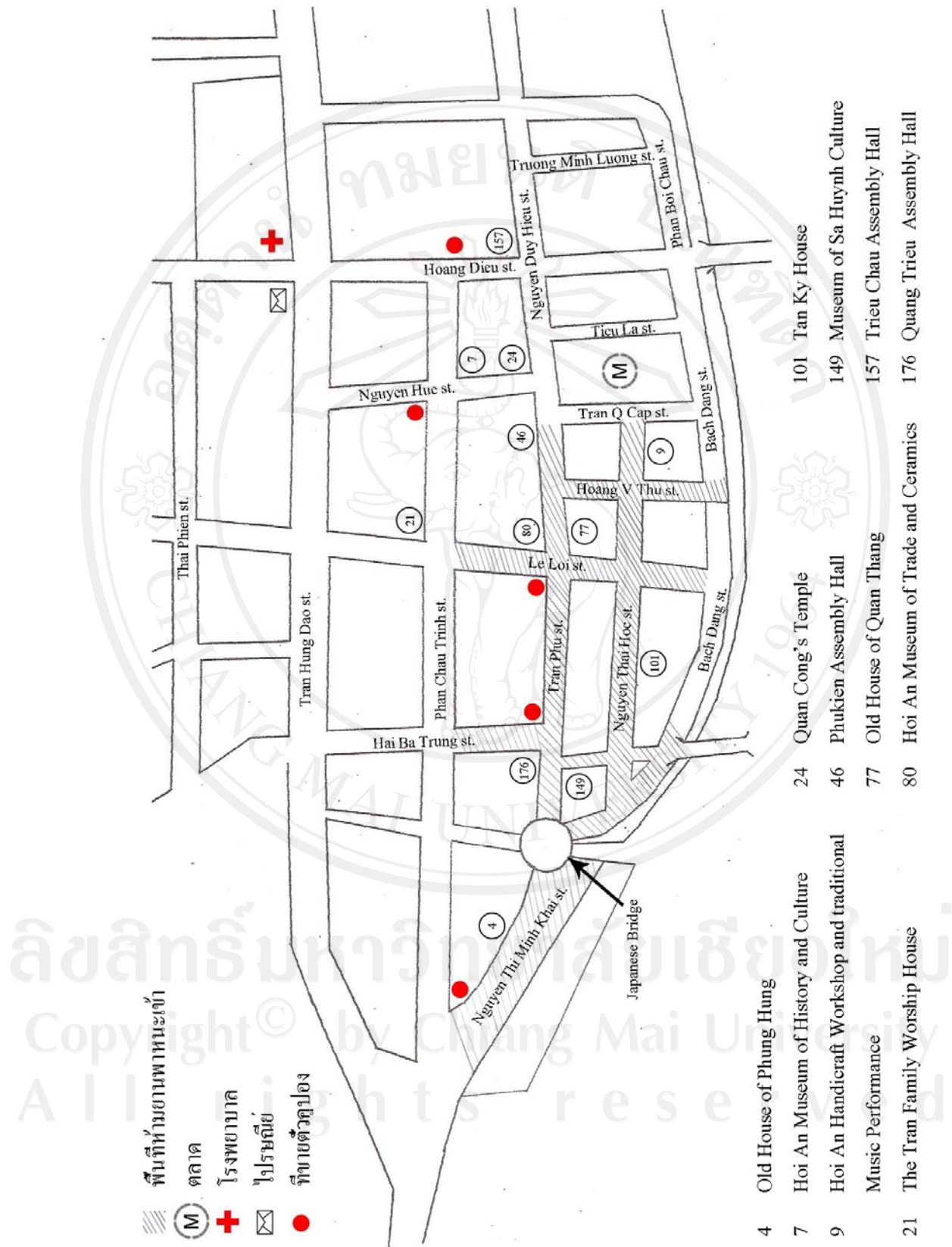
ในเมืองเก่าฮอยอัน ยังมีเรื่องราวในชีวิตประจำวันของชาวริมฝั่งแม่น้ำทูโบนที่น่าสนใจตลอดจนสถาปัตยกรรมอันเก่าแก่ของวัดวาอาราม เจดีย์ ศาลเจ้า และบ้านพักสไตล์โคโลเนียลสีเหลืองสวยที่มีให้พบเห็นทั่วเมือง อันเป็นมรดกตกทอดจากฝรั่งเศสที่ได้รับการอนุรักษ์เอาไว้เป็นอย่างดี ซึ่งปะปนไปกับบ้านเก่าที่เป็นโครงสร้างไม้ ส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากต่างชาติ และอีกส่วนหนึ่งก็มาจากการที่รัฐบาลเก็บค่าเข้าชมเมืองจากนักท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาจุนเจือท้องถิ่นให้คงความยั่งยืนของวัฒนธรรมดั้งเดิม แม้ว่าฮอยอันจะเป็นเมืองเล็ก ๆ ถ้าเทียบกับเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเขตเวียดนามกลางและมีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายหลังจากที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก รัฐบาลหันมาสนับสนุนเรื่องการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ทำให้ชื่อเสียงของเมืองมรดกโลกที่ยังคงมีลมหายใจได้ถูกเผยแพร่กระจายออกไป เสน่ห์ของบ้านไม้แบบโบราณและตึกเก่าสีเหลืองสวยสไตล์โคโลเนียลที่อนุรักษ์เอาไว้ให้คงเอกลักษณ์ดังเช่นอดีต วิถีชีวิตที่เรียบง่ายและสวยงามของชาวเมืองฮอยอัน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีพร้อมสรรพสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางเข้ามาเยือนเมืองแห่งนี้อย่างไม่ขาดสาย ทำให้ทั้งร้านอาหาร บริษัททัวร์ ร้านอินเทอร์เน็ต รวมถึงร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนที่พักเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมชมเยือนเมืองโบราณเล็ก ๆ แห่งนี้สามครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 2004 หลังจากเมืองฮอยอันได้รับการยอมรับให้เป็นเมืองมรดกโลกเพียงห้าปี ในการไปครั้งนั้น เมืองฮอยอันมีนักท่องเที่ยวไม่มากนัก เมื่อเทียบกับการไปเยือนในครั้งที่สองเมื่อปลายปี ค.ศ. 2006 และครั้งที่สามเมื่อปลายปี ค.ศ. 2007 ทั้งนี้เป็นเพราะกระแสการท่องเที่ยวที่มีมากขึ้น ทำให้เมืองโบราณแห่งนี้ต้อนรับผู้คนจากทั่วสารทิศเพิ่มมากขึ้น มีวงจรธุรกิจเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากมาย เกิดโอกาสทางการค้า ทำให้มีผู้คนจำนวนมากที่เปลี่ยนจากอาชีพเดิมมาประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น ขายของที่ระลึกต่าง ๆ และรวมไปถึงปรับเปลี่ยนบ้านพักอาศัยของตนแบ่งให้นักท่องเที่ยวเช่าเพื่อเป็นรายได้เสริม ร้านขายของที่ระลึกในเมืองฮอยอัน มีอยู่มากมายแทบทุกถนนในเขตเมืองมรดกโลก ที่จะเห็นได้โดยทั่วไป ก็จะมีร้านแกลเลอรีขายรูป และคนวาดรูปในเมืองฮอยอันส่วนใหญ่จะเป็นนักวาดมือสมัครเล่น คือวาดเองแล้วก็ขายเอง

ภาพที่ 4.4 ศิลปินชาวฮอยอัน

นอกจากแกลเลอรีที่ขายภาพศิลปะแล้ว งานฝีมืออีกชนิดที่เป็นเหมือนสัญลักษณ์ของเมืองฮอยอันและจะเห็นแทบทุกถนนเช่นกันคือ โคมไฟที่ทำด้วยผ้าไหม มีรูปทรงต่าง ๆ มากมายและมีสีให้เลือกหลากหลาย สำหรับร้านขายของที่ระลึกอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะขายกระเป๋า ซึ่งมีทั้งที่เป็นงานหัตถกรรมของเวียดนามเอง และกระเป๋าที่เป็นแบบทันสมัย รวมทั้งร้านตัดเสื้อผ้าตามสั่งที่มีผ้าหลายแบบให้เลือกมากมาย และรวมถึงรองเท้าที่สามารถสั่งตัดได้ภายในวันเดียวอีกด้วย และอีกหนึ่งอาชีพที่กลายเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่คืออาชีพการเป็นมัคคุเทศก์นั่นเอง ซึ่งมัคคุเทศก์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า เป็นอาชีพที่ให้ค่าตอบแทนสูงอีกทั้งยังบวกเพิ่มด้วยทิปจากลูกค้าและส่วนแบ่งจากร้านขายของ ส่งผลให้มีจำนวนมัคคุเทศก์นำเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างมากในเมืองฮอยอัน ซึ่งก็ไม่ได้มีมัคคุเทศก์นำเที่ยวเฉพาะแต่ภาษาอังกฤษเท่านั้น ยังมีมัคคุเทศก์ภาษาที่สำคัญอื่น ๆ อีกเช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน และภาษาไทย เป็นต้น และเมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 2008 มหาวิทยาลัยเฉพาะทาง Phan Chau Trinh ในเมืองโบราณฮอยอันได้เปิดทำการใหม่ โดยมีนักศึกษาลงทะเบียนถึงเกือบ 700 คน โดยวิชาหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่ IT อิเล็กทรอนิกส์และการติดต่อสื่อสารด้วยวิทยาการสมัยใหม่ การท่องเที่ยว การเงินการธนาคาร และการสอนภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษและภาษาจีน)

ภาพที่ 4.5 แผนที่เขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลกฮอยอัน

แม้ว่าฮอยอันจะเป็นเมืองเล็ก ๆ แต่ภายหลังที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก รัฐบาลก็ได้พยายามสนับสนุนเรื่องการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกจำนวนไม่น้อยเดินทางมาเยือนเมืองแห่งนี้อย่างไม่ขาดสาย เมื่อมาเที่ยวที่เมืองฮอยอัน จะวางใจได้ในเรื่องของความสะดวกสบาย และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะในเรื่องที่พักอันหลากหลายที่กระจายอยู่รอบตัวเมือง มีระดับและราคาต่างกันไปทั้งแบบเกสต์เฮาส์ราคาถูก โรงแรมระดับปานกลาง ไปจนถึงโรงแรมระดับ 5 ดาว ร้านอาหารในเมืองฮอยอันมีมากมาย เมนูขึ้นชื่อที่ไม่ควรพลาดที่จะลิ้มลองอย่าง เกาเหลา ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะหารับประทานง่ายแถมราคาก็ไม่แพง จุดเด่นของร้านอาหารในเมืองฮอยอัน คือ มีให้เลือกหลากหลาย ตั้งแต่อาหารต้นตำหรับเวียดนามที่อยู่ตามภัตตาคารย่านใจกลางเมือง ส่วนร้านอาหารสัญชาติฝรั่งก็มีเพื่อเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ตามถนนเส้นต่าง ๆ ในเมืองเก่าฮอยอัน โดยเฉพาะริมฝั่งแม่น้ำทูโบน มีร้านขึ้นชื่อหลายร้านให้ได้ลิ้มลองกัน ในส่วนของบริษัทผู้ประกอบการท่องเที่ยว นั้น มีหลากหลายให้เลือกใช้บริการ รวมทั้งมีบริการที่หลากหลาย บริการตั้งแต่รับจองโรงแรม จองตั๋วเครื่องบิน รถบัส เครื่องบิน และบริการ โปรแกรมนำเที่ยวทั้งใกล้และไกล ซึ่งการให้บริการก็ควรจะต้องราคาให้ดีและสำรวจราคาหลาย ๆ บริษัทด้วย

ปรากฏการณ์การท่องเที่ยวที่ได้เปิดฉากขึ้นอย่างจริงจัง ภายหลังเมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก เนื่องมาจากทรัพยากรการท่องเที่ยวของเมืองฮอยอันเป็นเสมือนแม่เหล็กที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ให้หลั่งไหลเข้ามาเที่ยวชมเมืองโบราณที่ยังมีชีวิตแห่งนี้ ทำให้แรงกระแทกจากอิทธิพลของการท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรวมถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมเมืองเป็นจำนวนมาก ทำให้เมืองเล็ก ๆ แห่งนี้ต้องรับภาระในการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในขณะที่วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เคยเป็นเพียงเมืองท่าที่ได้รับผลกระทบจากการแปรเปลี่ยนของเวลา ทำให้เมืองแห่งนี้กลายเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยว และผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม โดยทางผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเพียงสองด้าน คือด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีทั้งผลกระทบในทางบวกและผลกระทบในทางลบ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการศึกษาเอกสารบันทึกของเมืองฮอยอัน และจากการสอบถามสัมภาษณ์พูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง รวมไปถึงการใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้สุ่มตัวอย่างประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตมรดกโลกฮอยอัน ซึ่งมีหลากหลายอาชีพ ส่วนใหญ่ค้าขายและทำกิจการที่เกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยว และมีเจ้าหน้าที่รัฐและมักคุเทศก์ เป็นต้น และยังได้อาศัยข้อมูลที่ได้จากการ

ลงพื้นที่สังเกตการณ์ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้วยการพรรณนา ได้ผลดังที่จะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.6 นักท่องเที่ยวจำนวนมากที่หลังไหลเข้าสู่เมืองฮอยอัน

4.2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

4.2.1 ผลกระทบทางสังคมด้านบวก

นับตั้งแต่เมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก และได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญแห่งหนึ่งของการมาเที่ยวทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม ฮอยอันได้รับผลกระทบและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ที่ได้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาไม่นานจนเมืองฮอยอันได้เจริญขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของตัวเมืองที่เปลี่ยนไป มีการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมให้สังคมเมืองฮอยอัน จากการศึกษาข้อมูลทำให้ได้ทราบถึงผลกระทบทางบวกหลายประการ ดังนี้

4.2.1.1 การท่องเที่ยวนำความเจริญสู่ท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวที่เข้ามาสู่เมืองฮอยอันได้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และจากการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ทำให้เกิดมีการลงทุน มีการบริการด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เนื่องจากเมืองใดก็ตามที่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ก็ย่อมที่จะส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นให้รัฐบาลหรือนักธุรกิจลงทุน โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นประการสำคัญ ส่วนคนในท้องถิ่นที่มีโอกาสได้ใช้บริการ ก็ถือเป็นผลพลอยได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาสู่เมืองสอยอัน การคมนาคมมีความสะดวกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางระหว่างเมืองภายในประเทศเอง ไม่ว่าจะเป็นทางถนน ทางรถไฟ และสายการบินที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งในตัวเมืองเองก็มีไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย

ยกตัวอย่างหนึ่ง จากการทำเมืองสอยอันประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี เมื่อถึง ฤดูฝน ทางภาครัฐก็ได้มีการซ่อมแซมปรับปรุงถนนภายในเมืองโบราณเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินเท้าแก่นักท่องเที่ยว รวมไปถึงการทำความสะดวกจากกราบโคลนซึ่งมีสาเหตุจากน้ำท่วมขังอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นผลพลอยได้แก่ชาวเมืองสอยอันเองอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 4.7 เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดถนนหลังพายุฝน

Beo พนักงานต้อนรับของโรงแรมแห่งหนึ่งในเมืองสอยอัน ได้กล่าวว่า

“จากการส่งเสริมเมืองสอยอันให้เป็นเมืองท่องเที่ยว ได้มีการซ่อมแซมถนนหนทาง และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานภายในเมืองมากขึ้น ส่งผลดีต่อทั้งนักท่องเที่ยวและชาวเมืองสอยอันเอง”

ภาพที่ 4.8 เจ้าหน้าที่กำลังซ่อมแซมถนน

4.2.1.2 สร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้

การที่เมืองมรดกโลกฮอยอันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศ ต่างก็เดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในชุมชนอย่างหนึ่ง คือการเปลี่ยนแปลงอาชีพเดิมหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งในอดีตนั้นเมืองฮอยอันมีพื้นที่เป็นทุ่งนาขนาดใหญ่ มีแม่น้ำ ทะเล และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวฮอยอันยังชีพมาจกสิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรหรือการประมง เป็นต้น แต่เมื่อเมืองฮอยอันก้าวเข้าสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขึ้นมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้คนในชุมชนมีงานทำมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นช่างฝีมืองานหัตถกรรม การบริการด้านการขนส่ง พนักงานโรงแรม พนักงานร้านอาหาร พนักงานขายสินค้าที่ระลึกต่าง ๆ บริษัททัวร์ และมัคคุเทศก์ ทำให้ลดภาวะการว่างงานและคนหนุ่มสาวกลับมาทำงานที่บ้านเกิด ส่งผลให้เศรษฐกิจรอบคร่ำดีขึ้น จากการสัมภาษณ์บุคคลที่ประกอบอาชีพที่รองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกโลกเมืองฮอยอัน ส่วนใหญ่เป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน จากอาชีพที่ได้ทำมาแต่ก่อน เมื่อการท่องเที่ยวได้เข้ามา กลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็ได้หันมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ภาพที่ 4.9-4.10 ร้านขายของที่ระลึกและแกลเลอรีที่มีอยู่อย่างมากมาย

มัคคุเทศก์ชายหนุ่มวัย 28 ปี Mr.Nguyen L. Hai กล่าวว่า

“อาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพที่ให้ค่าตอบแทนสูง เพราะนอกจากค่านำเที่ยวแล้วยังมีค่าทิปและส่วนแบ่งจากร้านขายสินค้าด้วย ทำให้มีผู้นิยมประกอบอาชีพมัคคุเทศก์มากขึ้น “

และจากการพูดคุยกับพนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง Tui หญิงสาวในชุดอ่าวหญ่าย ได้กล่าวว่า

“นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำที่มากมาย และยังช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเศรษฐกิจของฮอยอันให้ดีขึ้น”

เช่นเดียวกับ Do Thi Ngoc Uyen เจ้าหน้าที่ดูแลด้านประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน ที่ได้ให้ความเห็นว่า

“การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้มีการจ้างงานในพื้นที่มากขึ้น นักท่องเที่ยวทำให้ประชาชนที่อยู่ในเมืองฮอยอันมีงานทำมากมาย และได้นำความเจริญมาให้ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและเศรษฐกิจในฮอยอันให้ดีขึ้น”

ภาพที่ 4.11 มัคคุเทศก์กำลังอธิบายความเป็นมาของบ้านเก่าให้นักท่องเที่ยวฟัง

ภาพที่ 4.12 บริษัทนำเที่ยวในตัวเมืองฮอยอัน

4.2.1.3 ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการศึกษากลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และในทุกรอบครัวต่างก็ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานของตน ได้มีความรู้เพื่ออนาคตที่ดี ในส่วนของผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการศึกษานั้น จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ชาวเมืองฮอยอันจะเห็นได้ว่ามีผลกระทบค่อนข้างมาก คือเมื่อชุมชนได้กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้ที่ดี แต่ละครบครัวจึงมีความต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาในระดับที่สูง เพื่อที่จะได้มีอนาคตที่ดี และจะได้ทำให้รายได้ของครอบครัวสูงขึ้น

ภาพที่ 4.13 เด็ก ๆ ชาวฮอยอันปั่นจักรยานกลับบ้านในตอนเย็น

จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์และได้พูดคุยกับครอบครัวหนึ่ง อาชีพค้าขายเสื้อผ้าที่ระลึกของเมืองฮอยอัน พ่อและแม่พูดภาษาอังกฤษได้นิดหน่อย จึงส่งให้ลูกสาวเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และจะได้ให้มาช่วยขายของแก่นักท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ อีกทั้งช่วยสอนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมให้กับพ่อแม่ด้วย และครอบครัวของเด็กชาย Nguyen Minh ที่บ้านเปิดกิจการร้านขายของชำ พ่อของเด็กชายได้กล่าวว่า

“ในอนาคตหากมีเงินมากขึ้น ก็จะปรับเปลี่ยนบ้านให้กลายเป็นที่พัก และให้ลูกชายดูแลเมื่อโตขึ้น อยากส่งเสียให้ลูกชายได้เรียนสูง ๆ เพื่อที่จะได้มีความรู้ความสามารถกลับมาช่วยดูแลกิจการ”

4.2.1.4 การย้ายถิ่นเข้ามาของคนนอก

ในส่วนของการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานของคนนอกพื้นที่ จากการศึกษาและได้สอบถามจากชาวเมืองฮอยอันแล้วพบว่ามียู๋บ้างพอสสมควร ซึ่งส่วนมากจะเข้ามาทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นพนักงานต้อนรับในโรงแรม พนักงานเสิร์ฟในร้านอาหาร จากการพูดคุยสอบถามคนฮอยอันเองได้กล่าวว่า ภายหลังจากการที่เมืองฮอยอันเป็นเมืองท่องเที่ยว ได้มีคนนอก

พื้นที่เข้ามาหางานทำ แต่ส่วนใหญ่ก็มาจากพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ ระหว่างคนนอกและคนซอยอัน Pham Ti Nga เจ้าหน้าที่มีคฤหบดีกล่าวว่า

“ฉันคิดว่าการท่องเที่ยวมีผลต่อการย้ายถิ่นฐานเข้ามาของคนต่างถิ่น เพื่อที่จะเข้ามาทำงานในเมืองซอยอัน ซึ่งคนต่างถิ่นที่เข้ามาเหล่านี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบใดระหว่างคนต่างถิ่นเองและชาวเมืองซอยอัน”

4.2.2 ผลกระทบทางสังคมด้านลบ

การท่องเที่ยวแม้ว่าจะส่งผลกระทบในทางสังคมทางบวก แต่อย่างไรก็ตามย่อมต้องส่งผลกระทบในทางลบด้วย

4.2.2.1 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวมีงานทำในธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจท่องเที่ยวมักมีวันหยุดไม่แน่นอน จากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของประชาชนในเมืองซอยอัน ส่วนใหญ่กล่าวว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบน้อยมากต่อความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นในส่วนน้อยนั้น คือ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยว คนในชุมชนแหล่งท่องเที่ยวหรือคนที่ทำหน้าที่รองรับการบริการการท่องเที่ยวย่อมเกิดการซึมซับเอาวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวไว้บ้างไม่มากก็น้อย เนื่องจากการได้รับวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งการแต่งกายและทางความคิด ทำให้คนในครอบครัวเกิดความความไม่เข้าใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป แต่ก็ไม่ได้ทำให้เกิดปัญหารุนแรงใด ๆ ส่วนความสัมพันธ์ของผู้คนภายในสังคมเมืองนั้นเริ่มมีความห่างเหินกันมากขึ้น เพราะไม่ค่อยมีเวลาพบปะสังสรรค์กัน ส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการทำมาหากิน เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกัน เนื่องจากบางบ้านที่ขายสินค้าคล้ายกัน ส่งผลให้เกิดการแข่งขันในการแย่งลูกค้า ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันลดน้อยลง

Beo พนักงานต้อนรับของโรงแรมแห่งหนึ่งในเมืองซอยอัน กล่าวว่า

“เมื่อก่อนเคยทำงานที่โรงแรมในसानอยมาก่อน แล้วจึงย้ายกลับมาทำงานที่ซอยอันอยากกลับมาอยู่บ้าน ถึงจะทำงานไม่เป็นเวลา แต่อย่างไรก็ได้กลับบ้าน ได้เจอครอบครัวมากขึ้น และแม้ว่าความคิดกับการแสดงออกบางอย่างจะดูมั่นใจเกินไป มีการแต่งกายตามแบบสากลบ้าง นุ่งกระโปรงสั้นบ้าง แต่ที่บ้านก็เข้าใจ”

Gian Thi Hoa พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง กล่าวว่า

“ฉันคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวอยู่บ้าง แต่เป็นส่วนน้อย ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างรุ่น เนื่องจากได้รับวัฒนธรรมตะวันตกทั้งในเรื่องการแต่งกายตามแบบชาวต่างชาติและการคิดที่มีมุมมองต่างออกไป แต่ก็เป็นส่วนน้อย”

4.2.2.2 ปัญหาสังคม

ผลกระทบของการท่องเที่ยวในส่วน of ปัญหาสังคมนั้น จากการศึกษาข้อมูลและการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในเมืองฮอยอัน หลังจากที่ได้กลายมาเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น พบว่าเมืองฮอยอันได้มีการควบคุมเป็นอย่างดี ในส่วนของปัญหาอาชญากรรม นั้นเป็นปัญหาที่ไม่รุนแรง คือเป็นเพียงการทะเลาะวิวาทเล็กน้อยที่กลุ่มนักท่องเที่ยวดื่มสุราแล้วมีปัญหากระทบกระทั่งกัน มีวิวาทกันบ้างแต่ไม่บ่อยมากนัก และในบางครั้ง ก็เกิดอุบัติเหตุเล็กๆ น้อย ๆ เช่น จักรยานชนตักผู้อื่นบ้าง แต่ไม่รุนแรงถึงชีวิต ส่วนปัญหาเรื่องของการโจรกรรมทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวก็ไม่ค่อยเกิดขึ้นเท่าใดนัก จะมีบ้างก็เป็นเพียงการลักเล็กขโมยน้อย ไม่มีความรุนแรงมากนัก เนื่องมาจากประเทศเวียดนามเองมีการปกครองในระบบสังคมนิยม และมีกฎหมายที่เข้มงวด

Minh ชายหนุ่มที่ประกอบธุรกิจและเป็นมัคคุเทศก์อิสระ กล่าวว่า

“ผมคิดว่าโดยปกติแล้ว การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม แต่อำนาจควบคุมของเมืองฮอยอันทำได้ดีมาก ดูเหมือนว่าจะไม่มียาเสพติด อาชญากรรม อาจจะมีเพียงแค่การลักขโมยเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งบ่อยครั้งที่เกิดจากนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง”

และจากการที่มีร้านอาหาร ผับ บาร์ เปิดขึ้นมากมายเพื่อให้บริการและให้ความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวในยามค่ำคืน ส่งผลให้วัยรุ่นในเมืองฮอยอันเอง มีความต้องการอยากเที่ยวกลางคืน เพื่อที่จะได้พบกับเพื่อนใหม่ ๆ ที่เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งจากการพูดคุยสอบถามกับวัยรุ่นกลุ่มหนึ่ง ได้กล่าวว่า การที่พวกเขาออกมาเที่ยว มาพบปะนักท่องเที่ยวเพราะต้องมีเพื่อนใหม่ ๆ เป็นชาวต่างชาติ เพื่อที่จะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และในส่วนของปัญหาเรื่องชู้สาวนั้นมีเป็นส่วนน้อยที่ออกมาเที่ยวเพื่อหาคู่นอน มีบ้าง แต่ก็มีไม่มากนัก

4.2.2.3 พฤติกรรมการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

จากการเมืองฮอยอันเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้เกิดธุรกิจบริการที่เกิดขึ้นเพื่อให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากมาย เช่น โรงแรม บริษัททัวร์ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางรายมีพฤติกรรมเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น บริษัททัวร์ ที่มักจะให้บริการในการจองหรือซื้อตั๋วเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งพบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการขึ้นราคาจากจำนวนจริงค่อนข้างมาก และในส่วนของกาให้บริการ โรงแรม บางโรงแรมนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวได้ทำการจองห้องพักผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว แต่เมื่อถึงวันที่เข้าพักจริง กลับต้องจ่ายเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ หากไม่มีการควบคุมอย่างดี จะส่งผลเสียให้กับเมืองได้

ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยได้ประสบมาจากการเข้าพักใน โรงแรมระดับสามดาวแห่งหนึ่งภายในตัวเมืองฮอยอัน ผู้วิจัยได้ทราบถึงการโก่งราคาห้องพักของนักท่องเที่ยวคนหนึ่งว่า ได้ทำการจองห้องพักล่วงหน้าประมาณ 3 เดือน โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและหักค่าห้องพักผ่านบัตรเครดิต แต่เมื่อมาเข้าพัก ทางโรงแรมได้ร้องขอเพิ่มเงินอีก 5 เหรียญสหรัฐๆ เนื่องจากมาเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงขึ้นราคาห้องพัก และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้วิจัยประสบด้วยตัวเอง ได้แก่ การที่ได้ซื้อตั๋วรถไฟจากบริษัททัวร์แห่งหนึ่ง ซึ่งราคาตั๋วที่ซื้อนั้นเป็นรถไฟด่วนอนเซ็นล่าง แต่เมื่อถึงเวลาจริง ๆ กลับได้นอนชั้นบนซึ่งมีราคาสูงกว่าแทน

4.2.2.4 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาหลายภาวะต่าง ๆ เช่น ปัญหาน้ำเสีย ขยะมูลฝอย ปัญหาอากาศเป็นพิษ มลภาวะทางเสียง ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยิ่ง จากการศึกษาพบว่า การจัดการปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะของเมืองฮอยอันนั้น ได้อยู่ในส่วนของแผนพัฒนาเมือง ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำจัดน้ำเสีย ขยะมูลฝอยนั้น เมืองฮอยอันมีการวางแผนและการจัดการที่ดี ด้านปัญหามลภาวะทางอากาศและมลภาวะทางเสียงนั้น ก็ได้มีการปิดถนนในเขตอนุรักษ์เมืองเป็นช่วงๆ เพื่อให้เป็นถนนคนเดิน ไม่ให้รถยนต์พาหนะเข้ามาในเขตเมืองเก่า ทำให้ไม่ก่อให้เกิดควันพิษและรถยนต์เสียงดังตามท้องถนน อีกทั้งการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดปัญหาทำลายภูมิทัศน์จากป้ายโฆษณาต่าง ๆ ที่เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวใช้บริการการท่องเที่ยว และเมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ทำให้เกิดการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ตามมาด้วย เช่น โรงแรม รีสอร์ท รวมไปถึงร้านขายสินค้าที่มีมากขึ้น ในเมืองฮอยอันมีบ้านต่าง ๆ หลายต่อหลายหลังที่ได้ดัดแปลงมาเป็นร้านขายสินค้าที่ระลึก มีแผงขายสินค้ายื่นออกมาเกาะทางเดิน ทำให้ถนนในเมืองคับแคบลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สำหรับพักผ่อนภายในบ้านได้ถูกแปรสภาพไปเพื่อใช้เป็นพื้นที่ขายของ นอกจากนี้แล้วภายในเขตเมืองมรดกโลกมีการขุดเจาะซ่อมถนนอยู่เป็นประจำ ส่งผลกระทบต่อทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 4.14 รถขนขยะ

Gian Thi Hoa พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง กล่าวว่า

“ในส่วนของปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองฮอยอันนั้น ฉันคิดว่ามีระบบการจัดการและการรองรับปัญหาด้านนี้เป็นอย่างดี สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญคือ การขุดเจาะถนนที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ซึ่งมันก็เป็นการทำเพื่อนักท่องเที่ยวและชาวเมืองฮอยอันเอง และมันจะเสร็จในเร็ว ๆ นี้”

4.2.2.5 มีร้านรวงต่าง ๆ เปิดขึ้นมากเหมือนดอกเห็ด

นับตั้งแต่เมืองฮอยอันได้กลายเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคเวียดนามกลาง มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเดินทางเข้ามา ส่งผลให้มีการเปิดร้านรวงต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก จนดูเหมือนจะมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นร้านขายสินค้าที่ระลึกที่ขายของเหมือน ๆ กัน ร้านอาหาร ร้านตัดเสื้อที่มีজনนับไม่ถ้วน ร้านตัดรองเท้า เป็นต้น ร้านต่าง ๆ เหล่านี้มีมากเกินไป จนมักคุเทศก์ท่านหนึ่ง ได้เคยกล่าวติดตลกไว้ว่า

“คนที่มาเที่ยวเมืองฮอยอันมีอยู่สองประเภท ประเภทแรกคือตั้งใจมาเยี่ยมชมเมืองมรดกโลก มาดูศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม ประเภทที่สองคือกลุ่มคนที่ตั้งใจมาเพื่อจับจ่ายซื้อของ”

Do Thi Ngoc Uyen เจ้าหน้าที่ดูแลด้านประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน กล่าวว่า

“การท่องเที่ยวทำให้มีทั้งร้านอาหารต่างชาติ ผับและบาร์เปิดเพิ่มขึ้นมากมาย เช่นเดียวกับร้านขายของที่เปิดกันทั่วทุกถนน”

นอกจากนี้แล้ว Minh ชายหนุ่มที่ประกอบธุรกิจและเป็นมัคคุเทศก์อิสระ ได้เสนอความเห็นว่าเขาได้เฝ้าดูการเจริญเติบโตของเมืองฮอยอันมานานแล้ว และพบว่าเมืองฮอยอันมีร้านค้าที่เปิดเพิ่มมากขึ้น ๆ ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าสินค้าชนิดเดียวกัน บนถนนเส้นเดียวกัน มีอยู่นับสิบ ๆ ร้าน ทั้ง ๆ ที่ทางภาครัฐก็ได้มีนโยบายจำกัดไม่ให้มีร้านเปิดเยอะเกินไป แต่ก็ไม่เห็นมีมาตรการที่ออกมาควบคุมแบบเข้มงวดเสียที

ภาพที่ 4.15 ร้านอาหารที่เปิดดำเนินการใหม่ในเมืองฮอยอัน²⁰

²⁰ เวียดนามมีการใช้พวงหรีด เพื่อแสดงความยินดี

4.2.2.6 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดภาวะเบียดและข้อบังคับใช้ในชุมชน

การเป็นเมืองท่องเที่ยว ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลกหรือไม่ก็ตาม ย่อมมี ภาวะเบียดและข้อบังคับที่ออกมาเพื่อความคุมและบังคับใช้ในชุมชน ซึ่งภาวะเบียดและข้อบังคับเหล่านี้ ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ในเมืองฮอยอันก็เช่นกัน เมื่อได้กลายมาเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวที่สำคัญ อีกทั้งยังอยู่ภายใต้บริบทการเป็นเมืองมรดกโลก ทำให้มีกฎข้อบังคับมากมาย ไม่ว่าจะ เป็นการห้ามซ่อมแซมหรือต่อเติมอาคาร โดยพลการ หากอาคารเกิดชำรุดจะต้องแจ้งให้ทางเจ้าหน้าที่ ทราบก่อน และต้องบูรณะซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม ห้ามดัดแปลง ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการตอบ แบบสอบถาม มีทั้งกลุ่มคนที่ยินดีและยอมรับในมาตรการการจัดการ แต่ก็มีบางส่วนที่มีความต้องการ อยากรจะดัดแปลงหรือต่อเติมอาคารตามความต้องการส่วนตัว แต่ก็ไม่สามารถทำได้ อีกทั้งยังมีกฎห้าม ขับขี่ยานยนต์เข้าไปในเขตอนุรักษ์ในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งกฎข้อบังคับที่ออกมาควบคุม ได้ส่งผล กระทบโดยตรงต่อคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการขับขี่ยานพาหนะเข้าบ้านในเขตเมืองเก่า หรือความต้องการซ่อมแซมบ้านเรือนอย่างที่ต้องการ เป็นต้น

คุณป้าคนหนึ่ง Hueng ซึ่งเปิดร้านขายของที่ระลึกบนถนน Le Loi กล่าวว่า

“การที่มีกฎห้ามขี่รถเข้าไปในเขตอนุรักษ์มรดกโลก บ่อยครั้งที่ทำให้เกิดปัญหา เวลาจะขี่รถออกไปข้างนอก เนื่องจากต้องเข็นรถออกไปให้พ้นเขตก่อน จึงจะสตาร์ทเครื่องได้”

4.2.2.7 มาตรฐานในการครองชีพของคนในชุมชนสูงขึ้น

จากการศึกษาและการตอบแบบสอบถาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 เป็นต้นมา ภายหลังจาก การที่เมืองฮอยอันเป็นเมืองมรดกโลกและได้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ส่งผลให้มาตรฐานในการ ครองชีพของคนในชุมชนสูงขึ้น เนื่องจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ และมีราคาค่าตอบแทนที่สูงกว่าปกติ ทำให้ ลินค้าและบริการต่าง ๆ มีราคาแพงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกินหรือค่าครองชีพ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กล่าวว่า การท่องเที่ยวทำให้คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้น

Tui หญิงสาวในชุดอ้าวหญ่า พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง กล่าวว่า

“การท่องเที่ยวทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น สิ่งนี้เห็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งมาตรฐานใน การครองชีพที่สูงขึ้นด้วย ค่าของราคาแพงขึ้น แต่ถ้ามองโดยรวม การท่องเที่ยวก็ได้ยกระดับ คุณภาพชีวิตให้ทุกคนในเมือง”

ส่วน Do Thi Ngoc Uyen เจ้าหน้าที่ดูแลด้านประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน มีความเห็นว่า

“ฉันคิดว่าการท่องเที่ยวทำให้บางคนร่ำรวยขึ้นอย่างรวดเร็ว และมันก็ทำให้มีการแบ่งแยกระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างชัดเจน เพราะราคาสินค้าที่แพงขึ้น ทำให้คนจนไม่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อ เช่น อาหารการกิน บ้านเรือน ค่าครองชีพ แต่อย่างไรก็ตามมันก็ทำให้คุณภาพชีวิตของพวกเราดีขึ้น”

4.3 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม

นอกจากผลกระทบทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่เมืองฮอยอันได้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลก มีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ดังนี้

4.3.1 ผลกระทบทางวัฒนธรรมด้านบวก

การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งเดินทางไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง และการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตน คือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสได้พบเห็นวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ย่อมทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน และยอมรับในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ และเมื่อนักท่องเที่ยวซึ่งมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกันเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใดก็ตาม ย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน ดังนี้

4.3.1.1 การอนุรักษ์โบราณสถานและการฟื้นฟูงานศิลปหัตถกรรม

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบมากมายทั้งทางบวก และทางลบต่อวัฒนธรรมชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไปจนถึงรูปแบบที่มีความหลากหลายของการค้าขาย แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยสำคัญ ในการรักษาวัฒนธรรมบางอย่างที่อาจสูญหายไปหากไม่มีการท่องเที่ยว จากกรณีที่เมืองโบราณฮอยอันได้กลายมาเป็นจุดหมายสำคัญของการท่องเที่ยวแห่งภาคกลางของเวียดนาม จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องอาศัยประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ยกตัวอย่างเช่น การอนุรักษ์ด้านสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่าบ้านเรือนและอาคารส่วนใหญ่ที่อยู่ในส่วนของเขตเมืองเก่าและเป็นเขตอนุรักษ์มรดกโลกนั้น จะยังคงอยู่ในสภาพแบบเก่าดั้งเดิม เพราะในส่วนของความเป็นเมืองมรดกโลกนั้น ได้มีการวางหลักการให้แต่ละบ้านและแจกกุ่มี้อการดูแลรักษาบ้านของตน และการที่จะซ่อมแซมอาคารบ้านเรือน

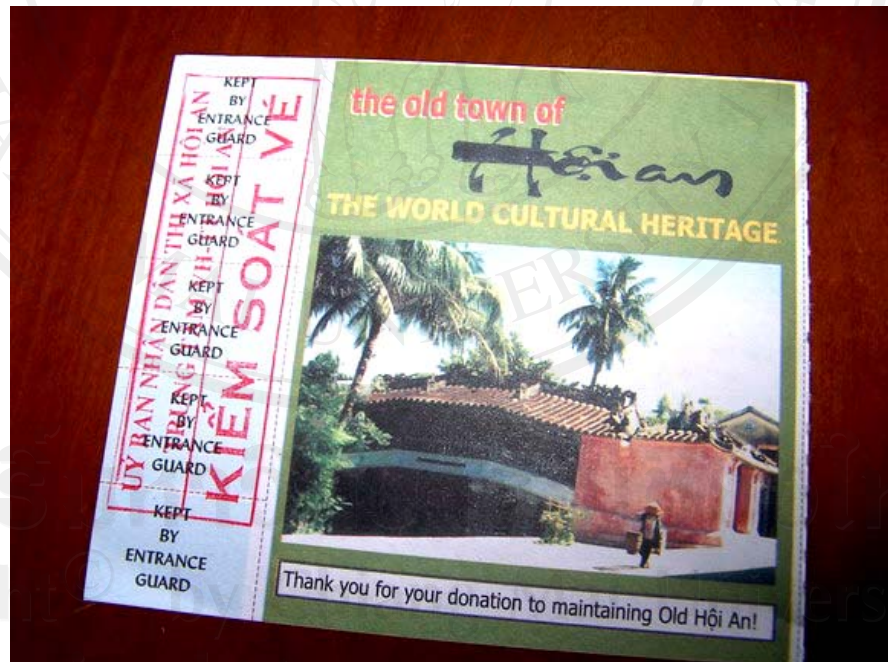
หากเกิดการชำรุดนั้น ก็ต้องมีเจ้าหน้าที่มาคอยดูแล จะซ่อมแซมตามอำเภอใจไม่ได้ เพื่อที่จะได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแบบดั้งเดิมหรือมีความใกล้เคียง เพื่อรักษารูปแบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมนั้น ๆ ไว้ และบ้านเรือนรวมถึงอาคารเก่าแก่ของเมืองสอยอันเป็นจำนวนมากก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ

ภาพที่ 4.16-4.17 รูปบ้านเรือนในเขตมรดกโลก

ภาพที่ 4.18 รูปบ้านเรือนนอกเขตมรดกโลก

ภาพที่ 4.19-4.20 ตั๋วคูปองเข้าชมบ้านเก่าภายในเขตมรดกโลก²¹

นอกจากนี้แล้ว การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมและความร่วมมือร่วมใจกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเมื่อได้เห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลมาชื่นชมสถานที่ท่องเที่ยวและสมบัติวัฒนธรรมของตนก็ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความรักและเกิดความหวงแหนในสิ่งซึ่งแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และในแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองฮอยอันนั้น ก็ได้กล่าวถึงการดำเนินการฟื้นฟูและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมที่อาจสูญหายไป เพื่อให้คงอยู่และส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้ ซึ่งอาชีพดั้งเดิมที่อาจสูญหายหรือลดน้อยลงไปหากไม่มีการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การเย็บปักถักร้อยในแบบฉบับของฮอยอัน การแกะสลักไม้ การแกะสลักหินอ่อน และการทำโคมไฟแบบฮอยอัน ซึ่งในปัจจุบันได้ปรากฏขึ้นอีกครั้งพร้อมกับพลังแห่งชีวิตของชาวฮอยอัน ที่พร้อมจะดึงดูดผู้คนจากหลากหลายประเทศให้เข้ามาสัมผัสกับประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะและหัตถกรรมดั้งเดิมของเมืองฮอยอัน

²¹ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเมืองโบราณฮอยอันแล้ว จะต้องซื้อตั๋วเพื่อเข้าเยี่ยมชมบ้านเก่าหรือพิพิธภัณฑ์เก่าแก่ที่ได้รับการรักษาไว้เป็นอย่างดี โดยตั๋วหนึ่งใบราคาอยู่ที่ 75,000 เวียดนามดอง สามารถเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ ได้ห้าแห่งจากที่ตั๋วกำหนดไว้สิบห้าแห่ง

ภาพที่ 4.21-4.22 การประดิษฐ์โคม

ภาพที่ 4.23-4.24 โคมไฟขนาดเล็ก และขนาดใหญ่

ลิขสิทธิ์
Copyright
All rights reserved

ภาพที่ 4.25-4.26 การแกะสลักไม้และการปักผ้า

ภาพที่ 4.27 การเย็บปักถักร้อยด้วยมือตามแบบฮอยอัน โดยมีสะดึงอันใหญ่จึงไว้

4.3.1.2 การจัดงานเทศกาลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ภายหลังจากที่เมืองโบราณฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก จากการศึกษาพบว่า ได้ส่งผลให้มือนักท่องเที่ยวเข้ามาชมเมืองฮอยอันเป็นจำนวนมาก และในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวของเมืองฮอยอันนั้น ทางภาครัฐและท้องถิ่นเอง ก็ได้หาวิธีการอันหลากหลายในการที่จะจัดการและพัฒนาให้ฮอยอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ซึ่งวิธีการหนึ่งก็คือการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นจุดขายและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้เข้าร่วมงาน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มหนุ่มสาวในเมือง เพื่อให้ได้มีความสนใจในบ้านเกิดเมืองนอนของตน จากสิ่งปรากฏนี้ สุทธิดา

มะลิแก้ว เรียกว่า “พิพิธภัณฑที่มีชีวิต” มีการพยายามพลิกฟื้นวัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมขึ้นมา ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไว้ในเวปประชาไทว่า

“ในที่สุดทางฮอย อาน ซึ่งถูกจัดให้เป็นพิพิธภัณฑที่มีชีวิต ก็ได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นมากมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง โดยเริ่มตั้งแต่ปี 1988 บนถนนสายหลักของฮอย อาน ได้จัดให้เป็นถนนคนเดิน และทุก ๆ คืนวันขึ้น 15 ค่ำ จะจัดเป็นงาน “ค่ำคืนแห่งตำนาน” (legendary night) ที่ทุกบ้านจะต้องดับไฟ แต่ใช้จุดโคมไฟแทนให้เหมือนดังในอดีต และมีการเล่นดนตรีพื้นเมือง และห้ามรถทุกชนิดเข้าไปในเขตเมืองโบราณ ทุก ๆ วันเสาร์ จะให้เป็นวันที่ท้องถนนปราศจากรถมอเตอร์ไซค์ และจัดเทศกาลตกปลาในเดือนมีนาคม รวมทั้งยังมีกิจกรรมย่อย ๆ อีกมากมาย แต่ละกิจกรรมนั้นล้วนประสบความสำเร็จอย่างดี เพราะทำให้คนเริ่มคิดถึงวัฒนธรรมที่มีอยู่ของชาวฮอย อานมากขึ้น

ตอนที่ทำค่ำคืนแห่งตำนานนั้น ตอนแรกได้มีการขอร้องให้บรรดาเจ้าบ้านที่อยู่ในเขตมรดกโลกนั้นดับไฟแล้วจุดโคมไฟหรือตะเกียง อย่างที่เคยใช้กันในอดีตแทน ปรากฏบรรดาร้านค้าก็บ่นว่า แล้วจะขายของได้อย่างไร ซึ่งทางผู้จัดงานก็ยืนยันว่าจะขอทดลองก่อน 2-3 ครั้ง ถ้าทำให้ดีจริง ๆ ก็จะยกเลิก

แต่แล้วปรากฏว่างานนี้ก็กลับเป็นที่สนใจของผู้คนทั้งที่อยู่ในประเทศและนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ แม้กระทั่งเด็กวัยรุ่นที่ไม่เคยสนใจในเรื่องของวัฒนธรรมมาก่อน ก็เริ่มอยากรู้อยากเห็นว่าคนโบราณเขาอยู่กันอย่างไร ทำให้บรรดาคนขายของก็เลยเลิกบ่นไป

คนหนุ่มสาวเริ่มจากการสงสัยใคร่รู้ก่อน ต่อมาเมื่อเขาเห็นเรื่อย ๆ เดือนละครั้ง เขาก็เริ่มคุ้นเคย แล้วก็เข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของเขา แล้วที่สุดแล้วเขาก็จะภูมิใจในบ้านเกิดของเขา จากแค่เป็นผู้สังเกตเขาก็จะกลายเป็นคนที่เข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมวัฒนธรรมโดยตรง”

ซึ่งมีความคล้ายคลึงจากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับคุณป้า Hueng ซึ่งเปิดร้านขายของที่ระลึกบนถนน Le Loi มาได้เกือบหกปีแล้ว ว่า

“เมื่อก่อนหลานชายไม่ค่อยสนใจว่าเมืองฮอยอันมีความสำคัญอย่างไร ไม่รับรู้ถึงการเข้าเป็นมรดกโลกว่ามีความเป็นมาอย่างไร แต่ภายหลังจากที่มีการจัดงานเทศกาลต่างๆ และเขาได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน ส่งผลให้เขามีความภาคภูมิใจว่านี่บ้านเกิดของเขาเป็นเมืองที่มีค่าและมีความสำคัญ ต้องช่วยกันดูแลรักษาเมืองฮอยอันให้คงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของเมืองไว้”

ในปัจจุบัน จักรยานไฟฟ้า จักรยานยนต์ รวมทั้งพาหนะที่มีเครื่องยนต์ทุกชนิด ไม่ได้ได้รับอนุญาตให้ขับเข้าไบบนถนนในเขตอนุรักษ์เมืองฮอยอันในวันจันทร์ อังคาร ศุกร์ และวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 8.00 – 11.00 เวลา 14.30 – 15.30 และเวลา 19.00 – 21.00 ซึ่งประชาชนจะต้องจอดทิ้งไว้ในที่จอดรถนอกเขตเมืองเก่าก่อนที่จะเดินเท้าเข้าสู่เขตเมืองมรดกโลก เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเมืองมีความหวังว่าจะนำบรรยากาศที่สงบเงียบและสะดวกสบายมอบให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมเมือง เช่นเดียวกับการดำรงรักษาไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมอันเก่าแก่โบราณของเมือง

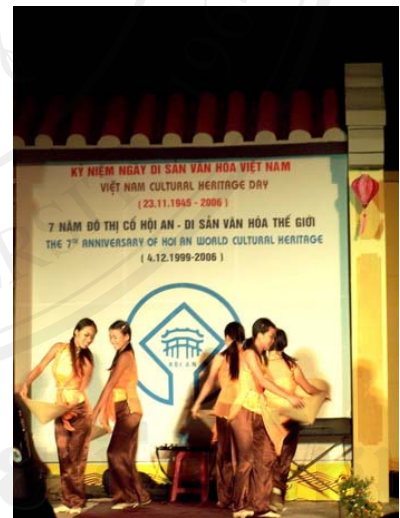

ภาพที่ 4.28 ป้ายห้ามนำยานพาหนะเข้ามาในเขตเมืองมรดกโลกฮอยอัน

และยังมีงานที่น่าสนใจอีกงานหนึ่งที่จัดขึ้น นั่นคือ งานที่จัดครบรอบปีที่เมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก ซึ่งจะจัดขึ้นในต้นเดือนธันวาคมของทุกปี ในงานก็จะมีการเปิดให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไปเข้าเยี่ยมชมบ้านเก่าแก่และพิพิธภัณฑน์ในเมืองฟรี โดยไม่ต้องซื้อตั๋ว มีกิจกรรมต่างๆ มากมาย และในตอนกลางคืนก็จะมีการเล่นดนตรีพื้นเมือง มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกวดบทความของเขาวงกต การแสดงการเดินรำ ซึ่งในแต่ละปีก็มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมมากมาย

ภาพที่ 4.29 ป้ายประกาศว่าสามารถเข้าชมบ้านเก่าแก่ได้ฟรีโดยไม่ต้องซื้อตั๋วในวันครบรอบ 7 ปีมรดกโลก

ภาพที่ 4.30-4.31 การแสดงดนตรีพื้นเมือง และการแสดงการเต้นรำ

ล่าสุดเมื่อปลายเดือนมีนาคม ค.ศ 2008 เมืองโบราณฮอยอันก็ได้จัดเทศกาล “สัปดาห์แห่งวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวปี 2008” โดยในช่วงเวลานี้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวขังเมืองฮอยอันจะมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในหัวข้อ “ฮอยอัน เมืองมรดกโลก” ซึ่งก็ได้จัดให้มีงานนิทรรศการภาพถ่าย มีการโชว์ดนตรี และนักท่องเที่ยวก็จะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชาวฮอยอันผ่านฉากของรถลากที่วิ่งไปมาบนท้องถนนดังเช่นสมัยก่อน และร้านน้ำชาที่เป็นแผงหาบเร่ริมถนน

กิจกรรมทั้งหมดนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเสนอให้เห็นถึงความรื่นเริงและขนบธรรมเนียมของเมืองฮอยอันที่ได้รับการยอมรับให้เป็นเมืองมรดกโลก

จากกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคีของคนในชุมชน รวมถึงภาครัฐที่ได้ร่วมมือกันในการจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเมืองฮอยอันได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมถึงการที่วัยรุ่นหนุ่มสาวจะได้มีความรักหวงแหนและร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน

Do Thi Ngoc Uyen เจ้าหน้าที่ดูแลด้านประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน กล่าวว่า

“ฉันดีใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองฮอยอัน การที่เห็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าร่วมงานเทศกาล แสดงให้เห็นว่าพวกเขาสนใจและมีความสุขที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของเมืองฮอยอัน แม้จะเป็นในระยะสั้น ๆ และฉันหวังว่าเขาจะกลับมาเที่ยวอีกครั้ง”

Fam Whan Hoa นักเดินพื้นเมืองที่ผู้วิจัยได้เจอเมื่อครั้งงานครบรอบ 7 ปีมรดกโลก กล่าวว่า

“ฉันมีความสุขที่ได้ชื่นชมวิถีมาแสดงวัฒนธรรมของฮอยอันให้นักท่องเที่ยวได้ชม ฉันภูมิใจกับเสียงปรบมือที่ได้รับ มันทำให้ฉันรู้สึกรักเมืองเกิดของฉันขึ้นมา”

4.3.1.3 เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ

การที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามามาก ทำให้ชาวเมืองฮอยอันมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เพื่อจะได้ติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ จากการสอบถามวัยรุ่นในเมืองฮอยอัน ส่วนมากต่างก็ต้องการที่จะพัฒนาภาษาต่างประเทศของตนให้สามารถที่จะสื่อสารกับชาวต่างชาติ เพื่อใช้ในการทำงานในภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากบทสัมภาษณ์ของนายสก็อต ชาวอังกฤษ อาชีพผู้จัดการ โรงแรมแห่งหนึ่งในเมืองฮอยอัน อายุราว 30 ปี กล่าวว่าทุก ๆ วันหลังจากเลิกงาน เขาจะสอนภาษาอังกฤษให้กับพนักงานในโรงแรม เพื่อที่บุคคลเหล่านั้นจะสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น (www.vietnamjob.com)

การเรียนภาษาต่างประเทศของชาวฮอยอัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้น นอกจากเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักแล้ว ยังนิยมเรียนภาษาอื่น ๆ อีก เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน สำหรับภาษาไทยนั้น ในช่วง

Hiang Wha หญิงสาวเจ้าหน้าที่บริษัททัวร์ กล่าวว่า

“เมื่อก่อนฉันยังพูดภาษาอังกฤษได้ไม่เก่งมากนัก แต่อยากเข้ามาทำงานในภาคธุรกิจการท่องเที่ยว เพราะมีรายได้ดี จึงได้เรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมที่สถาบันสอนภาษา และชอบที่จะพูดคุยกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ เพื่อที่จะได้ฝึกและพัฒนาภาษาอังกฤษให้ดีขึ้น”

4.3.2 ผลกระทบทางวัฒนธรรมด้านลบ

การท่องเที่ยว นอกจากจะส่งผลกระทบในทางบวกต่อวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ แล้ว ยังส่งผลกระทบในทางลบด้วยเช่นกัน

4.3.2.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยม

ค่านิยม เป็นสิ่งที่คนในสังคมยกย่องเห็นดีเห็นชอบกับคุณค่าบางอย่างหรือการกระทำบางอย่างว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ ทุกสังคมจะมีระบบค่านิยมของตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมนั้น ๆ และคนในสังคมก็มักจะยึดคุณค่าหรือค่านิยมคล้าย ๆ กัน แต่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างสังคมมากมาย คนในสังคมเดียวกันก็อาจมีค่านิยมที่มีความแตกต่างกัน เมืองฮอยอันก็เช่นกัน เมื่อกลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็จะนำค่านิยมของตนเองมาสู่เมืองฮอยอันด้วย

การท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ขึ้นชื่อว่า มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนทางอ้อม เพราะในแหล่งที่มีการท่องเที่ยว จะมีการพัฒนาทางด้านการสื่อสารขึ้น มีการสร้างถนนหนทางใช้ติดต่อกับโลกภายนอก เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อบริการนักท่องเที่ยวมีมากมายหลายรูปแบบ ทำให้คนในชุมชนเปิดรับความเจริญจากภายนอก ส่งผลให้เกิดการรับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันของชาวฮอยอันเอง ซึ่งก็ดีในแง่ของการมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเจริญก้าวหน้า ทันสมัยในระดับนานาชาติ ควบคู่ไปกับการเป็นเมืองเก่าที่มีเอกลักษณ์ดั้งเดิม แต่ถ้าความเจริญเหล่านั้นมีมากจนทำให้วิถีชีวิตของชาวเมืองฮอยอันเปลี่ยนไป จนเมืองฮอยอันสูญเสียเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองโบราณที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ในอดีตเคยมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายพึ่งตนเอง มีเอกลักษณ์ของชุมชนเกษตรกรรมและการประมง เปลี่ยนไปเป็นวิถีชีวิตที่ต้องอาศัยการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้หมดเสน่ห์ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม

แต่อย่างไรก็ตาม เมืองฮอยอันก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของเมืองไว้ได้โดยควบคู่ไปกับการเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์

- ค่านิยมในการบริโภค

ชาวเมืองฮอยอันแต่เดิมส่วนใหญ่มักปรุงอาหารรับประทานกันเองในครอบครัว และหากออกไปทานข้าวนอกบ้าน ก็จะไปตามร้านอาหารที่อยู่ริมถนน เช่น ร้านขายเกาเหลา ซึ่งเป็นอาหารดั้งเดิมของชาวฮอยอัน เป็นอาหารง่าย ๆ ที่มีอยู่ทั่วไปสำหรับคนพื้นเมืองเอง แต่ภายหลังจากการเข้าเป็นเมืองมรดกโลกแล้ว เมืองฮอยอันก็ได้กลายเป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ทำให้มีร้านอาหารเปิดขึ้นมากมาย ทั้งร้านอาหารของชาวฮอยอันเอง ร้านของผู้ประกอบการต่างถิ่น หรือแม้กระทั่งร้านอาหารของชาวต่างชาติ เช่น ร้านอาหารอินเดีย ร้านขายพิซซ่า และร้านอาหารแบบตะวันตก รวมไปถึงร้านกาแฟและเบเกอรี่ชาวยุโรปที่เปิดกิจการหลายร้านในเมืองฮอยอัน ร้านต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่เปิดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และมักมีราคาแพง การมีร้านอาหารแบบสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมายทำให้ลดคุณค่าของบรรยากาศเมืองเก่า และยังทำให้ค่านิยมในการบริโภคของคนท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากเดิมด้วย

ผู้ตอบแบบสอบถามรายหนึ่ง กล่าวว่า

“ร้านอาหารต่างชาติที่มีอยู่มากมาย สร้างขึ้นเพื่อเสิร์ฟให้กับนักท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งมันจะทำให้วัฒนธรรมอาหารพื้นเมืองหายไป”

ภาพที่ 4.34 ร้านอาหารที่เปิดให้บริการและให้ความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยวยามค่ำคืน

ภาพที่ 4.35 นักท่องเที่ยวยามค่ำกิน

- ค่านิยมในการแต่งกาย

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการแต่งกายนั้น ถือได้ว่าเป็นลักษณะที่สังเกตได้ง่ายที่สุด จากการศึกษาข้อมูลและเอกสาร รวมถึงการสอบถามจากชาวเมืองสอยอัน ทำให้ได้ทราบว่าในอดีต ชาวสอยอันจะแต่งกายตามแบบฉบับของคนเวียดนาม คือผู้หญิงจะการแต่งชุดอ้าวห่อหุ้มตัว ส่วนผู้ชายก็จะเป็นกางเกงกับเสื้อธรรมดา แต่ในปัจจุบัน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากขึ้น ค่านิยมในการแต่งกายก็เริ่มเปลี่ยนไป โดยเฉพาะการแต่งกายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็จะเป็นแฟชั่นที่มีความทันสมัย เช่น การสวมใส่กางเกงยีนส์ กระโปรงหรือกางเกงขาสั้น เสื้อสายเดี่ยว เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการเลียนแบบจากวัยรุ่นในเมือง หันมาแต่งกายในชุดที่มีความเป็นสากลมากกว่าชุดบ้าน ๆ ในส่วนของชาวเมืองทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว การแต่งกายตามแบบแฟชั่นก็ไม่ได้มีอิทธิพลต่อคนกลุ่มนี้

Gian Thi Hoa พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง กล่าวว่า

“ฉันคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้วัฒนธรรมการแต่งกายเปลี่ยนแปลงไป ในกลุ่มคนบางคน ปัจจุบันนี้จะนิยมแต่งกายตามแบบตะวันตกมากขึ้น ใส่ชุดวอร์มและกระโปรงสั้นมากขึ้น”

เช่นเดียวกับ Beo พนักงานต้อนรับของโรงแรมอีกแห่งหนึ่งในเมืองสอยอัน กล่าวว่า

“ฉันคิดว่าเป็นปกติธรรมดาที่วัยรุ่นจะรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติไว้ก่อนข้างรวดเร็ว โดยเป็นสิ่งที่ไม่ดีของชาวตะวันตก เช่น การแต่งกายที่ค่อนข้างล่อแหลม”

ภาพที่ 4.36 นักศึกษาสวมใส่ชุดอ้าวหญ่าย

ที่มา www.bondstreettour.com/.../life/DSC_0267.jpg

และในส่วนของการแต่งกายหญิงสาวพนักงานต้อนรับและเจ้าหน้าที่ในโรงแรมในเมืองซอยอันส่วนใหญ่ นั้น ก็จะเป็นการแต่งกายในชุดอ้าวหญ่ายตามแบบดั้งเดิม เช่นเดียวกับ นักศึกษามหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4.37 การแต่งกายของนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก

อย่างไรก็ตาม นอกจากอิทธิพลของการท่องเที่ยวจะเป็นตัวอย่างที่ทำให้ค่านิยมการแต่งกายของชาวฮอยอันเปลี่ยนแปลงไป แต่ก็ยังมีอิทธิพลจากสื่อหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมด้วย ไม่ว่าจะเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลต่อกลุ่มวัยรุ่นด้วยเช่นกัน

- ค่านิยมความทันสมัย

เมื่อใดที่ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ย่อมเกิดการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และมีความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆตามมา ทั้งความเจริญทางวัตถุและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่าเมืองฮอยอันก็เช่นกัน เมื่อกระแสการท่องเที่ยวไหลบ่าเข้าสู่เมืองโบราณแห่งนี้ ก็ทำให้มีสิ่งใหม่ๆ ทันสมัยเกิดขึ้นหลายอย่างที่ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันของชาวเมืองทันสมัยขึ้น เช่น การใช้รถมอเตอร์ไซค์ ซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนรอบคร้วต้องมีหรือโทรศัพท์มือถือก็เป็นที่นิยมใช้กันมากโดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่น

สำหรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนั้น ที่เห็นได้ชัดก็คือ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งถือได้ว่าเป็นเทคโนโลยีแห่งยุคสมัยที่กลุ่มคนรุ่นใหม่จะต้องใช้เป็น จากการศึกษาสังเกตการณ์พบว่ามีร้านอินเทอร์เน็ตให้บริการอยู่เป็นจำนวนมากในเมืองฮอยอัน ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตหลายร้านในเมืองฮอยอัน ได้พบว่ามีกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนชาวเมืองฮอยอันนิยมเข้าไปเล่นด้วยเช่นกัน โดยที่เยาวชนเหล่านั้นเล่นเกมออนไลน์ที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน และยังได้เห็นวัยรุ่นสาวสนทนากับชาวต่างชาติโดยมีการใช้กล้องเชื่อมต่อทางคอมพิวเตอร์อีกด้วย ซึ่งความเจริญที่เข้ามาเหล่านี้ได้ส่งผลให้กลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นใช้เวลาว่างไปกับสิ่งไร้ประโยชน์และหลงใหลไปกับความทันสมัยต่าง ๆ ที่เข้าสู่เมืองฮอยอัน อย่างไรก็ตาม นอกจากการท่องเที่ยวแล้ว สื่อต่าง ๆ ก็มีส่วนทำให้ค่านิยมของคนในเมืองฮอยอันเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น มีการติดตั้งอุปกรณ์ดาวเทียมที่ส่งคลื่นโทรทัศน์มาจากทั่วโลกเข้าสู่เมืองฮอยอัน ซึ่งสื่อเหล่านี้ก็มีอิทธิพลในการเผยแพร่รายการต่าง ๆ มีการโฆษณาสินค้าและบริการใหม่ ๆ สิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ทำให้เกิดค่านิยมชมชอบสิ่งที่มีความทันสมัย รวมถึงทำให้เกิดการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เห็นจากสื่ออีกด้วย

4.3.2.2 ความเชื่อ

จากการศึกษาข้อมูลและการสัมภาษณ์ การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนชาวฮอยอันน้อยมาก ในปัจจุบันชาวฮอยอันยังคงปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมอยู่ เมื่อมีเทศกาลต่าง ๆ ก็ยังคงประกอบพิธีตามแบบดั้งเดิม แต่ในส่วนของผู้ที่ทำธุรกิจในภาคบริการการท่องเที่ยวไม่ค่อยมีเวลาร่วมประกอบพิธีกรรมเนื่องจากต้องทำงาน ความเชื่อส่วนใหญ่ก็ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความเชื่อของชาวจีนเป็นหลัก

ชาวฮอยอันส่วนมากนับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก และมีศาสนาคริสต์นิกายโรมัน-คาทอลิก รวมถึงลัทธิต่าง ๆ และคนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่นับถือศาสนา แต่โดยมากก็จะมีการบูชาบรรพบุรุษ ทั้งนี้ทั้งนั้น ระดับของความเชื่อในสิ่งที่คนนับถือก็ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตด้วยเช่นกัน เช่นที่ Nguyen Van Bai คุณลุงวัย 70 ที่เปิดร้านขายของชำเล็ก ๆ กล่าวว่า

“คนแก่ส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ เช่น การไหว้ผีบรรพบุรุษ แต่พวกวัยรุ่นบางคนก็ไม่สนใจกันแล้ว”

ภาพที่ 4.38 การทำพิธีไหว้บรรพบุรุษ

ภาพที่ 4.39 โต๊ะบูชาภายในบ้านเรือนของชาวสอยอัน

4.3.2.3 การลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม

เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวแล้ว สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ก็คือการซื้อสินค้าของที่ระลึกไปฝากเพื่อนฝูงญาติมิตร ทำให้ถนนสายต่าง ๆ ที่สำคัญในเขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลกของเมืองสอยอันมีร้านค้าขายของที่ระลึกมากกว่าร้านอาหารหรือธุรกิจอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาสอยอันก็จะมีความสุขกับการซื้อของฝาก ของที่ระลึกต่างๆ เพราะมีราคาถูก

การท่องเที่ยวทำให้เกิดการนำงานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นมาเป็นสินค้าที่ระลึกมาจำหน่ายนักท่องเที่ยว เช่น ในเมืองสอยอันเอง เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ มีการผลิตงานศิลปหัตถกรรมออกมาขายแก่นักท่องเที่ยว และมีร้านค้าเปิดมากมายเพื่อขายสินค้าหัตถกรรมเหล่านี้ การผลิตงานฝีมือที่ได้แสดงออกถึงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ถ้ามีความต้องการที่จะผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีการผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก และใช้วัสดุที่มีคุณภาพดีกว่าชิ้นงานที่มีราคาแพง มีการดัดแปลงลักษณะดั้งเดิมให้ดูทันสมัยเพื่อเอาใจนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพก็จะทำให้งานหัตถกรรมนั้นลดคุณค่าของการเป็นงานศิลปะดั้งเดิมของท้องถิ่นลง ซึ่งเป็นการทำลายคุณค่าของงานศิลปะให้หมดความนิยมลง

ภาพที่ 4.40 งานปักผ้าที่กลายมาเป็นอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.41 ร้านขายโคมไฟในเมืองฮอยอัน

จากการศึกษาพบว่า ในเมืองฮอยอันมีร้านขายของที่ระลึกเป็นจำนวนมาก และเปิดใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในส่วนของร้านขายสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมก็มีอยู่มากมาย และมักมีการดัดแปลงรูปแบบของงาน เช่น การปักผ้า ในปัจจุบันมักทำลวดลายทันสมัย ปรับเปลี่ยนไปจากลวดลายแบบดั้งเดิม และมีการใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยเพื่อให้งานออกมาได้รวดเร็วต่อความต้องการของตลาด ซึ่งคุณภาพของงานจะสู้ไม่ได้กับชิ้นงานที่ปักด้วยมือ ที่มีความประณีตและมีราคาชิ้นงาน

ที่แพงกว่า หรือการประดิษฐ์โคมไฟก็เช่นกัน มีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความหลากหลาย ใช้วัสดุอุปกรณ์ใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อเป็นตัวเลือกให้นักท่องเที่ยว ทำให้โคมไฟมีรูปแบบและคุณภาพที่แตกต่างกันไป เช่น โคมไฟอันเล็ก ๆ ที่ขายในราคาไม่แพง นักท่องเที่ยวสามารถเหมาซื้อทีละมาก ๆ เพื่อนำไปเป็นของที่ระลึก และในส่วนของโคมไฟที่ประดิษฐ์ด้วยความประณีต วัสดุอย่างดีมีลวดลายที่ละเอียด นักท่องเที่ยวมักจะซื้อเป็นที่ระลึกของตัวเองหรือให้คนสำคัญ

Hueng หญิงสาวที่ขายโคมไฟ กล่าวว่า

“โคมไฟที่ผลิตออกมาขาย มีทั้งที่เป็นรูปแบบดั้งเดิม และรูปทรงที่ดัดแปลงใหม่ เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้น”

พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง Tui หญิงสาวในชุดอ่าวหญ่าย กล่าวว่า

“การผลิตสินค้าหัตถกรรมนั้น ฉันคิดว่าเกิดการลอกเลียนแบบบ้าง เพื่อให้เกิดความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้”

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า งานศิลปหัตถกรรมนั้น ได้เปลี่ยนจากศิลปหัตถกรรมแบบพื้นบ้านแบบดั้งเดิมกลายมาเป็นศิลปหัตถกรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยหัตถกรรมบางชนิดนั้น รูปแบบของศิลปะแบบดั้งเดิมบางอย่างจะค่อย ๆ จางหายไป โดยมีการผสมกลมกลืนกับศิลปหัตถกรรมสมัยใหม่ มีการประดิษฐ์ลวดลาย รูปแบบ รวมถึงการใช้วัสดุใหม่ๆ ทดแทน ซึ่งก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวนี้เป็นการทำลายวัฒนธรรมหรือลดคุณค่างานศิลปหัตถกรรม แต่เป็นการปรับปรุงวัฒนธรรมให้มีส่วนช่วยอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมบางส่วนเอาไว้

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อฮอยอันทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม

ด้านสังคม	
ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
<ol style="list-style-type: none"> 1. การท่องเที่ยวสร้างความเจริญสู่ท้องถิ่น การคมนาคมสะดวกสบาย มีบริการต่างๆ เพิ่มมากขึ้น 2. การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน เช่น มัคคุเทศก์นำเที่ยว พนักงานบริการในโรงแรมและร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น 3. ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น 4. เกิดการย้ายถิ่นเข้ามาของคนนอกเพื่อมาทำงานในด้านบริการ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยว และเห็นห่างครอบครัว 2. ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เช่น การลักเล็กขโมยน้อยและการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน 3. เกิดการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยวและโรงแรม 4. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีแผงขายสินค้ายื่นออกมาเกะกะทางเดิน และการขูดช่อมที่มีอยู่เป็นประจำ 5. มีร้านขายสินค้าเปิดมากเกินไป 6. มาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้น
ด้านวัฒนธรรม	
ผลกระทบด้านบวก	ผลกระทบด้านลบ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำให้เกิดการการอนุรักษ์โบราณสถานและการฟื้นฟูงานศิลปหัตถกรรม 2. เกิดงานเทศกาลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัส 3. คนหนุ่มสาวเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกิดการเปลี่ยนแปลงของค่านิยม ด้านการแต่งกาย การบริโภค นิยมความทันสมัย 2. ด้านความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน 3. การลดคุณภาพของงานศิลปหัตถกรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในด้านสังคมและวัฒนธรรม ภายหลังเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนามได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว ทั้งในด้านบวกและในด้านลบ ที่เกิดขึ้นในเมืองฮอยอัน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเฉพาะเขตอนุรักษ์มรดกโลกเมืองฮอยอัน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดหลัก 5 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนามและการสังเกตการณ์ การศึกษาจากเอกสารเป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่วิจัย ตลอดจนข้อมูลที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ส่วนการศึกษาภาคสนามเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นในวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ทั้งวิธีสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สุ่มบังทิก กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง หลังจากดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว นำเสนอผลการศึกษาวิจัยโดยวิธีพรรณนา เป็นไปตามประเด็นที่ศึกษา ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอย่างค่อยเป็นค่อยไปมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น จากการที่เวียดนามอยู่ภายใต้การครอบครองของจีนเป็นเวลากว่าพันปี ทำให้อิทธิพลของจีน โดยเฉพาะลัทธิขงจื้อเข้ามามีบทบาทต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมเวียดนามเป็นอย่างมาก ทางด้านการเมือง จากการที่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเป็นแกนนำในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชจากการตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสนั้น ส่งผลให้พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้กุมอำนาจทางการเมืองแต่ผู้เดียว และอาจกล่าวได้ว่าระบบการเมืองของประเทศเวียดนามขึ้นอยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ ในส่วนของทางด้านเศรษฐกิจนั้น ประเทศเวียดนามได้ทำการปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ จากแนวสังคมนิยมที่เน้นการวางแผนพัฒนาจากส่วนกลางและการควบคุมโดยภาครัฐ มาเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่งผลให้ในเวลาเพียงไม่กี่ปีภายใต้การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจ Doi Moi คือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายและ

วิธิดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้ทำให้ประเทศเวียดนามในปัจจุบันกลายเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ และมีระดับการเจริญเติบโตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ประเทศเวียดนามมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีความได้เปรียบ เช่น การมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ การที่สภาพภูมิประเทศของเวียดนามติดต่อกับชายฝั่งทะเลเป็นแนวยาว เอื้อประโยชน์ด้านทรัพยากรทางทะเล ส่งผลให้เมืองริมฝั่งทะเลของเวียดนามกลายเป็นเมืองท่าค้าขายและเป็นจุดแวะพักของเส้นทางเดินเรือที่มีบทบาทมากในแถบทะเลจีนใต้ และภายหลังจากการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) เมื่อต้นปี ค.ศ.2007 ได้ทำให้บทบาทของเวียดนามในเวทีโลกมีความเด่นชัดขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวของเวียดนามอย่างต่อเนื่อง

ประเทศเวียดนามมีศักยภาพในการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม แหล่งโบราณสถานเก่าแก่และการท่องเที่ยวเพื่อชมความงามตามธรรมชาติ เป็นต้น ประเทศเวียดนามมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับยกย่องให้เป็นเมืองมรดกโลกถึง 5 แห่ง หนึ่งในนั้นก็คือ เมืองฮอยอัน ตั้งอยู่ในจังหวัดกว๋างนาม อยู่ทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม เมืองฮอยอันเป็นเมืองขนาดเล็กที่ต้อนรับผู้คนจากหลากหลายเผ่าพันธุ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เคยเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นศูนย์กลางทางการค้าโดยมีชาวจีน ญี่ปุ่น และชาวยุโรปเข้ามาค้าขายกันมาก ก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ และจากการที่มีกลุ่มชนจากต่างวัฒนธรรมเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศ จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาในรูปแบบของสถาปัตยกรรม ไม่ว่าจะเป็นอาคารบ้านเรือน วัด เจดีย์ พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

เนื่องจากเมืองโบราณแห่งนี้มีโบราณสถานเก่าแก่มากมาย และผู้คนต่างก็ยังคงต้องใช้ประโยชน์จากโบราณสถานเหล่านี้อยู่ ส่งผลให้รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายที่จะอนุรักษ์เมืองแห่งนี้ไว้ โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1983 รัฐบาลเวียดนามได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการในการจัดตั้งเมืองฮอยอันให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และจากการดำเนินการสำรวจข้อมูลความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเมืองและการดำเนินการบูรณะอาคารบ้านเรือนในเมืองที่มีมาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ส่งผลให้ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1999 องค์การยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนเขตเมืองเก่าของฮอยอันให้เป็นเมืองมรดกโลก ด้วยเหตุผลที่ว่าเมืองฮอยอันเป็นตัวอย่างของเมืองท่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการผสมผสานศิลปะและสถาปัตยกรรมทั้งของท้องถิ่นและของต่างประเทศเอาไว้ได้อย่างมีเอกลักษณ์ อีกทั้งอาคารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน อาคารพิพิธภัณฑสถาน เจดีย์ ศาลเจ้า วัดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในตัวเมือง ได้มีการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันเมืองฮอยอันยังคงเป็นเมืองขนาดเล็กเช่นเดิม โดยภายในเขตอนุรักษณ์นั้นกินพื้นที่เพียง 1 ตารางกิโลเมตร ถนนหนทางได้ถูกแบ่งเป็นซอกซอยอย่างเป็นระเบียบและสามารถทะลุเชื่อมต่อถึงกันได้ เส้นผ่าของเมืองฮอยอันอยู่ที่ภูมิทัศน์เมืองแบบดั้งเดิมที่มีอาคารบ้านเรือนที่มีการผสมผสานสถาปัตยกรรมจากหลายประเทศเข้าด้วยกัน โดยที่ยังคงรักษารูปแบบดั้งเดิมเอาไว้ได้ ซึ่งรัฐบาลได้มีการออกกฎระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการอนุรักษณ์ โดยห้ามมิให้มีการต่อเติมอาคาร ห้ามเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมหากเกิดการชำรุด และหากต้องการที่จะปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร รัฐบาลจะส่งเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำในการซ่อมบูรณะ เพื่อคงสภาพเดิมของสถาปัตยกรรมเก่าแก่ไว้

ภายหลังจากที่เมืองฮอยอันได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เกือบสิบปีมาแล้วที่เมืองฮอยอันได้มีโอกาสต้อนรับผู้คนจากหลายเผ่าพันธุ์ทั่วโลกที่เข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสเมืองมรดกโลกที่ยังคงมีชีวิตแห่งนี้ ส่งผลให้เมืองเล็ก ๆ แห่งนี้กลายเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวที่สำคัญ จากการศึกษาพบว่า เมืองฮอยอันได้รับผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดจากการเป็นเมืองท่องเที่ยว ดังนี้

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมด้านบวก

ตั้งแต่เมืองฮอยอันได้กลายเป็นเมืองมรดกโลกและเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศเวียดนาม พบว่าการท่องเที่ยวได้นำความเจริญเข้ามาสู่เมืองฮอยอันหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นบริการด้านต่าง ๆ ที่มีเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบคมนาคมให้มีความสะดวก รวมถึงการอำนวยความสะดวกในด้านสาธารณูปการต่าง ๆ ให้กับผู้คนในเมือง รวมถึงนักท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้กับคนในเมืองฮอยอันเองและคนที่มาจากต่างถิ่น เนื่องจากในการที่จะตอบสนองความต้องการของการท่องเที่ยวนั้นย่อมต้องมีกลุ่มคนที่ทำอาชีพที่รองรับและให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นพนักงานโรงแรม พนักงานร้านอาหาร พนักงานขายสินค้า เจ้าหน้าที่บริษัททัวร์และมัคคุเทศก์ เป็นต้น ซึ่งการสร้างงานในส่วนนี้ ได้ช่วยลดภาวะการว่างงานและทำให้วัยรุ่นหนุ่มสาวที่ไปเรียนต่างถิ่นได้กลับมาทำงานรับใช้บ้านเกิด

และพบว่าการท่องเที่ยวยังได้ส่งผลให้คนในชุมชนได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากขึ้น เพราะการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพคนและพัฒนาสังคม การศึกษาเป็นส่วนช่วยในการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความสามารถ เมื่อได้รับการศึกษาในระดับที่สูง ก็จะมีอนาคตที่ดี ช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวได้ ในส่วนของการย้ายถิ่นเข้ามาของคนนอกนั้น ส่วนมากเข้ามาทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรม พนักงานเสิร์ฟ แต่ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบใดระหว่างคนนอกและคนฮอยอัน ไม่ได้เกิดการแย่งงานกันทำ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมด้านลบ

การท่องเที่ยวส่งผลต่อสังคมทางลบ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว จากการที่คนในครอบครัวมีหน้าที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยว ผลกระทบอยู่กับนักท่องเที่ยวที่มาจากทั่วโลก มีพฤติกรรมเลียนแบบนักท่องเที่ยวบ้าง ทำให้คนในครอบครัวไม่เข้าใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาที่รุนแรงมากนัก แต่ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่เปิดร้านขายสินค้าและขายของที่คล้ายคลึงกัน เกิดการแข่งขันกันในการแข่งลูกค้า ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันลดลง

ส่วนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นนั้น พบว่าในส่วนของปัญหาอาชญากรรมเป็นผลกระทบที่ไม่รุนแรงนัก เป็นเพียงการดื่มสุราแล้วมีปัญหากระทบกระทั่งกันเล็กน้อย และการเกิดอุบัติเหตุตามท้องถนนบ้างแต่ไม่สาหัสถึงชีวิต และเรื่องการลักขโมยก็เกิดขึ้นน้อยครั้ง เนื่องมาจากกฎหมายของเวียดนามที่มีความเข้มงวด

ในส่วนของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้น ด้านปัญหามลภาวะต่าง ๆ ทางด้านเมืองฮอยอันได้มีการวางแผนรองรับไว้ในแผนพัฒนาเมือง และค่อนข้างรัดกุมสามารถปฏิบัติได้ ส่วนปัญหาการวางแผนขายสินค้าที่ยื่นออกมาเกาะทางเดิน ยังคงพบเห็นอยู่ ส่งผลให้ถนนคับแคบลง

ผลการศึกษายังพบพฤติกรรมเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของพนักงานที่อยู่ในธุรกิจบริการ มีการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจากบริษัททัวร์ โดยการขึ้นราคาค่าบริการต่าง ๆ มากจนเกินไปและการไม่ทำตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกับนักท่องเที่ยวไว้ หรือโรงแรมบางแห่งมีการขึ้นราคาห้องพักโดยไม่แจ้งให้นักท่องเที่ยวที่จองไว้ล่วงหน้าได้ทราบ และจากการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการเปิดร้านต่าง ๆ ขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นร้านขายสินค้าที่ระลึก ร้านตัดเสื้อตัดรองเท้า รวมถึงร้านอาหาร ซึ่งในถนนสายหนึ่ง ๆ มีร้านขายสินค้าชนิดเดียวกันเป็นจำนวนมาก

และการท่องเที่ยวยังได้ทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนฮอยอันสูงขึ้น เนื่องจากสินค้าและบริการต่าง ๆ รวมถึงอาหารการกินมีราคาแพงขึ้น นอกจากนี้แล้วยังพบว่า การเป็นเมืองท่องเที่ยวขึ้น ทำให้มีกฎระเบียบและข้อบังคับมากมายที่ออกมาเพื่อควบคุมและบังคับใช้ในชุมชน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมด้านบวก

จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ เนื่องจากเมืองฮอยอันมีอาคารบ้านเรือน พิพิธภัณฑสถาน เจดีย์ วัดเก่าแก่อายุเป็นจำนวนมาก เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมโบราณสถานที่ยังมีผู้คนอาศัยอยู่เหล่านี้ คนในเมืองฮอยอันเองย่อมมีความร่วมมือร่วมใจกันในการที่จะรักษาและอนุรักษ์บ้านเรือนของตนไว้ให้อยู่ในสภาพดี โดยมีการดูแลที่ถูกรักษา โดยการทำอยู่ภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลกอีกทีหนึ่ง และการท่องเที่ยวยังทำ

ให้เกิดการฟื้นฟูและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของฮอยอันไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเย็บปักถักร้อย การแกะสลักไม้ การทำโคมไฟ เป็นต้น

นอกจากการฟื้นฟูงานศิลปหัตถกรรมแล้ว การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ขึ้นมากมาย อีกทั้งได้ช่วยส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ฟื้นขึ้นมาอีกด้วย มีการปิดถนนใน เขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลก โดยจัดให้เป็นถนนคนเดิน ห้ามยานพาหนะเข้า-ออก และมีการจุดโคมไฟ ไปทั่วเมืองแทนการใช้ไฟฟ้า มีการเล่นดนตรีพื้นเมือง มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ดั้งเดิมของเมืองฮอยอัน ซึ่งนอกจากจะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นฮอยอันแบบดั้งเดิมแล้ว ยัง ช่วยให้หนุ่มสาวในเมืองเกิดความภูมิใจในเมืองโบราณเล็ก ๆ ของตนด้วย และการท่องเที่ยวได้ทำให้ หนุ่มสาวเหล่านี้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาต่างประเทศอีกด้วย เนื่องจากมีนักท่องเที่ยว ต่างชาติเดินทางเข้ามายังเมืองฮอยอันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้หนุ่มสาวเหล่านี้ต้องการที่จะพัฒนา ภาษาต่างประเทศของตนให้สามารถที่จะสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ อีกทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน ในการทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยวอีกด้วย

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมด้านลบ

การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมทางลบหลายประการ ได้แก่ ด้านการเปลี่ยนแปลง ค่านิยมในการบริโภค เนื่องจากมีร้านอาหารเปิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารของชาวเวียดนาม เองหรือร้านอาหารของชาวต่างชาติ ส่งผลให้ค่านิยมในการบริโภคของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากเดิม ในด้านค่านิยมการแต่งกาย พบว่าในปัจจุบันวัยรุ่นในเมืองมีการแต่งกายที่ทันสมัยมากขึ้น ผู้หญิงวัยรุ่น ไม่นิยมใส่ชุดอ่าวหญ่าย นอกจากหน้าที่การงานหรือวันสำคัญ ในด้านค่านิยมความทันสมัยนั้น เมื่อ การท่องเที่ยวหลังไหลเข้าสู่เมืองฮอยอัน ส่งผลให้มีการพัฒนาทางด้านการสื่อสาร มีการสร้างถนน หนทางติดต่อกับโลกภายนอก เมื่อมีการคมนาคมที่สะดวก ทำให้อุปกรณ์สื่อสารที่มีความทันสมัยถูก นำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้ผู้คนใน เมืองได้รับอิทธิพลจากทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมาของนักท่องเที่ยวและจากสื่อที่เผยแพร่จากช่องทาง ที่ทันสมัยต่าง ๆ

ในด้านความเชื่อนั้น จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อความ เชื่อของชาวฮอยอันน้อยมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคงมีการปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมอยู่ ที่การ ท่องเที่ยวส่งผลกระทบก็คือกลุ่มคนที่ทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยว จะต้องทำงาน ไม่มีเวลาเข้า ร่วมประกอบพิธีกรรม แต่อย่างไรก็ตามระดับความเชื่อก็ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของคนด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ในส่วนของ การลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม พบว่า ในเมืองฮอยอันมีงานศิลป หัตถกรรมของท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และมีร้านค้าที่รองรับงานศิลปะเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ทำให้งาน บางชิ้นที่ผลิตออกมา เกิดการผลิตที่ลดคุณค่าของงานลงไป เพื่อที่จะรักษาต้นทุนในการผลิต แต่ผลิต

สินค้าออกมาได้ในปริมาณเท่าเดิม เช่น ในการผลิตงานปักผ้าที่มีลวดลายสวยงาม มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย ทำให้งานออกมาไม่ละเอียดสวยงามเท่ากับการปักด้วยมือ ในการประดิษฐ์โคมไฟ การที่ต้องผลิตออกมาขายให้ได้ในปริมาณมาก ๆ ก็มีการเร่งกระบวนการผลิต ใช้วัสดุที่มีต้นทุนต่ำ ทำให้งานออกมาไม่สมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม การได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกของเมืองฮอยอันนั้น ได้ส่งผลให้เมืองโบราณแห่งนี้ มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสถึงกลิ่นอายของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ได้รับการผสมผสานจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย และ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวขึ้นมา ย่อมส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่หากแหล่งท่องเที่ยวอื่นมีการวางแผนการรองรับที่ดี ย่อมสามารถรับมือและจัดการกับผลกระทบต่าง ๆ ที่จะตามมาได้เป็นอย่างดี

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ในอดีตเมืองฮอยอันเป็นเมืองท่าในอดีตที่มีความสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และได้แสดงถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออก ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-23 ได้อย่างชัดเจน การที่มีกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนและมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาในรูปแบบสถาปัตยกรรม ซึ่งมักจะเรียกกันโดยทั่วไปว่า แบบฮอยอัน และเมืองฮอยอันยังมีหอประชุม ถนนสะพาน บ้านเรือน สุสาน และบ่อน้ำ ซึ่งโบราณสถานเหล่านี้ประชาชนยังคงใช้ประโยชน์อยู่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมดูแลและอนุรักษ์ รัฐบาลเวียดนามก็ได้มีนโยบายที่จะอนุรักษ์เมืองโบราณแห่งนี้ไว้ และจากนโยบายดังกล่าวประกอบกับแนวทางในการอนุรักษ์ที่มีมาทำให้เมืองฮอยอันได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลกเมื่อเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 1999 ซึ่งจากแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นมรดกโลก เมืองฮอยอันมีจุดเด่นที่ผ่านเกณฑ์ทางด้านวัฒนธรรม 2 ข้อคือ (I) เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรมโบราณสถาน ประติมากรรม สวนและภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องหรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดของโลก (II) เป็นตัวอย่างของลักษณะอันเด่นชัดหรือของขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่มีความเปราะบางด้วยตัวมันเองหรือเสื่อมสลายได้ง่าย เพราะผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่ไม่สามารถกลับคืนดังเดิมได้ หรือการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

และภายหลังจากการเป็นเมืองมรดกโลกนี้เอง ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เข้ามาเที่ยวชมเมืองมรดกโลกแห่งนี้ เพื่อที่จะได้มาสัมผัสถึงโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ ที่ได้สืบทอดมาช้านานและเป็นเมืองมรดกโลกที่ยังคงมีผู้คนอาศัยอยู่และเมื่อเกิดการท่องเที่ยวเมืองฮอยอันก็ได้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ มีการปรับโครงสร้างพื้นฐานและมีการวางแผนรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ รวมถึงการที่มีกฎหมายที่มีความเข้มงวดที่อำนวยความสะดวกในด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว ของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ที่ระบุว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวและมีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทความปลอดภัยทั้งต่อประชาชนในชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้วย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ภายหลังเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก ได้ศึกษาพบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว คือ ผลกระทบต่อสังคมด้านบวก พบว่า ตั้งแต่เมืองฮอยอัน ได้กลายเป็นเมืองมรดกโลกและเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศเวียดนาม พบว่าการท่องเที่ยวได้นำความเจริญเข้ามาสู่เมืองฮอยอันหลายอย่าง ทั้งทางด้านการบริการในด้านต่าง ๆ ที่มีเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีการปรับปรุงระบบคมนาคมให้เกิดความสะดวก สอดคล้องกับผลการค้นพบของ สุริย์ บุญญานุพงศ์ (2539) ที่พบว่า การท่องเที่ยวได้เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม และการบริการทางสังคมอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาและสนับสนุนมากขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และการท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดการสร้างงานให้กับคนในเมืองฮอยอันเองและคนที่มาจากต่างถิ่น ไม่ว่าจะเป็นพนักงานโรงแรม พนักงานร้านอาหาร พนักงานขายสินค้า เจ้าหน้าที่บริษัททัวร์และมัคคุเทศก์ เป็นต้น ซึ่งการสร้างงานในส่วนนี้ ได้ช่วยลดภาวะการว่างงานและทำให้วัยรุ่นหนุ่มสาวที่ไปเรียนต่างถิ่นได้กลับมาทำงานรับใช้บ้านเกิด สอดคล้องกับงานเรื่อง A case study on Hoi An Vietnam โดย The Local Case Study Team (2000) ของสำนักงานที่ปรึกษาทางวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของยูเนสโก UNESCO Office of the Regional Advisor for Culture in Asia and the Pacific ที่พบว่าคนหนุ่มสาวมากมายที่ไปใช้ชีวิตที่อื่นก็ได้กลับมาอยู่ที่ฮอยอัน และหางานเกี่ยวกับการบริการทำ ซึ่งก็มีงานบริการรองรับเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายเสื้อผ้า อีกทั้งยังมีการบริการใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ร้านอินเทอร์เน็ต บริษัททัวร์และกิจการคมนาคมอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปทางเดียวกับแนวคิดของ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2539) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะช่วยลดปัญหาการอพยพหลังไหลเข้าไปแออัดในเมืองหลวง ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์มักจะรักถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนของตน หากคนมีโอกาส มีงานอาชีพที่ก้าวหน้าเหมาะสมในภูมิภาคนี้ย่อมเป็นสิ่งที่ปรารถนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

จะเป็นหนทางช่วยลดปัญหาได้ ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่น ประกอบอาชีพรายย่อย หรือทำอุตสาหกรรมท้องถิ่นอยู่ในครอบครัว เมื่อคนเหล่านี้มีงานทำ มีรายได้ ย่อมไม่อพยพไปแออัดขัดเขียด เลี้ยงต่อโอกาสถูกหลอก และการถูกเอาเปรียบด้านแรงงานในเมือง และ พบว่าการท่องเที่ยวได้ทำให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น เมื่อได้รับการศึกษาใน ระดับที่สูง ก็จะมีอนาคตที่ดีช่วยเหลือจนเจือครอบครัวได้ และการท่องเที่ยวได้ทำให้เกิดความ กระตือรือร้นในการเรียนภาษาต่างประเทศ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามายังเมืองฮอยอัน เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความต้องการที่จะพัฒนาภาษาต่างประเทศให้สามารถที่จะสื่อสารกับ ชาวต่างชาติได้ รวมถึงเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนในการทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่ง ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกับพิเชฐ พิมลศรี (2536) ที่พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนา ทางด้านสังคม ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพประชากรในท้องถิ่น ชาวบ้านได้มีการ ติดต่อสื่อสารกับคนภายนอก ทำให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาซึ่งกันและกัน มีการรับการอบรม ภาษาต่างประเทศเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ไม่เหนียม อายและกล้าพูดกล้าแสดงออกมากขึ้น ในส่วนของการย้ายถิ่นเข้ามาของคนนอกนั้น ส่วนมากเข้ามา ทำงานในภาคบริการการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรม พนักงานเสิร์ฟ แต่ก็ไม่ได้ก่อให้เกิด ผลกระทบใดระหว่างคนนอกและคนฮอยอัน ไม่ได้เกิดการแย่งงานกันทำ เพราะเมื่อการท่องเที่ยว เข้ามาทำให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของกลุ่มผู้รับการอบรม หลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 (2525) ที่พบว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดการย้ายถิ่นเข้า ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนท้องถิ่นกับคนต่างถิ่น

ในส่วนของ การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อสังคมด้านลบ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว จากการที่คนในครอบครัวมีหน้าที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยว คลุกคลีอยู่กับนักท่องเที่ยวจากทั่ว โลก มีการเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวบ้าง และวันหยุดไม่แน่นอน ทำให้คนในครอบครัวไม่ เข้าใจ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่ขายสินค้าที่คล้ายคลึงกัน เกิดการแข่งขันกัน ทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างกันลดลง ขัดแย้งกับแนวคิดของ ชยาภรณ์ (อ้างแล้ว) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ ในครอบครัว การทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความล่มสลายของความสัมพันธ์ใน ครอบครัวได้มาก เพราะเป็นการทำงานที่ไม่มีวันหยุดแน่นอน ทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ซึ่ง สอดคล้องกับ นำชัย ทนุผล (2542) ที่ได้เสนอว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมของสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อความผูกพันของครอบครัว โอกาสในการมีงานทำ ในธุรกิจ การท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะตกอยู่กับคนวัยหนุ่มสาว บุคคลเหล่านี้มีรายได้ดี มักจะทำตัวเหินห่าง ครอบครัวหรือปลีกตัวหนีจากความเข้มงวดของขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของตนไปสู่ชีวิตแบบ ตะวันตกมากขึ้น ส่วนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในเมืองฮอยอันนั้น พบว่าในส่วนของปัญหาอาชญากรรม

เป็นผลกระทบที่ไม่รุนแรง เกิดอุบัติเหตุตามท้องถนนบ้างแต่ไม่สาหัสถึงชีวิต และเรื่องการลักขโมยก็เกิดขึ้นน้อยครั้ง เนื่องจากกฎหมายของเวียดนามที่มีความเข้มงวด และในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น เมืองฮอยอันได้มีการวางแผนรองรับไว้ในแผนพัฒนาเมือง ปัญหามลภาวะต่าง ๆ ค่อนข้างรัดกุม สามารถปฏิบัติได้ ส่วนปัญหาการวางแผงขายสินค้าที่ยื่นออกมาเกาะทางเดิน ยังคงพบเห็นอยู่ ส่งผลให้ถนนคับแคบลง รวมถึงการขุดเจาะถนนที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ทำให้นักท่องเที่ยวและชาวเมืองที่เดินเที่ยวในเมืองค่อนข้างลำบาก และผลการศึกษายังพบพฤติกรรมการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของพนักงานที่อยู่ในธุรกิจบริการ มีการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวจากบริษัททัวร์ โดยการขึ้นราคาค่าบริการต่าง ๆ มากจนเกินไปและการไม่ทำตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกับนักท่องเที่ยวไว้ หรือโรงแรมบางแห่งมีการขึ้นราคาห้องพักโดยไม่แจ้งให้นักท่องเที่ยวที่จองไว้ล่วงหน้าได้ทราบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชยาภรณ์ (อ้างแล้ว) ที่กล่าวถึงผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยวว่า การเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นประเทศรวยหรือจน นักท่องเที่ยวมักถูกโกงหรือหลอกขายสินค้าที่มีคุณภาพต่ำกว่าราคาเสมอ โดยที่คนในท้องถิ่นท่องเที่ยวมักจะสังเกตเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตน และคิดหาทางค้ากำไรเกินควร ซึ่งส่งผลให้เกิดจินตภาพด้านลบแก่แหล่งท่องเที่ยว นั้น และจากการที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ภายในเมืองมรดกโลกฮอยอันมีร้านต่าง ๆ เปิดขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นร้านขายสินค้าที่ระลึก ร้านตัดเสื้อ ร้านตัดรองเท้า รวมถึงร้านอาหาร ซึ่งทำให้ในถนนสายหนึ่ง ๆ มีร้านขายสินค้าชนิดเดียวกันมากจนเกินไป สอดคล้องกับงานเรื่อง A case study on Hoi An Vietnam โดย The Local Case Study Team (2000) ของสำนักงานที่ปรึกษาทางวัฒนธรรมภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของยูเนสโก – UNESCO Office of the Regional Advisor for Culture in Asia and the Pacific ที่พบว่าในเมืองฮอยอันร้านขายสินค้าเปิดมากขึ้น และมีบริการเพิ่มมากขึ้น ทำให้ถนนและเมืองคับแคบลงไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านเมืองเก่า พื้นที่สำหรับพักผ่อนภายในบ้านได้ถูกแปรสภาพไปเพื่อใช้เป็นพื้นที่ขายของ แต่ขัดแย้งกับการศึกษาการลงพื้นที่ที่เมืองฮอยอันของกลุ่ม Asian Heritage Project โดย Andre Alexander , Maurice Leonhardt และ Nguyen Huong (2006) ที่พบว่า ทางรัฐบาลได้พยายามควบคุมการเปิดกิจการร้านค้าไม่ให้มีมากเกินไปและไม่ให้ขายของซ้ำ ๆ กัน การท่องเที่ยวยังได้ทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนฮอยอันสูงขึ้น เนื่องจากสินค้าและบริการต่าง ๆ รวมถึงอาหารการกินมีราคาแพงขึ้น นอกจากนี้แล้วยังพบว่า การเป็นเมืองท่องเที่ยวทำให้นักธุรกิจและข้อบังคับมากมายที่ออกมาเพื่อควบคุมและบังคับใช้ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการห้ามมิให้ต่อเติมอาคารหรือเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมหากชำรุด มีการออกกฎหมายขับขี่ยานยนต์เข้าไปในเขตอนุรักษ์มรดกโลกตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยตรง

ในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมด้านบวกนั้น จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวได้ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ เนื่องจากเมืองฮอยอันมีอาคารบ้านเรือน พิพิธภัณฑสถาน เจดีย์ วัดเก่าแก่ออยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมโบราณสถานที่ยังมีผู้คนอาศัยอยู่เหล่านี้ คนในเมืองฮอยอันเองมีความร่วมมือกันในการที่จะรักษาและอนุรักษ์บ้านเรือนของตนไว้ให้อยู่ในสภาพดี โดยมีมาตรการดูแลที่ถูกต้องควบคุมโดยการอยู่ภายใต้การเป็นเมืองมรดกโลกอีกทีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทียนชัย มัชฌิม (2524) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมเอาไว้ โดยให้เหตุผลว่าสิ่งก่อสร้างที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น โบสถ์ทางศาสนา อนุสาวรีย์ และสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอื่น ๆ ตลอดจนโบราณสถานต่าง ๆ ได้รับการอนุรักษ์และบำรุงรักษาไว้อย่างดีก็เนื่องมาจากเหตุผลทางการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการฟื้นฟูและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของฮอยอันไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเย็บปักถักร้อย การแกะสลักไม้ การทำโคมไฟ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของทัศนีย์ วิเชียรเจริญ (2530) และ วิริยาภา ช่างเรียน (2525) ที่มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่า การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปกรรม และวัฒนธรรม ประเพณีหลายอย่างที่ถูกลืมไปแล้วมิให้สูญหาย ได้รับการรื้อฟื้นและนำมาจัดแสดงให้ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นได้ชม และในด้านศิลปหัตถกรรมนั้น ก็ได้มีการสืบทอดฝีมือ เพราะจำเป็นต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความชำนาญและมีความสามารถสูง หัตถกรรมบางอย่างเกือบจะสูญสิ้นแล้ว แต่เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวก็ได้มีการฟื้นคืนชีพอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการท่องเที่ยวยังได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ เมื่อทราบว่ามึนักท่องเที่ยวเดินทางมาจากสถานที่ไกล ๆ เพื่อมาชมสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากการรื้อฟื้นงานศิลปหัตถกรรมแล้ว การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นมากมาย อีกทั้งได้ช่วยส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ฟื้นขึ้นมาอีกด้วย มีการปิดถนนในเขตอนุรักษ์เมืองมรดกโลก โดยจัดให้เป็นถนนคนเดิน ห้ามยานพาหนะเข้า-ออก และมีการจุดโคมไฟไปทั่วเมืองแทนการใช้ไฟฟ้า มีการเล่นดนตรีพื้นเมือง มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของเมืองฮอยอัน ซึ่งนอกจากจะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นฮอยอันแบบดั้งเดิมแล้ว ยังช่วยให้หนุ่มสาวในเมืองเกิดความภูมิใจในเมืองโบราณเล็ก ๆ ของตนด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชยาภรณ์ (อ้างแล้ว) ที่ว่า การท่องเที่ยวจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ของทรัพยากร นันทนาการ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ของท้องถิ่นทำให้เกิดความต้องการที่จะค้นคว้า อนุรักษ์ และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเหล่านี้ ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเอาไว้ได้ และจากการศึกษาของ UNESCO พบว่า การท่องเที่ยวมีส่วนช่วยส่งเสริมการฟื้นกลับของวัฒนธรรมดั้งเดิม และช่วยให้เกิดการเผยแพร่ไปทั่วโลก

ในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวัฒนธรรมด้านลบนั้น การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการบริโภค เนื่องจากมีร้านอาหารเปิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารของชาวเวียดนามเองหรือร้านอาหารของชาวต่างชาติ ส่งผลให้ค่านิยมในการบริโภคของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนไปจากเดิม ในด้านค่านิยมการแต่งกาย พบว่าในปัจจุบันวัยรุ่นในเมืองมีการแต่งกายที่ทันสมัยมากขึ้น ผู้หญิงวัยรุ่นไม่นิยมใส่ชุดอ้าไหล่ นอกจากหน้าที่การทำงานหรือวันสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2546) และ บุญมี สิริศรีสวัสดิ์ (2547) พบว่า การแต่งกายของคนในเมืองหลวงพระบางเปลี่ยนแปลงไป เด็กสมัยใหม่ไม่นิยมใส่ผ้าชิ้นลาว หันมานิยมใส่กางเกงกันเป็นส่วนมาก มีการแต่งตัวไม่เหมาะสมนุ่งน้อยห่มน้อย ในด้านค่านิยมความทันสมัยนั้น เมื่อการท่องเที่ยวหลังไหลเข้าสู่เมืองฮอยอัน ส่งผลให้มีการพัฒนาทางด้านการสื่อสาร มีการสร้างถนนหนทางติดต่อกับโลกภายนอก เมื่อมีการคมนาคมที่สะดวก ทำให้อุปกรณ์สื่อสารที่มีความทันสมัยถูกนำมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือคอมพิวเตอร์เป็นต้น ทำให้ผู้คนในเมืองได้รับอิทธิพลจากทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกมาของนักท่องเที่ยวและจากสื่อที่เผยแพร่จากช่องทางที่ทันสมัยต่าง ๆ สอดคล้องกับผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 ที่พบว่า การท่องเที่ยวได้มีส่วนทำให้ค่านิยมแบบทันสมัยของประชาชนสูงขึ้น โดยแสดงออกในด้านการบริโภคทางวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประชาชนมีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้นรวมถึงนิยมไปท่องเที่ยวในต่างถิ่นเพิ่มขึ้น การใช้ภาษาท้องถิ่นและการแต่งกายแบบพื้นเมืองแบบเดิมลดน้อยลง หันไปนิยมแบบสากลทั่วไปมาก และการท่องเที่ยวได้มีส่วนทำให้ค่านิยมแบบทันสมัยของประชาชนสูงขึ้น โดยแสดงออกในด้านการบริโภคทางวัตถุ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประชาชนมีประสบการณ์และรับรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น ในด้านความเชื่อนั้น จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อความเชื่อของชาวฮอยอันน้อยมาก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังคงมีการปฏิบัติตามความเชื่อดั้งเดิมอยู่ ที่การท่องเที่ยวส่งผลกระทบก็คือกลุ่มคนที่ทำงานในภาคบริการ การท่องเที่ยว จะต้องทำงาน ไม่มีเวลาเข้าร่วมประกอบพิธีกรรม แต่อย่างไรก็ตามระดับความเชื่อก็ขึ้นอยู่กับวัยวุฒิของคนด้วยเช่นกัน ขัดแย้งกับ ศรีศักร วัลลิโภดม (2543) ที่กล่าวว่า ความเชื่อและความศรัทธาที่มีผลต่อความมั่นคงทางจิตใจได้หมดความหมายลง ประเพณีพิธีกรรมปัจจุบัน มีลักษณะเป็นเพียงเครื่องมือให้คนมาพบปะกัน สนุกสนานกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในส่วนของ การลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม พบว่า ในเมืองฮอยอันมีงานศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และมีร้านค้าที่รองรับงานศิลปะเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ทำให้งานบางชิ้นที่ผลิตออกมา เกิดการผลิตที่ลดคุณค่าของงานลงไป เพื่อที่จะรักษาต้นทุนในการผลิต แต่ผลิตสินค้าออกมาได้ในปริมาณเท่าเดิม เช่นในการผลิตงานปักผ้าที่มีลวดลายสวยงาม มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย ทำให้งานออกมาไม่

ละเอียดสวยงามเท่ากับการปักด้วยมือ ในการประดิษฐ์โคมไฟ การที่จะต้องผลิตออกมาขายให้ได้ในปริมาณมาก ๆ ก็มีการเร่งกระบวนการผลิต ใช้วัสดุที่มีต้นทุนต่ำ ทำให้งานออกมาไม่สมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของนำชัย ทนุผล (2542) และ วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529) ที่กล่าวว่า ปัญหาการลดคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรม คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเห็นแก่ได้ของผู้ผลิตและจำหน่าย โดยอาจลดมาตรฐานลงเพื่อบ่มเน้นปริมาณสินค้าและกำไรเป็นหลัก มีการลอกเลียนแบบศิลปหัตถกรรมโดยไม่คำนึงถึงความประณีตและคุณภาพของสินค้า มีการผลิตศิลปวัตถุและโบราณวัตถุเทียมขึ้นมาโดยไม่คงเอกลักษณ์เดิมไว้ และทำให้คุณค่าของศิลปหัตถกรรมที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมลดลงกลายเป็นศิลปะพาณิชย์ไป

1.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อชุมชนและผู้รับผิดชอบเมืองฮอยอัน

1. การเป็นเมืองมรดกโลก ไม่เพียงแต่เฉพาะเมืองฮอยอันเท่านั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงนอกเหนือจากการปรับปรุงทางด้านกายภาพและทางวัตถุ คือการคำนึงถึงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นวิถีชีวิตของคนในแหล่งนั้น ๆ ด้วย
2. การดำเนินงานของภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ประชาชนที่ได้อาศัยอยู่ในเขตอนุรักษมรดกโลกได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งเรื่องการบูรณะซ่อมแซมตัวอาคารบ้านเรือน และการดำเนินงานปรับปรุงพื้นที่สาธารณะในเมือง เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองฮอยอัน
3. ในแต่ละปีควรมีการอบรมให้ความรู้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย เพื่อให้มีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ และอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้การบริการนักท่องเที่ยวมีคุณภาพมากขึ้น และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว
4. ควรมีหน่วยงานควบคุมในการให้อนุญาตเปิดกิจการต่าง ๆ และมีการปฏิบัติตามกฎอย่างเข้มงวด เนื่องจากภายในเขตอนุรักษเมืองฮอยอัน มีร้านค้าและบริการรวมถึงร้านอาหารมากมาย และยังมีแนวโน้มที่จะเปิดเพิ่มขึ้น ควรมีการจำกัดและควบคุมไม่ให้มากจนเกินไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านเศรษฐกิจของเมืองฮอยอัน ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเดียวกัน เพื่อจะได้เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเวียงจันทน์. ทัศนระของเวียดนามต่อการท่องเที่ยววัฒนธรรม และสังคม. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 16, 2540.
- ขนิษฐา สุวรรณชาติ. เปิดตัวต่างเวียดนามตามหาเมืองคู่แฝดเว้-อยุธยา. อนุสาร อ.ส.ท. เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 ปีที่ 42
- โครงการสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อมคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: รามการพิมพ์, 2543.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โครงการวิถึทรรศน์, 2540.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมและการเมืองจากการพัฒนาการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 15 เล่มที่ 1 มกราคม-มีนาคม, 2539.
- ดวงจันทร์ อาภาวิชรุตม์ เจริญเมือง. โครงการศึกษากระบวนการทางผังเมือง ในการอนุรักษ์หลวงพระบางให้เป็นเมืองมรดกโลก. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- ดุษฎี ชุมสาย มล. หลักวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพรวพิทยา, 2518.
- ทักษิณ วิเชียรเจริญ. แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: EUROPA PRESS, 2530.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. ชินจ่าวเวียดนาม. กรุงเทพฯ: สามสี, 2540.
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2536.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับผลกระทบต่อวัฒนธรรม. วารสาร ศิลปะวัฒนธรรม. (เมษายน), 2530.
- นำชัย ทนุผล. แนวคิดและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: เอกสารประกอบการสอน วิชา พท 322, เชียงใหม่: คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2542
- บุญมี สิริศรีสวัสดิ์. การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเมืองหลวงพระบางภายหลังเป็นเมืองมรดกโลก. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ผู้เข้าอบรมหลักสูตรการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่น 17 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2525.

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการสร้าง
ตำรา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

พิเชฐ พิมลศรี. ผลกระทบของการท่องเที่ยวเดินป่า: ศึกษาเฉพาะกรณีของอำเภอแม่แจ่ม จังหวัด
เชียงใหม่. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

มิ่งสรรพ ขาวสอาด. การลำดับความสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มีนาคม, 2536.

มนัส สุวรรณ. การท่องเที่ยวกับผลกระทบ. วารสารภูมิศาสตร์. 21, 2 (สิงหาคม), 2539.

มรดกโลก มรดกของมนุษยชาติ. นิตยสาร สารคดี. ฉบับที่ 33 มกราคม 2535.

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นผลจากการ
ท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

ราเชน อินทวงศ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ภายใต้บริบทเมืองมรดกโลกกับการเปลี่ยนแปลง
ด้านกายภาพภายในเขตอนุรักษ์เมืองหลวงพระบางในช่วงปี 1998 - 2001: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

วิชัย เทียนน้อย. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2528.

วรรณภา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

วรรณวดี ม้าลำพอง. ไปเที่ยวเวียดนาม. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2548.

วิริยาภา ช่างเรียน มรว. ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อรูปแบบของศิลปวัตถุ ขนบประเพณี และ
นาฏศิลป์. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 1 เล่ม 3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2525.

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม. จุลสารการ
ท่องเที่ยว ปีที่ 5 เล่ม 2, 2529.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. สังคมวิทยาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2539.

ศรีศักร วัลลิโภดม. ทศนะนอกรีต: สังคม-วัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2543.

สนิท สมัครการ. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม. กรุงเทพฯ: โครงการ
ส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2545.

สมพงษ์ งามแสงรัตน์. จากเชียงรุ่งถึงสอยอัน. กรุงเทพฯ: สดุดีปดาห์สำนักพิมพ์, 2548.

สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ มล. เวียดนามสองรส บันทึกการเดินทางเชิงวิชาการด้านศิลปะและวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ: สายธาร, 2547.

สำนักวิจัย ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด(มหาชน).เวียดนาม เพื่อนบ้านที่น่าจับตามอง.ผู้จัดการ.20
กุมภาพันธ์, 2549.

สุริย์ บุญญานุพงษ์.ผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน.
เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

อาคม พัตติยะและคณะ.รายงานการวิจัยเรื่องผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อวัฒนธรรม
ภาคใต้.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2533.

Moore, Wilbert E. **Social Change**. New York: The Macmillan Co., and The Free Press, 1968.

Nguyen Van Xuan. **Hoi An**. Danang Publishing house.

Smith, Valene . **Hosts and Guest**. Philadelphia. University of Pennsylvania Press, 1977

Wiese, Leopold Van. **The Sociological Study of Social Change**, Transactions of the Third World
Congress of Sociology, Amsterdam: International Sociology Association, 1956.

Hoi An Cultural Tourism: A case study on Hoi An Vietnam. Submitted to UNESCO Office of the Regional
Advisor for Culture in Asia and Pacific. By the local case study team 2000, PDF file

Hoi An Cultural Tourism : Hoi An Centre for Monuments Management and Preservation , UNESCAP
– UNESCO GMS Training of Trainer workshop for Cultural Tourism Management and
Guiding Standards, 2007

Regulation on Management, Conservation and Use of Monuments within Hoi An Ancient Town

(Promulgated enclosing Decision No 2337/2006/QD-UB dated on November 10th 2006 by
Hoi An People Committee))

Visitor Management at Hoi An World Heritage Site , Hoi An Centre for Monuments Management
and Preservation, UNESCAP – UNESCO GMS Training of Trainer workshop for Cultural
Tourism Management and Guiding Standards, 2007

<http://www.asiarooms.com/travel-guide/vietnam/hoi-an/festivals-and-events-in-hoi-an/index.html>

<http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=65826>

www.hoianoldtown.com

www.hoianworldheritage.org

www.manager.co.th

http://neroc.kku.ac.th/2007/shownews.php?news_id=1002&open=newslocal&page=show

<http://www.oceansmile.com/Vietnam/HoiAnTour.htm>

<http://www.positioningmag.com/prnews/prnews.aspx?id=48194>

<http://th.wikipedia.org>

www.unescobkk.org

www.vietnamjob.com

www.vietnam-tourism.com

www.vietnamtourism.gov.vn

An Introduction to World Heritage, ความรู้เบื้องต้นเรื่องการอนุรักษ์มรดกโลก 2008, online @

http://unescobkk.org/fileadmin/user_upload/news/doc/Thai_Intro_to_World_Heritage.pdf

Final Report Implementation of the Actions Plan Hoi An – Vietnam 2001, online @

www.unescobkk.org/fileadmin/user_upload/culture/Tourism/2.pdf

“Local Case Study Team”: Culture Heritage Management and Tourism: Models for Co-Operation among Stakeholders, A Case Study on Hoi An Vietnam, Bhaktapur 2000, online @

www.unescobkk.org/index.php?id=474

แผนที่ประเทศไทยเวียดนาม 2003, online @ <http://virtualdoug.typepad.com/virtualdoug/2003/09/>

vietnam_today.html

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสอบถาม

ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในเมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ภายหลังได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก

คำถามสัมภาษณ์

1. ศึกษาความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่ดั้งเดิมก่อนได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก และศึกษาถึงกระบวนการเข้าเป็นเมืองมรดกโลก

- 1.1 กระบวนการและขั้นตอนการเข้าเป็นมรดกโลก เป็นอย่างไร
- 1.2 กฎเกณฑ์ข้อบังคับ ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ออกมาควบคุม ทั้งก่อนหน้าและภายหลังการเป็นเมืองมรดกโลก เป็นอย่างไร
- 1.3 มีการเตรียมความพร้อมก่อนการเป็นเมืองมรดกโลก มีการวางแผนในการอนุรักษ์ หรือแผนการรองรับถึงผลกระทบที่ตามมาอย่างไร
 - การเตรียมความพร้อมทางด้านกายภาพ
 - บุคคลและชุมชน
 - ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกโลกหรือไม่
- 1.4 มีหน่วยงานใดบ้างที่ดูแลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในเมืองฮอยอัน และมีหน้าที่อะไร

2. คำถามทั่วไป

- 2.1 ท่านรู้ล่วงหน้าหรือไม่ ว่าฮอยอันจะได้รับการประกาศให้เป็นเมืองมรดกโลก และเมื่อเป็นแล้ว ท่านมีความเข้าใจถึงการเป็นเมืองมรดกโลก อย่างไร
- 2.2 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ในการส่งเสริมให้ฮอยอันเมืองมรดกโลกเป็นเมืองท่องเที่ยว
- 2.3 อาชีพเดิมก่อนที่จะเปลี่ยนมาทำเกี่ยวกับอาชีพที่รองรับการท่องเที่ยวคืออาชีพใด
- 2.4 ความเชื่อเก่าแก่ดั้งเดิมและประเพณีวัฒนธรรมของชาวฮอยอันมีอะไรบ้าง
- 2.5 เทศกาลที่สำคัญในรอบปีของเมืองฮอยอัน มีเทศกาลใดบ้าง
- 2.6 ท่านคิดว่าสิ่งใดเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเลือกเมืองฮอยอันเป็นจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว

3. ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายหลังเมืองฮอยอันเป็นเมืองมรดกโลก

- 3.1 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้มีการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร
- 3.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้คนต่างถิ่นย้ายเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่มากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.3 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีใหม่ ๆ ขึ้นมาหรือไม่ อย่างไร และวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่สูญหายไปแล้วมีหรือไม่ และวัฒนธรรมประเพณีใดบ้างที่ได้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ภายหลังจากการเป็นเมืองมรดกโลก

3.4 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมในพื้นที่หรือไม่ และปัญหาเหล่านี้ส่งผลอย่างไร

- ยาเสพติด - อาชญากรรม ลักขโมย - การพนัน - การย้ายถิ่นเข้า/ออก

3.5 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้วัยรุ่นเลียนแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และมีพฤติกรรมที่อิสระมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.6 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวทำให้มีร้านอาหารต่างชาติเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.7 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดผับ บาร์ ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3.8 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้วัฒนธรรมการแต่งกายเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

3.9 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้มาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้นหรือไม่ อย่างไร และส่งผลให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนชั้นหรือไม่ อย่างไร

3.10 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนห่างเหินกันมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร และเพราะเหตุใด

3.11 ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการบิดเบือนหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

3.12 ท่านคิดว่า เกิดการลอกเลียนแบบในงานหัตถกรรมและงานศิลปะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มปริมาณของของที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

3.13 ภายหลังจากการเป็นเมืองมรดกโลกแล้ว และมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ท่านคิดว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด และอย่างไร

Questionnaire

Impacts of Tourism on Socio-Cultural Changes in Hoi An of Vietnam After Being Proclaimed as the World Heritage Town

Interview Questions

1. To study the history of Hoi-An before it is registered as the World Heritage and to study the process of becoming the World Heritage.

- 1.1 What is the process of being the world heritage?
- 1.2 What are the pre and post rules and regulations that the government use to control Hoi-An before and after becoming the World Heritage?
- 1.3 How the local government prepare Hoi-An to be ready for becoming the World Heritage? Have you had any plan in conserve or prevent Hoi-An from any effects?
 - Physical preparation, people and community
 - Does the community take part in preserving the World Heritage?
 - How to manage environmental concerns such as garbage, waste water, pollution?
- 1.4 What is the organization responsible for tourism? What are their obligations?

2. General Questions

- 2.1 Do you know in advanced that Hoi-An will be announced to be the World Heritage? After Hoi-An was announced to be the World Heritage?
- 2.2 What is your opinion about the supporting Hoi-An to become the tourist destinations?
- 2.3 What is your old job before changed to job under tourist related business?
- 2.4 What is the old belief and traditional of hoianian?
- 2.5 What is annual festival of Hoi-An?
- 2.6 What do you think to attract tourists to Hoi-An?

3. To study the effects of tourism after Hoi-An becoming the world heritage.

- 3.1 Do you think tourism help create more job for the local? How?
- 3.2 Do you think tourism help create more job for the non-local? How?
- 3.3 Do you think tourism help create the new traditions and cultural? How? Do you think the old tradition and cultural lose forever? And what tradition or cultural that can rebuild again after Hoi-An becoming the world heritage?
- 3.4 Do you think tourism create the local problems?
 - Drugs - Crime - Gambling - Migration
- 3.5 Do you think tourism influenced teenagers to copy tourist behavior and have more freedom? How?
- 3.6 Do you think tourism cause more international restaurant? How?
- 3.7 Do you think tourism cause more pub and bar in the area? How?
- 3.8 Tourism makes the traditional way of dressing changed?
- 3.9 Do you think tourism cause the increasing of high standard of living? Do you think the increasing of high stand of living effect to the people in different class? How?
- 3.10 Do you think tourism cause more gap between people in community? How?
- 3.11 Do you think tourism cause the cultural changing in local area? How?
- 3.12 Do you think there are more arts and crafts products copying to increase the quantity of souvenirs for tourists?
- 3.13 Do you think your life style is changing after Hoi-An becoming the world heritage?

ผู้ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

Mr.Nguyen L. Hai มัคคุเทศก์ชายหนุ่มวัย 28 ปี
 Hoang Manh Nguyen อาจารย์มหาวิทยาลัยสถาปนิก ฮานอย
 Tui พนักงานต้อนรับในโรงแรมแห่งหนึ่ง หญิงสาวในชุดอ่าวหญ่าย
 Do Thi Ngoc Uyen เจ้าหน้าที่ดูแลด้านประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน
 พ่อของเด็กชาย Nguyen Minh ที่บ้านเปิดกิจการร้านขายของชำ
 Beo พนักงานต้อนรับของ โรงแรมแห่งหนึ่ง
 คุณป้าคนหนึ่ง Hueng เปิดร้านขายของที่ระลึกบนถนน Le Loi
 Fam Whan Hoa หญิงสาวนักเดินพื้นเมือง
 Gian Thi Hoa พนักงานต้อนรับใน โรงแรมแห่งหนึ่ง
 Nguyen Van Bai คุณลุงวัย 70 ที่เปิดร้านขายของชำเล็ก ๆ
 Hueng หญิงสาวที่ขายโคมไฟ
 Pham Ti Nga เจ้าหน้าที่มัคคุเทศก์
 Hiang Wha หญิงสาวเจ้าหน้าที่บริษัททัวร์
 Minh ชายหนุ่มที่ประกอบธุรกิจและเป็นมัคคุเทศก์อิสระ

ผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่ประสงค์ออกนาม 9 คน

มรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในปี ค.ศ. 2008

การประชุมพิจารณามรดกโลกประจำปี ค.ศ. 2008 ภายใต้งานกำกับดูแลขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ซึ่งมีการพิจารณาคัดสรรสถานที่สำคัญๆ ของประเทศต่างๆ มาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเพื่ออนุรักษ์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้สัมผัสถึงความงดงาม ยิ่งใหญ่ และน่าทึ่งของสถานที่เหล่านั้น

สถานที่ 31 แห่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในครั้งนี แบ่งเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 19 แห่ง มรดกโลกทางธรรมชาติ 8 แห่ง มรดกโลกผสมทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ จำนวน 4 แห่ง

มรดกโลกทางวัฒนธรรม

1. ปราสาทพระวิหาร ปราสาทแห่งนี้ที่มีศิลปะแบบบันทายศรี คล้ายคลึงกับปราสาทนครวัด เชื่อกันว่าสร้างขึ้นเพื่อถวายพระศิวะที่ทรงประทับบนยอดเขาไกรลาส ยอดเขาสูงสุดของเขาพระสุเมรุ ศูนย์กลางจักรวาล ตัวปราสาทจึงสร้างอยู่บนหน้าผาเป็ยตาดิ ดิคพรหมแดนไทย-กัมพูชา หากมองจากข้างล่างจะเห็นตัวปราสาทเหมือนวิมานสวรรค์ลอยอยู่บนฟ้า
2. บ้านดิน ภูโหลว มณฑลฝูเจี้ยน ประเทศจีน อาคารโบราณในมณฑลฝูเจี้ยนที่สร้างขึ้นจากดินเป็นตึกทรงกลมสูงหลายชั้น มีเป้าหมายเพื่อป้องกันผู้รุกราน ภายในตัวอาคารแต่ละแห่งมีการวางแผนผังสาธารณูปโภคภายในเป็นอย่างดี เริ่มก่อสร้างตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 1709
3. ที่ราบสตารี กราด ประเทศโครเอเชีย เมืองที่มีบ้านเรือน และทิวทัศน์ร่มรวยไปด้วยวัฒนธรรมกรีกโบราณตั้งแต่ศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล อาคารที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้นจนถึงทุกวันนี้แสดงให้เห็นถึงอัจฉริยะของนักออกแบบด้านเรขาคณิตในยุคโบราณ
4. ศูนย์ประวัติศาสตร์หมู่บ้านกามาตูเอย์ ประเทศคิวบา กลุ่มอาคารโบราณยุคอาณานิคมที่สร้างขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 มีทั้งโบสถ์ บ้านขุนนางขนาดใหญ่ และสถานที่ราชการที่มีการออกแบบทางสถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์ และทางวัฒนธรรมอย่างสวยงามจนไม่อาจปฏิเสธได้
5. ป้อมปราการแห่งไวบอง ประเทศฝรั่งเศส เกิดจากความคิดของจอมพลมาร์ตี เดอ ไวบอง ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นนายทหารช่างเก่งกาจที่สุดของแผ่นดิน โดยจอมพลไวบองแสดงความสามารถด้วยการเป็นทั้งผู้ออกแบบ และสร้างตัวเอง ทั้งยังเคยถวายคำปรึกษาแก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เรื่องการรวบรวมพรหมแดนฝรั่งเศสให้เป็นแผ่นดินเดียวกันเพื่อทำให้ชายแดนแข็งแกร่งขึ้น

6. การเคหะเบอร์ลิน โมเดิร์นนิสซึม ประเทศเยอรมนี บ้านการเคหะแนวใหม่ 6 แห่งที่สร้างขึ้นตั้งแต่ต้น ค.ศ. 1900 ด้วยการออกแบบของสถาปนิกชาวเยอรมันหลายคน ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีอิทธิพลต่อการวางผังเมืองและสถาปัตยกรรมยุคใหม่

7. ป้อมวิหารอาร์เมเนีย ประเทศอิหร่าน โบสถ์อาร์เมเนียนโบราณที่โดดเด่นด้วยยอดโดมสูง 2 แห่งสร้างขึ้นครั้งแรกเมื่อ 68 ปีก่อนคริสตกาลเพื่ออุทิศให้แก่เซนต์ซัคเดอุส หรือเซนต์จูดที่ขอมสละชีพระหว่างเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ก่อนจะถูกแผ่นดินไหวทำลายสิ้นในปี ค.ศ. 1319 และสร้างขึ้นใหม่อีกครั้งเมื่อ ค.ศ. 1329 และมีการต่อเติมเรื่อยๆ โดยสิ่งปลูกสร้างที่ใหม่ที่สุดย้อนหลังไปถึงศตวรรษที่ 19

8. สถานที่ศักดิ์สิทธิ์บาฮาอีในเมืองไฮฟา และกาลิลีตะวันออกเฉียง ประเทศอิสราเอล สถานที่สำคัญทางศาสนาบาฮาอีซึ่งมีการออกแบบสิ่งปลูกสร้างทั้งตัววิหาร และสถานที่ภายในอย่างสวยงาม ตั้งตระหง่านอยู่บนหุบเขาค่ายเมืองสวรรค์

9. เมืองมันตูอาและซัปปิโอเนตา ประเทศอิตาลี เมืองเก่าทรงเสน่ห์ทางเหนือของอิตาลีที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 11

10. ฝืนป่ามิจิกอนคา คาซา ประเทศเคนยา ตั้งอยู่ตามแนวชายฝั่งทางตอนใต้ของเคนยา เต็มไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และมีชนเผ่ามิจิกอนคาหลายเผ่าที่อยู่กันมานานหลายศตวรรษ และร่วมกันรักษาฝืนป่าแห่งนี้เอาไว้

11. เมืองประวัติศาสตร์มะละกา และจอร์จทาวน์ ประเทศมาเลเซีย เมืองอดีตอาณานิคมที่เต็มไปด้วยสีสันของประวัติศาสตร์ที่ยังสามารถสัมผัสได้จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอาคารสีแดง และสามล้ออันเป็นเอกลักษณ์

12. เมืองโบราณซานมิเกล และวิหารจิชัส เดอะ นาซารโน เดอะ อาโตโตนิลโค ประเทศเม็กซิโก ซานมิเกลเป็นเมืองปรากรที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 16 ผสมผสานศิลปะแบบเม็กซิกันบาโรก ส่วนวิหารจิชัส ที่สร้างขึ้นสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ยังเป็นหนึ่งในศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบบาโรกที่วิจิตรงดงามที่สุดด้วย

13. ภูมิทัศน์เลอ มอร์น ประเทศมอริเชียส ภาพทิวทัศน์สวยงามของมหาสมุทรอินเดียจากยอดเขาทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ

14. แหล่งกิจกรรมปฐมภูมิยุค ประเทศปาปัวนิวกินี ได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกแห่งแรกของประเทศจากการที่เป็นแหล่งผลิตอาหารมาตั้งแต่ 10,000 ปีก่อนคริสตกาล และยังคงมีการทำกิจกรรมจนถึงปัจจุบัน

15. แหล่งประวัติศาสตร์ซานมารีโน และภูเขาติตาโน ประเทศซานมารีโน ประเทศเล็กๆ ทางเหนือของอิตาลีแต่ยิ่งใหญ่ไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่คนในท้องถิ่นอ้างว่าสั่งสมมาตั้งแต่ ค.ศ.301 เป็นประเทศสาธารณรัฐเก่าแก่ที่สุดของโลก

16. แหล่งโบราณคดีอัล-ฮิจร์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ขึ้นแท่นมรดกโลกแห่งแรกของประเทศ ชื่อเดิมคือ เฮกรา แหล่งอารยธรรมใหญ่ที่สุดแห่งนาบาเทียน ทางใต้ของเมืองเพตราในจอร์แดน ภายในถ้ำโบราณมีหลุมศพที่มีอายุย้อนไปถึงศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล

17. โบสถ์ไม้สโลวักแห่งภูเขาคาร์ปาเทียน ประเทศสโลวาเกีย โบสถ์ทรงแปลกตาที่สร้างขึ้นระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรุ่มรวยของสถาปัตยกรรมทางศาสนาของท้องถิ่น

18. ทางรถไฟเรเชียนในอัลบูลา และภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมเบร์นินา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์และอิตาลี ทางรถไฟสายประวัติศาสตร์ซึ่งเต็มไปด้วยทิวทัศน์สวยงามของเทือกเขาแอลป์ตลอดความยาว 67 กิโลเมตร

19. ภูมิทัศน์ซีฟ รอย มาตา ประเทศวานูอาตู ทิวทัศน์อันงดงามเหนือมหาสมุทรแปซิฟิก และเป็นมรดกโลกแห่งแรกของประเทศ

มรดกโลกทางธรรมชาติ

20. ผาจ้อกกินส์ ฟอสซิล ประเทศแคนาดา หน้าผาที่เก็บรวบรวมสิ่งมีชีวิตและประวัติศาสตร์โลกมนุษย์ย้อนหลังไปได้ถึง 310 ล้านปีที่แล้ว

21. วนอุทยานแห่งชาติเทือกเขาซันฉิงซาน มณฑลเจียงซี ประเทศจีน ริวหมอกปลิวผ่านหินผา ภูมิทัศน์สุดอลังการแห่งแดนมังกร

22. ทะเลสาบนิว คาเลโดเนีย ประเทศฝรั่งเศส เต็มไปด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และปะการังใต้ทะเล

23. เกาะเซิร์ทซี ประเทศไอซ์แลนด์ เกาะภูเขาไฟทางใต้ของประเทศ
24. ที่ราบและทะเลสาบซาร์ยาร์กา ทางเหนือของคาซัคสถาน ที่ราบไร้ไม้ใหญ่กินอาณาบริเวณ 804,500 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบแห้งแล้งที่สุดบนผืนโลก
25. เขตอนุรักษณ์พันธุ์ผีเสื้อโมนาร์ค ประเทศเม็กซิโก ผีเสื้อพันธุ์ใหญ่ของโลก
26. เปลือกโลกซาร์โดนา ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ที่ได้รับการยกย่องจากปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาของแผ่นเปลือกโลกที่ไม่เหมือนที่ใดในโลก
27. หมู่เกาะโซโคตรา ประเทศเยเมน เป็นหนึ่งในผืนทวีปเก่าแก่ที่แยกตัวออกมาเมื่อ 6 ล้านปีก่อน ซึ่งบนเกาะยังเต็มไปด้วยสภาพนิเวศที่ตกทอดมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์
- มรดกโลกผสมทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ**
28. ศูนย์กลางประวัติศาสตร์แห่งเบร็ตและจิโรคาสตา ตลอดจนเขตอนุรักษณ์โบราณสถานของอาณาจักรรอดโตมานเตอร์ก(แอลเบเนีย)
29. เส้นทางรถไฟบนภูเขาในอินเดีย(อินเดีย)
30. ศิลปะบนผนังถ้ำของมนุษย์หินยุคปาเลโอลิติก(สเปน)
31. กำแพงแอนโตนินสมัยอาณาจักรโรมัน(อังกฤษ)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่มา หนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ฉบับ วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2551
Copyright © Chiang Mai University
All rights reserved

เมื่อนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1972 หรือ พ.ศ.2515 ถึงปีปัจจุบัน ยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนมรดกโลกทั้งสิ้น 878 แห่ง เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 679 แห่ง มรดกโลกทางธรรมชาติ 174 แห่ง มรดกโลกผสมผสาน 25 แห่ง ใน 145 ประเทศ จากสมาชิก 185 ประเทศ จำนวน 191 ประเทศในโลก

ประเทศที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกมากที่สุด อิตาลี 43 แห่ง มรดกวัฒนธรรม 42 แห่ง ธรรมชาติ 1 แห่ง

รองลงมา สเปน 37 แห่ง มรดกทางวัฒนธรรม 32 แห่ง ธรรมชาติ 3 แห่ง ผสมผสาน 2 แห่ง

จีน 37 แห่ง มรดกทางวัฒนธรรม 26 แห่ง ธรรมชาติ 7 แห่ง ผสมผสาน 4 แห่ง

ฝรั่งเศส 33 แห่ง มรดกทางวัฒนธรรม 30 แห่ง ธรรมชาติ 2 แห่ง ผสมผสาน 1 แห่ง

เยอรมนี 32 แห่ง มรดกวัฒนธรรม 30 แห่ง ธรรมชาติ 1 แห่ง เข้าข่ายภาวะเสี่ยงอันตรายถูกถอด 1 แห่ง

เม็กซิโก 28 แห่ง มรดกทางวัฒนธรรม 24 แห่ง ธรรมชาติ 4 แห่ง

ในส่วนของเอเชีย มรดกโลกมีมากที่สุด ได้แก่จีนแล้ว รองลงมา อินเดีย 27 แห่ง มรดกวัฒนธรรม 22 แห่ง ธรรมชาติ 4 แห่ง เข้าข่ายภาวะเสี่ยงอันตรายถูกถอด 1 แห่ง

ญี่ปุ่น 14 แห่ง มรดกทางวัฒนธรรม 11 แห่ง ธรรมชาติ 3 แห่ง

แหล่งมรดกโลกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย 5 แห่ง(คงเดิม) มรดกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง มรดกทางธรรมชาติ 2 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้ง และป่าเขาใหญ่-ดงพญาเย็น

กัมพูชา 2 แห่ง เมืองพระนคร(นครวัด) ปราสาทพระวิหาร ลาว 2 แห่ง เมืองหลวงพระบาง โบราณสถานวัดภู-จำปาศักดิ์ เวียดนาม 5 แห่ง กลุ่มโบราณสถานเมืองเว้ เมืองโบราณฮอยอัน โบราณสถานมีเซิน อ่าวฮาลอง อุทยานแห่งชาติฟงญาเกบัง มาเลเซีย 3 แห่ง อุทยานฯกุนุงมูลู อุทยานฯ คินาบาลู และเมืองประวัติศาสตร์มะละกาและจอร์จทาวน์

ฟิลิปปินส์ 5 แห่ง โบสถ์สมยบาโรก เมืองประวัติศาสตร์วิกัน อุทยานทะเลทับบาฮาดาร์ฟ อุทยานฯ แม่น้ำเปอร์โต-ปรินเซซา และกลุ่มนาซันบัน ไคคอร์ดิลเกราส์ อินโดนีเซีย 7 แห่ง ศาสนสถานโบโรบูดูร์ ศาสนสถานพรหมมณะนัน แหล่งโบราณคดีซางกรีน อุทยานฯ โคโมโด อุทยานฯ อูจุง คูลอน อุทยานฯ โลเรนซ์ และป่าฝนสุมาตรา

ประเทศที่มีแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมมากที่สุดคืออิตาลี 42 แห่ง

ประเทศที่มีแหล่งมรดกทางธรรมชาติมากที่สุดคือสหรัฐอเมริกา 12 แห่ง

แหล่งมรดกโลกภูมิทัศน์วัฒนธรรมครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด คือสตรูเว่ จีโอเดติก อาร์ค
เส้นเมริเดียน เพื่อวัดขนาดและสัณฐานของโลก ตั้งชื่อตามนักดาราศาสตร์ ฟริดริค จอร์จ วิลเลม
สตรูเว (พ.ศ.2359-2389) รวมมีระยะทางยาวทั้งสิ้น 2,820 ก.ม. ครอบคลุมพื้นที่ 10 ประเทศ ได้แก่
ฟินแลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน เบลารุส เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย มอลโดวา รัสเซีย และยูเครน

มีการขึ้นทะเบียนมรดกโลกเป็นครั้งแรก เมื่อพ.ศ.2521 โดยมีแหล่งมรดกโลกทาง
วัฒนธรรม 8 แห่ง และแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ 4 แห่ง

ปีที่ขึ้นทะเบียนมรดกโลกมากที่สุดในปี พ.ศ. 2543 จำนวน 61 แห่ง

ปีที่ขึ้นมรดกโลกน้อยที่สุดในปี พ.ศ.2532 จำนวน 7 แห่ง

ประเทศที่เป็นรัฐภาคีหรือสมาชิกยูเนสโก ได้ลาออกจากการเป็นรัฐภาคี คือสหรัฐอเมริกา
ในปี พ.ศ. 2527 อังกฤษและสิงคโปร์ ในปี พ.ศ.2528 หลังจากเกิดข้อถกเถียงกันเรื่องการบริหาร
จัดการที่ไม่ถูกต้องในยูเนสโก และวาระทางการเมืองของยูเนสโก กับความขัดแย้งกันเรื่องนโยบาย
ประเทศในโลกที่ 3 ใดๆก็ดีอังกฤษและสหรัฐฯ ได้กลับเข้าเป็นสมาชิกยูเนสโก ในปี พ.ศ.2540
และสิงคโปร์ ในปี พ.ศ.2546

ที่มา <http://www.siamrath.co.th/UIFont/NewsDetail.aspx?cid=49&nid=18549>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ อัสมา สิมารักษ์

วัน เดือน ปีเกิด 29 เมษายน 2525

ประวัติการศึกษา มัธยมตอนปลาย โรงเรียนปิ่นสร้อยเขตต์วิทยาลัย
จ.เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542

ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2546

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved